

**METODOLOŠKI
PRIROČNIK
ZA VODITELJE
VEJE IV**

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	1
1 UVOD	4
2 SKAVTSKA VZGOJA	5
2.1 VREDNOTE VZGAJANJA	6
2.2 VSEBINA VZGAJANJA	6
2.3 SKAVTSKA METODA	9
3 IZVIDNIKI IN VODNICE	11
3.1 PRIBLIŽAJMO SE MLADOSTNIKU	12
3.2 PODROČJA RAZVOJA OSEBNOSTI	14
3.3 IV SO SI PODOBNI, A HKRATI RAZLIČNI	28
4 OD GESLA DO OBLJUBE	30
4.1 SKAVTSKO GESLO IN SKAVTSKI POZDRAV	31
4.2 OBLJUBA IN ZAKONI V VEJI IV	32
4.3 SVETI JURIJ	46
5 VODITELJ V ČETI	48
5.1 VODSTVO ČETE – VOČE	49
5.2 VODITELJ V ČETI V ODNOSU Z IV	51
5.3 VODITELJ V ČETI V ODNOSU S STARŠI IV	60
5.4 VODITELJ V ČETI V ODNOSU Z DRUGIMI VODITELJI	61
5.5 VODITELJ IN ZDRUŽENJE (ZSKSS)	62
6 SKAVTSKA VZGOJA V VEJI IV	65
6.1 ELEMENTI SKAVTSKE METODE V VEJI IV	65
6.2 METODOLOŠKI PRIPOMOČKI V VEJI IV	69
7 ČETA, VOD, VODNIK	70
7.1 ČETA	71
7.2 VOD IN VODNIK	81
8 ŽIVLJENJE V ČETI	96
8.1 CEREMONIJE V VEJI IV	97
8.2 IGRE V VEJI IV	102
8.3 AMBIENTACIJA – RDEČA NIT	105
8.4 JESENOVANJE	106
8.5 ZIMOVANJE	106
8.6 TABOR	107

9	SKAVTSKO ZNANJE V ČETI	124
9.1	PODROČJA SKAVTSKEGA ZNANJA	126
9.2	SKAVTSKI IZPIT	131
9.3	PODAJANJE SKAVTSKEGA ZNANJA ČEZ LETO	133
10	CELOSTNI RAZVOJ POSAMEZNIKA	136
10.1	BI-PI O POMENU OSEBNEGA NAPREDOVANJA	137
10.2	SISTEM OSEBNEGA NAPREDOVANJA V VEJI IV	138
10.3	OSEBNO SPREMLJANJE.....	144
11	DUHOVNOST V VEJI IV	147
11.1	SKAVTSKA DUHOVNOST – KAJ JE TO?	148
11.2	NAJPOMEMBNEJŠI GRADNIKI DUHOVNOSTI V VEJI IV	149
11.3	ČETOVODJA – NOSILEC DUHOVNOSTI V VEJI IV.....	156
12	NAČRTNO DELO.....	158
12.1	VZGOJNO NAČRTOVANJE	159
12.2	NAČRTOVANJE DELA V ČETI.....	164
13	IZZIVI VODENJA	166
13.1	DISCIPLINA V ČETI	167
13.2	ZAHTEVNE SITUACIJE Z IV	174
13.3	SPOLNA VZGOJA V VEJI IV	183
13.4	»TEŽAVNI STARŠI«.....	186
13.5	ODGOVORNOST VODITELJEV	188
14	PRILOGE	190
14.1	PRIJAVNICA NA TABOR.....	191
14.2	PRIPOMOČEK PRI NAČRTOVANJU.....	191
14.3	PRIMER NAČRTOVANJA	192
14.4	BESEDILO IN CEREMONIJA OBLJUBE.....	195
14.5	PRIPOMOČEK ZA SPREMLJANJE OSEBNEGA NAPREDOVANJA IZVIDNIKOV IN VODNIC	196
14.6	OBRAZEC ZA POTEP VODA	201
14.7	SPLETNE STRANI IN LITERATURA	202

1 UVOD

Dolga, dolga je cesta iz vasi do mesta, dolga, dolga je reka iz pleníc do človeka ...

Tako govori ena izmed pesmi znanega slovenskega kantavtorja. In te besede veljajo tudi za naš *Priročnik za voditelje IV*. Več kot 10 let že traja pot ustvarjanja, ihtenja, usklajevanja ... in zdaj je končno pred tabo, voditelj, voditeljica, prva verzija metodološkega priročnika za vejo IV (izvidnikov in vodnic). Potrebni bo še nekaj kilometrov, da bo priročnik res prejel zaključno obliko, do takrat pa naj ti služi in naj bo vedno »pri roki«, tako tebi, ki šele stopaš na pot voditeljstva, in tebi, ki ti počasi že zmanjkuje motivacije in potrebuješ zgolj potrditev, nov zagon in nove ideje.

V *Priročniku* večkrat citiramo Bi-Pi-ja (Baden-Powella), predvsem iz njegovega *Priročnika za skavtske voditelje*, »biblije skavtskih voditeljev«, saj so njegove besede močne, konkretne in aktualne še danes. V uvodniku omenjenega priročnika je napisal:

»Tisti, ki upa, da bo v tej knjigi našel vrsto dokončnih korakov, kako doseči popolno poznavanje skavtstva, bo razočaran.

Jaz zgolj predlagam smer, ki smo jo spoznali za uspešno, in razloge za to. Nasvetom bolj zavzeto sledimo, če razumemo njihov namen. Zato bo večina teh strani bolj kot podrobnostim, posvečena ciljem naših dejavnosti. Te naj voditelj po svojem razumu dopolni v skladu z razmerami kraja, kjer deluje.«

V tem duhu je napisan tudi ta priročnik – kot predstavitev smeri, ki so jo Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov in generacije voditeljev veje IV spoznale za uspešno.

V prvih treh poglavjih osvetljujemo ozadje – kdo sploh so IV, kdo smo njihovi voditelji in kateri so načini dela v veji IV. V poglavju o skavtski metodi smo le strnili glavne metodološke pripomočke v veji IV, ki so sicer predstavljeni po različnih poglavjih. Nato sledijo poglavja, kjer konkretno predstavimo delo in dejavnosti v veji IV, duhovnost in smernice za načrtno delo. Kot posebno poglavje smo dodali izzive vodenja, kjer osvetljujemo nekaj glavnih težav in preprek, s katerimi se srečujejo voditelji veje IV. V zaključku je na voljo nekaj koristnih prilog, preostale konkretne primere in ideje pa boste lahko našli na spletni strani veje IV.

Na tem mestu bi se rada zahvalila vsem voditeljem in voditeljicam, ki so prispevali k nastanku tega priročnika, tako da so napisali delček besedila ali zgolj pokomentirali in podali dragocene pripombe ter predloge: Franci Bačar, Mateja Jaklitsch, Marko Drnovšek, Luka Lakosil, Janez Kobal, Slavko Rebec, Mitja Markovič, Urban Lesjak, Tadej Uršič, Tamara Lah, Vesna Žibert, Kristjan Pucko, Nina Pucko, Tjaša Sušin, Primož Mekuč, Nina Milenković Kikelj, vsem piscem prejšnjih vsebin za voditelje veje IV in vsem voditeljem, ki ste na državnih srečanjih prebirali in komentirali predhodne verzije.

Bodite pripravljeni!

Ana Drnovšek in Jure Jerovšek

2 SKAVTSKA VZGOJA

Skavtska vzgoja je proces, ki s skavtsko metodo na vseh področjih vsebine vzgajanja omogoča celostni razvoj posameznika v pristnega, samostojnega, odgovornega in zdravega človeka, kristjana in državljana.

»Poslanstvo našega skavtstva je, da dobimo v roke dečkov značaj v dobi, ko najbolj gori od navdušenja, ga oblikujemo, opogumljamo in razvijamo njegove posebne lastnosti, tako da se bo znal vzgajati sam ter postal pošten človek in državljan vreden svoje domovine.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

Cilj skavtske vzgoje so **vrednote vzgajanja**: pristen, samostojen, odgovoren, zdrav posameznik.

Iz **vsebine vzgajanja** črpamo vsebino za vzgojni program. Sestavlja jo **9 področij**: temelji skavtstva, katoliška duhovnost, sovzgoja, osebnostna rast, veščine vodenja, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, aktivno državljanstvo in vzgoja za mir.

Skavtska metoda nam omogoča, da posredujemo vzgojni program skavtom. Sestavljena je iz **8 elementov**: obljuba in zakoni, delo v majhnih skupinah, učenje z delom, simbolna govorica, dejavnosti na prostem, vloga starejšega, osebno napredovanje, služenje v družbi.

Vzgojni program je dejavnost, ki jo voditelj izvaja z otrokom / mladostnikom / udeležencem, je vzgojno načrtovana in podana v skladu s skavtsko vzgojo.

2.1 VREDNOTE VZGAJANJA

Vrednote vzgajanja so cilj skavtske vzgoje, ki je, da naši člani postanejo bolj samostojni, odgovorni, pristni v svoji osebnosti in držah ter bolj zdravi ljudje, kristjani in državljani. Tudi Baden-Powell je govoril o štirih področjih skavtske vzgoje, ki so bistvena za vzgojo aktivnih oz. odgovornih državljanov.

4 področja vzgoje po Baden-Powllu

krepitev značaja

Veščine

služenje drugim

skrb za zdravje in telesno moč

4 vrednote vzgajanja kot cilj skavtske vzgoje v ZSKSS

pristnost

samostojnost

odgovornost

zdrav način življenja

Skavtska vzgoja je proces, ki s skavtsko metodo na vseh področjih vsebine vzgajanja omogoča celostni razvoj posameznika v pristnega, samostojnega, odgovornega in zdravega človeka, kristjana in državljana.

»Namen skavtske vzgoje je dviganje državljanskih standardov, še posebej na področju značaja in zdravja; da se zamenja sebičnost s služenjem, da posamezniki postanejo učinkoviti, tako fizično kot moralno, za služenje drugim.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

2.2 VSEBINA VZGAJANJA

Skavti se v pripravi vzgojnih programov poslužujemo najrazličnejših tematik, ki izhajajo predvsem iz temeljev skavtskega gibanja in poslanstva ZSKSS. 9 področij vsebine vzgajanja nam daje vsebino znotraj katere pripravljamo vzgojni program za naše skavte in jih učimo za zdrave, pristen, samostojne ter odgovorne ljudi, kristjane, državljane. Vsebina vzgajanja nam da odgovor na »Kaj vzgajamo?«

Na kratko razložena področja vsebine vzgajanja:

TEMELJI SKAVTSTVA

»Voditelj si mora zapomniti, da ima poleg dolžnosti do dečkov, ki so mu zaupani, tudi dolžnost do celotnega skavtskega gibanja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Poznavanje zgodovine in temeljev skavtstva pomembno prispeva k razumevanje ideje skavtstva in vseh nadaljnjih izbir tako v slovenskem kot mednarodnem skavtstvu.

Vsebina temelji skavtstva vsebuje zgodovino in temelje skavtskega gibanja ter mednarodno skavtstvo.

KATOLIŠKA DUHOVNOST

»Vero se da samo »čutiti«, ne da se je »naučiti«. Ni obleka, ki bi si jo nadelo ob nedeljah. Je resnični del dečkovega značaja, razvoj njegove duše in ne maska, ki se lahko odluči. Je vprašanje osebnosti in notranjega prepričanja, ne pa pouka.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Katoliško skavtstvo sloni na evangeliju. Združenje s tem vstopa v podporo duhovne razsežnosti v življenju mladih ljudi. Katoliška duhovnost v ZSKSS je specifična in je osnovana na posameznikovi izkušnji. Temelji na *”spoštovanju Boga, spoštovanju bližnjega in spoštovanju samega sebe kot Božjega služabnika” (Baden Powell).*

Poudarjamo, da vzgajamo na osnovi krščanskih vrednot, v skladu z evangelijem in Družbenim naukom Cerkve. Vsebina osvetljuje, zakaj duhovnost v skavtstvu, kakšne so njene posebnosti in oblike ter prinaša večje razumevanje družbenega nauka Cerkve za voditelje.

SOVZGOJA

»Deklice so pomembne, saj če bodo matere dobre državljanke in ženske močnega značaj, bodo poskrbele, da njihovim otrokom teh lastnosti ne bo manjkalo. Oba spola potrebujeta vzgojo, ki jima jo posreduje gibanje skavtov in skavtinj. Načela so enaka ...« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Sovzgoja je vzgoja za odnose - človek je bitje odnosov in tudi pri skavtski vzgoji skupnost igra ključno vlogo. Skavt je del skavtske skupine in ji pripada, s tem pa razvija občutek pripadnosti in soodgovornosti, kar je Bi-Pi poimenoval *”skupnostni vidik individualne vzgoje”*. Z izkušnjo različnih medsebojnih odnosov (prijateljskih odnosov) in spodbujanjem empatije se otrok in mladostnih pripravljata na trajneše odnose v zrelejšem obdobju (partnerski odnos, vzgoja za družino, odnos v skupnosti).

OSEBNOSTNA RAST

»Skavtstvo razvija značaj, kar je za dečka potrebneje kot katerakoli druga stvar, da si bo znal utreti pot v življenju.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

V času odraščanja se otroci in mladi soočijo z intenzivno osebno rastjo na področju iskanja lastne identitete in oblikovanja osebnosti. Pri tem jih je ključno usmerjati v razvijanje pozitivne samopodobe in jih učiti ustreznega soočanja s svojimi prednostmi in šibkostmi. Za ustrezen razvoj do celovite osebnosti, ki zmora usmerjati svoje življenje, je pomembno doživljanje samega sebe kot pomembnega člana ožje in širše skupnosti, s svojo specifično vlogo in poslanstvom po Božjem načrtu.

VEŠČINE VODENJA

»Nima smisla, da si le ovca v svoji čredi, da potrebuješ druge, da lahko greš naprej. Če si odločen, da boš storil vse, kar je v tvoji moči, je življenje tvoje in sam vodi svoj kanu.« Bi-Pi, Popotovanje k sreči

Skavtska vzgoja skrbi za celostni razvoj posameznika. Voditelji mu za to ustvarjamo okolje, ga spodbujamo in spremljamo ter mu pomagamo pri postavljanju ciljev, s katerimi lahko uresničuje svoje potenciale. Osnovne veščine vodenja niso nič drugega kot sposobnost vodenja lastnega življenja v skladu s postavljenimi cilji. Vsak, ki je deležen skavtske vzgoje, razvija tudi veščine vodenja. Do katere mere jih bo razvil, je odvisno od mnogih

dejavnikov, naloga voditelja pa je, da mu za to ustvarja priložnosti. Veščine vodenja se izrazito razvijajo proti koncu skavtske poti in v času voditeljstva. V četi pa največ veščin vodenja pridobijo vodniki, pa tudi ostali člani voda, preko kvalitetnega opravljanja svojih funkcij.

OKOLJSKA VZGOJA

»Jedro skavtskega gibanja je v njegovem duhu in ključ zanj je v ljubezni do veščin in narave.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Skavtski način življenja je neizogibno povezan z naravo: jo spoznavati, občudovati, sprejemati v vsej njeni raznovrstnosti in se v njej učiti živeti. Skavtska okoljska vzgoja poleg tega ni usmerjena v odpravljanje posledic, ampak preprečuje neodgovorno ravnanje v naravi. Skavtska vzgoja nas usmerja v pristen stik s Stvarstvom in spodbuja k soodgovornosti za dobrobit vseh živih bitij.

VZGOJA ZA ZDRAVJE

»Da naučimo otroka, da bo sam odgovoren za svoje zdravje, kako ga pridobi in ohranja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Zdravje in telesna moč predstavljata temelj vsega delovanja posameznika - samo zdrav človek lahko aktivno pristopa k izzivom življenja in soustvarja družbo. V ZSKSS poudarimo celostni pristop k zdravju - govorimo tako o telesnem, duševnem, kot duhovnem zdravju in spodbujamo skavte k zavestni izbiri bolj zdravih oblik gibanja in prehranjevanja. Ozaveščamo dejavnike tveganja in se izogibamo razvoju škodljivih vedenj ter zasvojenosti.

AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

»Bistvo dobrega skavta ni le v zabavi in pustolovščini, ampak v pomoči domovini in služenju ljudem v stiski. To je poslanstvo najboljših.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Eno od treh temeljnih načel skavtstva se nanaša na dolžnost do bližnjega. Opredeljena je kot zvestoba domovini in udeleženosť pri razvoju družbe. Skavti zato vestno praznujemo državne praznike, uporabljamo simboliko in člane učimo spoštovanja ter odgovornosti pri sprejemanju narodnih odločitev.

Poudarjamo služenje v družbi, s čemer damo na razpolago svoje sposobnosti in talente brez plačila in s tem izražamo pripravljenost narediti nekaj za druge in za svet ter aktivno zagovorništvo in skrb za šibkejše in prezrte. Posameznik skozi skavtsko vzgojo išče svoje poslanstvo na svetu in v družbi ter se ga uči aktivno uresničevati za dobro skupnosti.

V sodobnem svetu aktivno držo krepi globalno učenje, ki nam skuša omogočiti razumevanje svetovnih problemov ter nas opremlja z znanjem, veščinami in vrednotami, ki jih kot državljani sveta potrebujemo za soočanje z globalnimi izzivi.

VZGOJA ZA MIR

»Če torej vsakdo igra na svojem mestu in upošteva pravila igre, bosta v svetu zakraljevali večja radost in blaginja in končno se bo uresničilo stanje, ki ga že tako dolgo iščemo, stanje miru in dobre volje med ljudmi.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Temelj miru in medsebojnega spoštovanja predstavlja dialog, kjer je ključnega pomena trdnost posameznikovega vrednostnega kompleksa in njegova sposobnost vživljanja v bližnjega. Skavti vzgajamo za spoštljive odnose, nenasilno komunikacijo ter skrb za bližnjega in zaščito šibkejšega. Vzgajamo za spoštovanje in sprejemanje drugih. Vsebina zajema tudi medreligijski dialog.

2.3 SKAVTSKA METODA

Skavtska metoda združuje **8 elementov, ki se med seboj prepletajo v vseh skavtskih dejavnostih**. Skavtska metoda je dobro preizkušena po vsem svetu in je pedagoško utemeljena kot preventivna vzgojna metoda.

Poznamo 8 elementov skavtke metode:

- **OBLJUBA IN ZAKONI**
 - povzemajo temeljna načela in vrednote skavtstva
 - stalna podlaga za osebno rast
- **DELO V MAJHNIH SKUPINAH**
 - omogoča, da se izrazijo kot posamezniki
 - omogoča spremljanje vsakega posebej
- **UČENJE Z DELOM**
 - učenje z lastno izkušnjo
 - zanimivo in učinkovito hkrati
 - vzgaja h konkretnosti
- **SIMBOLNA GOVORICA**
 - učinkovit način komunikacije
 - pogloblja občutek pripadnosti skupnosti
 - krepimo identiteto organizacije
- **DEJAVNOSTI NA PROSTEM**
 - potreba po pustolovščini
 - razvijajo občutek za preprostost
 - vzgojni element za odgovoren odnos do narave
- **VLOGA STAREJŠEGA**
 - starejši s svojim zgledom in služenjem mlajše vzgaja v skladu z vrednotami in usmeritvami organizacije
 - osebno spremljanje
- **OSEBNO NAPREDOVANJE**
 - spodbujamo k samovzgoji – posameznikovi odgovornosti in motivaciji za osebni razvoj, zastavljanju osebnih izzivov in njihovem uresničevanju
 - Vsak posameznik je vključen v sistem osebnega napredovanja
- **SLUŽENJE V DRUŽBI**

- dati na razpolago svoje sposobnosti in talente v korist družbe.

Skavtska metoda je osnova, ko govorimo o metodologiji veje, je odgovor na vprašanje »Kako vzgajamo?« Kako metodo uporabljati v veji izvidnikov in vodnic, je predstavljeno v podpoglavju Elementi skavtske metode v veji IV (6.1).

»Poslanstvo in metode skavtstva je morda najbolje predstavil James E. Russel, dekan kolegija profesorjev z univerze Columbia v New Yorku, ki piše: »Skavtski program je vrsta dejavnosti za moške, ki so prilagojene dečku. Dečka ne privlačijo samo zato, ker je deček, ampak tudi zato, ker raste v moža. Skavtski program ne zahteva od dečka ničesar takega, česar ne bi zahteval tudi od odraslega, pač pa ga korak za korakom vodi od stopnje, kjer se nahaja, k stopnji, ki naj bi jo dosegel. Najpomembnejši vidik ni skavtski program, ampak metoda, skoraj idealna metoda, s katero otroke sistematično privedemo do tega, da delajo prav in si pridobijo prave navade. V tem procesu izstopata dve točki: prva je ta, da se oblikujejo navade, in druga, da metoda daje priložnost za pobudništvo, obvladovanje, zaupanje v lastne sposobnosti, s katerimi lahko sam upravlja. Da bi razvilo duh pobudništva, se skavtstvo ne opira samo na program za delo z dečki, ampak na čudovit način uporablja organizacijsko strukturo. Struktura vodov in čete ponuja odlično priložnost, da zapustimo že zastarele metode. Dečke uči delati v skupinah in tako zagotavlja skupni trud za skupni cilj, kar že nagovarja h konceptu demokracije. S tem, da skavte spodbujamo, da začnejo z dobrimi deli in potem nadaljujejo s služenjem skupnosti – ne s hinavščino nekoga, ki išče nagrado, ampak z zdravim in vedrim duhom – lahko zanje naredimo več, kot bi naredili s spodbujanjem njihovih spretnosti, discipline ali znanja, kajti pri skavtih se ne učijo toliko, kako preživeti, ampak bolj, kako živeti.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Kako skavti delamo, vzgajamo? S skavtsko metodo!

3 IZVIDNIKI IN VODNICE

Prvo poglavje namenjam predstaviti veje IV. Voditelj imoramo poznati lastnosti teh, ki so nam zaupani v vzgojo.

Robert Baden-Powell (Bi-Pi), ustanovitelj skavtskega gibanja, je neizmerno verjel v dobro naravo otrok in mladih. V *Priročniku za skavtske voditelje* je napisal takole:

»V dečku je treba ohranjati naslednje vrline:

Duhovitost. Zavedati se moramo, da ima deček že po naravi smisel za humor, mogoče sicer bolj plehkega, ampak vedno je sposoben ceniti šalo in videti smešno plat stvari. To voditelju odkriva prijetno in simpatično plat dela z dečki ter mu omogoča, če je le pripravljen sodelovati pri njihovi zabavi, da postane vesel tovariš, ne pa nadzornik.

Pogum. Povprečen deček navadno najde način, da je pogumen. Po naravi ni godrnjač, čeprav to lahko postane, če izgubi samospoštovanje in je v družbi nezadovoljnih in nezaupljivih ljudi.

Samozavest. Običajno ima deček neizmerno zaupanje v svojo moč, zato ne sliši rad, da ga kdo obravnava kot majhnega dečka ter mu govori, kaj mora napraviti in kako. Veliko raje bi stvari izkusil sam, čeprav ga to lahko pripelje v zagato. Vendar prav s pomočjo napak deček pridobiva izkušnje in oblikuje svoj značaj.

Bistrournost. Deček je običajno bistre glave. Zelo lahko mu je privzgojiti, kako zaznati in opazovati stvari in kako posledično razložiti njihov pomen.

Privlačnost do vznemirljivega. Zaradi dogodkov, ki se neprestano vrstijo v mestu, naj bo to gasilski avto, ki pelje mimo, ali dober prepir med sosedoma, je mestni otrok običajno bolj nemiren kot njegov brat iz podeželja. Ker si želi spremembe, mu ne uspe vztrajati pri isti aktivnosti več kot mesec ali dva.

Odzivnost. Ko deček ugotovi, da se nekdo zanima zanj, mu sledi, kamorkoli ga ta povede. Kult junaka, o katerem smo govorili, je voditelju pri tem lahko v veliko pomoč.

Zvestoba. Ta del dečkovega značaja nas mora navdajati z brezmejnimi upanjem. Dečki so si običajno med seboj zvesti prijatelji in zato je prijateljsko razpoloženje do drugih dečkov naravni dar in dolžnost, ki jim je blizu. Včasih se nam lahko zdijo skrajno sebični, vendar so v svojem bistvu običajno pripravljeni pomagati bližnjemu; in tukaj naše skavtska vzgoja najde dober teren za delo.«

3.1 PRIBLIŽAJMO SE MLADOSTNIKU¹

Pri mladostniku se v obdobju čete (ko je izvidnik, vodnica), torej v starosti od 11 do 16 let, zgodijo neverjetne spremembe v njegovem telesu, kakor tudi v njegovi miselnosti. Ob prihodu v četo je še igriv, naiven in ubogljiv, kar je povsem razumljivo, saj je še nedavno odkrival džunglo kot volčič. Že v enem letu se zgodi velik preobrat. IV postane bolj zgovoren in preizkuša, kaj lahko in česa ne sme. Želi biti slišan, a je hkrati upornik, ker želi opozoriti na svojo edinstvenost in posebnosti, ki ga ločijo od povprečja. V tej svoji ranljivosti išče podporo in nekoga, ki ga bo razumel in poslušal, kaj se dogaja v njegovem svetu. In prav zaradi tega je poznavanje vsakega izvidnika oz. vodnice tako pomembno.

»Če hočete uspeti pri vzgoji dečkov, je pomembno, da veste nekaj o dečkih na splošno, še posebej pa o dečkih, ki so vam zaupani.«*Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

Vsak mladostnik ima svoje potrebe. Tako kot vsak človek, tudi on hrepeni po tem, da se dobro počuti. Teži k temu, da ni lačen, žejen, ga ne zebe, mu ni prevroče, je zdrav ... Kadar ni tako, le stežka uspešno opravlja dejavnosti – vsaj ne dalj časa. Hrepeni tudi po pripadnosti, saj se dobro počuti le v skupini, v kateri se čuti sprejetega in varnega. V tem času tudi vedno bolj potrebuje dokaze, da je na določenem področju dober, da ga drugi spoštujejo in lahko uveljavi svoje mnenje. Želi se svobodno odločati in početi stvari, ki so njemu všeč. Potrebno pa je ločiti med resnično potrebo in razvajenostjo. Mladostnik se mora navaditi, da je včasih potrebno malo potrpeti in da se spleča kljub lakoti, mrazu ipd. vztrajati. Potrebno se je odpovedati ugodju, če nočeš ostati »mila jerak«. Pravi mož oz. žena se oblikujeta preko preizkušenj. V pravih merah, seveda.

3.1.1 MLADOSTNIŠTVO – ČAS MED OTROŠTVOM IN ODRASLOSTJO

V knjigi *Skavtstvo za fante* beremo, da so v plemenu Zulujev na prav poseben način preverili, ali se fant lahko pridruži možem. V mnogih družbah je bil otrok sprejet v družbo odraslih preko obreda. V današnji družbi temu ni več tako. Današnjega mladostnika spoznamo po tem, da se nam pogosto zdi pasiven in nezainteresiran. Pospravljanje ni njegova močna točka, skrbi ga izgled, obleke mu niso prav, če pa so mu, jih ne mara. Dan je prekratek za vse, kar bi rad počel in za vse kar mora storiti, ter predolg takrat, ko ni ničesar za početi. Vse se spreminja, raste in se razvija, kar mu predstavlja težavo pri določanju predstave o samem sebi.

Hitro pa se razvija tudi naša družba in s tem se spreminja način življenja. Z razvojem elektronskih naprav je še posebej na udaru mladostnik. Družabna omrežja so postala bolj privlačna kot pristni socialni stiki. Novo okolje, kamor starši nimajo vpogleda, je priložnost za raziskovanje in iskanje pozornosti. Mladostnik je pogosto obremenjen s pričakovanji staršev, številnimi šolskimi in obšolskimi obveznostmi ter s tekmovanjem z vrstniki, zato v njem lahko narašča žalost, tesnoba in slaba samopodoba.

¹ Obdobje, ko je IV v četi, je ravno obdobje prehoda iz otroštva v mladostništvo. Zaradi poenostavitve v priročniku uporabljamo zgolj izraz mladostnik. Prav tako zaradi preglednosti uporabljamo le moško obliko spola, obe obliki uporabljamo tam, kjer želimo izpostaviti razliko med spoloma.

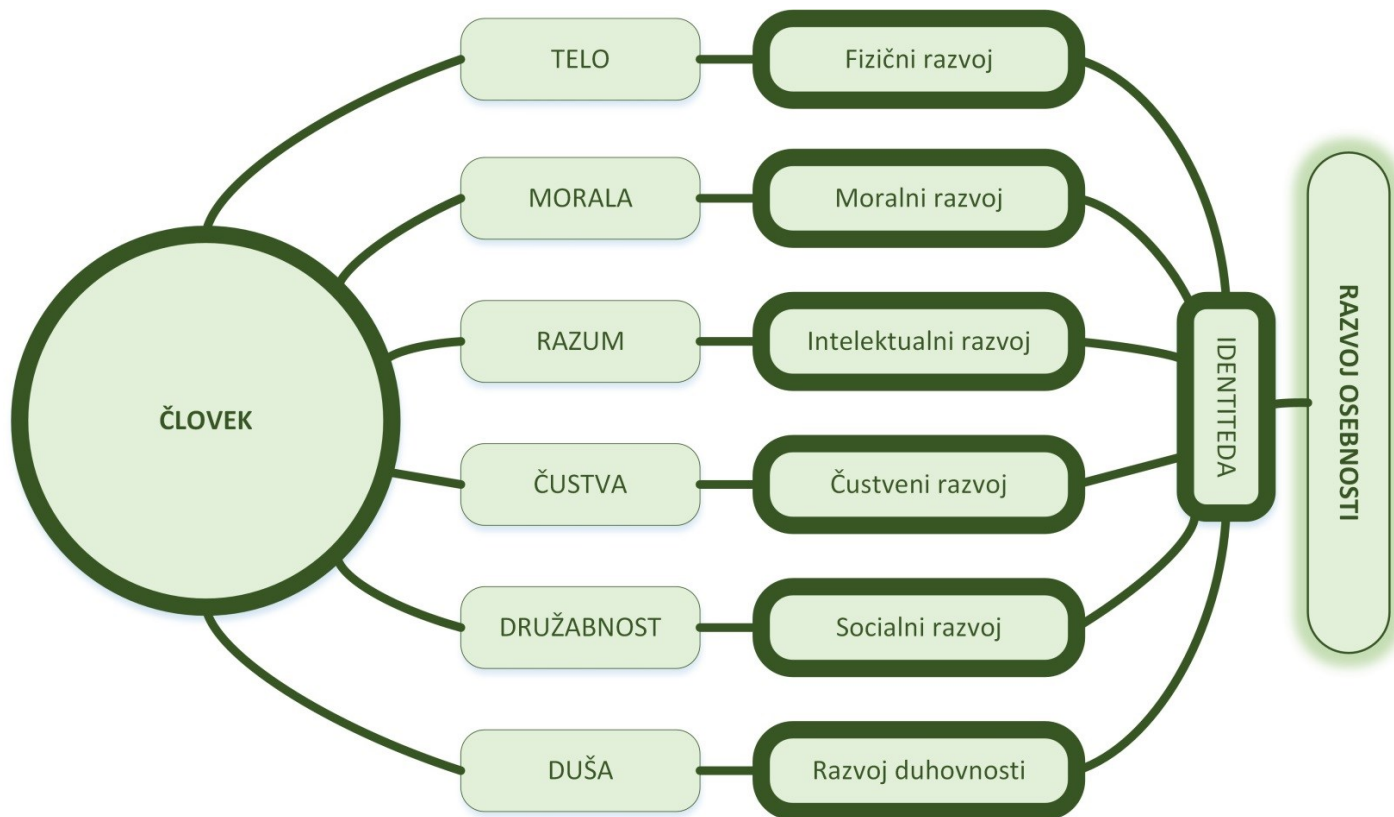
Razvojne naloge za obdobje mladostništva so:

- **prilagajanje telesnim spremembam** (spremljanje in razumevanje hitrih telesnih sprememb, sprejemanje lastnega zunanega videza brez pretiranih frustracij, razvoj samostojne skrbi za zdravje in razvoj strategij za učinkovito telesno delovanje);
- **čustveno osamosvajanje od družine in drugih odraslih;**
- **oblikovanje socialne spolne vloge**(prevzemanje istospolne vloge, urjenje vedenja v tej vlogi – v odvisnosti od kulturnih norm, ki to vlogo določajo);
- **oblikovanje novih in stabilnih socialnih odnosov z vrstniki** (oblikovanje istospolnih prijateljstev, razvoj socialnih spretnosti, sodelovalnega vedenja, avtonomne medodvisnosti v vrstniški skupini);
- **razvoj socialno odgovornega vedenja** (izbira in zavzemanje za družbene vrednote in cilje v pluralistični družbi, ki jim posameznik v svojem življenju sledi, kar vključuje tudi prevzemanje odgovornosti za druge ljudi in družbo);
- **priprava na poklicno delo** (izbira poklicne poti);
- **priprava na partnerstvo** (razvoj socialnih interakcij z nasprotnim spolom);
- **oblikovanje vrednotne usmeritve** (opredelitev za določene vrednote, oblikovanje vrednotnega sistema).

Mladostništvo je torej več kot le neizogibno zlo. Je življenjsko obdobje med 11. in 22. letom, z značilnostmi, ki ga ločijo tako od otroštva kot odraslosti. Je čas, poln priložnosti, ki jih je treba doživeti. To so leta velikega fizičnega in socialnega razvoja, leta kritičnega mišljenja in samozavedanja. Za to prehodno obdobje je značilen skladen razvoj fizične, miselne in spolne zrelosti. V mlademu človeku narašča želja po samostojnosti. Ker je obdobje tako polno življenjskih dogodkov, ga ne moremo jemati zgolj kot »korak na poti« v naslednjo stopnjo. Mladostnika moramo obravnavati kot mladostnika in ne kot »nekdanjega otroka« ali »bodočega odraslega«.

3.2 PODROČJA RAZVOJA OSEBNOSTI

Strokovnjaki s področja psihologije in pedagogike delijo otrokov razvoj na šest področij: telesno, družbeno, čustveno-motivacijsko, moralno, spoznavno in duhovno. Za razvoj osebnosti so torej pomembni vsi členi, ki sestavljajo posameznikovo identiteto. S skavtsko vzgojo želimo pomagati otrokom in mladostnikom na poti oblikovanja osebnosti ter skušamo z različnimi aktivnostmi vključevati vsa področja razvoja.

Bi-Pi je v *Priročniku za skavtske voditelje* razdelil in podrobneje razložil otrokov razvoj do odgovornega državljana na štirih področjih: **značaj, zdravje in telesna moč, ročne spretnosti, služenje bližnjemu.**

»Za **značaj** skrbijo: sistem vodov, skavtski zakoni, skavtsko izročilo, poznavanje preživetja v naravi, odgovornost vodnika, ekipne igre, iznajdljivost, ki jo zahteva življenje v taboru. To vključuje tudi sprejemanje Boga Stvarnika preko Njegovih del: sposobnost ceniti lepote narave in ljubezen do rastlin in živali, ki jih spoznavamo z življenjem na prostem.

Za **zdravje in telesno moč** skrbimo z igrami, s telovadnimi vajami ter z znanjem o osebni higieni in prehrani.

Rokodelstvo in ročne spretnosti se občasno razvijajo z dejavnostmi v prostoru, predvsem pa z dejavnostmi zunaj, kot so pioneristika, gradnja mostov, ukane iz tabornega življenja ter razne oblike umetniškega izražanja.

Vse to teži k oblikovanju oseb, ki bodo znale uporabljati svoje lastne roke.

Služenje drugim pomeni, da svojo vero v vsakdanjem življenju udejanjamo preko dobrih del, naj gre za zelo majhna dobra dela ali za služenje skupnosti, za pomoč pri nesrečah ali za reševanje (človeških) življenj.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Več o Bi-Pijevi razdelitvi posameznikovega razvoja lahko prebereš v omenjenem Bi-Pijevem priročniku, ki ga bomo v tem priročniku še večkrat citirali. V nadaljevanju pa so opisane bistvene spremembe oz. značilnosti mladostnika (IV) na šestih področjih otrokovega razvoja.

3.2.1 MLADOSTNIKOVO TELO – telesno področje

skrb za zdravo prehrano in ustrezno higieno

rast in razvoj telesa, razvoj fiziološkega delovanja telesa

zmožnost telesne komunikacije

razvoj psihomotorike – telesnih spretnosti

oblikovanje telesne samopodobe

TELESNE SPREMEMBE

V obdobju pubertete prihaja pri mladostniku **do velikih telesnih sprememb**. To je obdobje hitre telesne rasti in povečanja telesne teže, ki se pri dekletih pojavi med desetim in štirinajstim letom, pri fantih med enajstim in šestnajstim letom, in traja približno dve leti. V tem obdobju hitro rastejo tudi vsi deli skeleta in mišičja.

Rast telesa se začne na okončinah, zato so nekaj časa okončine nesorazmerno dolge v primerjavi s trupom. Skupaj z ostalimi spremembami to povzroči težave pri koordinaciji. Mladostnik lahko postane bolj neroden in se zaradi sramu začne izogibati telesnim aktivnostim.

Zaradi novih sprememb ima lahko mladostnik nizko samopodobo. Dekle je zaskrbljeno zaradi izgleda, pogosto prične pretirano hujšati in ima prehranske težave. Fant se počuti šibkejšega od ostalih, kar se še posebej pokaže pri igrah, pri katerih prihaja do izraza moč. Postane lahko obseden s fitnessom in uživa proteine za pridobitev mišične mase. Lahko se pojavijo tudi poškodbe. Nekatero poškodbo je mogoče preprečiti, če skavte razdelimo po velikosti, izurjenosti in zrelosti. Dobro je, da spodbujamo in v program vključimo tudi igre, pri katerih prihajata do izraza spretnost in inteligenca. Pomembno je, da se mladostnik počuti sprejetega, da te spremembe v skupini razumemo in jemljemo kot nekaj normalnega. Zelo dragoceno je, če se ima mladostniko tempriložnost pogovoriti.

Vprašanja za razmislek

Kakšne dejavnosti lahko pripraviš, da bodo mladostniku v pomoč pri telesnem razvoju? Ali s skavtskimi aktivnostmi spodbujaš gibanje? Ali vključuješ različne vrste iger, pri katerih se lahko izkažejo vsi posamezniki?

SPOLNO DOZOREVANJE

V obdobju pubertete se pojavijo tudi **telesni znaki spolne zrelosti** (rast prsi, mod, sramnih dlak, izliv semena, prva menstruacija), pojavi se brada in dlake pod pazduho, poveča se izločanje žlez znojnic, koža je mastna in aknasta.

Pojav menstruacije je lahko povezan z negotovostjo in bolečinami. Dekle potrebuje možnost in čas, da poskrbi za čistočo. To je potrebno reševati v osebni odnosu in ne pred celotno skupino. Potreben je zaupen odnos (navadno z voditeljico), predvsem pa je dobro trikrat premisliti, preden dekle grajamo zaradi nesodelovanja.

Tudi fant je lahko negotov ob prvem izlivu semena. V puberteti nastajajo velike količine moškega hormona testosterona, ki pa še zelo niha (zjutraj ga nastaja več kot zvečer), zato lahko spolni ud otrdi, ne da bi fant sam

to hotel. Zjutraj mu je nerodno, ko mora iti v kopalnico z otrdelim spolnim udom. To je potrebno sprejeti kot povsem normalno in dati fantu vedeti, da je to običajen pojav.

Vprašanja za razmislek

Ali pogovor z IV kdaj nanese tudi na to temo? Kako se nanjo odzoveš? Ali si pripravljen ponuditi alternativo spolni vzgoji v šoli? Kakšen odnos do spolnosti v najširšem pomenu besede imajo fantje in dekleta v tvoji četi? Kaj pa voditelji in voditeljice?

TELESNA (NE)AKTIVNOST

Telesna aktivnost oziroma njeno pomanjkanje vplivata na telesno in duševno zdravje. Vadba krepi moč in vzdržljivost, pomaga k oblikovanju krepkih kosti in mišic, nadzorovanju telesne teže, zmanjšuje tesnoba in stres ter krepi samozavest. Mladostnik z redno telesno aktivnostjo se počuti bolje od tistega, ki tega ne počne. Običajno ima večje samozaupanje in več časa preživi s prijatelji, šport uporablja kot obliko druženja.

Izkušnje kažejo, da se vedno večje število voditeljev srečuje s težavami zaradi slabše motorične razvitosti otrok oz. primanjkljajev na telesnem področju. Veliko otrok ima težave s prekomerno telesno težo (po podatkih Inštituta za varovanje zdravja (2013) je takih otrok v Sloveniji okrog 25%), mnogi imajo slabo kondicijo (npr. IV ne zmore prehoditi več kilometrov na potepu), nekateri imajo zdravstvene težave, ki jim onemogočajo gibanje (npr. IV ima težave z dihanjem zaradi astme), spet drugi niso imeli v svojem okolju dovolj spodbud za razvoj (npr. IV ni vaje hoditi v hrib).

S čim razvijamo telesno področje IV?

- skavtske veščine
- športne igre
- interesne veščine
- dejavnosti na prostem
- tabor
- potep
- pregled šotorov

Vprašanja za razmislek

Ali spodbujaš telesno aktivnost IV? Prihajaš na srečanja z avtom ali peš oz. s kolesom? Ali srečanja potekajo v skavtski sobi ali se večino časa zadržujete v naravi? Ali pri telesnih aktivnostih sodeluješ tudi ti (npr. roverček, nogomet na taboru)?

3.2.2 MLADOSTNIK V DRUŽBI – družbeno področje

 <p>vzpostavljanje trdnih in vzajemnih odnosov</p> <p>zmožnost vzpostavljanja intimnih stikov z osebami drugega spola</p>	 <p>razvoj medsebojnega sodelovanja, pomoči in solidarnosti</p> <p>sprejemanje različnosti</p>	 <p>razumevanje pravil vedenja in družbenih vrednot</p> <p>oblikovanje odnosa do družbenih vrednot</p> <p>zmožnost sooblikovanja družbenih pravil in norm</p>	 <p>sprejemanje različnosti družbenih vlog</p> <p>iskanje mesta v družbi</p> <p>oblikovanje socialne samopodobe</p>	 <p>razvijanje kritičnega pogleda na svet, na medije in druge vire</p> <p>socialnega vpliva</p>
--	---	---	--	--

PRIJATELJSTVO

Ob prihodu v četo prijateljstvo temelji na skupnih dejavnostih, skupine so večinoma enospolne. Ker v obdobju pubertete pride do največjih telesnih sprememb, ima mladostnik »veliko dela« z raziskovanjem svojega lastnega sveta in potrditvijo spolne identitete, zato se lažje poistoveti in se družiti z osebami istega spola. Včasih se nasprotnega spola celo izogiba. Kasneje, ko mladostnik bolje sprejema spremembe, se je sposoben zanimati tudi za osebe nasprotnega spola. Tako se starejši skavti v četi radi družijo že v po spolu mešanih skupinah. Začne se druženje v parih, fantje se dokazujejo pred dekletimi, dekleta se pogovarjajo o fantih ipd.

Mladostnik ima manj prijateljev kot v otroštvu, vendar so ti bolj zaupni. Predstavljajo tesno spleten krog, ki mu pomaga odraščati. Pri sklepanju prijateljskih odnosov mladostniki poudarjajo vzajemno razumevanje, medsebojno zaupanje, empatijo, pa tudi vrline odgovornosti, poštenosti. Prijatelji drug od drugega pričakujejo lojalnost in strpnost. Razvije se t. i. »empatična stopnja prijateljstva«. Prijateljstvo temelji na oblikovanju podobnih interesov, zasledovanju skupnih ciljev in namer. V ospredju je razumevanje drug drugega.

Ena izmed pasti sodobne družbe je, da vse več komunikacije poteka preko spletnih omrežij, ki mladostniku ne omogočajo pristnega stika in poglobljenega pogovora. Na spletu se lahko izdaja za drugo osebo in se spušča v pogovore z navideznimi prijatelji. Dobi lažen občutek, da ima veliko prijateljev, ko pa nekoga resnično potrebuje, se počuti osamljen.

NE POZABI

- **Mlajši IV se ne počuti dobro v preveč intimnih stikih z nasprotnim spolom**, npr. pri igrah zaupanja, igrakah na zabavnem večeru, kopianju ...
- **Starejši IV potrebuje tudi priložnost za druženje z nasprotnim spolom**. Če je ne dobi podnevi, jo bo iskal ponoči. To je priložnost, da se uči usklajevati svoje želje in odgovornosti.

- Pari, ki se pojavijo v četi, se učijo kot par živeti v skupnosti. Tu je pomembno, da se zavedamo, da smo voditelji zgled IV.

ISKANJE MESTA IN POTRDITVE V DRUŽBI

Proti koncu osnovne šole začne mladostnik iskati svoje mesto v družbi. Misli, da družina pomeni premalo svobode in preveč obveznosti. Išče odgovor na vprašanje, kdo je. Skuša ugotoviti, kaj je pri njem enkratno in posebno, kaj zmore. Preizkuša se v različnih vlogah, velikokrat tudi tvega. Išče osebe in ideje, ki bi jim lahko verjel. Išče in izbira prijatelje, ki jim lahko zaupa. Navadno si najde skupino sovrstnikov, med katerimi se počuti dobro, se počuti pomembnega in med katerimi lahko uresničuje svoje ideje. Skupini prilagodi svoje obnašanje, slog oblačenja, pogled na svet...

Potreba po potrditvi v družbi se izrazito kaže predvsem pri starejših IV. Iz tega pogosto sledi tudi sledenje izstopajočim posameznikom, kar se lahko izkaže kot pozitivno ali negativno. Prizadeven vodnik in povezanost med vodniki dobro vpliva na vod in celotno četo. Po drugi strani pa lahko marsikatero nerazumevanje med člani čete povežemo z dokazovanjem in iskanjem prijateljstva. Npr. starejše izvidnike lahko »obrne« uporniška najstnica, zaradi česar se jim druženje v vodu zdi otročje; dekleta v vodu se ločijo v dve skupini – ene držijo z vodnico, druge s podvodnico; dva voda nezrelo tekmujeta med seboj, ker sta si vodnika konkurenta; posameznik v vodu ruši avtoriteto vodniku in postane neformalni vodja ipd. Vse to je del odraščanja in je običajno, če traja kratek čas.

Mladostnik **potrebuje potrditev, da zmore zadane naloge izvesti dobro**. Potrebuje izzive (odgovornosti), ki mu jih postavljajo starši, šola, vrstniki, voditelji, in spoznanje, da je pri tem lahko uspešen, če se potrudi. Pri postavljanju uresničljivih ciljev potrebuje pomoč. Bi-Pi je dejal, da je otrok uspešnejši v drugem ali tretjem poizkusu.

Pri skavtih imamo priložnost, da se mladostniki dokažejo in napredujejo na številnih področjih. Če namreč te potrditve ne bodo dobili doma, v šoli ali v obšolskih dejavnostih, jo bodo iskali na družabnih omrežjih, lahko tudi na nepravilen in neprimeren način. Objavljali bodo fotografije in spremljali komentarje vrstnikov, šteli »všečke«, opozarjali na svoje težave in izražali svoja, tudi negativna in žaljiva mnenja.

S čim razvijamo družbeno področje IV?

- delo v majhnih skupinah
- srečanje vodov
- funkcije v vodu
- srečanje čete
- dobro delo, služenje (delitev LMB, zbiralne in čistilne akcije, pomoč ob naravnih nesrečah...)
- igre
- potep voda
- stegovski, regijski, državni dogodki

Vprašanja za razmislek:

Se kdaj spominjaš svojih mladostniških let? Kje si dobil potrditev, v kakšni družbi si se nahajal? Kdo ti je pomagal na tvoji poti odraščanja? Se zavedaš, da si zgled IV in da jim lahko pomagaš pri odraščanju in pomembnih odločitvah? Tvojo pomoč potrebujejo tudi na spletnih omrežjih – jim ponudiš oporo in jih opozarjaš na nevarnosti, ki jih prinaša spletno komuniciranje? Se o tem izobražuješ in iščeš nove informacije?

3.2.3 MLADOSTNIKOV ČUSTVENI SVET – čustveno-motivacijsko področje

izražanje čustev,
primerno čustvovanje,
prepoznavanje lastnih
čustev, zavedanje svoje
čustvene samopodobe
(karakterni značaj)

kontrola in
samoobvladovanje,
obvladovanje stresnih
oz. konfliktnih situacij

razvoj in krepitev
vztrajnosti in
pozornosti,
krepitev življenjskega
optimizma in zaupanja

prepoznavanje in
zadovoljevanje čustev
pri drugih,
sposobnost empatije

PREPOZNAVANJE IN OBVLADOVANJE ČUSTEV

V tem obdobju se pri večini mladostnikov izrazito **poveča čustvenost**, predvsem zaradi velikih sprememb v hormonalnih tokovih v telesu, zaradi situacijskih sprememb in tudi zaradi intenzivnejšega osamosvajanja posameznika. Mladostnik postane **bolj občutljiv** (se vznemiri v situacijah, ki jih prej ni niti opazil), **hitro menjuje razpoloženja, čustva postanejo bolj pestra** in včasih celo nasprotujoča (tako lahko mladostnik eno osebo sovraži in jo ima hkrati rad). Včasih je mladostnik zaskrbljen, kako se bodo nanj odzvali drugi ljudje in pomembne osebe v njegovem življenju. Skrbi ga, kako se bodo na telesne spremembe odzvali vrstniki, npr. na zobni aparat, mastno kožo. Strah ga je izgube naklonjenosti, lahko je osamljen, plašen, potrtn ali jezen, kadar se drugi ne strinjajo z njim. Lahko beži od težav ali se prepusti čustvom, namesto da bi se osredotočil na reševanje. Vendar je ravno to obdobje čas, ko se mora posameznik naučiti prepoznavati, urejati in nadzorovati lastna čustva. Nekateri pridejo okrepljeni s tem znanjem že iz lastne družine, drugi tam nimajo zgleda in se morajo učiti od drugih.

Pri mladostniku se tudi že kažejo **temperamentne značilnosti** in vzorci čustvenega odzivanja. V splošnem naj bi mladostniki izražali več pozitivnih, kot negativnih čustev. Pozitivna doživljanja pomenijo stanja veselja v situacijah, v katerih mladostnik ocenjuje, da se je dobro prilagodil ali vključil vanje; ko dobro izvede dejavnost v skupini; ob opravljanju dejavnosti, skozi katero sprošča energijo; ob igri; ob ukvarjanju s prostočasnimi dejavnostmi; v socialnih situacijah, ki jih zaznava kot smešne (zadrega drugega v socialni situaciji ali zaznava absurdov v situaciji); v socialnih položajih, ko se zaveda, da so jim drugi naklonjeni ... V mladostništvu posamezniki tudi prvič doživljajo in izražajo močna pozitivna čustva do vrstnikov nasprotnega spola. Pojavijo se prve zaljubljenosti, ki jih doživljajo tudi ob osebah, ki jih le bežno poznajo, ali pa do osebe, ki si jo zamišljajo.

Otroci najpogosteje navajajo strahove, povezane s poškodovanjem, pri mladostniku pa prevladujejo strahovi pred določenimi socialnimi situacijami (nastopanjem pred vrstniki), pred neznanimi in »ne varnimi« situacijami. Strah izražajo takrat, kadar se zavedajo, da lahko s svojim videzom ali dejanji sprožijo neugoden povratni učinek drugih nase. Zavedati pa se moramo, da **odrašanje ne poteka linearno**. Otroški impulzi in potrebe se vseskozi pojavljajo in obstajajo hkrati z željo po novem položaju v družbi. Ko se mladostnik trudi opredeliti svojo identiteto, se nam včasih zdi kot otrok, drugič kot odrasel. Pri odraslih to povzroča zmedo in enkrat

okarajo mladostnika z »nisi več otrok«, čez nekaj trenutkov pa ga spomnijo »nisi še odrasel«. Tudi mladostnik postane ob takih dvojnih odzivih zmeden in zaradi tega prične iskati prilagoditvene rešitve na naravne napetosti v tem obdobju. Če se v takih trenutkih odzovemo v prijaznejšem in bolj razumevajočem tonu pa ga besede opogumijo in spodbudijo k hitrejšemu učenju in odgovornejšemu odločanju. Tako nihajoče vedenje moramo sprejeti kot običajen del odraščanja in pri tem čutiti zadoščenje, da se trud in podpora obrestujeta.

KAKO PRITEGNITI MLADE?

»Človeka, ki želi otroke voditi z dobrim zgledom, rad primerjam z ribičem, ki želi uloviti ribo. Če ribič za vabo uporabi hrano, ki je všeč njemu, je verjetno, da ne bo ulovil prav veliko rib, zagotovo ne tistih plašnih, zato za vabo uporablja hrano, ki je všeč ribi. Z dečki je enako: če jim nameravate pridigati o tem, kar se zdi pomembno vam, jih ne boste pritegnili. Kdorkoli bi se odkritosrčno predstavil kot »dobričina«, bi odgnal najbolj predane med njimi, torej tiste, ki bi jih rad pridobil. Edina rešitev je torej ta, da jim ponudimo nekaj resnično privlačnega in zanimivega. In menim, da boste odkrili, da skavtstvo počne prav to.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

NAMIG ZATE:

Pri analizi stanja med načrtovanjem in pri izbiri dejavnosti se spomni na to, da mladostnika motivira in navdušujejo:

- dogodivščine (sprememba okolja, tveganje, raziskovanje);
- tekmovanje;
- akcija, še posebej, taka, ki odmeva v javnosti, saj mladostnik potrebuje potrditev odraslih;
- možnost izbire – priložnost, da se sam odloča;
- poznavanje tehtnega razloga in smisla stvari, ki jo počnejo;
- dejavnosti brez voditelja;
- spoznavanje novih prijateljev;
- delo v skupinah, skupno načrtovanje in sprejemanje odločitev;
- igre, pesmi, humor;
- provokacija (»Ali bi znal to narediti?«).

Več o tem, kako lahko voditelji pomagamo, da bodo IV napredovali na čustveno-motivacijskem področju si lahko prebereš v 3. poglavju priročnika.

S čim razvijamo čustveno-motivacijsko področje IV?

- osebno napredovanje
- osebno spremljanje
- preizkušnje in izzivi
- skavtske pesmi, bansi, igre
- delo z vodniki (vodniška srečanja...)
- podelitev skavtskega imena

Vprašanja za razmislek:

Znaš prepoznati mladostnikova čustva in nanje pravilno reagirati? Iz kakšnih aktivnosti so pripravljena srečanja – počnete tisto, kar si mladi želijo? Ali delate samo tisto, kar si mladi želijo in daješ premalo

poudarka vzgojnim aktivnostim? Kaj motivira tvoje izvidnike in vodnice v četi? Kaj najraje počnejo? S katerimi »fintami« jih je najlažje dobiti?

»Opazovanje in sklepanje sta osnovi vsega znanja, zato ne smemo zanemarjati pomembnosti moči opazovanja in sklepanja za mladega državljana. Splošno znano je, da so otroci pri opazovanju hitri, vendar ta lastnost zamre, ko odrastejo, predvsem zato, ker izkušnje, ki jih doživijo prvič, pritegnejo njihovo pozornost, ko pa se ponovijo, to ne privede do enakega učinka.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

3.2.4 UČENJE IN SPOZNAVANJE NOVEGA – spoznavno področje

razvoj govornih sposobnosti, podajanja predlogov, izražanje in zagovarjanje svojega prepričanja, misli, nazorov

krepitev intelektualnih veščin: opazovanje, sklepanje, učenje, govor, risanje, pisanje, glasba

razvijanje ročnih spretnosti, spodbujanje k ustvarjalnosti, razvoj interesov in talentov

zavedanje svojih sposobnosti in načrtovanje svoje življenjske poti

ŠTEVILNE IDEJE IN NOVI POGLEDI

Mladostnik je zelo dojemljiv za učenje. Ker je z učenjem obremenjen že v šoli, pri skavtih išče drugačne načine. Blizu mu je **izkustveno učenje** (učenje z delom) in **učenje preko igre**. Rad raziskuje in preizkuša. Rad se uči v skupini, kakor tudi od svojih voditeljev. Ti so mu velik zgled.

INTELEKTUALNE VEŠČINE in ABSTRAKTNO MIŠLJENJE

Za razvoj splošne intelektualne sposobnosti praviloma velja, da predstavlja obdobje okoli dvanajstega leta t. i. **intelektualni skok**, razmeroma hiter porast miselnih sposobnosti v določeni starosti, in približno sovпада z rastnim skokom. Tako mladostnik, ki je prej pristopal k nalogam bolj nenačrtno, sedaj postane veliko bolj in dlje časa osredotočen, poveča se mu kapaciteta delovnega spomina in postane bolj sistematičen.

Mlajši IV potrebuje več razlage in navodil ter oprijemljivih predstavitev problema. Mlajši sprejme samo eno razlago, starejši pa išče alternativne možnosti. Zato je **pomembno, da ima mladostnik dovolj priložnosti, preko katerih se spoprijema z resničnimi problemi** in se osredotoča na to, kar je bistveno.

Mladostnik ima že bogat besedni zaklad. V tem času razvija učinkovitejšo in vsestransko komunikacijo ter **se uči izražati in zagovarjati svoja stališča**. Mladostnik tudi **išče strategijo**, kako naj si nove informacije učinkoviteje zapomni.

Mladostnik izpopolni sposobnost opazovanja in sklepanja. Sposoben je **čedalje natančneje analizirati podatke, ki jih dobi preko čutil**. Npr. če se od 7 do 9 let stari otroci (volčiči) igrajo nogomet in jim žoga pade na drugo stran igrišča, jo bodo skušali rešiti ne glede na vse, ne da bi pri tem pomislili na tveganje. Mladostnik bo v istih razmerah sposoben združiti podatke o prostoru in razdalji ter bo tako upošteval tveganje in verjetnost, da si žogo spet pribori, če jo bo skušal na vsak način rešiti.

Zaradi takih razlik lahko včasih pride do trenj znotraj voda, npr. starejši se nočejo igrati športnih iger z mlajšimi, sami se lotijo reševanja nalog, na taboru jih pošiljajo v gozd po drva in jih izključujejo iz pogovorov... Hkrati je to spodbuda za najmlajše, da se začnejo zanimati in spoprijemati s težjimi izzivi in napredujejo v intelektualnih veščinah.

ISKANJE POKLICNE POTI

Mladostnik je sposoben izražati interese, ti pa so odvisni od nadarjenosti za posamezno področje in spodbud iz okolice. To obdobje je tudi začetek iskanja poklicne poti, zato mladostnik išče novo znanje, želi se izpopolnjevati.

Pri skavtih ima mladostnik tako veliko možnosti, s katerimi lahko razvija področja, ki ga zanimajo.

S čim razvijamo spoznavno področje?

- učenje z delom
- ON (funkcije v vodu, interesne veščine, skavtske veščine) in OS
- igre (Kimove, velike igre)
- delavnice
- ročne spretnosti (izdelava venčkov, voščilnic...)
- igranje vlog
- petje
- sodelovanje višjega voda pri pripravi programa
- sodelovanje na natečajih
- svet čete, debate in pogovori

Vprašanja za razmislek:

Vključuješ učenje z delom in igro v program čete? Se zavedaš pomena posameznikovega razvoja in se z vsakim IV ukvarjaš posebej? Se imajo IV priložnost učiti izražati mnenja in zagovarjati stališča? Imaš vpeljan sistem veščin in spodbujaš IV k opravljanju interesnih veščin? Spodbujaš vodnike, da učijo in predajajo znanje mlajšim?

3.2.5 MLADOSTNIKOV NOTRANJI SVET – moralno področje

poznavanje in sprejemanje osnovnih človekovih pravic ter družbenih norm
razumevanje pravil in posledic kršenja le teh

oblikovanje vesti in ravnanje po njej (skladni odnos med prepričanjem in dejanji, vedenjem)

kritičen pogled na svet in družbo,
zmožnost presojanja ustreznosti norm glede na situacijo in prilagajanje na to

moralno vedenje tudi v okolju in razmerah brez avtoritete,
upoštevanje naravnih zakonov
zavedanje odgovornosti za svoja dejanja

MLADOSTNIKOVO KRITIČNO MIŠLJENJE

Z leti mladostnik vse bolj razvije in oblikuje svoj edinstven notranji svet. Z vsakim dnevom dobiva nove izkušnje, ki oblikujejo njegove misli in tako vplivajo na odločanje. Ob prihodu v četo mladostnik razmišlja o konkretnih stvareh in rad preizkuša stvari v konkretnih situacijah. Kasneje začne večkrat predvidevati, razmišljati o tem, kaj bi se lahko zgodilo, začne »filozofirati«. Zmožnost tovrstnega razmišljanja v marsičem spremeni njegov pogled na svet. Težave ima predvsem pri usklajevanju svojega mišljenja z realnostjo.

Lahko postane:

- **pretirano kritičen** (zamišlja si idealen svet in za odstopanje od tega krivi odrasle, prepričan je, da zna stvari delati boljše kot odrasli ali pa postane preveč kritičen in perfekcionističen do samega sebe);
- **prepirljiv** (išče priložnosti za preizkušanje novih odkritij);
- **neodločen** (zmožen je upoštevati več možnosti, vendar mu primanjkuje izkušenj, zato se težko odloči);
- **preveč samozavesten** in daje občutek neranljivosti (misli, da za njega veljajo posebna pravila in da se mu ne more zgoditi kaj hudega).

MLADOSTNIKOVO ODLOČANJE

Sprva mladostnik teži k odobravanju s strani drugih, še posebej starejših. Želi jih razumeti, upoštevati, jim pomagati. Zmožen je videti namen, ki je v ozadju nekega vedenja. Pozoren je na upoštevanje pravil. Pri odločanju v skupini je zmožen sprejeti različne poglede, razume tudi, da lahko tisti, ki niso vpleteni v situacijo, vidijo stvari drugače kot on.

Kasneje se mladostnik odloča na podlagi dogovora. Družbeni dogovor je zanj zakon, ki se ga morajo držati vsi. Pravilno je tisto, kar družba pojmuje kot pravilno in dobro. Individualni interesi ne opravičujejo dejanj, če niso v skladu z obstoječimi normami. Pri odločanju v skupini je zmožen tako imenovanega nevtralnega, nepristranskega pogleda na situacijo.

Ob koncu mladostništva se lahko odloča na podlagi lastne presoje. Spozna, da so družbena pravila dogovor, ki niso vedno enaka in se je potrebno držati tistega, kar je za večino najboljše. V konkretnih okoliščinah zna spremeniti obstoječa pravila.

Včasih na mladostnikovo odločanje zelo močno vplivajo hormonska nihanja. Zaradi spreminjajočih čustev se zelo hitro in impulzivno odloča. Vodi ga želja po samostojnosti in neodvisnosti, zato včasih spregleda posledice svojih odločitev.

LASTNE VREDNOTE

Velika mera kritičnosti in želja po spremembah ter močan čut za pravičnost ga spodbujata k moralnemu presojanju. Mladostnik pri štirinajstih letih že pozna večino socialnih in moralnih pravil, zna logično sklepati in presojati, vendar mu to znanje ne zadošča, da bi lahko samostojno sprejemal moralne odločitve. Z vstopom v srednjo šolo se vključuje v nova okolja, kjer spozna drugačne poglede, življenjske sloge in filozofijo. Ugotavlja, da moralnih norm ne določajo le njihovi starši in učitelji in druge avtoritete v njihovem okolju, ampak da so moralna pravila spremenljiva in prilagodljiva glede na potrebe različnih ljudi. Če je njegova sodba prej temeljila na sodbi drugih, sedaj temelji na ponotranjenih pravilih in načelih. Osebni pogled razširi na družbeno in politično raven. Zanimati se začne za splošna moralna vprašanja, kot so osnovne človekove pravice in varovanje okolja.

Vse to raziskovanje in spoznavanje novega, interakcije z vrstniki in odraslimi, izkušnje socialnih situacij ter konfliktnih situacije, v katerih je mladostnik soočen z nasprotujočimi stališči, mladostnika pripeljejo do višjega nivoja moralnega razsojanja.

»Drugo dragoceno sredstvo za vzgojo čuta za pravičnost so debate, v katerih dečki razpravljajo o temah, ki jih zanimajo in imajo možnost argumentiranja z dveh zornih kotov. Na ta način se bodo začeli zavedati, da ima vsako pomembno vprašanje dva vidika in da si ne smejo dovoliti, da jih zapelje zgovornost enega govornika, dokler niso slišali, kaj jim ima o stvari povedati zagovornik nasprotne strani. Šele potem naj vsakdo po svoje pretehta argumente obeh strani, preden se odloči, katero bo izbral. /.../ Tudi zaigrana sojenja ali posredovanja pri sporih, če so izvedena resno in potekajo po zgledu sodišča, imajo zelo veliko vrednost, ko dečke učimo pravičnosti in poštenosti. Poleg tega lahko na ta način dobijo malo predokusa njihove državljanske dolžnosti, če bodo poklicani za porotnike ali priče. Častno razsodišče v četi je še en korak k istemu cilju.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

S čim razvijamo moralno področje?

- svet čete
- sistem pravil in ukrepov ob kršenju
- ON in OS
- velika igra
- ambientacija
- kateheza
- debate s predstavitevijo različnih mnenj

Vprašanja za razmislek

So v program čete IV vključeni aktivno, imajo možnost odločanja, je njihovo mnenje sprejeto? Na kakšne načine lahko v četi spodbujate kritično mišljenje, odpirate moralne teme? Je program čete oblikovan tako, da imajo dovolj priložnosti za to – npr. svet čete, vodniška srečanja, pogajanja z napadalci po kraji zastave, velika igra...?

3.2.6 MLADOSTNIK IN DUHOVNOST –duhovno področje

odkrivanje, priznavanje,
sprejemanje duhovne
resničnosti svojega
življenja

učenje in zavedanje
duhovnih resnic

oblikovanje osebne vere
oziroma odnosa do
Boga, neodvisnost vere
od avtoritet

zavedanje stopnje
osebnega duhovnega
razvoja

izdelava osebne lestvice
vrednot in temeljnega
načrta kot smerokaz v
odločitvah, ki je
skladen z osebno vero

iskanje in sprejemanje
življenjskega poslanstva

prevzemanje skrbi za
svojo nenehno
duhovno rast

Kot smo že večkrat omenili, mladostnik doživlja spremembe v razmišljanju in dojemanju – domišljjski svet igre zamenja realnost in soočanje s svetom. To se odraža tudi na duhovnem področju. Bog Oče ni več samo abstrakten lik iz nebes, ampak Jezus Kristus, prijatelj in vzornik. Če je prej IV jemal vero kot nekaj samoumevnega, si sedaj ustvarja **osebno vero**, kritizira obstoječe tradicionalne modele, išče odgovore na religiozna vprašanja, raziskuje cerkveni nauk in si ustvarja svoja stališča. V tem iskanju »samega sebe« velikokrat išče ideal preko medijev in vrstnikov, ne več samo znotraj družine. Na tej poti potrebuje spodbudo, da ideal išče pri sebi, da najde svoje talente in poslanstvo.

Mladostnik si želi duhovnosti, ki se konkretizira v njegovem življenju, v konkretni dejavnosti. Če npr. od staršev, duhovnikov ali voditeljev sliši, da je cerkev skupnost, si želi, da si bodo člani skupnosti med seboj pomagali in bo tudi sam pripravljen narediti dobro delo. Če govorijo o preprostosti, IV pričakuje, da so sami prvi zgled v ponižnosti in skromnosti. Nagovarjajo ga konkretne zgodbe in liki – svetniki (Dominik Savio, sv. Jurij), svetopisemske osebe (Mojzes, Abraham) in zgledi ljudi iz sodobnega sveta (Papež Frančišek, Mati Terezija, Pedro Opeka itd.). Privlači ga aktivno sodelovanje pri sveti maši, npr. da kot ministrant pomaga duhovniku, sodeluje v pevskem zboru, za veliko noč nosi ogenj po hišah itd. Skratka, biti mora aktivno vključen v dogajanje. Zato so zanj nekaj posebnega skavtske maše, kjer mu nipotrebno samo poslušati in biti pri miru, ampak je lahko soustvarjalec dogajanja.

Odkrivanje duhovne razsežnosti je osnova vsakega človeka. Je nekaj, za kar je potreben čas in trud z obeh strani – tako mladostnika, kot odraslega, ki ga spremlja v tem procesu. Več o duhovnosti v veji IV pa najdeš v poglavju 9. – duhovnost v veji IV.

S čim razvijamo duhovno področje?

- skavtski zakoni in obljuba
- molitve, kateheze, skavtske maše
- ON in OS
- ceremonije
- ambientacija
- sodelovanje v župniji
- življenje v naravi

Vprašanja za razmislek

Se spomniš, kakšen odnos do Boga si imel ti v tem obdobju? Je vaša četa priložnost in prostor, kjer lahko IV oblikujejo svojo osebno vero in dobijo odgovore na vprašanja? Na kakšne načine se jim trudiš približati vero? Je kateheza v vaši četi zgolj zato, ker mora biti, ali jo skušaš pripravljati na način, ki je mladim blizu? Kakšen zgled vidijo v tebi? Kako ti sam skrbiš za duhovno rast v veri?

3.3 IV SO SI PODOBNI, A HKRATI RAZLIČNI

3.3.1 MLAJŠI IV SO DRUGAČNI OD STAREJŠIH IV

Kljub temu, da je med najmlajšim in najstarejšim IV le 5 let razlike, sta si med seboj zelo različna. Na to dejstvo smo, še posebej takrat, ko pripravljamo program čete, pogosto premalo pozorni. V splošnem lahko razložimo nekaj tipičnih razlik med mlajšimi in starejšimi IV na različnih področjih.

MLAJŠI IV (11–13 let)	STAREJŠI IV (14–16 let)
se raje zadržuje v večji skupini z osebami istega spola	se druží v manjših skupinah, zanima se tudi za osebe nasprotnega spola
izrazitejše so telesne spremembe (puberteta)	bolj prihajajo do izraza spremembe v razmišljanju in vedenju
odobrava, uboga in sprejema avtoriteto	se upira avtoriteti
sprejme navodilo ali eno razlago, o alternativnih možnostih ne razmišlja pogosto	išče alternative, ima razvito sposobnost abstraktnega mišljenja, filozofiranja
se raje igra kot pogovarja	se raje pogovarja kot igra
strah ga bo nevarnih iger, noči, neznanega	se ne bo javljal pri igrah s prostovoljci in ne bo hotel voditi bansa, saj ga skrbi, da bi s svojim videzom ali dejanji sprožil neugoden povratni učinek drugih nase, strah ga je nastopati pred vrstniki ...
motivacija je odvisna od mnenja staršev in okolice – kot skavtski voditelji si moramo pridobiti zaupanje staršev	v ospredje prihaja notranja motivacija – pomanjkanje le te lahko vodi do prenehanja udeležbe, zato je pomemben osebni stik s skavtskim voditeljem

3.3.2 DEKLETA NISO FANTJE

Tako kot obstajajo razlike med mlajšimi in starejšimi v četi, so tudi razlike med fanti in dekleti veliko bolj vidne v tem obdobju, kot v katerem drugem obdobju. Puberteta, s katero se prične obdobje mladostništva, se začne pri dekletih bolj zgodaj kot pri fantih. Fantje tako v začetku zaostajajo v rasti in razvitosti. Ker pa dekleta prej zaključijo z intenzivno rastjo, se proti koncu čete razlika manjša, takrat pride do izraza večja moč in fizične sposobnosti fantov.

Mnogokrat se tudi na spoznavni ravni pozna prepad med spoloma; dekleta delujejo bolj odraslo, fantje pa so še »otročji«. Dekleta se prej začnejo spraševati o svoji ženski vlogi v svetu, prej so sposobne empatije in skrbi za druge. Kaj pa fantje?

Dekleta so bolj obremenjena s svojim videzom in lepoto, pogosteje izražajo čustvo sramu. Fantje pa predvsem skrbi, da bi v družbi izpadli »mevže«. K temu doda svoje tudi moški hormon testosteron, zato so fantje večji ljubitelji adrenalina in bolj nagnjeni k tveganemu vedenju. Fantje tako negativna čustva pogosteje izražajo s fizično agresijo, uporništvom in jezo. Dekleta negativna čustva izražajo bolj prikrito – s socialnim izključevanjem, obrekovanjem, ljubosumnostjo.

Fantje si ustvarijo visok socialni položaj med vrstniki predvsem preko športnih in intelektualnih dosežkov, s priljubljenostjo pri nasprotnem spolu, s telesno privlačnostjo in z udeležbo na različnih dejavnostih v okviru šole. Dekleta pa si tak položaj ustvarjajo predvsem preko svojega zunanjšega izgleda, družabnostjo, s privlačnostjo pri nasprotnem spolu in javnim nastopanjem.

»Sprašujejo me: "Zakaj bi se zavzemali za vzgojo posameznika?" Ker je to edina pot, po kateri lahko vzgajaš. Če imaš močan glas in privlačne metode za vzdrževanje discipline, lahko daješ navodila več dečkom, tudi tisočim hkrati, vendar to ni usposabljanje, to ni vzgoja.

Vzgoja je tista, ki šteje pri krepitvi osebnosti in oblikovanju človeka.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

Tudi v prijateljski navezi je mogoče opaziti nekaj razlik med deklicami in fanti. Dekliška prijateljstva so bolj intimna in vzajemna kot fantovska, imajo pa slednji številčnejše prijateljske naveze. Pri deklicah se pojavlja večji strah pred izgubo prijateljice, medtem ko fantje dajejo več poudarka sami prisotnosti prijateljstva. Pomembno jim je, da imajo stalnega spremljevalca, s katerim si delijo zanimanja in skupaj z njim opravljajo različne dejavnosti.

Prijateljski odnosi med dečki in deklicami se pomembno razlikujejo tudi v intimnosti odnosa. Fantje so v svojih pogovorih manj pozorni na sogovornika, manj je aktivnega poslušanja, nudenja opore in odzivov z njihove strani. Intimnost v prijateljskem odnosu fantje občutijo bolj skozi pripadnost in skupne aktivnosti, kot pa skozi samo-razkrivanje.

Prav je, da poznamo razlike med spoloma in temu primerno pripravimo tudi program. Težje fizične naloge kot je postavitvev jambora je treba prepustiti fantom, dekletom pa dati več časa za higieno, pogovore... S tem, ko imamo med voditelji tako moški kot ženski lik, smo jim tudi zgled odraslih spolnih vlog, ki jih bodo v življenju prevzeli v družini.

Po drugi strani pa je naša naloga do neke mere ovreči stereotipe, ki veljajo v družbi oz. se ne ozirati izključno na njih. Neprimerno bi namreč bilo, da bi se s fanti odpravili bivačarstvom, dekleta pa bi v taboru pripravljale večerje. Ali pa, da fantom ne bi pustili razvijati ročnih spretnosti, dekletom pa ne bi bilo treba izdelati lastne mize in kurišča. V družbi namreč še vedno lahko srečamo mnenje, da se neko delo ne spodobi za ženske ali moške. Pri skavtih lahko mladostnik počne veliko več, odkriva lahko lastne interese in sposobnosti ter se uči sodelovanja z nasprotnim spolom. Nekaj besed o pripravi programa, prilagojenega spolu najdeš v poglavju **POZORNOST PRI NAČRTOVANJU V VEJI IV IV**.

3.3.3 PRISTEN ODNOS Z MLADOSTNIKOM

Opisali smo nekaj značilnosti mladostnika na vseh področjih razvoja, izpostavili razlike med mlajšimi in starejšimi IV ter osvetlili razlike v spolih. Vse to pa so le posplošene smernice.

Da bi spoznal, kakšen je IV kot oseba, je nujno, da upoštevaš vse lastnosti, ki ga delajo posebnega in edinstvenega.

Te lastnosti so odvisne od genetskega materiala, družine v kateri odrašča, položaja, ki ga ima glede na ostale sorojence, šole, ki jo obiskuje, prijateljev in okolja, v katerem živi. Vsak mladostnik ima svojo zgodbo.

Noben priročnik ali tečaj ne more dati pravih informacij in napotkov o IV, ki jih spremljaš in vodiš ti. Edini način je, da preživiš z njimi nekaj časa, jih opazuješ, spoznaš njihovo okolje, z njimi deliš trenutke, si priča njihovim reakcijam, skušaš razumeti njihove strahove, poslušаш njihova občutja, razkrivaš njihove sanje – če povzamemo, da spoznaš vsakega posebej.

Prizadevanje v tej smeri je tvoja prva in glavna naloga. Gre za vzgojni odnos, ki od tebe zahteva zanimanje, spoštovanje in naklonjenost. Tvoj uspeh je odvisen od kvalitete odnosa, ki ga boš razvil z vsakim mladostnikom, ki ti je zaupan.

4 OD GESLA DO OBLJUBE

Glavni temelji v veji IV so **geslo in pozdrav, obljuba in zakoni ter zavetnik sv. Jurij**. So kot voda in hrana za široko in bogato razvejeno drevo, ki predstavlja strukturo čete in vse dejavnosti znotraj nje. Brez obljube, zaupanja, zvestobe Bogu in domovini, postanejo aktivnosti same sebi namen. Bi-Pi zato temelje postavi na začetek svojih priročnikov, pogosto pa jih tudi prepleta med ostale dele. In tako naj tudi vsak voditelj usmerja celotno skavtsko vzgojo na teh temeljih, IV pa zavedno ali nezavedno vedno bolj spoznava globino skavtstva, ki bo počasi in vztrajno – tako kot voda oblikuje kamen – oblikoval njegov odnos do soljudi, narave in Boga.

4.1 SKAVTSKO GESLO IN SKAVTSKI POZDRAV

Skavtsko geslo se glasi: **»Bodi pripravljen! – Vedno pripravljen!«**, kar pomeni, da smo v duhu in s telesom vedno pripravljeni izpolniti svoje dolžnosti.

»Bodi pripravljen v duhu, tako da se znaš disciplinirati in ubogati vsak ukaz. Pa tudi, da znaš predvideti možnost nesreč ali različnih drugih situacij ter da si pri tem pripravljen pravilno ukrepati. Bodi pripravljen v telesu, tako da se krepiš, si dejaven in tudi zmožen storiti pravo stvar v pravem trenutku.«

Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Ob skavtskem geslu vedno dvignemo roko v skavtski pozdrav.

Desno roko pravokotno dvignemo, dlan držimo v višini oči obrnjeno naprej. Palec položimo na noht mezinca, s čimer simbolično nakažemo viteško načelo, da močnejši vedno krije šibkejšega. Ostale prste pa iztegnemo. Ti trije prsti nas spominjajo na tri dele skavtske obljube (dolžnost do Boga in domovine, dolžnost do bližnjega in dolžnost do sebe), simbolizirajo pa tudi tri skavtske vrline: odkritosrčnost, požrtvovalnost in čistost.

Leva roka iztegnjena visi ob telesu, razen, če se pri pozdravu rokujemo. S to gesto pokažemo, da gredo čustva do skavta, s katerim se rokujemo, od srca do srca. Pa še ena posebnost je pri rokovanju, in sicer preplet mezincev.

»Če te neznanec pozdravi s skavtskim pozdravom, mu moraš nemudoma tudi ti odzdraviti z njim in nato ponuditi levo roko v pozdrav – to je skavtsko rokovanje. Če ti nato pokaže svojo skavtsko značko ali dokaže, da je skavt, ga moraš sprejeti kot skavtskega brata ter mu pomagati, če potrebuje pomoč.« *Bi-Pi, Skavtstvo za fante*

Prvi del, »Bodi pripravljen«, voditelj ali vodnik lahko pove tudi v dvojini ali množini, glede na število skavtov, ki jih nagovarja. Drugi del, pa je vedno izrečen v ednini, saj to vemo le sami zase, koliko in ali smo pripravljeni. Dekleta odgovorijo v ženski obliki, torej »Vedno pripravljena!«.

4.2 OBLJUBA IN ZAKONI V VEJI IV

»Skavtski zakoni so temelj celotne skavtske vzgoje. Njihove posamezne člene je treba dečkom temeljito razložiti in jim jih razjasniti s praktičnimi in preprostimi primeri, kako naj jih uporabijo v vsakdanjem življenju. Noben pouk ne zaleže toliko kot zgled. Če voditelj očitno izpolnjuje skavtske zakone v vseh svojih dejanjih, mu bodo dečki hitro sledili. Zgled postane še močnejši, če voditelj dojema skavtsko obljubo enako resno kot dečki.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

4.2.1 OBLJUBA

Za začetek si pogledajmo, kaj vsak skavt in skavtinja izreče v skavtski obljubi:

»Pri svoji časti obljubljam, da si bom z božjo pomočjo prizadeval/a služiti Bogu in domovini, pomagati svojemu bližnjemu in izpolnjevati skavtske zakone.«

Pri svoji časti obljubljam ... se zavedam, da z vsem, kar sem, z vsem, kar delam, mislim, počnem, izrekam obljubo? Skavt ne dá le besede, ampak dá sebe – besede, misli, dejanja.

da si bom z Božjo pomočjo ... nisem sam! K svoji obljubi kličem Boga, njegov blagoslov, njegovo pomoč in varstvo. Naj se zavedam tega, da izpolnitev obljube ni več breme, če povabim Njega.

prizadeval služiti Bogu ... ja, tudi njemu. On nas blagoslavlja in podpira. S svojo obljubo se zavežujem, da bom iskal svojo življenjsko poklicanost in jo izpolnjeval – z njegovo pomočjo.

in domovini ... Slovenec sem! Naj bom ponosen na svoj narod. Zavedam se truda, velikih korakov, pa tudi napak naših prednikov – in s ponosom pokažem, kdo sem. Šele ko se zavem, od kod sem in kdo sem, bom lahko oblikoval naš – slovenski – danes in jutri.

pomagati svojemu bližnjemu ... živim v skupnosti: v četi, v klanu, v SKVOju, v družini, med prijatelji in med ljudmi, ki jih niti ne poznam. A obljubil sem, da se bom trudil videti njihovo stisko in njihovo veselje, da bom lahko rekel: »Veselite se s tistimi, ki se veselijo, in jokajte s tistimi, ki jočejo.« (Rim 12,15)

in izpolnjevati skavtske zakone. Skavt sem! Čast, zvestoba, pomoč, prijateljstvo, plemenitost, spoštovanje, ponižnost, veselje, delavnost in varčnost, čistost. Na tem temelji moje življenje.

Drži, da je Bog z menoj, da je obljuba moja spodbuda in moja smer v življenju. Obljuba, ki jo dam, mi je v pomoč in v spodbudo, da bom lahko pustil svet za spoznanje boljši, kot sem ga prejel. Ko uspem zaupati v Božjo pomoč, biti Božji volji na razpolago, ko se zavedam, kdo sem – Slovenec in skavt – in ko živim tako, da moja dejanja in misli vodi ljubezen, bom lahko to, kar sem nekoč, kot majhen fantič, obljubil. In ne, to ni breme, strah, teža, ampak spodbuda in trden temelj, na katerem lahko gradim vsak dan posebej. Zato nam Baden-Powell pravi – bodite vedno pripravljeni služiti!

Več o obljubi in ceremoniji obljube najdeš v poglavju *Ceremonije v veji IV*.

4.2.2 SKAVTSKI ZAKONI

Skavtinje in skavti živimo po skavtskih zakonih:

1. Skavt si šteje v čast, da si pridobi zaupanje.
2. Skavt je zvest Bogu in domovini.
3. Skavt pomaga bližnjemu in naredi vsak dan vsaj eno dobro delo.
4. Skavt je prijatelj vsakomur in vsem skavtom brat.
5. Skavt je plemenit.
6. Skavt spoštuje naravo in vidi v njej božje delo.
7. Skavt uboga svoje starše in predstojnike ter vestno opravlja svoje dolžnosti.
8. Skavt si v težavah žvižga in poje.
9. Skavt je delaven in varčen.
10. Skavt je čist v mislih, besedah in dejanjih.

Med voditelji včasih prevlada mnenje, da morajo zakone znati povedati le novinci za obljubo. Mogoče v četi še vztrajamo pri tem, saj skavtske zakone voditelji razumemo kot nekaj, kar je osnova skavtstva, z leti pa začnemo nanje pozabljati. IV jih morajo znati na pamet in jih tudi upoštevati. Kaj pa mi voditelji? Jih znamo naštet po vrsti? So nam temelj v našem vsakdanjem in skavtskem življenju? Gotovo se spodobi, da znajo vsi skavti, ki so dali obljubo, povedati zakone in obljubo na pamet. Prav je, da zakone ponovimo ob vsakem srečanju čete in vsak dan tabora v slovesnem zboru. To je prvi korak, s katerim damo potrebno zunanjo vrednost zakonom in obljubi. A zakaj ponavljati in se učiti zakone, če izvidnikom in vodnicam v praksi ne pomenijo veliko?!

Vse to učenje, kateheze in druge aktivnosti nimajo pomena, če za skavtskimi zakoni ne stojimo tudi sami voditelji – s svojim zgledom seveda. Za boljše poznavanje in razumevanje posameznega zakona so na naslednjih straneh skavtski zakoni bolj podrobno razloženi, vključena je tudi Bi-Pi-jeva verzija in obrazložitev zakona. Osvetlili smo tudi aktivnosti in metodološke pripomočke, ki obstajajo v četi in se povezujejo s posameznim zakonom.

1. SKAVTSKI ZAKON – ČAST IN ZAUPANJE

Takole piše Bi-Pio prvem skavtskem zakonu v knjigi *Skavtstvo za fante*:

Če skavt reče: »Prisežem pri svoji časti,« to drži kot pribito. Ko mu starejši skavt reče: »Zanašam se na tvojo čast,« se skavt zaveže, da bo kar najboljše opravil svojo dolžnost. Če se skavt zlaže ali naloge ne opravi, kot bi jo moral pri svoji časti, se mu lahko vzame skavtska značka in je nikoli več ne sme nositi. Lahko celo ne sme biti več skavt.

Bi-Pijev pogled na skavtstvo je bil pravzaprav zelo resen, čeprav ga poznamo kot živahnega in duhovitega človeka. Bil je načelen pri spoštovanju skavtskih zakonov. V *Priročniku za skavtske voditelje* je prvemu zakonu namenil največ prostora in ga pomenljivo postavil na prvo mesto.

»Na prvem zakonu – »Skavt si šteje v čast, da si pridobi zaupanje.« – slonita celotna skavtova disciplina in njegovo prihodnje vedenje. Od skavta se pričakuje, da je odkritosrčen. To mora voditelj dečkom skrbno razložiti kot prvo stvar, preden dajo skavtsko obljubo. /.../

Ko skavt razume, kaj je njegova čast, in ko se po njegovem uvajanju v skavtstvo izkaže zaupanje njegovi časti, se mora voditelj nanj popolnoma zanesti. S svojimi dejanji mu morate pokazati, da ga imate za odgovorno bitje. Dajte mu kakšno začasno ali stalno zadolžitev in od njega pričakujte, da jo bo vestno opravil. Ne nadzirajte ga, da bi videli, kako jo izpolnjuje. Pustite ga, naj dela po svoje in če je potrebno, naj naredi napako, ampak na vsak način ga pustite samega in mu zaupajte, da bo delo opravil po svojih najboljših močeh. Zaupanje naj bo temelj naše celotne moralne vzgoje.

Zaupanje odgovornosti dečkom je ključ do uspeha, še posebej, ko gre za najbolj divje in težavne med njimi.«

Pomislimo, na čem slonijo naša pravila in odkupnine. Na eni strani smo razočarani, če skavti ne naredijo tako, kot smo si zamislili voditelji, vendar jim pri tem nismo popolnoma zaupali. Na drugi strani nas je strah ukrepati, ko je pred nami IV, ki se zlaže, se izogiba opravljanju dolžnosti ipd. Bi-Pi pa pravi, da je bolje, da tak ni več skavt ...

Zaupanje si bodo IV lahko pridobili le, če jim bomo to omogočili. To pomeni, da voditelji naredimo prvi korak, da prvi zaupamo vanje. »Zaupanje odgovornosti dečkom je ključ do uspeha, še posebej ko gre za najbolj divje in težavne med njimi.« Umetnost voditeljstva je v tem, da otroke dovolj dobro poznamo, da jim omogočimo, da prevzemajo ravno nekaj več odgovornosti, kot jo že nosijo. Že sama struktura čete sloni na samostojnem vodniku in dejavnem vodu. Večina metodoloških pripomočkov v veji IV temelji ravno na predajanju odgovornosti. To se kaže npr. z geslom **»Bodi pripravljen!«** na simbolni, s **funkcijami v vodu** na organizacijski in s **potepom voda** na dejavni ravni.

Voditelji vzgaja(j)mo za odgovornost in gradimo na zaupanju, torej se zavedajmo, da se otrok največ nauči sam. In kakršenkoli bo že rezultat, vsak IV potrebuje pohvalo in spodbudo.

»Pravi skavt je tisti, ki je vreden zaupanja svojih vrstnikov in odraslih, fant, ki bo vedno opravil svojo dolžnost, četudi je ta tvegana in nevarna.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

2. SKAVTSKI ZAKON – ZVESTOBA

V knjigi *Skavtstvo za fante* je 2. skavtski zakon napisan okolju in času primerno:

»Skavt je zvest kraljici, domovini, starejšim skavtom, staršem, delodajalcem in podrejenim. Stati jim mora ob strani neglede na vse in jih braniti pred sovražniki in zlobnimi govoricami.«

V naši, poenostavljeni različici se je ohranila zvestoba domovini.

V četi se predvsem zaradi močno navzoče simbolike **dviganja zastave** in **petja himne** na taborih prikaže IV-ju spoštljiv odnos do domovine. Vsakodnevni svečani pričetki dneva na taboru naj bodo tako vedno v najboljši meri tudi izpeljani, da si jih IV zapomni za celo življenje. S tem IV pridobijo čustven odnos do domovine. Ozavestimo pa ga s **spoznavanjem krajev in ljudi, geografije in zgodovine Slovenije**. Na vsaki večji skavtski aktivnosti je tako to nujni del programa. Za skavta je nenavadno, če ne zna s prstom pokazati na kraje, kjer je taboril, ali da prijatelju ne zna priporočiti ogleda lepih naravnih in kulturnih znamenitosti v krajih, kjer se je potepal.

Pod osnove skavtstva (glej str. 126, *OSNOVE SKAVTSTVA*) spada poznavanje himne, simbolika grba in državnih praznikov. Za razliko od sosednjih državah je domovinska vzgoja v naši državi precej šibka, zato je prav, da jo v četi še posebej krepimo. Zaradi praznovanja državnih praznikov in bogate zgodovine našega naroda ima tako voditelj v četi polno možnost, da del programa v skavtskem letu tako na ravni voda kot čete močneje poveže z domovinsko tematiko.

Število skavtskih zakonov že samo po sebi spominja na deset božjih zapovedi, prvotnemu zakonu pa smo dodali zvestobo Bogu, saj je duhovnost temelj našega Združenja. Pomembno pa je, da ravno ta zakon, skupaj s skavtsko obljubo, najbolj nakazuje osebno zavezanost Bogu. Združenje ima sprejeti dve listini katoliškega skavtstva in DA-ji so dejavno vključeni v naše Združenje. A to ni dovolj, če skavtni osebno veren. Glavni nosilci verske vzgoje so seveda starši, a za otroka šteje vsaka pozitivna izkušnja, ki jo dobi drugod. Voditelj v četi ima torej pomembno vlogo, da preko skavtske duhovnosti doda nekaj korakov, ki iz otroške vere peljejo do osebne vere. To se začne že pri **skavtski obljubi**, katere ceremonija običajno poteka med mašo. Preko redne **molitve, dobrih del**, predvsem pa **našega zgleda** počasi, a vztrajno v otrokovi zavesti krepimo misel, da je odnos do Boga pomemben in mu pomagamo na njegovem duhovnem razvoju.

»Moja in tvoja domovina nista zrasli čez noč iz ničesar. Ustvarili so ju možje in žene, s trdim delom in številnimi boji, pogosto za ceno svojih življenj – torej s srčnim domoljubjem. V vsem, kar delaš, najprej misli na svojo domovino. /.../

Morda ne vidiš, kako bi lahko bil majhen fant koristen za svojo domovino, ampak če postane skavt in izpolnjuje skavtske zakone, je lahko vsak fant koristen. Tvoj cilj bi moral biti »moja domovina pred vsem«. In če bi po pravici vprašali, ali to drži, bi verjetno mnogi ugotovili, da je bilo ravno obratno. Če je to res, upam, da se boš postavil na pravo pot in za vedno ostal na njej. Ne bodi, kot so bili Rimljani in kot je danes precej ljudi, zadovoljen s tem, da nekdo drug bojuje tvoje bitke. Sam kaj naredi za svojo domovino.

Če se boš skavtstva oprijel v tem duhu, boš gotovo nekaj storil. Ne postani skavt samo zato, ker je zabavno, ampak ker se boš s tem pripravljaj biti dober državljan svoje države in tudi celega sveta. Tako boš v sebi gojil pravo domoljubje, ki bi ga moral vsak fant, ki da kaj nase.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

3. SKAVTSKI ZAKON – DOBRO DELO

V Bi-Pijevih časih se je 3. skavtski zakon glasil takole: »Skavt je koristen in pomaga drugim.« V knjigi *Skavtstvo za fante* pravi, da mora skavt »opraviti svojo dolžnost ne glede na vse, tudi če se mora odreči lastnemu udobju ali varnosti«. Dodaja še, da se mora vsak izmed nas, ki se znajde v dilemi, vprašati: »Kaj je moja dolžnost? Kaj je najbolje za druge?« Skavt mora »biti v vsakem trenutku pripravljen reševati življenja ali pomagati ranjenim. In vsak dan naj opravi vsaj eno dobro delo.« Pomagati svojemu bližnjemu je nekaj tako temeljnega, tako vsakdanjega, da se zdi to dejanje včasih že povsem samoumevno. Ni težko pomagati drugemu, ko smo veseli, dobre volje, ko nam nič ne manjka. Težko je takrat, ko smo utrujeni, ko imamo toliko dela, toliko učenja in toliko drugih opravkov. Težko je takrat, ko imamo sami težave in smo mi tisti, ki bi potrebovali pomoč.

»Ena vitezovih plemenitih dolžnosti je bila, da so vsak dan storili vsaj eno dobro delo, kar je tudi eno naših, skavtskih pravil. Ko zjutraj vstaneš, se spomni, da moraš čez dan storiti dobro delo. Pomagaš si lahko tako, da narediš vozec na robcu ali skavtski rutki. Če na dobro delo kdaj pozabiš, je tvoja dolžnost storiti dve naslednji dan. Ne pozabi, po skavtski obljubi si to dolžan storiti pri svoji časti. Ne misli tudi, da moraš kot skavt narediti vsak dan le eno dobro delo, temveč vsaj eno dobro delo. Če jih lahko petdeset, toliko boljje.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Kako bi se vam zdelo, če bi namesto popivanja med mladimi postalo moderno delati dobra dela? Si predstavljate, kakšno bi bilo naše okolje, naša vas, družba nasploh? Ideja se zdi visokoleteča, toda zakaj ne bi poskusili kaj spremeniti? Kaj pravzaprav sploh lahko naredimo voditelji?

»Če jih voditelj (vsaj malo) spodbuja, postane praksa vsakodnevnih dobrih del med dečki hitro neke vrste moda in to je najboljšo sredstvo, da postanejo kristjani dejanj in ne samo teorije. Deček je po naravi nagnjen k dobremu, če se mu le omogoči, da to izvršuje.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Dobro delo je prostovoljno dejanje drugim. Zato opravljanje običajnih obveznosti doma ni dobro delo. Dobro delo je nekaj, kar narediš, ne da bi te kdo za to prosil. Je protistrup sebičnosti, korak izven povprečja. Če se vodniki držijo le voditeljevih navodil, člani voda pa le vodnikovih, potem bo četa vedno povprečna. Vsi nameni in cilji bodo izpolnjeni, presežkov pa ne bo. Ti se rodijo namreč le v misli, da bomo namenili več svojega časa in truda kot bi ga sicer. Dobro delo pa je prvi korak k udeležanju te misli. Če imamo še pravo metodo, potem je presežen rezultat vedno zagotovljen.

Zato v prvi vrsti velja spodbuda voditeljem, ko pripravljamo vodniška in četina srečanja, velike igre in ostale aktivnosti, da se potrudimo narediti več in bolje. Velja tudi spodbuda za kakšno leto voditeljstva več, če nam okoliščine le dopuščajo. Odločitev za voditeljstvo z namenom, da pomagamo vzgajati otroke v odgovorne in aktivne državljane, je dobro delo samo po sebi. Da pa bi dobro delo zlezlo pod kožo IV, je treba k temu pristopiti tudi načrtno.

Skavtski voditelji torej kot prvo spodbujamo **dobro delo na individualni ravni**, tj. v vsakdanjem življenju, doma, v šoli ali pri skavtih. Poleg obljube, skavtskih zakonov in katehez, s katerimi lahko osmislimo dobro delo, enkrat letno tudi praznujemo **Dan spomina** (22. 2.) in v spomin na rojstvo Bi-Pija vsi naredimo vsaj eno dobro delo. V četi pa so pomembna tudi dobra dela, ki jih naredimo načrtno. To so razna **dobra dela vodov**, ki jih opravljajo skozi celotno skavtsko leto, srečanje čete in dan na taboru, namenjen pomoči lokalnim prebivalcem, **čistilne akcije, zbiranje starega papirja** ipd. Posebej pomembna ostanejo v spominu dobra dela, ki jih opravi **vod na potepu** – bodisi na potepu med taborom ali med letom, saj IV sami najdejo potrebo v družbi in to storijo brez voditeljev. Kot pravi Bi-Pi, pa je pomembno tudi učenje prve pomoči. **Čut za drugega, prijateljstvo in ljubezen** so ene izmed vrednot vzgajanja v ZSKSS!

»Potem ko osvoji navado majhnih dobrih del, se deček nauči prve pomoči in pomaga ranjenim ter po logičnem sosledju učenja, kako rešiti življenje v primeru nesreče, razvije smisel za dolžnost do drugih in pripravljenost žrtvovati samega sebe v primeru nevarnosti. To pa ga ponovno privede do smisla požrtvovalnosti za druge, za svoj

dom in svojo deželo, kar ga vodi do domovinske ljubezni in pripadnosti, ki je plemenitejša od navdušenega vihtenja zastave.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

4. SKAVTSKI ZAKON – PRIJATELJSTVO

V prvotni različici se je zakon glasil: »Skavt je prijatelj vsakomur in brat skavtom vseh dežel, slojev in verskega prepričanja.«

»Če skavt sreča drugega skavta, tudi nepoznanega, naj se mu predstavi in mu priskoči na pomoč – lahko mu pomaga pri opravljanju njegove dolžnosti, mu ponudi kosilo ali kar pač potrebuje. Skavt ni nikoli prevzetan. Prevzetnež zviška gleda na tiste, ki so revni, če je reven, pa zavida tistim, ki niso. Skavt sprejema druge, kakršni so, in v njih išče najboljše.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

V takratnih časih je bila velika razlika med revnimi in bogatimi. Razlikovali so se po oblekah in družili so se le znotraj družbenih slojev. Težko je bilo preiti iz enega v drug sloj. Bi-Pi je s skavtsko uniformo odpravil zunanje razlikovanje. S tem zakonom pa je še posebej poudaril enakopravnost in prijateljstvo med vsemi člani, ne glede na izvor in prepričanje. To se v veliki meri navezuje tudi na krščansko razumevanje bratstva med ljudmi, saj imamo vsi enega, skupnega Očeta.

V današnjih časih se v našem okolju otroci (za zdaj) na zunaj večinoma ne razlikujejo med seboj zaradi ekonomskih razlik. V našem Združenju imajo člani tudi podobna prepričanja.

Bi-Pi z zakonom poudarja tudi **mednarodna razsežnost skavtstva**. Priročnik *Skavtstvo za fante* je zaključil z besedami:

»Kot skavt se pridružuješ veliki množici skavtov mnogih narodnosti in lahko boš imel prijatelje na vsakem kontinentu. To skavtsko bratstvo je v mnogih ozirih podobno križarjem. Skavti iz vseh strani sveta so ambasadorji dobre volje, prijateljstva, presegajo pregrade barv, veroizpovedi, razredov. To je gotovo velik boj. Sporočam ti, v ta namen prispevaj največ, kar lahko, kmalu boš namreč mož in ko bo prihajalo do prepričev med narodi, bo tvoja odgovornost, da se izkažeš. /.../ Jamboreeji so pokazali, kako trden člen med skavti vseh narodov je skavtski zakon. Vsi lahko skupaj taborimo, gremo na potep in se veselimo vsega lepega, kar prinaša skupno življenje na prostem. Tako pomagamo ustvariti verigo prijateljstva. Če smo prijatelji, nočemo biti v sporu. Z ustvarjanjem prijateljstev na jamboreejih pravzaprav pripravljamo pot reševanju mednarodnih problemov po mirni poti. To bo imelo življenjsko pomemben in dolgoročen učinek za mir po vsem svetu. Zaradi tega slovesno obljubimo, da si bomo do konca prizadevali ustvarjati prijateljstva med skavti vseh narodov in prispevati k miru, sreči ter dobri volji ljudi po vsem svetu.«

IV naj bi v obdobju čete poznal sosednje stege, skavtske regije, potem zamejske skavte in raznolikost svetovnega skavtskega združenja. Pomembno je tudi sodelovanje in prijateljstvo s taborniki, še posebej če delujejo v istem kraju. Vse naštetu pa se v največji meri uresničuje z **udeležbo na dogodkih**, kot so skupni regijski tabori, orientacije, vseslovenski Jamboree ipd. Pogosto starejši IV na **tečajih za vodnike** (TZV) prvič začutijo raznolikost skavtskih rutk našega Združenja in navežejo prijateljske stike s skavti iz drugih stegov.

Za IV pa so poleg zgoraj naštetih dogodkov pomembna predvsem **skupna doživetja** in **dobro vzdušje z ostalimi v četi**. Med IV se v vodu in četi ustvarjajo trdna prijateljstva, ki so velikokrat »preizkušena v ognju« oziroma se kalijo v različnih **preizkušnjah**, kar jih še bolj utrdi, pa naj bo to med kopanjem jarkov sredi naliva, doseganjem vrha gore, iskanjem skrite točke, organizacijo potepa ali skakanjem po blatu. Včasih se pojavijo spori med IV v vodu ali med vodi. Voditelji lahko pomagamo dvigniti vzdušje s **timskimi igrami, petjem** ipd., a včasih je najbolje pustiti, da nesoglasja rešijo sami. Tudi to, ali predvsem ob takih situacijah se pokažejo iskrena prijateljstva. Resneje nastopimo, ko se težave pojavljajo dalj časa. Vedimo pa, da so v času odraščanja stvari manj predvidljive in nam težje razumljive. Voditelji se z nekaterimi IV bolje povežemo, nekateri so nam značajsko bližje, drugi manj. To je še posebej pogosto pri starejših članih čete in vodnikih, kar je popolnoma normalno. Za voditelje je zato zelo pomembno, da smo nepristranski, a znamo zgraditi prijateljski odnos, ki ga najlažje opišemo z odnosom starejšega brata do mlajšega.

»Najbolje bi bilo, da bi dečkom privzgojili ideale vitezov in koncept poštenega vedenja, saj bi jih to vodilo k močnemu čutu za pravičnost, ki mora postati del njihovega značaja, če želimo iz njih napraviti resnično dobre državljane.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

5. SKAVTSKI ZAKON – PLEMENITOST

Prvotno različico zakona smo v slovenščino prevedli kot »**Skavt je vljuden.**« Bi-Pi v knjigi *Skavtstvo za fante* tako razloži pomen zakona: »Skavt je vljuden in spoštljiv do vseh, zlasti žensk in otrok, starejših, invalidov itd. Za svojo pomoč nikoli ne sme prejeti plačila.«

Peti skavtski zakon je najkrajši, a hkrati velikokrat tudi najtežje razumljiv. Verjetno zaradi tega, ker je besedo plemenitost težko na kratko razložiti. V razlagi besede **plemenit** najdemo dve glavni opredelitvi pomena:

- ki ima pozitivne lastnosti v moralnem, duhovnem pogledu: plemenit človek, plemenita misel, plemenito dejanje,
- ki po kakovosti, obliki zelo presega stvari svoje vrste: plemenita kovina, plemenit ton violine.

Z zakonom se Bi-Pi obrača na oba pomena besede plemenit:

- Spodbuja skavte, da postanejo pozitivne osebe z visokimi moralnimi standardi. Pomen 5. skavtskega zakona je podkrepljen tudi v besedilu obljube – spoštovanje skavtskih zakonov in pripravljenost pomagati drugim.
- Spodbuja skavte, da niso le povprečni, ampak da si upajo stopiti v ospredje in biti »prvi«, »boljši« kot drugi, ko gre za pomoč sočloveku. Pri tem nam postavi zgled.

»V starih časih so bili vitezi skavti naše dežele. Imeli so podobna pravila, kot jih imamo skavti danes. Mi smo njihovi nasledniki, zato moramo ohraniti njihovo dobro ime in iti po njihovih stopinjah.« dok. film *Ian Hislop's Scouting for Boys*

Viteški zakoni

1. Vitezi nikoli ne odložijo bojne opreme, razen za nočni počitek.
2. Vitezi iščejo pustulovščine, da si pridobijo »sloves in dobro ime«.
3. Vitezi branijo uboge in slabotne.
4. Vitezi pomagajo vsakomur, ki upravičeno prosi za pomoč.
5. Vitezi ne žalijo drug drugega.
6. Vitezi se borijo za obrambo in blaginjo svoje dežele.
7. Vitezi delajo za čast in ne za osebno korist.
8. Vitezi se nikoli in iz nikakršnega razloga ne izneverijo dani obljubi.
9. Vitezi se žrtvujejo za čast svoje dežele.
10. Vitezi se »raje odločijo častno umreti kot sramotno pobegniti«.

Lahko bi celo rekli, da je Bi-Pi postavil viteze kot pravi ideal, kakšen naj bo odrasel človek:

Tako je 5. skavtski zakon eden izmed najpomembnejših in osrednjih skavtskih zakonov, saj posega v bistvo poslanstva skavta – biti dober človek, odgovoren državljan, biti zgled. **Skavt je zgled drugim!**

Viteštvo je v več vidikih vključeno v življenje čete. Plemenitost viteštva izražamo s **skavtskim pozdravom**. **Zavetnik čete** je vitez. Viteštvo se izraža tudi v **molitvi IV**. Viteški meč je simbol na našitkih osebnega napredovanja. IV se v plemenitosti krepijo tudi preko **dobrih del**. Skavt mora biti koristen, znati mora poprijeti za delo, pomagati drugim. Pri skavtih ima otrok tudi veliko priložnosti, da se nauči koristnih znanj, s katerimi bo lahko kasneje pomagal drugim. Preko **ambientacije in duhovnosti** lahko IV predstavimo različne osebe, ki jih Sveto pismo daje za zgled, viteze, znane ljudi, ki se ukvarjajo z dobrotelostjo ... Predvsem pa se moramo vsi voditelji zavedati, da smo s svojim obnašanjem **zgled** skavtom, ki so nam zaupani.

»Opazovanje narave nam daje globok pouk, na primer življenje ptic, oblika peres, ki je identična peresom ptičev iste vrste, ki so oddaljeni na tisoče kilometrov, selitev, gnezdenje, barva jajc, rast mladičev, materinska skrb, hranjenje, letenje. Vse to se dogaja brez človekove pomoči, vendar po Stvarnikovem zakonu. To so za dečke najboljše pridige. Različne vrste rož, vsakovrstne rastline, njihovi popki in lubje, živali, njihove navade, njihove vrste, zvezde na nebu z določenim položajem ter z urejenimi gibanji po vesolju dajejo vsakomur prvo idejo o neskončnosti in o obsežnem načrtu Stvarnika, v katerem je človek tako malo pomemben. Vse to dečke očara, saj pritegne njihovo pozornost in moč opazovanja ter jih pripelje naravnost do tega, da prepoznajo Božjo roko v tem svetu čudes, če jim ga kdo le zna predstaviti.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6. SKAVTSKI ZAKON – SPOŠTOVANJE STVARSTVA

V knjigi *Skavtstvo za fante* je Baden-Powell 6. skavtski zakon napisal takole:

»**Skavt je prijatelj vsem živalim.** Varovati jih mora pred bolečino in jih nikoli pobijati brez razloga, saj jih je ustvaril Bog. Žival lahko ubiješ le za preživetje ali v nevarnosti.«

Čeprav Bi-Pi v zakonu izpostavi le živali, pa v *Priročniku za skavtske voditelje* spodbuja voditelje, da pri njihovih mladostnikih spodbudijo notranji čut do celotne narave kot Božjega stvarstva. To zavedanje leži globoko v vsakem človeku. Kako to spodbuditi? Bi-Pi pravi, da »s **spoznavanjem narave** in njenega izročila, ki ga po majhnih požirkih pije na izletih po gozdovih, njegova šibka duša raste in se razgleduje okrog. Naravno okolje je brez primere najboljša šola za opazovanje in dožemanje lepote čudovitega vesoljstva, saj odpre duha za pravilno vrednotenje lepega, ki vsak dan leži pred našimi očmi. Mestnemu dečku razodeva, da so nad mestnimi dimniki zvezde in da se veliko više od strehe kinodvora oblaki v zahodu lesketajo v svoji slavi.«

Voditelji skušamo poiskati čim več možnosti, da aktivnosti v čim večji meri potekajo na prostem in če se le da na travnikih in v gozdovih. Dejavnosti v naravi so namreč osnova in eden izmed osmih elementov skavtske metode. Aktivnost v naravi pa običajno prinaša tudi duhovno vsebino:

Naš cilj ni, da ves čas govorimo skavtom o tem, da smo sredi božjega stvarstva. To je le zaključek, spoznanje, do katerega pride vsak sam po tem, ko spozna naravo in se uči iz nje. Pazimo pa, da ne zapademo v panteizem, tj. da govorimo le o naravi, Boga Stvarnika pa spustimo.

Voditeljem narava predstavlja okolje, kjer se odvija vzgojni proces. »*Skavtstvo je šola gozda!*« pravi Bi-Pi. Učimo se živeti z naravo, skrbeti za njo ter tudi biti »varuhi narave«. Želimo biti zgled, kako lahko živimo v skladu s trajnostnim razvojem ter k temu z različnimi akcijami spodbujamo tudi druge ljudi. In mnogokrat nas družba prepozna ravno po tem našem pristnem odnosu z naravo in skrbi za okolje.

V četi pride povezanost z naravo najbolj do izraza na večdnevni aktivnostih, še posebej na **poletnem taboru**, ki je hkrati tudi konkretna preizkušnja in kjer pridejo do izraza **veščine skavtskega znanja**. Na četinih srečanjih lahko program popestrimo z **igrami** avtorja Josepha Cornella, s katerimi spodbujamo IV k razvijanju različnih čutov in opazovanja narave. Tudi mnoge **interesne veščine** spodbujajo spoznavanje narave, razne **okoljske akcije** (npr. zbiranje starega papirja, čistilne akcije ...) pa so priložnost, da naredimo nekaj konkretnega za okolje in tudi družbi damo zgled odgovornega ravnanja z naravo. V okviru našega Združenja deluje **trop za okoljsko vzgojo**, ki vodi **Skavtski okoljski center** sredi Kočevskega roga ter pripravlja številna izobraževanja in delavnice o okoljski tematiki.

7. SKAVTSKI ZAKON – DISCIPLINA IN RED

V izvirniku se 7. skavtski zakon glasi:

»Skavt brez besed uboga svoje starše, vodnike in voditelje. Tudi če mu ukaz ni všeč, naj ga izvrši, kot bi ga vojaki, mornarji ali člani nogometne ekipe. To je njegova dolžnost. Šele ko jo brez besed opravi, sme povedati, s čim se ne strinja. To je disciplina.«

Na prvi pogled deluje ta skavtski zakon zelo strogo in skoraj preveč vojaško. Vendar ni čudno, da je Bi-Pi disciplini namenil svoj zakon, saj je bil sam vojak. Izkušnje v vojaškem delu so namreč Bi-Piju dokazale, da otroci in mladi, še posebej, ko so zbrani v večjo skupino, potrebujejo jasna pravila in voditelja z jasno vizijo. V vsaki skupnosti morajo veljati določene norme, posamezniki pa igrati svojo vlogo in imeti svoje zadolžitve, pa naj gre za družino ali za prebivalce velike države.

Smisel discipline torej ni ustrahovanje ali dokazovanje moči, ampak gre za sredstvo, preko katerega vzgajamo k **odgovornosti in spoštovanju**.

Cilj voditelja v četi je, da s svojim zgledom pri IV vzbudi zaupanje. To doseže s prenašanjem odgovornosti na vodnika in vod, vse do posameznega člana čete. Vodniki vodijo svoj vod, člani voda imajo svoje funkcije, varujejo tabor na nočni straži ... Skupaj se odločajo na svetu čete. S tem začutijo odgovornost do drugih članov voda in čete. Tako se sami med seboj motivirajo k dobremu, ne pa h kršenju pravil. Na ta način od voditelja do najmlajšega skavta spodbujamo tudi spoštovanje starejših. Starejši je torej vedno odgovoren za mlajšega, od mlajšega pa se pričakuje, da starejšega spoštuje in uboga.

Skavtski zakon tako nalaga veliko odgovornost voditeljem. Voditelj si namreč šteje v čast, da si pridobi zaupanje in se mora vsak trenutek vodenja zavedati, da vzgaja za odgovornost. Torej mora vedeti, kaj želi s posamezno nalogo in morebitno odkupnino doseči. V zadolžitvah morajo skavti videti smisel in ne smejo biti zgolj samo po sebi umevne. Z nepremišljenostjo lahko skavti izgubijo zaupanje v njega in s tem voditelj tudi izgubi avtoriteto.

V veji IV je disciplina prisotna na vsakem koraku. K učinkovitemu redu prispeva **način dela v veji IV** oz. prenos odgovornosti: voditelj – vodnik – vod. Pri **zborih** na vsakem srečanju čete in vsak dan tabora vsaj enkrat skličemo zbor, kjer veljajo določena pravila. S **pregledom šotorov** pa spodbujamo red in čistočo. IV bodo bolj upoštevali osnovna pravila, če bodo lahko sodelovali in **skupno odločali** pri njihovem sestavljanju. To lahko poteka na **svetu čete**, vodniškem srečanju, med člani voda na vodovem srečanju. V ceremoniji sprejema pravil se vsi člani čete zavežejo k njihovem upoštevanju. Seveda se o nekaterih pravilih (npr. potek programa, prepoved uživanja alkohola na skavtskih aktivnostih) z IV ne usklajujemo, znati pa jim moramo predstaviti njihov pomen in razlog zanje.

Skavtski zakoni niso le prepovedi, ampak pozitivna navodila, h kakšnemu idealu stremimo. Tako naj bi tudi vsak skavtski voditelj nastopal kot **pozitivna avtoriteta**, ki spodbuja dobro ter odločno in preudarno nastopi, ko pride do težav. Nikakor ni naloga skavtskega voditelja, da bi posnemal policaja, sodnika ali kakšnega vojaškega generala. Vzgojne ukrepe skušamo uveljavljati s sistemom **odkupnin in ukrepov**, torej je prepoved sodelovanja ali odhod domov rezervirana samo v primeru zelo hudih kršitev. Največkrat pa uporabimo odkupnino, kjer v zameno za neupoštevanje pravil IV opravi dejanje, s katerim se »odkupi« četi. Ker je disciplina široka tema in za vsakega voditelja v četi zelo aktualna, smo ji namenili del poglavja v *Izzivih vodenja*.

Bi-Pi pravi, da je treba otroku s slabo navado pokazati alternativo. V veji IV skavte spodbujamo in nagrajujemo, da preko skavtskega izpita, obljube, skavtskih veščin, opravljanja funkcij v vodu itd. odraščajo v odgovorne in samoiniciativne mladostnike. Vse to povezuje **sistem osebnega napredovanja**.

8. SKAVTSKI ZAKON – OPTIMIZEM IN VZTRAJNOST

8. skavtski zakon se je v prvotni različici glasil:

»Skavt je vedno nasmejan in si žvižga v težavah. Ko dobi ukaz, naj ga izvrši z nasmehom in naj se ne vleče kot zaspan pes. Skavt se nikoli ne pritožuje in ne tarna, ampak si žvižga in se smeji. Če zamudiš vlak, če kdo stopi na tvojo koruzo ter v katerem koli drugem neprijetnem položaju ostani nasmejan, zažvižgaj si melodijo, pa bo s tabo vse v redu.«

Na prvi pogled je ta zakon nekoliko drugačen kot ostali, ki delujejo bolj resno in vzgojno naravnani. Vendar je s tem zakonom Bi-Pi želel dati veljavo njemu zelo pomembni vrednoti – dobrovoljnosti. Čeprav je bil vojak, je bil igralsko talentiran, karizmatičen in prepričan v moč pozitivnega mišljenja. Vse to mu je prišlo prav v njegovi službi in ta igrivi duh je želel prenesti tudi v skavtsko gibanje.

Skavtski zakon ne smemo jemati strogo dobesedno – Bi-Pi namreč ni želel s tem povedati, da se v težavah požvižgamo na situacijo in se ne obremenjujemo z iskanjem rešitve. Nasprotno, spodbuja nas, da nas težave ne bi potrle, ampak da take težke trenutke izkoristimo kot priložnost, da se z njimi spopademo z veliko mero poguma in dobre volje.

»Če imate navado, da gledate na stvari vedro, se boste le redkokdaj znašli v resnih težavah, kajti smejali se jim boste v brk. Moram priznati, da na začetku ni lahko, pa vendar, takoj ko se boste zasmeljali, se vam bo zdelo, da so vse težave izginile in z lahkoto se boste soočili z izzivom.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Še več, optimizem in pripravljenost naj bosta prisotna pri vsakem opravilu.

»Kadar opravljate svoje delo z veseljem, vam bo v zabavo. S tem tudi drugim prinašate veselje, kar je ena izmed vaših skavtskih dolžnosti.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Tudi v našem združenju smo izpostavili tak način razmišljanja kot temeljno držo, saj je ena izmed naših vrednot optimizem in veselje do življenja. V vsakdanjem svetu smo preplavljeni s tisočeri negativnimi informacijami, veliko tragedij se pojavlja vsepovsod v svetu. In skavti smo v ta svet poklicani zato, da širimo dobro voljo med ljudmi in spodbujamo tisto, kar je dobro. To poskušamo doseči tako, da vsak posameznik zamenja tarnanje z zagnanostjo, da se lotimo skupnih projektov, če ne drugače, pa seveda tudi s kitaro in pesmijo. Zato so **petje ob tabornem ognju, bansi in igre** nepogrešljivi deli skavtskih srečanj.

»Hobiji, ročna dela, bistrournost in zdravje predstavljajo predhodne korake za razvoj ljubezni do dela in vztrajnosti, ki sta potrebni za uspešno opravljanje dela. Naslednji korak je, da mladega delavca usmerimo k ustreznemu delu. Najboljši delavci, kot tudi tisti, ki so v življenju najbolj srečni, doživljajo svoje delo kot neke vrsto igre: bolj ko se trudijo, bolj zabavno je. /.../ V skavtstvu se trudimo, da bi dečkom pomagali zavzeti to držo, tako da jih navdušimo za aktivnosti, ki jih osebno zanimajo in ki jim bodo v prihodnosti koristile. Najpomembneje je, da to napravimo v zabavnem in veselem skavtskem vzdušju. Nato dečkom postopoma pomagamo, da na naraven in nezaveden način razvijejo svojo osebnost za prihodnost«. Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

9. SKAVTSKI ZAKON – DELAVNOST

Bi-Pi je bil preprost in tako se je tudi glasil predzadnji skavtski zakon v knjigi *Skavtstvo za fante*: **»Skavt je varčen.** To pomeni, da vsak dinar privarčuje in ga položi na banko, da se bo lahko vzdrževal in ne bo breme drugim, ko bo brez dela, pa tudi zato, da ga lahko pokloni ljudem v stiski.«

V času čete mladostniki sicer še ne služijo denarja, da bi bili polno odgovorni za svoje finance, je pa to obdobje, ko se prvič srečujejo z razporejanjem denarja, npr. če prejemajo žepnino ali kakšno štipendijo. *»Mlad fant, ki varčuje denar, ga bo varčeval tudi kot mož.«* Zato je prav, da že od prvega stika z denarjem, ravnajo z njim odgovorno.

Bi-Piju je bil odnos do denarja tako pomemben, da ga je vključil celo v sistem osebnega napredovanja. Vendar je k temu vplivalo takratno okolje, ko se veliko otrok ni izobraževalo in so že zgodaj bili prisiljeni iskati delo. Pa vendar je skavtski zakon aktualen tudi danes. Skavte namreč spodbuja, da ne čakajo samo na pomoč, ampak, da so delavni in si s svojim delom priborijo del financ. Tako imamo v četi veliko priložnosti, ko lahko kot posamezniki ali pa kot vod z raznimi akcijami (zbiranje starega papirja, izdelovanje voščilnic, adventnih venčkov, urejanje vrta ...) pridejo do zaslužka in si npr. zmanjšajo stroške za prijavnino na tabor. Vsak vod ima svoj hranilnik, nadzor nad denarjem pa ima tajnik.

Varčnosti pa ne gre jemati samo skozi oči denarja. Širše gledano gre za odnos do stvari, sveta, ko rečemo, da je skavt iznajdljiv. Zato bo skavt vedno pomislil, kako bi staro stvar ponovno uporabil, kako bi na taboru čim bolj varčeval z vodo/netivom/težo nahrbtnika ... Ne bo podlegel potrošniški miselnosti in takoj odkorakal v trgovino po novo stvar, ampak bo iz majhnih in preprostih stvari skušal narediti čim več.

Kot voditelji pa moramo pri tem zakonu predvsem poznati pravo mero. Varčnost namreč ne pomeni, da na taborih kupujemo vedno najmanj kvalitetno in najcenejšo hrano, prav tako naj bo oprema, tako orodje kot šotori kvalitetna in varna.

V naši različici zakona posebej poudarjamo tudi delavnost. Kot skavtski voditelji vzgajamo IV k delavnosti in skrbi zase ter drug za drugega. Z delom se namreč vsak človek uresničuje, mladostnik pa s tem tudi spozna svoje talente in interese. Zato naj srečanja in aktivnosti spodbujajo IV k ustvarjalnosti, učenju ročnih spretnosti, delavnosti. Predvsem pa ne pozabimo, da morajo zadane naloge izvesti sami in da voditelji ne prevzemamo njihovih dolžnosti.

Dober pripomoček za razvijanje hobijev in sposobnosti posameznika so **interesne veščine, veščine skavtskega znanja** pa tudi **funkcije v vodu**. Pomembno je, da preko **osebnega spremljanja** spoznamo interese in talente vsakega posameznika, ter ga ustrezno usmerimo. Marsikdo ima ravno pri skavtih priložnost, da razvije svoj talent oz. hobi, ki bo mogoče nekoč postal njegovo delo ali pa mu bo pridobljena spretnost koristila pri njegovem delu in vsakdanjem življenju. Nekatera srečanja čete lahko potekajo v obliki **delovnih akcij** – čiščenje skavtskega prostora, urejanje skladišča, čiščenje okolice, delo na kmetiji ... IV lahko spodbudimo k delavnosti tudi s tem, da na koncu leta (ali tabora) razglasimo najboljšega (najbolj delavnega in srčnega) izvidnika oz. vodnico. Podobno lahko tudi pripravimo prav posebno »častno zastavico čete«, ki jo ob koncu tabora prejme najbolj zagnan vod.

10. SKAVTSKI ZAKON – ČISTOST

V izvorniku se 10. skavtski zakon glasi natanko tako kot sedaj: **»Skavt je čist v mislih, besedah in dejanjih. Prezira mladež, ki grdo govori, in se ne vdaja skušnjavi govoriti, misliti ali delati karkoli umazanega. Skavt je čist in čistih misli.«**

Zadnji zakon zadeva preklinjanje in obrekovanje ter odnos do telesa – svojega in drugih. Zanimivo, da se voditelji tega zakona v zadregi pogosto izogibamo, medtem ko se ga Bi-Pi loti neposredno.

»Nekateri mladostniki, podobno kot tisti, ki kadijo, mislijo, da je sijajno in možato pripovedovati ali poslušati pokvarjene zgodbe. To kaže le, da so nespametni. Takšno govorjenje in branje nekoristnih knjig ali gledanje nespodobnih slik nespametne mladostnike pogosto vodi v skušnjava samozadovoljevanja. Vse to slabi zdravje in duha. Če imaš kaj možitosti, boš takšne skušnjave takoj zavrgel. Ne boš gledal takšnih knjig in poslušal nespodobnih zgodb, ampak se boš osredotočil na druge aktivnosti.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Odkrito in neposredno pisanje o tej tematiki je bilo stoletje nazaj precej redko in zadržano, na nek način pa to velja tudi za današnji čas. Čeprav človeško telo in spolnost v medijih nista več tabu, je odkrit in poglobljen pogovor o tej temi redek. Od kod to protislovje? Kako to, da veliko filmov, namenjenim mladim (med drugim tudi filmi, ki prikazujejo taborno življenje) poudarjajo spolnost in v njih najdemo veliko neprimerne govorjenja? Kateri časopisi in internetne strani so najbolj obiskane med mladostniki? Ali zmoremo skavti plavati proti toku v tem primeru? Kakšna je vloga voditelja v četi? Nekaj odgovorov in misli lahko najdeš v podpoglavju *Spolna vzgoja v veji IV* v poglavju *Izzivi vodenja*.

Ta zakon pa poleg spolne morale zajema tudi splošno zdravo in vzorno življenje skavta. To pomeni, da se odreče pretiranemu pitju alkohola, kajenju, kletvicam, skrbi pa za svoje telo, čistočo in urejenost. Včasih se kje namreč še vedno propagira napačna misel, da so blatne roke in obloge za zobmi pristen del poletnega tabora, še posebej med jedjo. Pri skavtih ni poudarek na preživetju v naravi, ampak na življenju v naravi.

Za telo skrbimo z redno jutranjo telovadbo, igrami in fizičnimi aktivnostmi, ki so lahko del zadolžitev, kot je sekanje drv, ali pa del programa, kot je npr. daljša orientacija, potep ipd.

Če pri katerem zakonu, je prav pri tem zakonu zelo pomemben zgled in moralna drža voditelja. Naj nas to navda z motivacijo, da bomo tudi voditelji vedno skrbeli za čistost tako duha kot telesa.

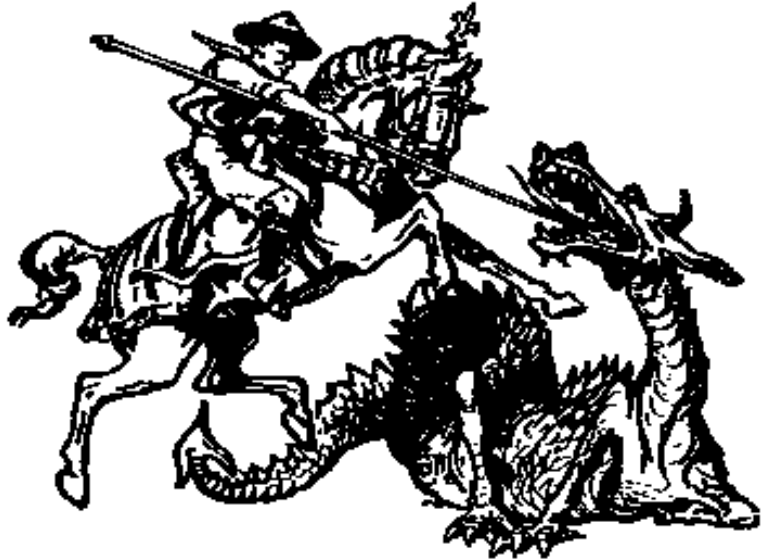
»Nekdo je nekoč napisal izboljšano verzijo knjige Skavtstvo za fante in v njej ukazal, da "skavti v nobenem primeru ne smejo kaditi". Ponavadi je dečkom zelo tvegano ukazati, naj nečesa ne počnejo, saj to, da z nečim nasprotujejo ukazom, nemudoma postane pustolovščina. Odsvetujte neko stvar ali govorite o njej kot o zaničevanja vredni in bedasti stvari, pa se je bodo izogibali. Prepričan sem, da je temu nasvetu potrebno slediti, ko gre za grdo govorjenje, igre na srečo, kajenje ali druge mladostniške razvade. Dobro je, da med svojimi dečki ustvarimo zdravo ozračje in razširimo splošno mnenje, da je to "nekaj, kar mulci počnejo, da bi pred drugimi izgledali pametni".« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

4.3 SVETI JURIJ

Sveti Jurij, ki goduje 23. aprila, je edini vitez med svetniki. Vendar sveti Jurij ni le skavtski priprošnjik. V duhovno varstvo so se mu tekom zgodovine priporočali vitezi, jezdec, hlapci in puškarji. Še posebej tega svetnika čislajo Angleži, saj so ga vzeli za zavetnika svoje dežele.

Kdo je bil sv. Jurij?

Najstarejše poročilo o tem mučencu izvira iz 6. stoletja, kar je precej po njegovi smrti v letu 303. Opisuje ga kot mladega, nikoli premaganega verskega junaka iz vojaškega stanu. Mati je bila kristjanka iz plemenite rodbine v Kapadokiji (današnji Turčiji), sin pa poln energije, zato je vstopil v vzhodni oddelek rimske vojske. Služil je pod cesarjem Dioklecijanom v Rimu in hitro napredoval v poveljnika. Cesar ga je zelo cenil, zato ga je vzel na dvor. Kasneje so cesarja nahujskali proti kristjanom. Izdal je odlok, s katerim je zapovedoval poloviti kar največ kristjanov in jih umoriti. Takrat je v Juriju prišlo do notranjega spora med vdanostjo Cesarju in vdanostjo Bogu. A idejni spopad ni dolgo

trajal. Kaj kmalu se je Jurij odločil za Boga in z mestnega obzidja javno raztrgal cesarjev morilski edikt; zato so ga legionarji ujeli in stlačili v ječo. Ker pa se oblasti niso hotele odpovedati izvrstnemu vojaku, so mu v zameno, da spremeni mnenje o kristjanih, ponudile svobodo. Toda Jurij je odklonil, zaradi česar so ga zverinsko mučili do smrti z obglavljenjem. Pokopan naj bi bil v Palestini.

Legenda o sv. Juriju

Mnogo bolj kot njegov življenjepis pa nam je znana legenda, ki pripoveduje takole. Blizu mesta Lazija v Kapadokiji, na ozemlju poganskega kralja Selbiososa, je razsajal strašen zmaj. Z ostrimi ugrizi, strupeno sapo in nepopustljivimi prijemi je prizadejal mestu in kralju že mnogo bolečih izgub. Poganski vladar je pošast skušal podkupiti, zato ji je vsak dan žrtvoval po enega otroka. Toda nekega dne je prišla na vrsto njegova hčerka Kleolinda. Takrat se je v zadnjem hipu prikazal poveljnik Jurij. Prežet z zaupanjem v božjo moč je zmaja izzval na dvoboj. Vnel se je grozljiv boj na življenje in smrt, a naposled je Jurij vendarle položil vseh sedem zmajevih glav pred kraljeve noge. Po zaslugi osupljive zmage so kralj in vse njegovo ljudstvo spoznali, kako silna, nepremagljiva je božja moč, in se spreobrnilo v kristjane.

Spodbudno je, da je v tej lepi legendi precej resnice. Kmalu po Jurijevi smrti, leta 313, je z nastopom cesarja Konstantina tudi za kristjane napočil velik preobrat. Njihovo vero so namreč priznali sprva za enakopravno poganskim veram, kasneje pa so krščanstvo razglasili celo za uradno veroizpoved v širnem rimskem imperiju. Zmaj v legendi predstavlja staroversko, predkrščansko verovanje, ki ga nova vera, krščanstvo, premaga. Njegov grob je že v 4. stoletju postal romarsko svetišče, njegovo čaščenje pa se je širilo po vsem vzhodu, saj je posebej idealne krščanskega srednjeveškega viteza. Tako je postal eden najbolj čaščenih in največkrat upodobljenih svetnikov v krščanskem svetu. Njegova atributa sta ščit in sulica, največkrat je upodobljen kot močan, mlad mož v viteški opravi na belem konju, ki se bori proti zmaju.

Njegov god 23. aprila pomeni vrnitev pomladi, vstajenje in napredek. Sveti Jurij tako ostaja še dandanes vsem ljudem zgled poguma, varstva slabotnih in preganjanih ter plemenitega zavzemanja za dobro.

Zakaj je Bi-Pi izbral sv. Jurija za zavetnika skavtov?

Bi-Pi, ki je svetega Jurija že davnega leta 1909 proglasil za zavetnika vseh skavtov, je utemeljil odločitev takole:

»Sveti Jurij je tipični primer, kakšen naj bo skavt: Čeprav je soočen s težavo ali nevarnostjo, naj bo ta še tako velika – celo v pojavi zmaja, ne pozna nikakršnega umika in strahu!«

Bi-Pi je sv. Jurija za zgled postavil tudi, ker predstavlja štiri glavne točke otrokovega osebnega razvoja (Bi-Pi to poimenuje kar skavtski totem). Te točke so:

- pogum, odpoved, odločnost;
- zdravje in fizična moč ter trud;
- ročna spretnost;
- služenje bližnjemu.

Vrline svetega Jurija najdemo v skavtski obljubi, ki nas spodbuja, da bi živeli svoje življenje v služenju Bogu in bližnjemu ter nam naroča delati dobra dela in pomagati ljudem v težavah. Lik sv. Jurija je simbolična figura, v kateri vsak skavt lahko vidi, da tudi sam zmore živeti veliko dogodivščino božjih otrok, zvestih in pripravljenih na razne preizkušnje.

Bi-Pi je dodal še:

»Na srečo imajo kvalitete Jurija isti pomen v deželah, kjer ni krščanske veroizpovedi, zato ker lahko v njegovi figuri vsi vidijo posebitev poguma, odpovedi in odločnosti, da bo premagal zlo in težave.«

Na Jamboreeju 1922 je dejal:

»Zelo me je ganilo, ko sem prejšnje leto v nekem hindujskem templju videl podobo, ki je bila identična upodobitvi sv. Jurija; bil je vitez, ki je v rokah imel meč in se je boril s strašno pošastjo ... Svetnik zakriči svoj bojni klic in s tem spodbudi mlade, da mu sledijo v boj in da vsak prime svoje orožje ter se posluži vsega, kar je na razpolago, da bi junaško premagali zmaja zla in skušnjave. Če ima to dejanje cilj pomagati bližnjemu, je to dejanje zelo plemenito, ker to pomeni dati svoj pogum, sposobnosti za nesebičen cilj.«

God junaškega viteza sv. Jurija je kot nalašč za praznovanje. Pa ne samo pri nas, marveč po vsem zahodnem svetu skavti ob navdihu svetega Jurija razmišljajo o plemenitosti in pogumu. Britanski skavti ob tej priložnosti vsako leto podelijo častna odlikovanja najzaslužnejšim v svojih vrstah.

5 VODITELJ V ČETI

Bi-Pi je *Priročnik za skavtske voditelje* začel s temi besedami:

»Za začetek bi vse, ki si prizadevajo postati voditelji, rad potolažil, jih spodbudil in jim razpršil običajne predsodke, da mora biti uspešen voditelj popoln, občudovanja vreden posameznik ali pravi vseved. To sploh ni res.

Biti mora preprosto »mož - deček«, kar pomeni:

1) da v njem živi duh deštva in se je že od začetka sposoben postaviti na raven dečkov,

2) da se zaveda potreb, pogledov in želja v različnih obdobjih dečkovega življenja,

3) da se z vsakim od dečkov ukvarja posamezno

4) in ne nazadnje, da bi dosegel kar najboljše rezultate, je nujno, da pri dečkih vzbudi duh pripadnosti.«

Bi-Pi pa je omenil tudi, da mora biti skavtski voditelj pripravljen na razočaranja in neuspehe. Voditeljstvo je namreč odgovorna in zahtevna naloga.

»Zadoščenje, potem ko ste uspešno kljubovali težavam in prenesli zbadanje, izpopolni zadovoljstvo ob zmagi. Ne smete si predstavljati, da bi moralo biti vaše življenje postlano z rožicami; če bi bilo tako, ne bi okusili nobenega užitka. Pri delu za skavte torej pričakujte razočaranje in neuspeh. Bodite potrpežljivi: mnogo več je tistih, ki imajo uničeno kariero zaradi pomanjkanja potrpežljivosti kot pa zaradi pitja ali drugih razvad. Potrpežljivo boste morali prenašati – vsaj do neke mere – kritike, ki vas bodo ranile, in birokratske ovire, vendar ne boste ostali brez plačila.

Zadovoljstvo, ki je rezultat truda, da ste svoje dolžnosti opravili z določeno mero samoodpovedi in da ste pomagali dečkom razviti njihove osebnosti in jih izoblikovati za drugačen položaj v življenju, je tako velika nagrada, da jo je težko opisati.« Bi-Pi, *Priročnik za skavtske voditelje*

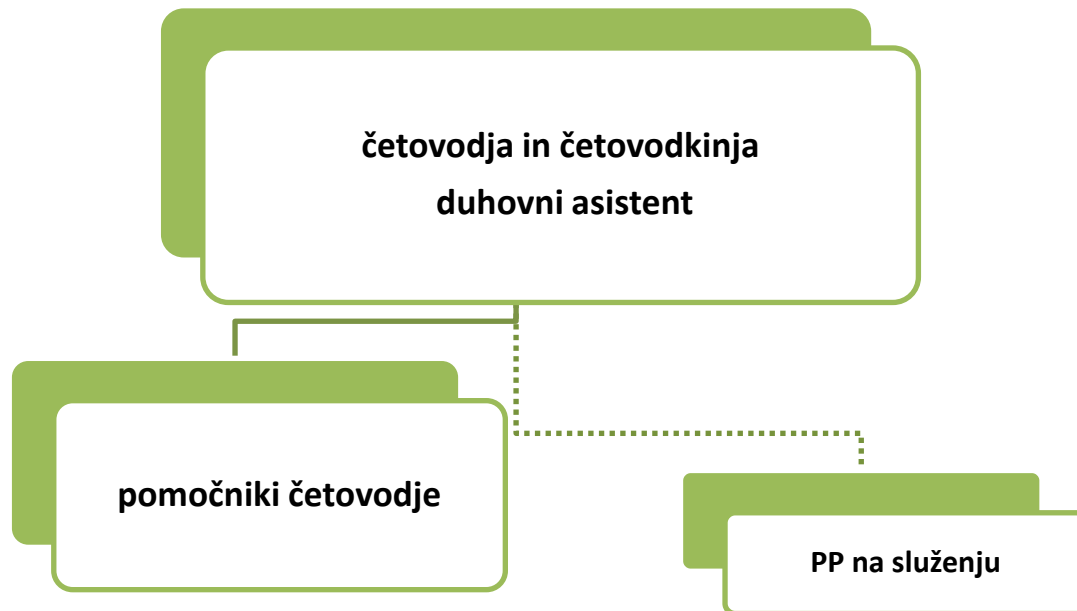
Voditelj v četi ni osamljeni jezdec, ki sam spreminja svet. Pri svojem delu sodeluje in se dopolnjuje s svojimi sovoditelji v veji in v SKVOju, pristopa do mladostnikov kot starejši brat oz. sestra, znati pa mora komunicirati in sodelovati tudi z njihovimi starši. Ob tem pa seveda vseskozi osebno napreduje in se trudi biti vzor.

V spodnjih odstavkih bodo opisani različni vidiki in zaželene značilnosti voditelja v četi. **Popolnosti se ne da doseči**, zato naj bodo te vrstice predvsem **oris lika voditelja**, torej **ideal, h kateremu stremimo**.

5.1 VODSTVO ČETE – VOČE

V četi je običajno večje število voditeljev in PP na služenju kot v ostalih vejah, predvsem zaradi velikosti čete in tehnične zahtevnosti programa. Zato se sistem dela prilagaja glede na število voditeljev. Glavni okvir pa sestavljata **četovodja** in **četovodkinja** (podobno kot Akela v VV in klanovodja v PP) ter **duhovni asistent (DA) veje**. V hierarhični strukturi vodstva sledijo **pomočniki četovodje**. Kot podpora vodstvu čete se v okviru služenja v klanu v delo in aktivnosti v četi vključujejo tudi **popotniki in popotnice na služenju**.

Četovodji (ženski in moški lik)

- Vodi četo in je zanjo odgovoren.
- Pozna metodo IV.
- Pozna vzgojni namen ZSKSS in ga glede na smernice DV IV vključuje v program čete.
- Je odgovoren za pripravo letnega načrta čete in usklajuje delo v vodstvu čete.
- Dobro pozna in sledi osebnemu razvoju vseh IV v četi.
- Ima opravljeno vsaj TŠ Metoda IV, priročno je tudi, da je imenovan voditelj veje (ima opravljen korak voditelja).
- Je član SKVO-ja.

Čeprav so naloge našete v ednini, se nanašajo na lik obeh četovodij, ki si delita delo. V praksi to pomeni, da obe četovodji na začetku leta vodita pripravo letnega načrta, razdelita naloge med ostale pomočnike in PP na služenju, pred IV in tudi starši nastopata prva: npr. začetna beseda v zboru, vodenje srečanj za starše, IV dá obljubo pred četovodjo ipd.

Duhovni asistent

- Je enakovreden član vodstva. Je tudi član SKVO-ja.
- Sodeluje pri načrtovanju in izvedbi programa ter skrbi za duhovno rast IV in voditeljev (vodi verske obrede, je na voljo za pogovor, spoved ...).
- Navzoč je pri pomembnejših trenutkih in ceremonijah v četi.

- Življenje čete dejavno povezuje s krajevno cerkvijo.

Pomočnik četovodje

- V primerjavi s četovodjo je njegova odgovornost nekoliko manjša, kljub temu je vključen v vse dejavnosti čete in načrtovanja. Prav tako osebno spremlja IV.
- Je član SKVO-ja.
- Zaželeno je, da ima opravljeno TŠ Metoda.

PP na služenju

- Skupaj s četovodjo in klanovodjo si izdelata načrt služenja. Na srečanja in dejavnosti čete prihaja, kadar ga četovodja potrebuje.
- Spremlja delo v četi ter se o tem pogovori z voditelji ter klanovodjo (osebno spremljevalcem).
- Pri vzgojnem načrtovanju običajno ni prisoten, prav tako ne izvaja osebnega spremljanja IV.
- Njegova osnovna skupnost je še vedno klan, zato ne sme manjkati na srečanjih klana zaradi zadolžitve v četi. Šele z odhodom iz klana in sprejemom v SKVO postane »polnopravni« član vodstva čete.

NAMIG ZATE

- Ideal, h kateremu skušaj stremeti je, da četo vodijo **3 voditelji pod istim klobukom** – četovodja in četovodkinja ter duhovni asistent. S tem želimo v Združenju poudariti, da so si vsi trije voditelji enako pomembni ter izkazati pomembnost prisotnosti ženskega in moškega lika pri vzgoji IV.
- Število voditeljev je odvisno od velikosti in potreb čete ter števila voditeljev v SKVOju. Idealno je, da **vsak voditelj osebno spremlja največ dva voda**.
- Voditelji čete si **zelo dobro razdelite naloge** in pristojnosti vsakega voditelja glede na hierarhično strukturo vodstva. Starši in IV pa morajo vedno vedeti, kdo je četovodja, na katerega se **najprej** obrnejo z vprašanji.
- Realno stanje je, da veliko število čet nima svojega duhovnega asistenta. To ne pomeni, da **za duhovnost** ni poskrbljeno. Skavtska duhovnost namreč izhaja iz skavtskega življenja in ne zahteva diplome iz teologije. Zato je zanjo v prvi vrsti **odgovoren četovodja** sam (glej poglavje *DUHOVNOST V VEJI IV*, str. 147).

Shemo usposabljanja najdeš na strani Poverjeništvu za usposabljanje. Več o načrtovanju in razdelitvi dela med voditelji si lahko prebereš v poglavju *Načrtno delo v skavtstvu*.

5.2 VODITELJ V ČETI V ODNOSU Z IV

Odnos voditelja v četi do IV najbolj opišemo z odnosom **starejšega brata/sestre do mlajšega brata/sestre**. S tem se želi poudariti dve na videz težko združljivi lastnosti, ki nista izključujoči: **avtoriteta in prijateljstvo**. Ta drža je zelo zahtevna in ni nekaj, kar vzpostaviš enkrat za vselej, ampak je podobna vrhovodstvu, kjer voditelj vsak trenutek lovi ravnotežje med avtoriteto in prijateljstvom, med doslednostjo in razumevanjem.

Po skavtski metodi voditelj s svojimi izvidniki in vodnicami odnos najprej vzpostavlja s svojo **prisotnostjo**. Biti z otroki in mladimi - pri kuhanju, igri, valjanju po blatu, pogovoru, maši, pri rasti ... pri vsem.

Voditeljem ob tem vzpostavlja **odnos medsebojnega spoštovanja in zaupanja**. Je tisti, ki je izkušenejši in mlajšemu pomaga naprej. Zaveda se, da je mlajšim pomemben **zglede** pri oblikovanju njihove osebnosti, njegova vloga pa je tudi **postavljanje meja** otroku in mladostniku. Skavtski voditelji in duhovni asistenti skrbijo, da vsakemu posamezniku omogočimo čim boljši celostni razvoj, tako da ga na njegovi poti tudi **osebno spremljajo**. Hoditi moramo z njimi, a hkrati gledati naprej.

»Voditelj ne sme biti ne šolski učitelj, ne poveljnik, niti ne duhovnik ali inštruktor. Vse, kar se od njega pričakuje, je, da ljubi življenje na prostem, upošteva otrokove želje in ambicije ter poišče ljudi, ki bi jih bili sposobni uriti v zelenih tehnikah, naj gre za signalizacijo, risanje, učenje o naravi ali pioneristiko. Nujno je, da se voditelj postavi v položaj starejšega brata, kar pomeni, da gleda na stvari z dečkovega vidika in ga vodi ter navdušuje v pravi smeri.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

5.2.1 AVTORITETA VODITELJA

Voditelj je zrela osebnost, ki stoji za svojimi besedami in dejanji ter dobro pozna svoje skavte in delo. Na kratko: je pozitivna avtoriteta. Zna pohvaliti dobro opravljeno nalogo in s poznavanjem značaja svojih IV usmeriti svoje skavte od slabih idej k dobrim dejanjem.

Pridobivanje avtoritete in poznavanje skavtov je dolgotrajen proces in mnogokrat imamo pri skavtih težave, ker se voditelji prehitro menjujemo in končujemo vodenje čete, ravno ko smo vzpostavili primerno stopnjo zaupanja. Le s trajnim aktivnim vodenjem se poleg pridobljenih izkušenj razvije tudi lik voditelja! In nenazadnje, voditelj ne sme pozabiti, da je v vsakem trenutku **zglede** svojim skavtom.

»Ni dvoma, da v dečkovih očeh velja tisto, kar človek naredi, in ne toliko tisto, kar reče. Voditelj ima zato na svojih ramenih neizmerno odgovornost, da dela prave stvari iz pravih razlogov in da to tudi pokaže, vendar ne tako, da bi se s tem ponašal.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Področje avtoritete in discipline je zelo pomembno in za večino voditeljev predstavlja enega izmed najtrših orehov. Zato smo mu več besed namenili v poglavju *Disciplina v četi (izzivi vodenja)*. Tukaj pa izpostavljamo le nekaj ključnih namigov, ki naj bodo tvoja vodila pri vzpostavljanju discipline.

NAMIG ZATE

- Pravila, ki veljajo v četi, naj bodo smiselna in za vse enaka. Izhajajo naj iz obljube in zakonov.
- Skavti naj samostojno in znotraj voda presojujejo svoje vedenje.
- Z vsemi, predvsem pa z najstarejšimi v četi, se pogovarjaj o njihovih odločitvah. Če starejši ne upoštevajo pravil, to opazijo mlajši in jih začnejo tudi oni kršiti.
- IV naj sodelujejo pri pripravi dejavnosti, svoje ideje naj preizkusijo in spoznavajo meje.
- IV-ju prepusti odgovornost, saj bo le preko izkušenj povezal mišljenje in realnost.
- Aktivnosti naj spodbujajo tudi miselne izzive (odločanje, iskanje najboljših rešitev ...).
- IV napreduje preko izkušenj. Zato potrebuje situacije, ko je v konfliktu in se mora odločiti. Potrebuje preverjanje lastnih odločitev in meje, smernice odločanja. Prvi zgled smo voditelji!

SLOGI VODENJA

Avtoriteto si voditelj pridobi z njemu lastnim slogom voditelja, ki ga IV razumejo in smatrajo za poštenega in iskrenega. Nekdo nastopa bolj avtoritativno, drugi je bolj empatičen in želi upoštevati vse, a vsak voditelj prilagaja tip vodenja glede na situacijo. Najprej pogledajmo osnovne tipe vodenja, ki jih v nadaljevanju združujemo v situacijske sloge vodenja.

Tipi vodenja

V osnovi govorimo o treh tipih vodenja – noben ni v osnovi povsem pravilen oziroma napačen.

	Avtoritativno	Demokratsko	Permisivno
VODITELJ	<ul style="list-style-type: none"> Potrebne so izkušnje, odgovornost voditelja je največja, sprejema odločitve in razdelitev nalog, spremlja delo, pohvali, da odkupnine, »stoji« nad IV. 	<ul style="list-style-type: none"> Posvetuje se in se odloča skupaj z IV, spodbuja in zbira mnenja vseh v skupini, je usmerjevalec, odgovornost za izvedbo nosijo enakovredno tudi IV, »sedi« med njimi. 	<ul style="list-style-type: none"> Voditelj skupini popolnoma zaupa, je na voljo za nasvete, sicer dela druge „stvari“, odgovornost je popolnoma na strani IV, »stoji« ob strani.
+	<ul style="list-style-type: none"> Učinkovitost največja: dobra realizacija, hitrost, krepi se spoštovanje do avtoritete, povezuje skupino na zunanji ravni, primerno, če imamo »šibke«, nezrele vodnike in jim postopno pomagamo do samostojnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> Ustvarjalnost in pobudništvo, člani se čutijo pomembne in pripadne, upoštevanje drugih mnenj, sovzgoja, če ne uspe najbolje, se iz napak naučimo, IV se počutijo samozavestne, če sprejmemo njihove predloge. 	<ul style="list-style-type: none"> Ustvarjalnost in pobudništvo, IV se morajo znajti sami, presenetljivi rezultati; IV se zdijo pomembni, izoblikujejo se voditelji med IV samimi, še posebej primerno, ko so vodniki močno motivirani in izkušeni.
-	<ul style="list-style-type: none"> Odvisnost od drugega, ne mislijo s svojo glavo – čaka se na navodila, ni samoiniciative, nevarno, če je voditelj nekompetenten in postane preveč ukazovalen ali ko so vodniki preveč poslušni, ne povezuje skupine na medsebojni ravni. 	<ul style="list-style-type: none"> Slabo učinkuje pri svežih skupinah, neizkušeni voditelji ne znajo pravilno usmerjati, nevarnost ugajanja, več časa za usklajevanje idej in tudi samo izvedbo, slabša učinkovitost, ni za krizne situacije – tam pomembne izkušnje in hitrost. 	<ul style="list-style-type: none"> Nevarno za skupino, če ni povezana, ali je neizkušena, IV morajo biti močno motivirani, lahko pride do popuščanja v normah in vrednotah.

Situacijsko vodenje

Kot omenjeno zgoraj, si voditelj ne zgradi avtoritete s tem, da prevzame le en tip vodenja. Napačno je ves čas nastopati avtoritativno, kar se izrodi v vojaško vzgojo ali na drugi strani demokratično za vsako stvar glasovati in upoštevati mnenja vseh. Ključno je to, da voditelj izbere pravi način v pravem trenutku.

Običajno je na začetku skavtskega leta in vsake aktivnosti prisoten bolj direktiven in inštruktiven slog, s poznavanjem IV in delovanja vodov pa se vedno bolj poslužujemo spodbujevalnega in delegiranega sloga. Pri tem voditelj ne sme pozabiti, da v vsaki sekundi dela v četi vzgaja!

	DIREKTIVNI	INŠTRUKTIVNI	SPODBUJEVALNI	DELEGIRANJE
NA KRATKO	Za nove IV, kritične – negotove situacije, neprijetne, a potrebne situacije.	Za IV, ki se poznajo, a še nimajo dovolj znanja v dani situaciji.	Za IV z znanjem. Možni konflikti znotraj skupine.	Za IV z znanjem, zrelostjo, da prevzamejo odgovornost popolnoma nase.
VLOGA VODITELJA	Opiše situacijo, pove kaj narediti, razdeli naloge, spremlja/popravlja delo, ovrednoti delo.	Opiše situacijo, poslušá mnenja ostalih, na podlagi teh se določi, razdeli delo, spremlja delo, pomaga/instruira, skupaj ovrednoti.	Voditelj opiše situacijo, skupaj z IV se odloči in razdeli delo, voditelj pusti IV delati z vmesnimi vskoki, na koncu ovrednoti. IV sami ocenijo delo (vrednotenje omogoči voditelj), voditelji dajo pohvale/pripombe.	Voditelj zgolj opiše situacijo, skupini pusti, da reši problem, spremlja le notranjega vodja (npr. vodnika). IV sami ocenijo delo, voditelji ne dajo pripomb ni nujno potrebno ocenjevati dela skupno (IV ga vrednotijo sami pri sebi).
TIP	Avtoritativno	Avtoritativno, demokratično	Demokratično, permisivno	Demokratično, permisivno
PRIMER SITUACIJE	Kršitev pravil, zadolžitve voda, nevarnost na taboru, evakuacija ...	Spreminjanje programa	Orientacija voda, višji vod	Zabavni večer, vodov potep

Vlogi ženske voditeljice in moškega voditelja nista identični

Stremimo k temu, da ima vsaka četa vsaj po enega voditelja vsakega spola. S tem želimo posnemati vloge v družini, ki je naša temeljna vrednota. Zato naj bo drža voditeljice kot drža starejše sestre, ki je skrbna, nežna, pripravljena za pogovor, voditelj pa kot starejši brat pripravljen za akcijo, vzornik ter odločen v svojih besedah in dejanjih. Zato je povsem normalno, da so pogosto voditelji nosilci discipline in pustolovskega duha, voditeljice pa spretnejše pri nagovarjanju. A tega ne vzamemo kot pravilo, slog vodenja je odvisen tudi od lastnega značaja, predvsem od situacije, kot smo zapisali zgoraj.

»Na tretjem mestu je nadvse zanimiva naloga voditelja, in sicer da vsakega dečka spozna in v njem obdrži, kar je dobrega, ter to razvija na račun slabega. Tudi v najbolj problematičnem značaju je 5 odstotkov dobrega. Trik je v tem, da teh 5 odstotkov najdemo in razvijamo do razmerja 80 ali 90 odstotkov. Gre za vzgojo mladega uma in ne za dajanje navodil.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

5.2.2 SPODBUJANJE CELOSTNEGA RAZVOJA POSAMEZNIKA

PREPOZNAVANJE TELESNIH POTREB

Skavti morajo imeti najprej zadovoljene osnovne potrebe, šele nato bodo lahko počeli kaj drugega. Veliko o tem je napisano v uvodnem poglavju *Izvidniki in vodnice*, spodaj pa je le navedenih nekaj namigov:

NAMIG ZATE

- Na srečanjih in taborih ustrezno razporedi obroke (dobro je imeti kakšno rezervo). Poskrbi tudi za dovolj pijače (voda, sok, čaj) – predvsem na večdnevnikih srečanjih in ob fizičnih aktivnostih.
- Spoštuj čas za počitek (mladostnik potrebuje 8–9 ur spanja). Dejavnosti naj bodo čez dan ustrezno razporejene.
- Prilagodi program telesni pripravljenosti otrok (velike razlike med najmlajšimi in najstarejšimi ter po spolih).
- Spodbujaj skrb za zdrav način življenja (veliko gibanja v naravi na skavtskih srečanjih, zdrava prehrana).
- IV naj imajo priložnost in čas za osebno higieno.

KAKO UČITI IV?

Skavti se **učimo z delom in s pomočjo iger**. Nismo nadomestek šole, ampak njena dopolnitev. Seveda lahko kdaj pripravimo tudi predavanje oz. teoretično razlago, a ta naj bo kratka in jedrnata. Osnova je izkustveno učenje, ki je eden izmed elementov skavtske metode – **učenje z delom**.

Nekaj metodoloških pripomočkov in aktivnosti, povezanih s tem področjem:

- funkcije v vodu (vsak IV aktivno opravlja določeno funkcijo v vodu),
- skavtske in interesne veščine (napredovanje na področjih, ki IV-ja zanimajo),
- vodniško srečanje (vodnik sodeluje pri pripravi programa in se uči preko lastne izkušnje ter podpore voditeljev),
- funkcija vodnika (IV dobi izkušnjo vodenja skupine),
- preverbe z vodniki, svet čete (IV pove svoje mnenje, sliši mnenja drugih in ustvarja svoja stališča),
- delavnice in igre (nova znanja, preizkušanje veščin).

POMOČ PRI OBLIKOVANJU OSEBNOSTI

Pomemben način vzgojnega odnosa je, da se z vsakim od otrok ukvarjamo **posamezno**. To pomeni, da voditelj v vsaj ducat veliki četi vidi posamezno osebo, spozna njegovo edinstvenost in se mu zna približati. Pri tem so nam v pomoč drugi sovoditelji, srečanja z vodniki in sistem osebnega napredovanja ter osebno spremljanje.

Uveljavljen sistem **osebnega napredovanja** in **osebnega spremljanja** je ključno orodje, s katerim si pomagamo, da IV spoznamo, razumemo njegov značaj in mu pomagamo pri razvoju na vseh področjih razvoja. Več o sistemu ON in OS najdeš v poglavju *Skavtsko znanje*.

»Na prvem mestu lahko voditelj fantu pokaže, kako naj izpopolni površno znanje, ki ga je dobil pri skavtih. Z izpopolnjevanjem bo na primer svoje hobije razvil v poklic. Voditelj mu lahko pokaže, kje lahko nadaljuje tehnično izobrazbo, kako lahko dobi štipendijo ali pripravništvo, kako se lahko sam izobrazi za določen poklic, kako naloži svoje prihranke, kako se prijavi na delovno mesto in tako dalje. Na drugem mestu lahko voditelj fantu pomaga pri izbiri dela, za katerega se mu zdi najbolj primeren, in mu svetuje, saj pozna njegovo znanje in sposobnosti. Pozna pa tudi različne vrste agencij za zaposlovanje in njihovo delovanje in je na tekočem glede delovnih pogojev v različnih službah. Vse to pomeni, da mora biti voditelj razgledan in se pozanimati o takih in drugačnih vprašanjih. Če se malce potrudi, lahko mnogim dečkom pomaga do uspešnega življenja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

ODKRIVANJE MESTA V DRUŽBI

Potreba po potrditvi in zaupanju je v tem obdobju torej zelo močna. To se kaže tudi v četi, ko delavnemu in karizmatičnemu vodniku sledi cel vod, ali nasprotno, ko določen posameznik prevzame vlogo neformalnega vodje in tudi druge »naleze« nezainteresiranosti, jih pripravi do kršenja pravil ...

Voditelji moramo biti pozorni predvsem na močno izstopajoče in daljše primere, ki onemogočajo normalno delo v četi. Takrat je pomembna naša avtoriteta in izbira pravih besed, če želimo spremeniti miselnost posameznikov ali skupine ljudi. Npr. na splošno se izvidnikom zdi zabavno, ko kakšen od IV na izstopajoč način nasprotuje voditeljevim navodilom. Če temu začnejo slediti tudi drugi, potem je potrebno ukrepati odločno bodisi z individualnim pogovorom z »glavnim IV« (»Morda se ne zavedaš, a naše delo v četi je vedno težje. Enkrat so tudi nam tvoje pripombe zabavne, ne pa vsakič. Premisli o tem, da si zgled drugim!«), bodisi z ukrepom (»Ker vaša skupina ni sledila navodilom na orientaciji, boste začeli kot zadnji.«).

NAMIG ZATE – Kako pomagati IV, da odkrivajo svoje mesto v družbi?

- **Mladostnik naj** ima v četi jasno **odgovornost**. Ta odgovornost naj bo realna in pomembna – mladostnik mora doživljati, da je pomemben. Pomembno je, da to priznanje dobi od vrstnikov.
- **Skavti naj aktivno sodelujejo pri dogajanju v četi**. Kot je dejal Bi-Pi: »Ko ne veš več, kako naprej, vprašaj dečke.« Življenje voda naj sooblikujejo njegovi člani, vsak vod naj bo nekaj posebnega.
- **Pogovor naj bo odprt za različne ideje in poglede**. Ne boj se idej mladostnikov in ne imej že vnaprej pripravljene rešitve. Skavti bodo našli boljšo rešitev, kot je naša. Meje so skavtski zakoni, ne naše bojzani.
- **Skavti potrebujejo tveganje, preizkušanje meja svojih zmogljivosti**. Pusti jim, da pripravljajo tovrstne aktivnosti, spodbujaj jih k temu na različnih področjih (tudi to, da morajo k županu na pogovor, je lahko tveganje, enako priprava gledališke igre za širše občinstvo ...). Kot voditelj poskrbi za varnost in pravo mero.
- **Odkrito se pogovarjaj o različnih vrstah tveganja** (alkohol, droge, spolno vedenje ...). Ne ostani pri starševskem nakladanju, ampak bodi odprt za različne poglede, vendar imej jasna stališča, ki jih kaži predvsem s svojim zgledom. Ne pričakuj rezultatov na kratek rok.
- **Sprejmi mladostnika takšnega, kot je**. Namesto, da mu govoriš, česa ne sme, mu pokaži, kaj lahko in naredi tisto tako privlačno, da bo opustil slabe navade – Bi-Pijev pristop.

VZGOJA ZA ODGOVORNOST

»To je najpomembnejše v skavtstvu – vzgajati. Pazite, ne poučevati, ampak vzgajati, to pomeni spodbujati dečka, da se bo sam in neprisiljen učil tega, kar potrebuje, da oblikuje svoj značaj.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Velikokrat premalo izpostavljam vzgojo za odgovornost. Eden od naših ciljev je vzgojiti **odgovorne fante in dekleta**. Ta cilj si je zastavil že Bi-Pi, saj si je želel, da bi njegova dežela imela generacijo resnih, odločnih in zaupanja vrednih državljanov. Možnosti za krepitev odgovornosti je pri skavtih kar nekaj. Poleg same skavtske metode, ki jo omenjamo na drugem mestu, je tu še predajanje odgovornosti – torej odnos, ki ga imata voditelj in IV.

NAMIG ZATE – Kako IV predati odgovornost?

- Spoznaj skavta in z njim vzpostavi dober odnos. Pozanimaj se o njegovih sposobnostih, značaju, interesih in potrebah.
- Preceni kakšno odgovornost je pripravljen in sposoben sprejeti. Pomembno je, da so zadane naloge prilagojene starosti in posamezniku (mlajši potrebuje krajše naloge s konkretnim učinkom in več podpore),
- Najdi oz. ustvari priložnost primerno zanj. Dane naloge naj bodo take, da jih lahko izvede z lastnim trudom in da je uspešnost odvisna od njegovega truda.
- Predaj odgovornost. Nagovori ga in mu povej, kaj si želiš od njega in kaj pričakuješ.
- Zaupaj, da bo stvar opravil bolje, kot si misliš. Zadane naloge naj reši samostojno oz. sam poišče pomoč.
- Spremljaj ga, spodbujaj in mu bodi na voljo.
- Bodi zgled.
- Pohvali ga.
- Pogovori se z njim o njegovi izkušnji in jo skupaj z njim vrednoti.
- Ponudi mu novo priložnost za odgovornost.

Kako in kje lahko uporabimo zgornje namige? Poglejmo nekaj metodolških pripomočkov, povezanih s tem, podrobni opis teh pa je v drugih delih priročnika.

Bodi pripravljen! Vedno pripravljen! Tako se glasi pozdrav, s katerim se pozdravljamo v veji IV. Z njim izkazujemo svojo pripravljenost, da smo kadarkoli, kjerkoli in komurkoli pripravljeni pomagati. Na ta način pokažemo, da smo odgovorni. Pomembno je skavte opozoriti, da se odgovarja v prvi osebi ednine, saj vsak lahko prevzame odgovornost le zase.

Sistem vodov, če je pravilno uporabljen, ima velik pomen pri oblikovanju značaja (odgovornost je del značaja). Ta sistem namreč pripelje otroka do zavesti, da je po svoji strani osebno odgovoren za dobro svojega voda. Ko se vsak član voda čuti del voda, se bo zanj tudi potrudil, saj se zaveda, da je čast njegove skupine do neke mere odvisna tudi od njega. V vodu se morajo člani podrežati interesom vseh ostalih, se kdaj čemu odpovedati in se samoobvladovati. V vodu se mlajši učijo od starejših, se po njih zgledujejo. Starejši tako niso odgovorni le za rezultate dela, ampak tudi za mlajše brate in sestre.

Funkcije v vodu, med njimi še posebej izstopa mesto vodnika. Vodenje **srečanja voda** je samostojno, vsak posameznik v povezavi s svojo funkcijo prispeva k temu. Najboljše se vodnik in vsak v vodu izkaže na **potepu voda**.

»Ko damo voditelji vodniku odgovornost, naredimo korak neprecenljive vrednosti za vzgojo značaja, in to takoj, ko se vodniku zaupa odgovorno poveljevanje vodu.« Bi-Pi

Na **vodniku** je, da razume in razvija vrline vsakega otroka v vodu. Vodniku je treba dati polno odgovornost, ne samo delno, saj bomo drugače dobili le delne rezultate.

Predajanje odgovornosti za vodenje čete je sestavni del **vodniških srečanj**, kjer vodniki poročajo o dogajanju v vodih, razpravljajo o težavah in sprejemajo nekatere odločitve na ravni čete (če ni tako, premislimo o naši metodi dela). Vodniki tako prevzemajo odgovornost za potek dela v četi in so dejavno udeleženi pri soodločanju o življenju čete.

Svet čete zaznamuje pomembne trenutke v življenju čete. Na njem so zbrani vsi IV ter voditelji. Razpravljajo o problemih, ki zadevajo celo četo, in iščejo rešitve (npr. sprejem pravil čete). Na **častnem svetu čete** npr. imenujemo vodnike in jim s tem izkažemo, da jim zaupamo in verjamemo, da bodo svojo funkcijo opravljali odgovorno.

IV, ki so zadnje leto v četi, so sposobni sprejeti več odgovornosti in sodelovanja pri programu. Zato jih pogosto povežemo v **višji vod**.

DOBRA KOMUNIKACIJA JE KLJUČNA

Učenje komunikacije je proces in vedno odvisen od udeležениh oseb, njihovih vlog, preteklih izkušenj in trenutnega doživljanja.

Pri komunikaciji z mladostniki se mora voditelj še posebej zavedati, da je potrebno **ločiti med osebo in njegovimi dejanji**. Dejanja, ki so sama po sebi neprijetna, najpogosteje niso dokaz slabe osebnosti. Mladostnik na svoj način izraža temeljne potrebe ali čustva – z nesramnostjo izraža potrebo po zaščiti, z jezo svojo nemoč, s pasivnostjo pomanjkanje smisla in ciljev. Rad preizkuša meje in opazuje reakcijo okolice. Voditelj mora na vse to ustrezno reagirati z zreliimi odraslimi čustvi in ne z viharnim čustvenim odzivom, značilnim za mladostnike. Včasih tudi ni težava v njih, ampak v voditeljevem dožemanju, npr. utrujenost, obremenjenost s svojimi težavami ...

V določenih trenutkih je bolje, da smo voditelji tiho in predvsem poslušamo.

NAMIG ZATE – nekaj nasvetov do dobre komunikacije

Ustrezen besedni in telesni nastop

- Preden pričneš govoriti, počakaj na tišino (uporabi dvignjen prst), ne poskušaj jih preglasiti z vpitjem.
- Govori dovolj glasno in počasi.
- Sporočila naj bodo jasna, neposredna in iskrena (glej *Igre*, str. 153, kjer so praktični napotki pri vodenju igre).
- Stoj pokonci in glej sogovornike v oči.
- Prej premisli, kaj jim boš povedal – tako boš lahko govoril jedrnato in zanimivo.

Da bodo IV motivirani in bili pripravljeni sodelovati

- Opiši, kaj vidiš, opiši problem. (»Ura je devet, šotori še niso pospravljeni.«)
- Povej informacijo – kratko in jedrnato. (»Imamo še pol ure do odhoda.«)
- Opiši, kaj čutiš. (»Vesel sem, da ste hitro zakurili.«)
- Pohvali, kar je dobro narejenega! Opogumi in vzpodbujaj jih! (»Obvestil si svoj vod in pravočasno opravil svojo nalogo. Vesela sem, da si tako odgovoren.«)
- Ponudi izbiro. (»Potrebujete počitek ali nadaljujemo pot?«)
- Ne obljublaj stvari, ki jih ne boš mogel uresničiti, in ne zahtevaj, česar še sam ne znaš. (»Če ne boste upoštevali pravil, vam bom vzel rutko.«)

Če želiš komu izraziti kritiko ...

- Uporabi t. i. »jaz stavke« in ne »ti stavke«. (»Če ne sporočite odsotnosti na srečanje, ne vem, koga lahko še pričakujem in to me vznemiri.«)

- Presodi ali je potrebno kritiko povedati pred vsemi ali bo bolj učinkovito, če se boš z IV pogovoril na samem.
- Pozanimaj se o dejstvih. Raje si vzemi nekaj časa, kot da okriviš nedolžnega. (Novinec ni naredil skavtskega izpita, ker se ni dovolj potrudil ali ker vodnik ni izpolnil svojih nalog?)
- Ne izhajaj zgolj iz preteklih izkušenj. Če je nekdo nekoč naredil prekršek, ni vedno on grešni kozel.
- Najprej izpostavi nekaj, kar je dobrega in šele nato dodaj kritiko. (»Lepo, da ste se vrnili pravočasno, vendar ni prav, da niste prišli vsi člani voda skupaj.«)

Kako IV pomagamo, da se spoprimejo s svojimi čustvi?

- Poslušaj tiho in pozorno, ne reagiraj hitro.
- Daj jim vedeti, da imajo pravico čutiti kakor čutijo. Kot voditelj lahko sprejmeš vsa čustva, določena dejanja pa moraš omejiti! Potrebno je biti pozoren in prepoznati, kdaj nekdo začne s čustveno igro izsiljevati.
- Najdi pravi trenutek in kraj, ko in kjer IV ne bo preveč vznemirjen in se bo počutil varnega.

V spodbudo naj ti bo zavedanje, da s pridnimi in zelo sposobnimi IV lahko vsak voditelj brez težav vodi četo. Prava krepost je, da navdušiš in spodbudiš k osebemu napredku manj motivirane in znanj večče IV.

5.3 VODITELJ V ČETI V ODNOSU S STARŠI IV

VZPOSTAVITEV ZAUPANJA STARŠEV

Če si voditelj želi pridobiti zaupanje IV, si mora najprej pridobiti zaupanje staršev. Če mu to uspe, bo odnos s starši pozitiven in v pomoč pri delu, sicer bo velika ovira pri doseganju zaželenih ciljev.

Da bi nam starši zaupali, morajo poznati nas kot voditelje in skavte kot organizacijo. Vedeti morajo, kaj počnejo njihovi otroci na srečanjih in kakšen je sploh cilj in proces skavtske vzgoje. Tako je skoraj obvezno, da se s starši nekajkrat letno srečamo.

Običajno **srečanja za starše** organiziramo na začetku skavtskega leta in pred taborom. Srečanje je priložnost za predstavitev voditeljev, skavtskega programa, lahko tudi pravilnika. Staršem želimo dati sporočilo, da je skavtstvo zgolj dopolnilo in podpora k njihovi vzgoji in ne nadomestilo. Dobro je tudi, da jih spodbudimo k njihovi pomoči in sodelovanju. Povemo jim, da skavti niso krožek in jih prosimo, naj spodbujajo otroke pri vztrajnosti, da bodo redno prihajali na skavtska srečanja. Več o srečanju s starši pred taborom najdeš v poglavju *Življenje v četi*.

S starši se srečamo tudi na **stegovih dogodkih**, lahko jih povabimo na **dan odprtih vrat na taboru** ali pripravimo skavtski program samo za njih. Tudi starši naj spoznajo način življenja skavtov. Skupaj s starši se tako lahko odpravimo na **izlet, jim pripravimo izziv, aktivnost za starše in preživimo ves dan skupaj**. V goste lahko povabimo tudi kakšnega bivšega skavtskega voditelja, ki deli s starši svoje izkušnje in znanje, ki ga je pridobil pri skavtih in mu je pomagalo pri vzgoji, v življenju. S tem bomo postali bolj povezani z njimi, pa tudi starši bodo bolje razumeli pomen in koristnost skavtstva kot načina življenja.

OBVEŠČANJE STARŠEV

Dobro je, da med letom o pomembnejših dogodkih obvestimo tudi starše. Ključna je **dovolj zgodnja in pravilna** obveščanost. V primeru težav z njihovim otrokom, jih pokličemo ali se v živo pogovorimo z njimi.

SODELOVANJE IN POMOČ STARŠEV

Starše prosimo tudi za pomoč, ko jo potrebujemo. Večina staršev bo z veseljem prispevala svoj del in bodo zadovoljni, če bodo lahko sodelovali. Marsikdaj potrebujemo **pomoč pri hrani, fizičnem delu, prevozu**, vključimo jih lahko tudi v **pripravo aktivnosti** (npr. delavnice) ali kot **mentorje** pri veččinah.

KAJ STORITI, KO PRIDE DO KONFLIKTA?

Starši, ki bodo verjeli, da skavtstvo dobro vpliva na njihove otroke, vam bodo zaupali. Marsikdaj bodo imeli drugačne poglede na vzgojo oz. bodo zaščitniški do otrok. Tako se npr. zgodi, da zahtevajo, da imajo otroci lahko pri sebi mobilne telefone, ne dovolijo otrokom, da bi se odpravili na potepe ... Prav je, da prisluhnemo njihovim pomislekom in tudi sami presodimo ustreznost pravil, vendar imejmo v mislih, **da smo mi izvajalci, takšna je naša vzgoja!** V prid nam je dolgoletna tradicija našega delovanja. Če starši tega ne razumejo in so gluhi za naša pojasnila, moramo vztrajati tudi za ceno tega, da starši mogoče ne bodo dovolili udeležbe svojemu otroku na skavtskem dogodku. Vsekakor staršem ne smemo prikrivati naših pravil in programa.

V primeru kršitev ali neprijetnih situacij moramo biti do staršev iskreni in jim ne smemo prikrivati resnice, npr. če se kdo od IV poškoduje na taboru ... V primeru hujših nesreč imamo pripravljena navodila za obveščanje, ki so dostopna na spletni strani **skavti.si**.

5.4 VODITELJ V ČETI V ODNOSU Z DRUGIMI VODITELJI

Četovodji sta vodji tima

Kot smo že v predstavitvi vodstva čete navedli, je idealno, da sta **četovodji dve – moški in ženski lik**. Naloga četovodij znotraj tima ni, da opravita vse delo, ampak da delujeta kot »koordinatorja«. Sklicujeta in vodita srečanja VOČE, vsa načrtovanja in priprave dogodkov. Po potrebi se tudi dobita ločeno in pripravita načrtovanje, obrneta se tudi na duhovnega asistenta in se srečata z njim. Ostali člani (voditelji) so znotraj tima enakopravni člani, le da prevzemajo drugačne naloge in odgovornosti. Zato je ključno, da si člani VOČE dobro razdelijo naloge, kjer bo vsak lahko prispeval po svojih močeh in bil za nekaj odgovoren.

Dobra komunikacija je ključ do uspeha

Voditelj v četi mora znati sprejeti kritiko, se prilagajati in popustiti. Naloga četovodij je predvsem to, da ustvarjata vzdušje demokratičnosti in delujeta konstruktivno – sta reševalca problemov in ne njihova ustvarjalca.

Voditelji čete konfliktov nikoli ne rešujejo pred IV in si pred njimi ne nasprotujejo med seboj. Delujejo enotno, z jasno sliko, kaj želijo. Spore ali nestrinjanja rešujejo v osebnih pogovorih ali na sestankih vodstva in preverbah.

Voditelji čete so skupnost

Četovodji morata poskrbeti, da se voditelji počutijo dobro in si medseboj zaupajo. Tako npr. občutljive debate ostanejo znotraj voditeljev čete. Spodbujata neformalno druženje in si vzameta čas za svoje sovoditelje tudi izven sestankov. Če bodo IV videli, kako dobro se razumejo voditelji med seboj, bo to vplivalo tudi na vzdušje med njimi. Lahko za neformalna srečanja zadolžita tudi kakšnega izmed pomočnikov voditelja.

Četovodji sta mentorja in spremljevalca

Kot najbolj izkušena voditelja v timu sta četovodji pogosto tudi mentorja popotnikom na služenju in pomočnikom četovodje. Spodbujata jih na poti voditeljstva in jim pomagata z izkušnjami. S tem tudi poskrbita za svoje naslednike.

Voditelji čete so aktivni člani SKVOja

Voditelji čete (razen seveda PP na služenju) se redno udeležujejo srečanj SKVO-ja in na njih aktivno sodelujejo. Prevzemajo svoj del odgovornosti v SKVO-ju. Stegovodjo obveščajo o delu v veji in zastopajo interese čete. Sodelujejo z drugimi voditelji pri skupnih projektih. Spremljajo delo ostalih vej zaradi usklajevanja dela v vejah. Četovodji sta v kontaktu z voditelji VV glede volčičev, ki pridejo v četo. S klanovodjo se dogovarjata o služenju popotnikov in popotnic ter jim predata informacije o odhajajočih izvidnikih in vodnicah.

Kakor smo že omenili pri vodstvu čete, enako velja za SKVO. Pomembno je, da si člani SKVO-ja vzamejo čas za neformalno druženje in da delujejo kot močna in enotna skupnost.

V tem podpoglavju smo na kratko opredelili različne vloge voditeljev, izpostavili določene razlike med četovodjo in ostalimi voditelji ter osvetlili vlogo DA-ja. Nadaljevanje poglavja se večinoma nanaša na voditelja v četi v splošnem smislu, saj so vzgojni odnos in način komunikacije v četi enaki ne glede na vlogo znotraj VOČE. Tako se bo v opisu našel tudi pomočnik četovodje in PP na služenju, ki z izkušnjami in trudom vedno bolj spoznava način dela v četi, predvsem pa gradi na odnosu in veščinah, ki jih bo nekoč kot četovodja potreboval.

5.5 VODITELJ IN ZDRUŽENJE (ZSKSS)

VLOGA VODITELJA V ZDRUŽENJU

Ideal skavtskega voditelja našega Zdrúženja je, da:

1. **je vedno skavt** (tudi ko nima rutke za vratom);
2. **na skavtskih srečanjih nosi kroj** kot znak pripadnosti Zdrúženja in njegovim načelom;
3. dela po **skavtski metodi na vseh področjih vsebine vzgajanja**;
4. pozna **zavezo Zdrúženja** in se drži temeljnih dokumentov ZSKSS;
5. se zaveda, da je **zgleđ** in da tudi kot voditelj **osebno napređuje**;
6. se udeleđuje **regijskih in državnih srečanj, izobraževanj** ter po svoji moči prispeva k projektom ZSKSS.

Ob sprejemu v SKVO vsak voditelj podpiše častno izjavo voditelja/-ice v ZSKSS. Več o izjavi voditelja najdeš v poglavju *Dvigni peruti*.

ČASTNA IZJAVA VODITELJA/-ICE V ZSKSS

Izjavljam, da poznam Zavezo Zdrúženja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov in jo prostovoljno sprejemam. S svojim podpisom zagotavljam, da bom z vsemi svojimi moči živel/-a po skavtski obljubi in zakonih ter bom s svojim vzgojnim služenjem prispeval/-a k uresničevanju zaveze Zdrúženja.

Kraj, datum:

Podpis:

OSEBNO NAPREDOVANJE VODITELJA

Čeprav naj bi vsak voditelj ob odhodu iz klana postal do neke mere FIDO (fant in dekle odhoda), to še ne pomeni, da se tu osebna rast konča. Voditelj zori in napređuje v izkušnjah, tako v svoji četi kot tudi v stegu. Obstaja tudi regijska in državna raven, ki ponuja veliko izzivov za vsakega, izkušenj željnega voditelja.

TABORNE ŠOLE

- **TABORNA ŠOLA PRIPRAVNIK** je namenjena vsem popotnikom in popotnicam, ki so se odločili, da bodo stopili na voditeljsko pot, in tistim, ki jih zanima nadaljevanje skavtske poti, vendar še niso prepričani, da je ta odločitev prava. Taborna šola je tako preplet druženja, poti, izzivov in spoznavanja skavtske organizacije ter vloge voditelja v njej.
- **TABORNA ŠOLA METODA IV** je namenjena vsem bodočim voditeljem, ki bodo delovali v veji IV. Poleg nekaj osnovnih tem, ki jih mora poznati vsak skavtski voditelj (npr. struktura ZSKSS, skavtska metoda) je večina tem in aktivnosti namenjena konkretni izkušnji dela po skavtski metodi v veji IV in izmenjavi dobrih praks vodenja čete.
- **TABORNA ŠOLA ZDRUŽENJE** je namenjena voditeljem vej, ki so dopolnili 21 let in si želijo pretehtati svojo osebno poklicanost – v skavtstvu, ZSKSS, družbi ... Poudarki te TŠ so poglobljeno spoznavanje skavtstva in ZSKSS ter vloge Zdrúženja v družbi. Voditelji pridobijo znanje in veščine, ki jim pomagajo pri opravljanju nove vloge v ZSKSS.
- **TABORNA ŠOLA TRENER** je namenjena vsem voditeljem, ki si želijo soustvarjati Zdrúženje na državni ravni v okviru vodenja tropov, poverjeništev in tabornih šol. Poudarek je predvsem na usposabljanju bodočih mladinskih trenerjev v vodstvenih in organizacijskih veščinah.

KORAK VODITELJA

S korakom voditelja želimo poudariti pomen učenja z delom. Voditelj naj bi teoretično znanje, ki ga je pridobil na usposabljanju TŠ Metoda IV, prenesel v konkretno delo v veji. S tem voditelj odkrije še neodkrite ter nadgradi že odkrite sposobnosti, talente in znanja. Najbolje je, da se koraka loti čim prej po opravljeni Taborni šoli metoda.

S korakom voditelja se voditelj posveti področju, ki mu predstavlja izziv in se izpopolni v metodi svoje veje. Voditelj si za področje izbere element skavtske metode ali metodološki pripomoček veje. Pri metodoloških pripomočkih si na primer ne izbere tabora ali srečanj v celoti, temveč se tudi pri tem posveti posameznemu elementu metode: nošenje kroja na taboru (simbolika), avtoriteta voditelja (dejaven odnos med odraslimi in mladimi). Voditelj si lahko za področje izbere tudi druge vzgojne izbire (duhovnost, mednarodna razsežnost, sovzgoja ali skavtska okoljska vzgoja).

Korak voditelja je pot, po kateri voditelj doseže spremembo pri:

1. SEBI SAMEMU – osebna rast na šestih področjih razvoja.
2. V SVOJEM PRISTOPU DO IV: razvijanje sposobnosti, prepoznavanja posameznikovih potreb, sposobnost motiviranja, sposobnost komunikacije z IV ...
3. PRI UPORABI METODOLOŠKEGA PRIPOMOČKA VEJE ALI ELEMENTA SKAVTSKE METODE – elementi skavtske metode, druge vzgojne izbire, metodološki pripomočki v veji, veščine voditelja.

Več informacij najdeš na spletni strani Poverjeništvu za usposabljanje in na spletni strani veje IV, kjer je objavljenih kar nekaj korakov voditelja.

DRŽAVNA SREČANJA VODITELJEV – DSV IV

So srečanja, ki jih dvakrat letno (navadno tretji vikend v marcu in prvi vikend v oktobru) organizira državno vodstvo veje. Za voditelja so državna srečanja priložnost za druženje s prijatelji, pridobitev novih idej in izmenjavo izkušenj ter učenje novih veščin. Za državno vodstvo veje so srečanja dragocena, ker omogočajo živ stik z voditelji čete, predstavitev novosti, dogodkov ter opolnomočenje voditeljev z novimi znanji in veščinami. Na državnem srečanju poteka tudi ceremonija imenovanja voditeljev veje.

VODENJE IZOBRAŽEVANJ IN SODELOVANJE NA RAVNI ZDRUŽENJA

Naše Združenje je živa struktura, v kateri je dobrodošlo oz. skoraj nujno, da vsak voditelj prispeva po svojih najboljših močeh tudi na regijski in državni ravni. Veja IV omogoča sodelovanje na številnih dogodkih in usposabljanjih.

TZV

Tečaj za vodnike (TZV) je enotedenski izobraževalni tabor, na katerem se bodoči vodniki in vodnice pripravljajo na prevzem vodniške funkcije. Preko zanimivih in poučnih tem, pogovorov, igre in druženja se udeleženci navdušijo za skavtstvo in so pripravljene na prevzem odgovorne funkcije. Tečaje vodijo izkušeni voditelji, ki imajo opravljeno taborno šolo Metoda IV. Če si želiš sodelovati pri vodenju TZV-ja, kontaktiraj državna voditelja TZV-jev.

TABORNA ŠOLA METODA IV

Kot smo že napisali, je taborna šola namenjena vsem bodočim voditeljem v veji IV. Taborna šola poteka v obliki IV tabora, kjer poleg tipičnih tabornih aktivnosti program napolnijo teme in delavnice. In čeprav je taborna šola namenjena predvsem usposabljanju novih voditeljev, je za vsakega, ki jo vodi, to dragocena izkušnja timskega dela. Kot voditelj (programski ali tehnični) pridobiš tudi veliko znanja in novih idej, zaradi katerih postaneš boljši, bolj izkušen in bolj zavzet voditelj. Če si želiš sodelovati pri vodenju Taborne šole Metoda IV, kontaktiraj državna voditelja veje IV.

Imenovani voditelji veje IV seveda lahko vodimo tudi preostale taborne šole (TŠ Pripravnik, TŠ Združenje, TŠ Trener).

DOGODKI DV-IV

Veja IV nikoli ne spi. Lahko se pripravlja velik IV IZZIV, ali vseslovenska okoljska akcija, mogoče se začneta načrtovati regijski ali vseslovenski tabor. Če spremljaš spletno stran veje IV in redno obiskuješ državna srečanja, ti nobena akcija ne bo ušla!

SODELOVANJE V TROPIH PRI PRIPRAVI REGIJSKIH IN DRŽAVNIH DOGODKOV

V okviru Združenja delujejo še številni tropi in poverjeništa, ki pripravljajo razne programe, dogodke in tabore. Za vsakega se najde marsikaj. V vsaki regiji deluje regijsko vodstvo, ki pripravlja regijske dogodke. Že dolga leta deluje uredništvo revije *Skavtič*, spletni portal *SkavtNET*, sodelujemo pa tudi na mednarodnih dogodkih, med njimi je najbolj znan projekt Luč miru iz Betlehema. V zadnjih letih je aktiven trop za promocijo, vseskozi prevajamo literaturo in pripravljamo gradiva ... Če misliš, da lahko in želiš prispevati del časa v tropih na državni ravni, le pocukaj poverjenike za rokav. Dela je dovolj za vse, ti pa boš pridobil še eno dragoceno in nepozabno izkušnjo.

6 SKAVTSKA VZGOJA V VEJI IV

V tem priročniku ne boš našel neposrednih odgovorov, kako naj voditelj v četi zastavi svoje delo, da bo v skladu s skavtsko vzgojo. Postavlja okvir, znotraj katerega naj voditelj v četi razmišlja, ko bo sestavljal vzgojni program za celotno skavtsko leto ali za posamezno dejavnost, kot je npr. vodniško srečanje, tabor ... Glavno vprašanje za voditelja pri tem je: **Ali vzgojni program sledi vsebini vzgajanja ter upošteva vse elemente skavtske metode in je pripravljen tako, da pripomore k celostnemu razvoju posameznika?**

Večino znanja o skavtski metodi voditelji podedujemo v praksi iz že utečenega dela v lastnih četah, mentorstva ipd, prav tako že podzavestno usvojimo področja vsebine vzgajanja. Pogosto se tako niti ni potrebno vprašati, ali je naš program narejen po skavtski metodi ali ne. Ko so aktivnosti in način dela vpeljani premišljeno in delujejo dobro, jih lahko le še izboljšujemo. Ker se mladostniki in okolje spreminjajo, morda nekatere stvari, ki jih voditelji v četi počnemo že vrsto let, potrebujejo osvežitve, potrebni so tudi novi prijemi. In tudi to je razlog, zakaj mora vsak voditelj dobro poznati skavtsko metodo ter nenehno pridobivati znanja in veščine znotraj posameznega področja vsebine vzgajanja.

6.1 ELEMENTI SKAVTSKE METODE V VEJI IV

Poglejmo si, kako in kje se posamezen element skavtske metode udejanja v življenju čete in vodov.

6.1.1 Obljuba in zakoni

- V obljudi in zakonih so povzeta **načela skavtstva** in **naše vrednote**.
- Obljubo skavt izreče prostovoljno na **ceremoniji obljud** pred brati, sestrami skavti.
- Obljuba je **stalna spodbuda k osebni rasti**, zakoni pa so oporne točke, ob katerih lahko preverjamo svoje ravnanje.
- Skavtske zakone ponovimo navadno v začetku uradnega zбора (vsa srečanja čete, kvadrat na taboru, ipd.), obljudo ob posebnih priložnostih.
- Obnavljanje obljudbe in zakonov skavte spominja na zavezo, ki so jo dali na začetku skavtske poti, in hkrati je to priložnost za dosedanje analizo poti.
- Obljuba in zakoni so temelj duhovnosti v veji IV.

»Skavtska obljudba, ki jo mora skavt izpolnjevati pri svoji časti, in skavtski zakoni so naša disciplinska sila, ki se v devetindevetdesetih od stotih primerov obrestuje. Dečku ne vladajo negativni ukazi, pač pa ga vodijo pozitivna navodila. Skavtski zakoni so oblikovani kot vodič za njegova dejanja in ne kot sistem kazni za njegove napake. Omejujejo se na dobro obnašanje, ki se ga pričakuje od skavta.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6.1.2 Delo v majhnih skupinah

- Stalna majhna skupina v četi je vod, v aktivnostih lahko sestavimo tudičasne skupine (prilagoditev položaju, interesom, starosti). Delo v majhnih skupinah poteka tudi preko vodniških srečanj in v primeru višjega voda.
- Otroci v manjši skupini lažje razvijejo in uporabljajo svoje talente, se učijo drug od drugega, pomembno prispevajo k skupnosti.
- IV se naučijo voditi druge in sodelovati med seboj.

- Majhna skupina ustvarja spodbudno okolje, kjer ima vsak svojo funkcijo in odgovornost.
- Med člani voda se razvijejo prijateljske vezi in občutek pripadnosti.
- Vodi omogočajo voditeljem lažje spremljanje osebnega napredovanja in osebno spremljanje vsakega IV.

»Sistem vodov ima, če je pravilno rabljen, velik pomen pri oblikovanju značaja. Ta sistem namreč pripelje dečka do zavesti, da je po svojih močeh osebno odgovoren za dobro svojega voda. Vsak vod se posledično natančno zaveda odgovornosti za četo. Prek tega sistema lahko voditelj deli s skavti ne samo tehnično izobrazbo, ampak tudi svoje misli o moralnih vrednotah, ki jih bodo morali razviti. Po njem se skavti začenjajo sami zavedati, da igrajo pomembno vlogo pri pripravah in razvoju čete. Sistem vodov gradi četo in celotno skavtstvo; to je resničen dosežek sodelovanja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6.1.3 Dejavnosti na prostem

- Dejavnosti na prostem so glavni prostor razvijanja ostalih elementov skavtske metode. Vodova srečanja, srečanja čete, tudi vodniška srečanja – trudimo se v čim večji meri izvajati aktivnosti na prostem.
- Odgovarjajo na potrebo po pustolovščini, po razvijanju sposobnosti v osnovnih skavtskih veščinah (npr. kuhanje, kurjenje, orientiranje, preživetje v naravi, taborjenje).
- Te dejavnosti so vzgojna priložnost za odgovorno ravnanje z naravo in učenje življenja z naravo.
- Omogočajo odkrivanje povezav med elementi v naravi in vloge človeka v tem okolju ter spoznavanje človeka in stvarstva kot dela Božjega načrta.

»A. S. M. Hutchinson je v enem svojih romanov izjavil, da mladim manjka okolje. No, mi jim v skavtstvu lahko ponudimo okolje, ki ga je Bog dal na razpolago vsem: naravo, radost in biti koristen drugim.«
Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6.1.4 Simbolna govorica

- Je učinkovit način komunikacije in pogloblja občutek pripadnosti skupnosti.
- Izražanje s simbolno govorico zajema **besede** (npr. klici), **dejanja** (npr. skavtska drža, stisk roke), **predmete** (npr. zastava), **obrede** (npr. obljube) in **simbole**:
- skavtski pozdrav, kroj, znak ZSKSS.
- **Simboli veje** IV: zelena barva, sv. Jurij, geslo IV.
- **Simboli čete** (ime čete, tradicija ...).
- **Simboli voda** (ime, klic, zastavica ...).
- Pomembno je vzdrževati poseben odnos do simbolov – vodova zastava, tišina ob ognju in v kvadratu ...
- Simbolna govorica pride še posebej do izraza med ceremonijami, ambientacijo, veliko igro in katehezo.

»Sam oblečem kroj, čeprav grem samo na pregled h kakemu vodu, ker sem prepričan, da to dečkom dvigne moralo. Ko vidijo, da odraslemu človeku ni pod častjo nositi kroja, vrednost kroja v njihovih očeh zraste. Zraste pa tudi njihovo samospoštovanje, ko se zavejo, da jih zares jemljejo odrasli, ki jim je pomembno, da pripadajo isti skupnosti kot oni.«
Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6.1.5 Osebno napredovanje

- Element vključuje dva vidika: **samovzgojo** in **sistem osebnega napredovanja**
- V četi je sistem osebnega napredovanja vključje funkcije v vodu, učenje skavtskega znanja in usvajanje interesnih veščin

- IV posredno napreduje z udeležbo na aktivnostih, pridobivanjem izkušenj npr. potep voda, straža zastav, vodenje zabavnih večerov, itd.
Prav tako vsak IV, ki predaja znanje in izkušnje mlajšemu, zaradi zaupane odgovornostijo osebno napreduje.
- S samovzgojo spodbudimo prevzemanje odgovornosti za lastno osebno rast, razvoj.
- Gre za samostojno odločitev posameznika, v katero smer in s kakšno hitrostjo se bo razvijal. Pogoj za to je veselje do osebnega razvijanja.
- Zajema odkrivanje še neodkritih in razvijanje že odkritih talentov, sposobnosti, interesov ter odkrivanje in premagovanje svojih meja (uresničevanje sanj).
- Pomembna je vloga voditelja. Ta spodbuja, navdušuje, svetuje, spremlja, preverja, priznava uspeh, ne vsiljuje svojih želja in načrtov, skrbi za otrokov celostni razvoj – to pomeni, da skrbi, da si otrok ne zastavlja ciljev vedno na istem področju razvoja (osebno spremljanje).
- Ne pozabi – voditelj proces samovzgoje sproži in spremlja, IV pa ga poganja in usmerja!

»Poslanstvo našega skavtstva je, da dobimo v roke dečkov značaj v dobi, ko najbolj gori od navdušenja, ga oblikujemo, opogumljamo in razvijamo njegove posebne lastnosti, tako da se bo znal vzgajati sam ter postal pošten človek in državljan vreden svoje domovine.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6.1.6 Učenje z delom

- Je osnova vseh aktivnosti v vodu in četi.
- Je **način učenja z lastno izkušnjo**, ki (večinoma) sledi predhodni razlagi in zgledu, sklene pa se z razmislekom o naučenem.
- Ta način dela spodbuja vprašanja, je zanimiv, učinkovit in spodbuja mlade h konkretnosti, iznajdljivosti, vztrajnosti, natančnosti, potrpežljivosti, pobudništvu, omogoča odkrivanje talentov, daje občutek poznavanja in samozavesti.
- Učenje z delom je vir zadovoljstva, ker nam je nekaj uspelo narediti. Ob neuspešnih poskusih se preko vrednotenja poskušamo naučiti iz tega kaj koristnega za naprej.

»Najpomembnejša so dejanja, saj bodo vodniki in skavti samo z neprestanim preizkušanjem lahko pridobili izkušnje. Več dela kot jim ga voditelj naloži, bolj se bodo odzivali in več moči in značaja bodo pridobili.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

6.1.7 Vloga starejšega

- Gre za odnos: voditelj IV – (popotnik) - vodnik – ostali IV
- Voditelj in voditeljica predstavljata moški in ženski lik, ki ga mladi pri svojem razvoju potrebujejo za zgled. Sta kot **starejši brat oz. sestra**. Zavedata se, da z vsem, kar sta in delata, vplivata na vzgojo IV.
- Voditelj kot glavni zgled, pa tudi vodnik kot »srednji starejši«, se trudita živeti v skladu s skavtsko obljubo in zakoni.
- Z dejavnim odnosom razvijamo osebni odnos z IV, kar zajema spoštovanje, zaupanje, medsebojno komunikacijo o interesih, občutkih in pričakovanjih, postavljanje meja
- Voditelj osebno spremlja IV na njihovi osebni poti napredovanja.
- Na tak način delujejo tudi ostali odrasli, ki so vključeni v delo z IV, npr. mentorji pri veččinah, popotniki na služenju, drugi voditelji iz SKVO-ja.

»Skavtstvo je radostna igra na prostem, kjer se voditelji in dečki kot starejši in mlajši bratje skupaj odpravijo novim dogodivščinam naproti, tvegajo in ob tem pridobivajo zdravje in veselje, ročne spretnosti in sposobnost služenja.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

6.1.8 Služenje v družbi

- Gre za odločitev – dati na razpolago drugim svoje sposobnosti in talente brez plačila.
- Naloga voditelja je, da pripravi mladostnike na odločitev ob odhodu, da bodo kot odrasli živel v duhu služenja.
- V četi se IV v prvi vrsti učijo služiti znotraj čete in voda – funkcije v vodu, še posebno vodnik.
- Pri skavtski obljubi se zavežemo služenju! Zavetnik veje je vitez, ki nam je zgled služenja pomoči potrebnim.
- Konkretno se služenje kaže kot dobro delo (posameznika, voda, čete). Vključimo jih v delo med skavtskim letom (na srečanjih, potepih voda) in na taboru!

»Glavna usmeritev skavtskega gibanja je ta, da ponuja obliko pozitivne vzgoje, namesto da bi omejevala z zabičevanjem negativnih zapovedi, saj je deček vedno raje pripravljen delati kot pa prenašati. Zato med druge dejavnosti v njegovem vsakdanjem življenju uvedimo navado dobrih del, ki bodo v prihodnosti v njem utemeljila dobro voljo in pripravljenost pomagati drugim.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

6.2 METODOLOŠKI PRIPOMOČKI V VEJI IV

Na tem mestu so izpostavljeni in naštetih najpogostejši in nekateri tudi za vejo IV specifični metodološki pripomočki. Več o posameznem pripomočku pa najdeš v ustreznem poglavju.

vod	VOD IN VODNIK, 81	piski in različni zbori	ZBORI IN PISKI, 71
vodovo srečanje	VODOVO SREČANJE, 89	dvig zastave	DVIG IN SPUST ZASTAV, 75
potep voda	VODOV POTEPI, 90	obredi in ceremonije	CEREMONIJE V VEJI IV, 97
funkcije v vodu	FUNKCIJE V VODU, 85	obljuba	OBLJUBA, 32 POTEK CEREMONIJ, POVEZANIH Z OSEBNIM NAPREDOVANJEM, 97
vodniško srečanje	VODNIŠKO SREČANJE, 87	skavtski izpit	Skavtski izpit, 131
srečanje čete	SREČANJE ČETE, 77	interesne veščine	PODROBNEJE O GLAVNIH ELEMENTIH SISTEMA OSEBNEGA NAPREDOVANJA, 140
svet čete	SVET ČETE, 79	dobro delo	3. SKAVTSKI ZAKON: Skavt pomaga bližnjemu in naredi vsak dan vsaj eno dobro delo. , 33
častni svet čete	ČASTNI SVET ČETE, 80	duhovnost	NAJPOMEMBNEJŠI GRADNIKI DUHOVNOSTI V VEJI IV, 149
jesenovanje	JESENOVANJE, 106	igra	IGRE V VEJI IV, 102
zimovanje	ZIMOVANJE, 106	velika igra	VELIKA IGRA, 104
tabor	TABOR, 107	pot preživetja	OKVIRNE PROGRAMSKE SMERNICE ZA IZVEDBO POLETNEGA TABORA ČETE, 114
		aktivnosti na taboru	
		taborne zgradbe	
višji vod	VIŠJI VOD, 93	simboli ZSKSS	OD GESLA DO OBLJUBE, 30
skavtska drža	ZBORI IN PISKI, 71	simboli čete	SIMBOLI ČETE, 71
		simboli voda	SIMBOLI VODA, 83

7 ČETA, VOD, VODNIK

V tem poglavju so predstavljeni strukturni člani čete. Osnovni sistem dela v četi sestavljajo 3 pomembni temelji: **četa, vod in vodnik.**

Četa je skavtska skupina (*veja*) mladih ljudi (*izvidnikov in vodnic – IV*) v starostnem obdobju od 11 do 16 let, ki so glede na spol razvrščeni v več manjših skupin (*vodov*). Na čelu vsakega voda je *vodnik oz. vodnica*.

7.1 ČETA

7.1.1 SIMBOLI ČETE

Simboli čete povezujejo njene člane in jim dajejo občutek pripadnosti.

OSNOVNI SIMBOLI

Najbolj pogosta simbola čete sta **ime** in **klic čete**.

Člani čete si izberejo ime glede na to, kar jim je skupno ali kar je značilno v njihovem okolju. Ime je stalno, se ne spreminja, razen če se člani čete ne poistovetijo več z njim. Največkrat se to zgodi zaradi združitve dveh čet ali prihoda velikega števila novincev oz. odhoda IV iz čete.

Tudi klic čete je stalen, okarakterizira četo, je smiseln in spodbuden, tako da je četa z njim prepoznavna med ostalimi četami.

DRUGI SIMBOLI

So različni, četa ima lahko svojo **himno, zastavo, zlato knjiga čete, častno zastavico, taborne majice ...**

7.1.2 ZBORI IN PISKI

Eden izmed pomembnih vidikov dela v četi je spodbujanje IV k urejenosti, upoštevanju pravil in disciplini. Četa je namreč običajno najštevilnejša veja v stegu. Za urejeno in organizirano življenje v skupnosti je potrebno določiti pravila.

Bi-Pi je moral na prvem taboru najti način, kako zbrati dečke skupaj, kako jih umiriti in doseči svečano vzdušje. Svoje metode je črpal predvsem iz življenja v vojski. Tako jih je npr. zbral skupaj s piskom na rog antilope, ki ga je našel v Afriki. Z dvigom zastav je krepil domovinsko zavest in pripadnost skavtskemu gibanju. S tem je začrtal smernice, ki veljajo v četah še danes.

Zbor je sredstvo, ki pripomore k urejenosti v četi. Omogoča hitrejše delo in lažje doseganje zastavljenih ciljev. Vendar zbora in z njim povezanih pravil ne smemo gledati le v luči »vojaške vzgoje«. Vsak pisk, gib, formacija je namreč skupna samo nam in zato predstavlja močan del simbolne govorice, s katero hkrati dosežemo tudi svečano vzdušje in občutek pripadnosti skavtskemu gibanju.

Vrsto zbora nakažemo z zanj značilnim piskom ter postavitvijo voditeljev. IV morajo ob pisku takoj pustiti delo ter čim prej priti v zbor in se postaviti na določeno mesto.

PISKI

uradni zbor	_ _ _ 3x dolg pisk
neuradni zbor	_ 1 dolg pisk
zbor vodnikov	_ . _ dolg – kratek – dolg pisk
zbor kuharjev	_ . . _ dolg – kratek – kratek – dolg pisk
zbor voditeljev	. _ . kratek – dolg – kratek pisk
Tišina	_____ en izredno dolg pisk
Alarm zaporedje kratkih piskov
pisk za držo v pozdrav	___ daljši pisk ob začetku in koncu

ZBORI

URADNI ZBOR

Uradni zbor se skliče ob posebnih priložnostih čete, zato se ga ne sme uporabljati prepogosto in za namene, ki se lahko opravijo zunaj uradnega zbora.

V uradnih zborih so skavti oblečeni v skavtski kroj, zastavonoše imajo s seboj simbol voda – zastavico.

Častni svet čete vedno poteka v uradnem zboru, običajno se z njim začne tudi vsako srečanje čete.

Razporeditev vodov in članov voda je enaka v vseh uradnih zborih.

V kvadratu in krogu stojijo gledano s strani voditeljev **fantje** na **levi**, **dekleta** pa na **desni** strani.

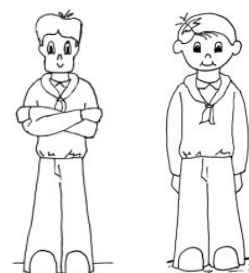
Postavitev fantovskega voda (od leve proti desni): vodnik, zastavonoša, drugi člani voda in na koncu podvodnik.

Postavitev dekliškega voda (od leve proti desni): podvodnica, druge članice voda, zastavonoša, vodnica.

Postavitev vodstva: četovodji stojita v sredini stranice. Poleg njiju je na levi duhovni asistent, sledi pomočnik četovodje in na koncu vrste popotnik na služenju, na desni strani pa poleg voditeljice čete simetrično fantom pomočnica četovodje ter popotnica na služenju.

Pravila v uradnem zboru:

- V uradnem zboru sta obvezni **nošnja kroja** (pravilnik najdeš na uradni spletni strani ZSKSS) in **skavtska drža** (roke so prekrížane na prsih oz. spuščene ob telesu, stoja je vzravnana). Skavt je urejen, ima zapete gumbe na srajci in vezalke na čevljih.
- V zboru je **tišina**, govori lahko le voditelj. Če vodnik hoče priti do besede, zastavonoša dvigne zastavico in počaka na dovoljenje četovodje za besedo.
- **Prehod** skozi zbor **ni dovoljen**, vstop v notranjost zbora, je dovoljen le ob posebnih priložnostih (ko IV obljubi, postane vodnik oz. ko to določi četovodja pri raznih ceremonijah). Takrat četovodja opozori na ta poseben trenutek.
- V uradnem zboru vod uporablja **uradni klic voda**, razen pri posebnih priložnostih, predvsem v ceremonijah, lahko drugega (npr. pri klicu za novince na obljubah).
- Zbor in z njim vsa pravila, ki veljajo v njem, se končajo z **razdorom zbora** (npr. z vo-ga, drva drva, s klici vodov in čete ipd.)

Drža zastavonoše:

- V zboru stoji v zravnani skavtski drži, palico z zastavico drži v desni roki ob telesu.
- Ob sklicu uradnega zbora **drži palico vodoravno pred vodom**, tako da se vsi poravnajo. Poravnajo se en korak pred namišljeno črto zbora, potem skupaj stopijo v zbor. S postavitvijo palice v navpično lego zastavonoša pokaže, da je vod zbran in lahko vodnik izvaja klic. (*Torej vod izvaja klic, ko so vsi člani urejeni v kvadratu oz. ne obstaja vrstni red izvajanja klicev po vodih.*)
- V primeru, da želi vodnik priti do besede v uradnem zboru, **zastavonoša dvigne zastavico**.
- Med petjem skavtske in slovenske himne oziroma med dvigom zastav zastavonoša drži zastavico **v levi roki nagnjeno pod kotom 45° ob svojem levem boku in jo podpira z desnico, ki je v položaju za pozdrav** (desna roka je nad levo). **Med mašo** (evangelij in povzigovanje) zastavonoša **zapiči zastavico**, če je to mogoče ali jo prisloni na dogovorjeno mesto. V primeru, da jo ima pri sebi, jo, če stoji, **drži v levici, desna roka pa je ob telesu**.

Ločimo dve vrsti uradnega zbora: kvadrat in krog. Ne razlikujeta se le po obliki, ampak tudi po okoliščinah, kdaj je določena formacija sklicana.

KVADRAT	KROG
<p>Kvadrat je najslovesnejša vrsta zbora in zato vedno poteka kot uradni zbor. Uporabljamo ga za slovesne trenutke, ki se zgodijo v četi oz. na taboru. Tako se običajno se kvadrat uporablja pri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skavtskih obljubah • otvoritvenih in zaključnih ceremonijah večdnevni aktivnosti • pri dvigu zastav vsako dopoldne tabora. 	<p>Uradni krog se uporablja takrat, ko želimo sklicati IV v uradni zbor, vendar se v zboru ne bodo zgodili tako slovesni trenutki, ki sodijo v kvadrat. Krog je primeren ob začetkih in koncih srečanj čete. V krogu veljajo vsa pravila uradnega zbora, razlika s kvadratom je le ta, da zastavonoše ob prihodu članov voda ne poravnajo v vrsto z zastavico, ampak vodniki in podvodniki poskrbijo, da vsi člani čete oblikujejo lep krog.</p>
<p>Znak za zbor: Voditelj, ki vodi pisk, drži odročeni roki v višini ramen in skrčeni roki v komolcih pravokotno navzgor, dlani so odprte in obrnjene ena proti drugi.</p> 	<p>Znak za zbor: Krog, oblikovan z rokama, stegnenima nad glavo.</p>
<p>Običajno sosledje dogodkov v kvadratu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisk uradnega zbora (3 dolgi), prihodi in klici vodov, • dvig zastave (na otvoritveni ceremoniji ali vsako dopoldne na taboru), • skavtski zakoni in molitev IV (lahko tudi <u>kratka</u> duhovna misel), • razne druge ceremonije (obred obljube, podelitev našitkov za veščine, imenovanje vodnikov ...), • razdor kvadrata. 	<p>Primer uradnega kroga na začetku srečanja čete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisk uradnega zbora (3 dolgi), prihodi in klici vodov, • pozdrav četovodij, • skavtski zakoni in molitev IV (lahko tudi kratka duhovna misel), • pregled prisotnosti in kratke informacije, • razdor kroga.

NAMIG ZATE

- Ker je uradni zbor slovesen, naj bo slovesen tudi razdor. Razdor naj vodi voditelj ali se že predhodno dogovori s člani čete za vodenje razdora. Vprašanjem, (npr. Kdo se javi, da razdre kvadrat?), čakanju ter debatiranju o načinu razdora uradnega zbora se izogibaj.
- Uradni zbor naj se ne jemlje kot sredstvo za pridobivanje večje pozornosti in tišine. Obvestila in navodila ter daljša kateheza ne sodijo v uradni zbor, ampak za to izkoristimo trenutke po razdoru kvadrata ali neuradni zbor.

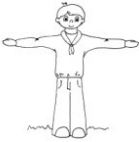
NEURADNI ZBOR

Neuradni zbor se skliče za podajanje informacij, razdelitev nalog, začetek iger ipd. Običajno poteka v obliki neuradnega kroga. Znak za neuradni krog je enak kot za uradni (dvignjeni roki nad glavo, ki oblikujeta krog), pisk pa je seveda drugačen (1 dolg pisk).

Pri neuradnih zborih ni potrebno, da so IV v krojih in da so postavljeni po vodih. Zastavonoše običajno nimajo zastavic s seboj. Še vedno je pomembno, da se v zbor pride hitro.

DRUGE VRSTE FORMACIJ

Kvadrat je edina formacija, ki je lahko sklicana samo uradno. Krog je lahko uraden ali neuraden, ostale vrste zbora se običajno sklicuje **neuradno**.

<p>Kolona po eden: predročena desna roka v višini ramena in skrčena v komolcu pravokotno navzgor; dlan odprta in obrnjena na levo</p> <p>Kolona po dva: obe roki ...</p> <p>Kolona po vodih: vzporedno predročeni in stegnjeni roki v višini ramen, dlani odprti in obrnjeni ena proti drugi.</p> 	<p>Kolona po eden oz. dva ali po vodih je primerna za hojo, pri razdelitvi hrane ali pri razdelitvi v igre.</p>
<p>Falanga: Odročeni stegnjeni roki v višini ramen, dlani odprti in obrnjeni naprej.</p> 	<p>Ta vrsta zbora je primerna, ko želimo pregledati prostor, pobrati odpadke ali ko kaj iščemo na večji površini.</p>

7.1.3 DVIG IN SPUST ZASTAV

Dvig zastav je eden izmed najbolj slovesnih trenutkov, **zato se vedno zgodi v kvadratu**. Napove ga **en dolg pisk**. Takrat se vsi obrnejo v pozdrav proti zastavi in ob petju *Skavtske pesmi* ter slovenske himne izbrani člani čete dvigajo zastave. Ko sta pesmi odpeti in zastavi/e na vrhu jambora, se zopet zapiska en pisk, vsi se obrnejo nazaj v zbor, voditelj počaka dvigovalce zastav, da pristopijo v kvadrat, nato pozdravi četo z »*Bodite pripravljeni!*«, IV pa odgovorijo: »*Vedno pripravljen/a!*«

Na skavtskih dogodkih običajno dvignemo slovensko in skavtsko zastavo, lahko tudi zastavo stega, čete, občine... Evropske zastave se na dogodkih, ki niso povezani z Evropsko unijo običajno ne dviguje. V primeru, da je dogodek mednaroden ali da se z evropsko zastavo želi izpostaviti pripadnost Evropski uniji, se himno samo zaigra na inštrumente. Uradnega prevoda namreč ni, zato se himne ne poje.

Pri spuščanju zastav ob koncu dejavnosti (na taboru ob sončnem zahodu) ni potrebno sklicati zbora, ampak se samo zapiska tišino. V tistem trenutku mora vsak pustiti svoje delo, se obrniti v pozdrav zastavi in v tišini počakati, da je zastava spuščena, kar je označeno z vnovičnim piskom za tišino. Tu pozdrava »*Bodite pripravljeni!*« običajno ni.

NAMIG ZATE

Dvig in spust zastave je častno dejanje, zato naj ga izvajajo tisti, ki so si to čast prislužili!

7.1.4 VELIKOST ČETE

Baden-Powell je v *Priročniku za skavtske voditelje* svetoval takole:

»Število dečkov v četi naj ne bi bilo višje od 32. To predlagam, ker sem prišel do spoznanja, da je bilo 16 dečkov bolj ali manj največje število, s katerim sem se zmozel ukvarjati, če sem hotel z vsakim od njih ustvariti osebni odnos in vsakemu pomagati oblikovati njegov značaj. Če predpostavljam, da so drugi dvakrat bolj sposobni od mene, pridem do števila 32. Nekateri govorijo, da imajo čudovite čete s 60 ali celo 100 skavti, in njihovi voditelji mi povedo, da so njihovi dečki vzgojeni prav tako dobro kot tisti v manjših četah. Jaz izrazim svoje začudenje (»začudenje« v svojem korenu nosi »čud«), a jim ne verjamem.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Pri nas se čete zelo razlikujejo v številu članov, obstajajo zelo majhne čete (10 IV) kot tudi izjemno velike čete (nad 50 IV). Absolutnih omejitev v velikosti čete ni. Idealno je, da ima četa od **20 do 30 članov** oz. da en voditelj osebno spremlja največ člane dveh vodov.

Bolj kot število članov je pomembna kakovost dela. Ta lahko zaradi številnih razlogov upade pri večji četi, kar se odraža z neuspešnim izvajanjem programa, saj se IV lahko prenehajo udeleževati skavtskih aktivnosti. Težava je v tem, da četovodja pri prevelikem številu članov ne more ohranjati osebnega pristopa do vsakega posameznika. Nikoli ne pozabite: *»Skavtstvo najprej vzgaja posameznika!« Bi-Pi*

Letna nihanja v članstvu so vedno prisotna, vendar je pri več let trajajočem visokem številu članov potrebno razmisliti o razdelitvi v dve četi znotraj stega ali omejiti število novincev. Pomembno je tudi sodelovanje drugih voditeljev v SKVO-ju ter strateški pristop k članstvu v stegu.

Če se zgodi, da je četa (pre)velika že vrsto let zapored, voditeljev pa ni dovolj za dve četi, potem se je potrebno vprašati, ali je način dela pravi (Zakaj iz množice IV, ki zapustijo četo, le peščica pride med voditelje?).

Predvsem je pomembno, da se zavedamo prednosti in slabosti, ki jih nosi s seboj večje število članov čete ter temu primerno prilagodimo program.

NAMIG ZATE – KAJ PA ČE ...

Imamo že več let preveliko število članov čete?

- Na SKVO-ju se skupaj dogovorite o strategiji članstva v stegu. Če je število vseskozi preveliko, moramo omejiti vpis že pri vstopu k volčičem in uvesti čakalno listo.
- Pri vpisu nove skavte, ki prihajajo iz okoliških krajev, preusmerite v sosednji steg. Mogoče imajo tam več prostih mest.
- V primeru velikega števila voditeljev se lahko četo razdeli v dve četi znotraj istega stega. A ta odločitev mora biti premišljena in zagotovljeno mora biti zadostno število voditeljev tudi v naslednjih letih.
- Postavite višja merila glede udeležbe, zainteresiranosti in pripravljenosti. Nobenega smisla ni, da imamo na seznamu čete zgolj »papirnate člane«.

7.1.5 SREČANJE ČETE

Četa se srečuje **vsaj enkrat mesečno**. Če voditelji presodijo, so lahko ta srečanja pogostejša, vendar ne smejo biti izvedena na račun srečanj vodov, ki so temelj dela v veji IV. Običajno srečanje traja od **1,5–3 ure**, lahko pa tudi dlje. Včasih redno mesečno srečanje poteka v okviru srečanja stega.

Srečanja čete so med letom edina priložnost, ko se **srečajo vsi IV**, torej člani vseh vodov, zato naj program spodbuja spoznavanje, sodelovanje, pa tudi zdravo tekmovanje med vodi, skupne projekte, dobro delo in izzive ter učenje novih spretnosti. Tudi vsi pomembni dogodki in mejniki v osebni napredovanju se odvijajo v skupnosti, med ostalimi člani čete.

Srečanja čete potekajo v skladu z letnim vzgojnim načrtom čete in stega ter triletnim vzgojnim načrtom ZSKSS.

Okviren potek srečanja čete:

- **URADNI ZBOR** (krog ali kvadrat),
- **DUHOVNOST** (lahko vključena v uradni zbor ali skozi celotno srečanje),
- **UVODNA DINAMIKA** (bans, igra ...),
- **TEMA – GLAVNA AKTIVNOST**,
- **ZABAVNE IGRE, ŠPORT**,
- **URADNI ali NEURADNI ZBOR** v katerem izvedemo MOLITEV in povemo OBVESTILA,
- **PREVERBA Z VODNIKI**.

Nekaj najpogostejših aktivnosti, ki jih vključujemo v srečanja čete:

- ceremonije in obredi (sprejem novincev, svet čete ...),
- učenje in preverjanje skavtskega znanja,
- aktivnosti, ki povežejo četo v skupni cilj npr. pridobivanje sredstev za tabor (izdelovanje voščilnic, zbiranje starega papirja ...),
- dobrodelne aktivnosti (obisk doma upokojencev, delo na kmetiji),
- krepitev okoljske vzgoje in povezovanja z naravo (čistilna akcija, obisk čistilne naprave, igre opazovanja),
- izhod čete (vzpon na bližnji ali daljni hrib),
- velika igra, športne igre, Bi-Pijeve igre ,
- predstavitev sistema ON in posameznih skavtskih veščin ter področij interesnih veščin («bum veščin»),
- predstavitev usvojenih veščin,
- sv. maša, praznovanje goda sv. Jurija, praznovanje Dneva spomina,
- delo po skupinah, ki niso vodi (razdelitev po starosti, razdelitev po funkcijah ...),
- priprava na obljube ali zimovanje, pregled opreme pred taborom.

NAMIG ZATE

- Na srečanju čete naj bodo prisotni **vsii voditelji v četi**.
- Okvirne aktivnosti in cilje srečanj načrtajte že na začetku leta oz. trimesečja ali polletja. Dobro je, da se skozi celo leto vodi **skupno rdečo nit srečanj**.
- **Dobra razdelitev nalog med voditelji** je ključ do uspeha.
- Ne pozabi na delo po **skavtski metodi**. Vseh elementov se sicer ne da vedno vključiti v vsako srečanje. Na koncu leta le preveri ali ste v program srečanj vključili vse elemente metode, npr. ali ste na kakšnem srečanju čete opravili dobro delo?
- **Imej čas!** Na sestanek pridi pred vsemi in po koncu uradnega srečanja ostani s tistimi, ki čakajo na prevoz, poklepetaj z IV ali pa z njimi odigraj tekmo nogometa.
- **Začni** (in zaključi) **srečanje z uradnim zborom**. Naj se krepí duh vodov!
- **Molitev veje IV je sestavni del vsakega srečanja čete**. Ne pozabi tudi na duhovno misel ali katehezo.

- V izvedbo srečanja **vkluči vodnike, višji vod ter tiste IV, ki so usvojili veščine**. Naj IV ne bodo samo udeleženci, ampak naj aktivno soustvarjajo življenje čete.
- Dobro je, da srečanja potekajo **vedno ob istih terminih**. Če to ni mogoče, poskrbi za pravočasno obveščanje o kraju in času srečanja.

Kot je prikazano v zgornji tabeli, je program srečanja čet zelo raznolik, in z njim lahko odgovarjamo na različne programske usmeritve. Zaradi pomembnosti in točno določenega namena sta se oblikovali dve podvrsti srečanja čete: **svet čete** in **častni svet čete**. Glede na tradicijo čet in glede na posamezno situacijo tako svet čete kot tudi častni svet čete včasih potekata v okviru srečanja čete, včasih pa kot samostojna aktivnost. Ponekod in za določene priložnosti, se po svetu čete takoj izvede še častni svet čete (recimo na začetku leta se sprejme pravila, nato se s ceremonijo sprejme novince in imenuje vodnike).

Oba metodološka pripomočka sta za življenje čete zelo pomembna, med seboj pa se razlikujeta po različnih namenih.

7.1.6 SVET ČETE

Bi-Pi je večino dela v četi namenil vodnikom. Poleg vodovih srečanj je v program za vodnike vpeljal dve posebni skupini: svet vodnikov in častno razsodišče. Takole je opisal njun pomen:

»Svet vodnikov in častno razsodišče sta pomemben del sistema vodov. Gre za trajna organa, ki pod vodstvom voditelja odločata o administrativnih in disciplinskih vprašanjih čete. V svojih članih razvijata samospoštovanje in ideal svobode, ki se povezujeta z občutkom odgovornosti in s spoštovanjem avtoritete. Obenem ta dva organa omogočata izkušnjo demokratičnih procesov, kar bo tako za posameznike kot za skupino prihodnjih državljanov neprecenljive vrednosti.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

V naši organizaciji svet vodnikov imenujemo **vodniška srečanja**, častno razsodišče pa **svet čete**.

Svet čete je posebna oblika srečanja čete, ki zaznamuje **pomembne trenutke v življenju čete**. Je **posvetovalni organ** čete, preko katerega IV razvijajo demokratičnost in kritično mišljenje, učijo se spoštovanja drugačnega mišljenja in skupnega reševanja vprašanj z utemeljitvami, predlogi in pobudami. IV v odnosu do voditeljev niso zgolj člani, ki sledijo voditeljevim željam in zahtevam, ampak so aktivni soustvarjalci skupnosti.

Uporabi se ga:

- za določitev skupnih pravil,
- glasovanje o spremembi imena in klica čete,
- za odločanje o odobritvi prošnje za obljubo novincev
- za razpravo o odločitvah in problemih, ki zadevajo četo kot celoto ...

Svet čete skličejo voditelji, ko se pojavi potreba. Vodi ga četovodja. Na svetu čete so vedno prisotni vsi člani čete ter voditelji čete. V primerih, ko se svet čete dogaja na večdnevni aktivnostih, so lahko glede na odločitev vodstva čete prisotni tudi popotniki na služenju. V določenih primerih lahko voditelji skličejo svet čete, na katerem niso prisotni novinci, npr. ko odločajo o njihovih prošnjah za obljubo.

Svet čete je svečan dogodek. Vsi prisotni so v krojih, začne se s kvadratom (klici vodov, molitev IV in ponovitev skavtskih zakonov). Nato četovodja razloži, s kakšnim namenom je bil svet čete sklican, kakšna pravila veljajo in kako bo potekala razprava in glasovanje.

Če četovodja presodi, da je dobro, da so na svetu čete prisotni vsi člani (npr. pri sprejemanju pravil), se ga lahko udeležijo tudi novinci, vendar običajno nimajo glasovalne pravice.

NAMIG ZATE

- IV naj začutijo, da gre za pomembno srečanje in naj bodo o svetu čete pravočasno obveščeni, lahko preko vodnikov ali z osebnim vabilom po pošti ...
- Spodbujaj argumentirano izražanje mnenj in poskrbi za pozitivno, konstruktivno vzdušje.
- Dobro je, da svet čete postane tradicija in je tako stalnica pri sprejemanju pravil, odločanju o prošnjah novincev ipd.
- Razmisli o načinu glasovanja. Včasih je bolje, da se glasuje tajno, da ne pride do zamer in medsebojnega obračunavanja.

7.1.7 ČASTNI SVET ČETE

Častni svet čete je namenjen **obeleževanju pomembnih korakov osebnega napredovanja IV**.

Z njim obeležimo najbolj slovesne trenutke v življenju čete in s tem povečamo pomembnost naših odločitev ter ovrednotimo opravljeno delo. Častni svet čete se tako zgodi vsakič, ko poteka **kakšna ceremonija** (obljube, podelitev našitkov, priznanj ...).

Na častnem svetu čete veljajo vsa **pravila uradnega zbora** ter **smernice za pripravo in izvedbo ceremonij v veji IV** (najdeš jih v poglavju *Ceremonije v veji IV*).

ZA PONOVIŠTEV – Ali ločiš med svetom čete in častnim svetom čete?

Svet čete je posvetovalni organ, kot nekakšno parlamentarno zasedanje, kjer člani čete sprejmejo skupna pravila, se odločijo o prošnjah novincev za obljubo, podeljevanju nagrad ...

Častni svet čete je skupno ime za vse ceremonije oz. obrede osebnega napredovanja – od sprejema novincev do podelitve našitkov osebnega napredovanja.

7.1.8 IZHOD ČETE

Izhod čete izpostavljam kot posebno obliko srečanja čete, ker z njo poudarjamo, da se člani čete srečajo izven skavtskega prostora in se skupaj odpravijo v naravo za nekaj ur ali za cel dan. Običajno ga izvedemo 1-krat do 2-krat na leto. Program sloni na aktivnostih v naravi, veččinah skavtskega znanja, izzivu, npr.: orientacija, bivakiranje čete, velika igra ...

7.2 VOD IN VODNIK

Vod v skavtski metodi predstavlja vzgojni pripomoček, preko katerega četovodja skupaj z vodniki usmerja in usklajuje delo čete. Sistem dela po vodih je osnovni temelj skavtstva od vsega začetka, zato smo si izposodili malce daljši izsek iz Bi-Pijevega priročnika za skavtske vzgojitelje.

»Sistem vodov je bistvena lastnost, ki skavtsko vzgojo razlikuje od vzgoje drugih organizacij. Kjer se sistem vodov pravilno uporablja, je uspeh zagotovljen. Ne more biti drugače!

Razdelitev otrok v vode po šest do osem otrok in vzgoja, ki jo je vsak vod deležen kot ločena enota pod vodstvom svojega vodnika, sta ključ do dobre čete.

Vod je vedno enota skavtstva; naj gre za delo ali igro, za aktivnosti ali služenje.

S tem ko posamezniku naložimo odgovornost, naredimo korak neprecenljive vrednosti za vzgojo njegovega značaja. To dosežemo tudi, ko vodniku predamo odgovornost poveljevanja svojemu vodu. Njegova naloga je, da razume in razvija vrline vsakega dečka v svojem vodu. Na videz zelo težka naloga, vendar v praksi deluje.

Posnemanje in tekmovanje med vodi pripelje do oblikovanja duha voda, kar prinaša izjemno zadovoljstvo, saj med dečki neprestano dviguje duha in razvija visoko raven učinkovitosti. Vsak deček v vodu se zaveda, da je odgovoren in da je čast njegove skupine v določeni meri odvisna tudi od njegove sposobnosti za igro skavtstva.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

7.2.1 KAKO POMEMBNI SO VODI ZA ČETO?

»Pomembno je, da se skavtski voditelj zaveda izrednih prednosti, ki jih prinaša sistem vodov, saj ti predstavljajo najboljše jamstvo za nenehno vitalnost in uspeh čete. Poleg tega odvzemajo z ramen voditelja kar lep del manjšega rutinskega dela.

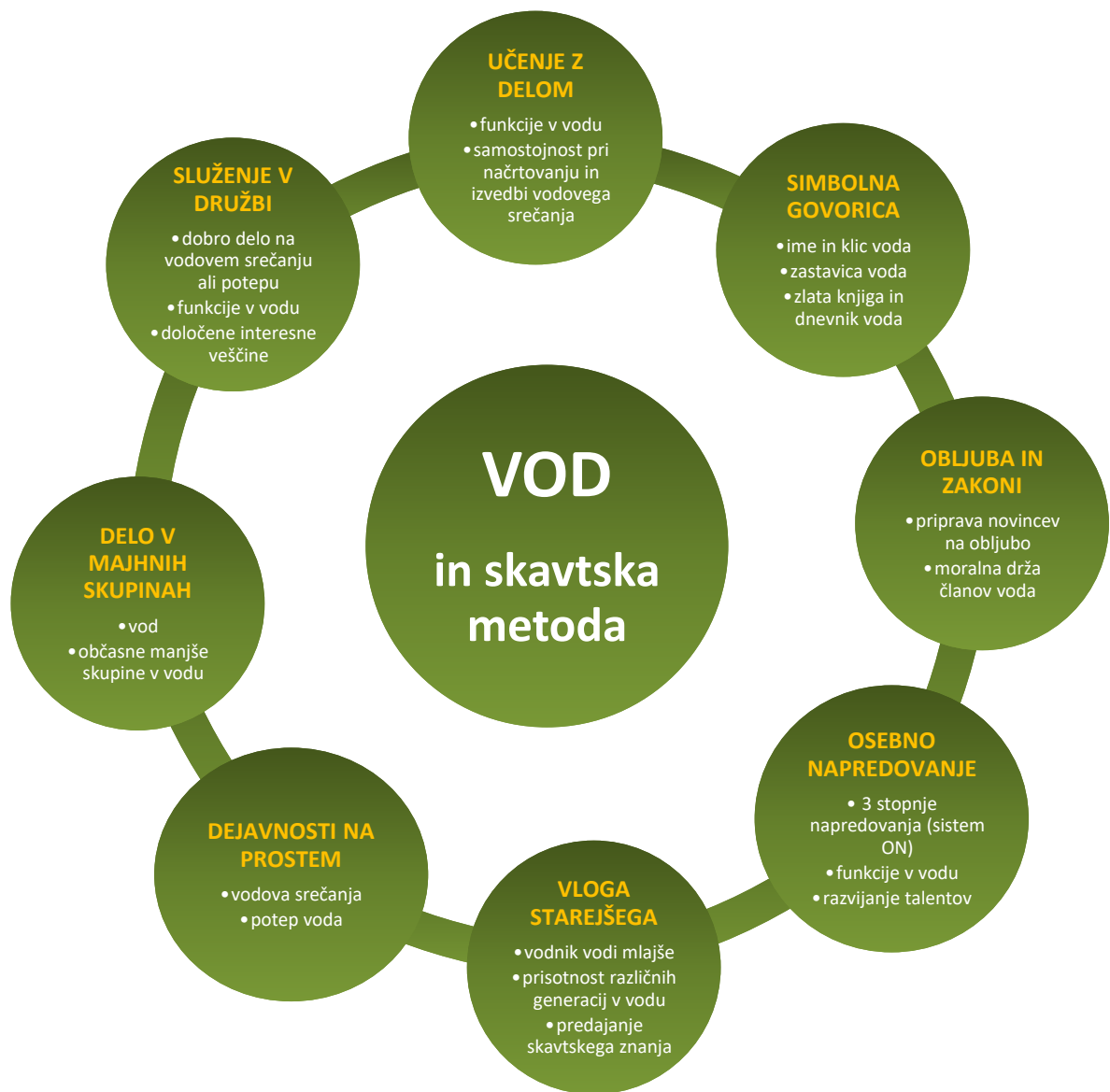
V prvi vrsti: vod je šola značaja za posameznika. Za vodnika je vod priložnost, da se uči odgovornosti in kvalitet voditelja. Vod skavte uči podrediti lastni jaz interesom skupnosti, uči jih samoopovedovanja in samoobvladanja, ki sta prirojeni v ekipnem duhu in zdravem tovarištvu.

Da bi s sistemom vodov dosegli najboljše rezultate, je treba vodnikom naložiti pravo odgovornost, v kateri bodo imeli proste roke; če jim damo le delno odgovornost, bomo dobili le delne rezultate. Glavni namen vodov ni, da voditelju prihranijo napor, pač pa da se dečku naloži odgovornost, saj je to najboljše sredstvo za oblikovanje značaja.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

7.2.2 SKAVTSKA METODA V VODU

Tako kot v četi je tudi v vodu osnova delo po **skavtski metodi**. Spodnja slika prikazuje, kje se v delovanju voda odražajo določeni elementi skavtske metode.

7.2.3 SESTAVA VODA

Vod je skupina 4-8 fantov ali deklet, starih od 11 do 16 let, torej od začetka 6. razreda osnovne šole do konca 1. letnika srednje šole.

Vod je stalnica, torej člane voda ne menjujemo, razen v izrednih primerih, ko se uvede ali ukine nov vod.

Idealno je, če so v vodu zastopane vse starosti, sicer pa se poskušamo temu idealu čim bolj približati. Le tako lahko omogočimo, da se mlajši učijo od starejših, se po njih zgledujejo, starejši pa bolj razumejo, kaj pomeni biti odgovoren ne samo za rezultate dela, ampak tudi za mlajše brate in sestre. Za marsikoga je vod namreč edina priložnost, da se družijo tudi s starejšimi in mlajšimi od sebe, za razliko od šole, verouka in drugih dejavnosti, kjer so prisotni samo vrstniki iste generacije. Na ta način poskrbimo tudi za vzgojo bodočih vodnikov. Kaj se zgodi z vodom, v katerem so npr. sami 15-letniki? Drugo leto ga ne bo več; to pa gotovo ni naš namen.

Marsikdaj se nam zdi, da je med novincem in vodnikom ogromna, celo nezdržljiva razlika. Novinec je sicer željan novih izzivov, je dojemljiv za nova znanja in veščine, a deloma še »živi« v svetu domišljije in obožuje igranje vlog. Vodnik pa je ravno v glavnini pubertete, bolj kot družina so mu pomembni prijatelji, začenja se zanimati tudi za osebe nasprotnega spola. Tako bomo od mlajših IV pogosto slišali: »Na sestanku smo se samo pogovarjale o šolskem plesu,« starejši pa se bodo pritoževali, da so novinci »otročji in nesposobni«. A taka meja je postavljena z namenom. Vodnik je v srednji šoli najmlajši dijak, zato se lahko tam počuti nepomembnega. Vodniška funkcija mu dá občutek odgovornosti in izkušenosti. Tudi pri članih voda lahko vzpostavi boljše avtoriteto, ker ne obiskuje več iste šole kot oni. Novincu prijateljstva s starejšimi v vodu vlivajo samozavest in mu pomagajo na poti odraščanja.

7.2.4 DELOVANJE VODA

Največji čar voda je, da deluje **samostojno**. Četovodja je navzoč na njihovih srečanjih le, če je to nujno zaradi takšnih ali drugačnih razlogov (disciplina, predstavitev neke teme, mentorstvo pri veščini ...) ali če ga vod sam povabi. Vodnik mora samostojno opravljati svoje delo, četovodja ga pri tem le usmerja.

Člani voda se tedensko srečujejo na vodovih srečanjih. Vsak opravlja drugo funkcijo in z njo povezane naloge. Člani voda tako skrbijo za svojo opremo, uporabljajo material in denar, vodijo evidenco prisotnosti, se odpravijo na potep in se učijo skavtskih veščin. V vodu samostojno opravljajo dejavnosti, odvisne od njihove odločitve, v skladu s programom čete in v dogovoru z voditelji. Vendar dejavnosti voda ne smejo uničevati čuta pripadnosti četi in oslabiti osebnih odnosov med voditelji in IV.

Za dober vod je značilno, da skrbi za **duh voda** in **tradicijo**. Duh voda je odvisen od razumevanja v vodu in sodelovanja vseh članov. Za vod ni odgovoren le vodnik, ampak morajo vsi člani poskrbeti, da so naloge, ki so vodu zaupane, tudi izpeljane. Pomembno je, da se vsi člani voda počutijo sprejete in da so pripravljeni drug drugemu vedno pomagati. Vod naj deluje po načelu: "vsi za enega, eden za vse". Tradicija voda je pomemben del življenja voda, saj tako vsak vod pokaže svojo identiteto, hkrati pa poskrbi, da so vsi člani voda na svoj vod ponosni.

7.2.5 SIMBOLI VODA

IME VODA

Vsak vod si izbere za svoj simbol **žival** (ženski vodi – mravlje, volkulje ...; moški vodi – orli, risi ...), s katero se poistovetijo vsi člani voda, kar pomeni, da se vsi člani prepoznajo v njenih lastnostih. Kasneje se ime voda prenaša iz generacije v generacijo. Vod lahko ime tudi spremeni, vendar ne iz samoljubja, ampak le pod pogojem, da se ne morejo več poistovetiti z njim. Npr. če nek vod razpade in kasneje nastane nov, ta lahko

»Vsak vod v četi nosi ime po določeni živali. Dobro je, če vod za svoje ime izbere žival, ki biva v njegovem domačem okolju. Tako ima lahko 33. četa v Londonu pet vodov z imeni: Volkovi, Krokariji, Škurhi, Biki in Sove. Vsak vodnik ima na svoji palici pritrjeno manjšo zastavo, na kateri je na obeh straneh žival voda. /.../

Vsak skvt v vodu mora znati oponašati klic živali voda – tako mora vsak skvt voda buldogov lajati ali renčati kot pes buldog. To je signal, s katerim skvti voda med seboj komunicirajo ponoči ali ko se skrivajo. Nihče ne sme uporabljati klica drugega voda. Vodnik lahko kadarkoli pokliče svoj vod s piščalko in klicem voda.« *Bi-Pi, Skavtstvo za fante*

prevzame prejšnje ime ali si izbere novega. Če dva voda združimo v enega, je običajno bolje, da se izbere novo ime, da se vsi člani počutijo enakovredne.

Žival naj bo izbrana modro, s premislekom! Predstavlja naj **tiste dobre lastnosti**, h katerim bodo stremeli tudi njeni člani. To pomeni, da vsakdo v vodu pozna izbrano žival in zna naštetati njene vrline. Po imenu voda kasneje vsak član dobi **skavtsko ime**.

ZASTAVICA VODA

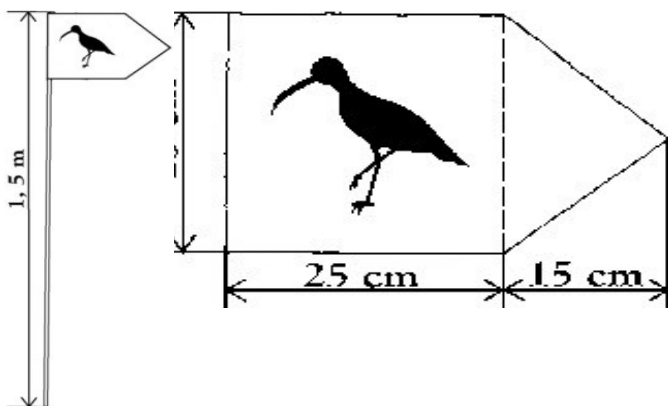
Ko si vod izbere ime, si izdelava zastavico, ki ga spremlja na vseh skavtskih aktivnostih in predstavlja prisotnost voda ter povezuje njegove člane.

Ker je zastavica ogledalo voda, mora biti lepo izdelana in vedno čista. Zastavico se izdelava iz belega blaga petkotne oblike v dimenzijah: 25 × 25 + 15 cm (srednja linija do špice torej meri 40 cm), na katerega se **obojestransko našije iz rdečega blaga izdelan obris živali voda**.

Zastavica je na palico natakajna pritrjena z vrvicami, ki so prišite na zadnjem robu zastavice. Palica je premera 1,5–3 cm.

Palica je **brez lubja, ravna** in visoka **150 cm**. Na njej je lahko izžgano ime voda in še kakšne pomembne stvari iz življenja voda, na vrhu palice pa je lahko tudi iz lesa izrezan simbol živali voda. Na dnu ima lahko kovinsko ogrodje, da se spodnji del palice ne obrabi in se tako zastavica res ohranja iz roda v rod.

Za zastavico je odgovoren cel vod, še posebej pa skrb zanjo prevzema zastavonoša (več o zastavici glej pri zastavonoši).

KLIC VODA

Vod svojo prisotnost ne pokaže le z zastavico voda, ampak tudi s klicem. Klic naj bo izbran s premislekom in naj upošteva lastnosti izbranega imena. Klic voda se lahko spreminja (pogosto je to celo zaželeno) in izraža razpoloženje v vodu, vendar mora biti spodbuden in ne predolg. Klic naj bo simpatičen, duhovit, izviren, vendar ne žaljiv.

Pomembno je, da se vod za klic dogovori dovolj zgodaj in ne šele v zboru.

Poznamo uradni in neuradni klic:

- »Uradni«: v kvadratu, za bolj svečane priložnosti (sv. maša, obljube, slovesni zbori). Je skrbno izbran, bolj resen, stalen in naj povezuje vod.
- »Neuradni«: za neuradne priložnosti (ocenjevanje šotorov, podeljevanje imen). Vod lahko ta klic pogosto spreminja in običajno odraža dogodke, počutje ali pričakovanja na skavtskih aktivnostih.

LOV NA ZASTAVICO

V mnogih četah se je razvila tradicija – lov na zastavico – ki je vpeljana tudi na TZV-jih in drugih dogodkih na regijski oz. državni ravni, da lahko v primeru, da vod oz. zastavonoša ne skrbi za zastavico in jo zanemarja, drugi vod ali posameznik zaseže zastavico in zahteva odkupnino, ki je navadno določena v pravilniku čete. V splošnem velja pravilo, da lahko zasežejo zastavico, če leži na tleh (torej ni zapičena v zemljo) ali ko je vod (zastavonoša) pozabil na zastavico (npr. po srečanju čete ...) Podobno lahko zasežemo tudi rutko, če jo skavt pozabi ali leži na tleh npr. sredi tabornega prostora. Lov na zastavico oz. rutko je dober način za izboljšanje motivacije in skrbi za simbole. Voditelji pazimo, da se namen igre ne izgubi in ne pride do načrtnega nagajanja, podtikanja oz. prevelike tekmovalnosti med vodi.

ZLATA KNJIGA IN DNEVNIK VODA

V **zlato knjigo** podvodnik zapisuje **prigode in vtise z aktivnosti, na katerih je sodeloval vod, predvsem pa pomembnejše dosežke voda na teh aktivnostih**. Podoba zlate knjige naj bo zato **slovesna**, vsebina pa naj bo dopolnjena z risbami in fotografijami. V zlato knjigo se zapišejo tudi **osnovni podatki o vodu in njegovih članih ter pomembnejši dosežki le-teh** (obljube, veščine ...). Pravico do vpogleda v zlato knjigo imajo le člani voda.

V četah, kjer zlata knjiga ni prisotna in bi jo radi uvedli, najprej na začetku leta predstavimo vodnikom, kakšen je njen namen in kaj vse se lahko vpiše v knjigo. Dobro je, da vod vsaj dvakrat letno nameni del vodovega srečanja dopolnjevanju knjige (npr. ob začetku skavtskega leta se vpišejo novi člani voda, ob koncu leta pa usvojene veščine, dosežki, slike ipd.).

V **dnevnik voda** se zapisujejo **vsi dogodki z vodovih srečanj**. Vanj lahko zapišejo tudi **svoja razmišljanja in doživetja**.

Številni vodi imajo le eno knjigo oz. zvezek in ne delajo razlik med zlato knjigo in dnevnikom voda. Vse bolj zlate knjige nadomeščajo elektronski dnevniki in predstavitve vodov na spletnih straneh stegov in facebooku. A zavedajmo se, da so pogosto te stvari manj trajne, poleg tega je cilj skavtov čim več aktivnosti brez računalnikov.

Člani voda se lahko odločijo še za kak drug simbol, ki jih združuje in tudi navzven kaže njihovo pripadnost vodu (majice, himna ...).

7.2.6 FUNKCIJE V VODU

Funkcije v vodu vzgajajo k odgovornosti, pobudništvu in osebnem napredovanju.

Za delovanje voda je zelo pomembno, da ima vsak član v njem svoje naloge in tako prispeva svoj delež k delovanju voda. Obveznih oz. priporočenih funkcij v vodu je 7: **vodnik, podvodnik, zastavonoša, kuhar, gospodar, tajnik in bolničar**.

Če je članov voda manj kot funkcij, lahko posameznik opravlja 2 funkciji, seveda pa funkcije vodnika, podvodnika in zastavonoša niso združljive. Če ima četa tradicijo izvajanja katere dodatne funkcije (duhovnež, zabavnež ...), lahko član voda to funkcijo opravlja šele, ko so ostale že zasedene. Zaželeno je, da si člani voda funkcije v začetku skavtskega leta zamenjajo, tako da vsakdo v vodu z novim skavtskim letom opravlja drugo vlogo kot leto prej. S tem vsak posameznik dobi priložnost, da se vsako leto preizkusi v novih funkcijah in tako odkriva ter razvija svoje talente. Ker so funkcije eden izmed ključnih delov osebnega napredovanja v veji IV, smo jim več prostora namenili v poglavju *Osebno napredovanje in osebno spremljanje*, tukaj pa izpostavljam le vlogo vodnika v vodu.

VODNIK

Vsak vod ima vodnika, brez vodnika ni voda!

»Vodnik je odgovoren za učinkovitost in iznajdljivost svojega voda. Vsi drugi skavti v vodu izpolnjujejo njegova navodila, česar naj ne bi počeli iz strahu pred kaznijo, kot je to pogosto pri vojaški disciplini, temveč zato, ker so skupina, ki se skupaj igra in opogumlja svojega vodnika za čast in uspeh celotnega voda. Ko vodnik uri in vodi vod, pridobiva izkušnje prevzemanja odgovornosti med vrstniki.

Poleg urjenja mora vodnik svoj vod tudi voditi. To pomeni, da je pri reševanju različnih nalog vsaj enako dober kot ostali skavti v vodu. Nikoli ne sme nikogar prositi, naj opravi neko nalogo, ki je tudi sam ne bi. Nikoli se ne sme jeziti na druge, ampak mora vsakega spodbujati pri njegovem trudu, s čimer lahko doseže večji zanos in pripravljenost do dela. Nasploh so v vsaki življenjski situaciji potrebni mladi, ki se jim lahko zaupa, da bodo znali voditi in prevzeli odgovornost. Tako ima vsak vodnik, ki je bil uspešen pri urjenju svojega voda, vse možnosti, da doseže uspeh tudi sicer v življenju.

Večina dela v vodu je namenjena igranju skavtskih iger in izvajanju veščin, s katerimi si člani pridobivate skavtske izkušnje.«

Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Kakšen je dober vodnik?

- Je zgled mlajšim IV: s svojimi dejanji kaže, kako pravi skavt izpolnjuje svoje dolžnosti;
- še posebej se trudi upoštevati skavtske zakone;
- je vedno na razpolago članom voda;
- svoje odločitve dobro argumentira;
- usklajuje delo v vodu in pripravlja vodove aktivnosti;
- je prvi med enakimi: zna pametno razdeliti delo v vodu in tudi sam prvi poprijeti zanj;
- spodbuja člane voda, da sodelujejo pri aktivnostih voda, saj se na tak način razbremeni in poskrbi, da bo vsak v vodu prispeval nekaj zanj;
- njegova desna roka je podvodnik, na katerega se pravočasno obrne predvsem v primeru svoje zadržanosti;
- je zastopnik voda pri drugih vodih;
- je pozoren na vsakega posameznika;
- se zna spoprijeti s težavami in jih rešiti na miren način;
- je vezni člen, prek katerega četovodja usmerja in usklajuje delo čete tudi takrat, ko četovodja ni navzoč: voditeljem sporoča želje, pripombe in probleme voda, članom voda pa smernice, nasvete, znanje in obvestila od vodstva;
- poskrbi, da bodo informacije in navodila jasno prišla do njegovih članov voda (uspeh vsakega dela je v dobri komunikaciji in informiranju!);
- redno obiskuje vodniška srečanja, vodova srečanja, ostale četine in stegove aktivnosti.

Izbira vodnika

Vodnik je običajno najbolj izkušen član voda. Pot do vodnika tako po navadi vključuje 4 leta življenja v vodu. Zadnje leto običajno opravlja vlogo podvodnika, tako da navadno ni težave pri nasledstvu, vseeno ima pri določanju vodnikov zadnjo besedo vodstvo čete, ki na podlagi želje voda, mnenja aktualnega vodnika ter poznavanja članov, predlaga določenega IV za vodnika. S posebnim obredom je nato izbran IV izvoljen in imenovan za vodnika, običajno na začetku skavtskega leta.

Pravilna izbira vodnika je ključna za dobro delovanje voda.

Usmerjanje vodnika

Dober vodnik ne more nihče postati kar čez noč. Potrebno je načrtno in postopno delo voditeljev, ki mu pomagajo pri uvajanju, iskanju in določanju njegove funkcije oz. odgovornosti.

Delo z vodniki poteka preko vodniških srečanj in prek višjega voda. Posebej pomemben za vzdušje med vodniki in VOČE je uvodni izhod z vodniki (kot npr. skupno bivakiranje), kjer vodnikom predstavimo potek skavtskega leta, jih povprašamo za ideje in vključimo njihove predloge v program čete in program vodniških srečanj. Voditelji si razdelijo vode in tako tudi osebno spremljajo vodnika.

TZV

Pred začetkom vodenja voda je potrebno, da se vodnik primerno izobrazijo. Večina tega dela se seveda zgodi v četi preko izkušenj in doživetij. Priporočljivo je, da se vsak bodoči vodnik udeleži tudi Tečaja za vodnike (TZV), teden dni trajajočega usposabljanja namenjenega izključno njim. Na TZV-ju se zberejo bodoči vodniki iz cele Slovenije, ki skozi teme in aktivnosti pridobijo potrebno znanje in smernice za vodenje voda, poglobijo skavtsko znanje in spoznajo vrstnike iz drugih čet. Vsako leto poteka več TZV-jev ob različnih terminih, vodijo jih voditelji čet iz cele Slovenije. Našitek za opravljen TZV dobijo tisti IV, ki so bili na taboru prisotni vsaj 80 % časa ter imajo opravljen vsaj izpit na zaključku TZVja. Najbolj zagnani IV lahko prejmejo tudi našitek »TZV car«. Vse potrebne informacije o prijavah in terminih so objavljene na spletni strani veje IV.

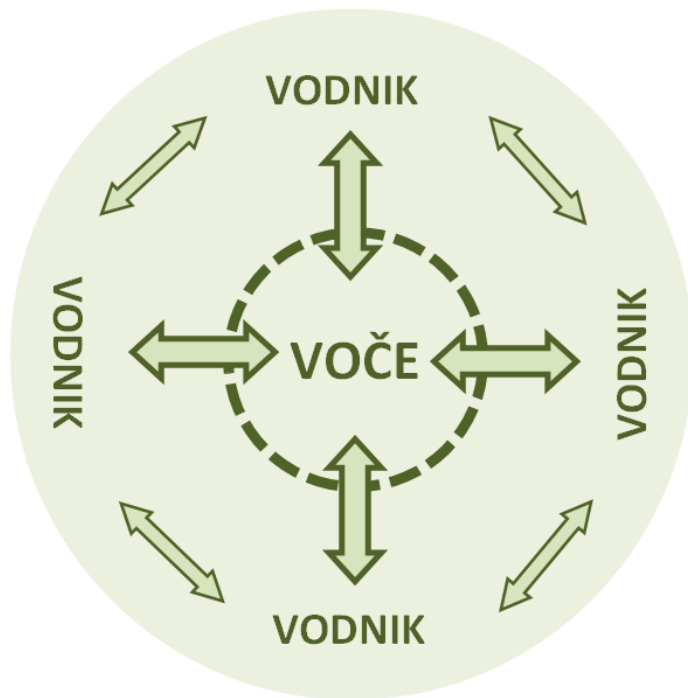
7.2.7 VODNIŠKO SREČANJE

Vodniško srečanje je namenjeno aktivnemu stiku in delu z vodniki. Struktura in potek srečanja je podobna srečanju voda, tako da si vodniki lažje predstavljajo potek vodovega srečanja.

Srečanja pomagajo urejati življenje v četi, na njih preverjamo delo v vodih in razpravljamo o težavah posameznih vodov. Preko srečanj se krepi bolj pristen odnos med voditelji in vodniki ter med samimi vodniki.

NAMIG ZATE

- Vodniška srečanja naj bodo **redna**, zaželeno pred vsakim srečanjem voda. Pri pripravi in izvedbi **so prisotni vsi voditelji** (načeloma brez PP na služenju), **vodita jih četovodji!**
- Vodniška srečanja niso namenjena zgolj podajanju nalog in ukazov. **Vodniki morajo aktivno soustvarjati življenje v četi.** Vodnik mora čutiti, da mu voditelj zaupa! Zato naj ima vsak vodnik manjšo zadolžitev (telovadba, hrana, pesem ipd.), podobno kot to velja za vodovo srečanje.
- **Vodniška srečanja naj bodo »kul(t)«!** Kdaj pa kdaj si privoščite neformalno srečanje, pojdite bivakirat, v kino, na sladoled ... Naj vodniki čutijo, kako pomembni so! Če bodo vodniki radi hodili na vodniška srečanja, si bo vsak IV želel postati vodnik.
- Vodniško srečanje naj bo priložnost za **osebno spremljanje** vodnikov. Vzemi si čas in poslušaj težave, vprašanja, ki jih imajo.
- Na kakšno srečanje povabi tudi **podvodnike** (npr. 2x letno na vodniškem izhodu) ali pa kdaj izvedi srečanje samo za podvodnike (npr. 1x letno).

Odnosi med voditelji čete in vodniki niso hierarhično piramidni, ampak medsebojno povezani. Četo vodijo voditelji s pomočjo vseh vodnikov. Vodnik vodi svoj vod s pomočjo voditeljev. Vodniško srečanje poteka redno in je zato glavno »prizorišče«, kjer voditelji lahko usmerjamo delovanje čete. Težave v enem vodu se ne tičejo le enega voda, ampak lahko pomagajo z nasveti tudi ostali vodniki. Če smo voditelji v dilemi, kako ravnati, lahko pomembno mnenje dobimo s posvetom z vodniki.

Piramidne strukture odločanja – voditelji na vrhu, vodniki izvrševalci v vodu – se poslužujemo v resnih situacijah (neurje, kopanje jarkov) in v načrtovanju okvirnega programa – program čez leto sestavimo voditelji večinoma sami, medtem ko pri posameznih srečanjih vodniki dejavno sodelujejo.

7.2.8 VODOVO SREČANJE

Vodovo srečanje je temelj dela v četi. Vodova srečanja potekajo redno, zaželeno vsak teden.

Vodnik se mora na vodovo srečanje skrbno pripraviti in sicer tako, da v svoj skavtski zvezek naredi načrt srečanja.

Pri tem mora upoštevati:

- napotke, ki jih je dobil od voditeljev čete na vodniškem srečanju;
- glavne sestavine skavtskega srečanja;
- da aktivno vključi vse člane glede na njihove sposobnosti, ideje.

Kako naj poteka srečanje?

- Traja okvirno 90 minut,
- večina časa srečanja je namenjen temi,
- člani voda so v krojih, zastavonoša ima s seboj zastavico voda,
- če je le možno, poteka zunaj,
- poskrbeti je treba za dobro obveščanje o uri in kraju srečanja.

Sestavni deli:

- KLIC VODA, MOLITEV, POZDRAV,
- DUHOVNA MISEL,
- TEMA,
- IGRE, PESMI,
- OBVESTILA,
- KLIC VODA, MOLITEV, POZDRAV.

Enako kot na srečanjih čete so člani voda v kroju, ob fizičnih aktivnostih ga lahko slečejo. Začetek in zaključek srečanja je gotovo v krojih.

Vloga vodnika je torej:

- usmerjati in nadzorovati dogajanje,
- usklajevati različne ideje in mnenja vseh članov voda,
- posredovati svoje znanje – tako skavtsko kot tudi ostalo,
- spodbujati, navduševati člane voda,
- posredovati informacije in vsa pomembna obvestila.

V srečanje morajo biti vključeni vsi člani voda: zastavonoša je odgovoren za zastavico, zabavnež pripravi igro za sprostitev, duhovnež duhovno misel, tajnik poskrbi za zapis v zvezek voda ... Vsak član mora čutiti, da je enakovreden in pomemben član voda.

Ena izmed nalog, ki jo ima vod, je tudi priprava novincev na skavtski izpit. Skavtstvo namreč ni šola, kjer učenec dobi učbenik in se znanja nauči sam doma. **Za znanje novinca je odgovoren celoten vod!** Zato je priporočljivo, da si člani voda na začetku leta razdelijo teme in določijo termin srečanj, ko bodo predstavili določeno temo. Seveda se morajo vsi, tudi že bolj izkušeni IV vseskozi uriti in obnavljati skavtsko znanje.

Posebna oblika vodovega srečanja je vodov potep.

S tem ko je vodniku zaupana čast, da sam lahko drugim članom voda reče: »Bodite pripravljeni!«, se krepi njegov občutek pomembnosti in odgovornosti, ki jo ima kot vodnik.

Naveden primer je le eden izmed mnogih simbolnih gest, ki jih doživi IV. Zato je prav, da se zavedamo njihovega pomena.

7.2.9 VODOV POTEPI

Na potep se vod odpravi med skavtskim letom ali na taboru in je poživitev ustaljenega ritma srečanj voda ali tabornega programa. Na njem člani voda doživijo izkušnjo sobivanja, samostojnega odločanja ter imajo možnost spoznavanja drug drugega in okolice. Z načrtovanjem in izvedbo potepa se IV urijo v ustvarjalnosti in odgovornosti. V času potepa so na preizkušnji njihove sposobnosti. Posebej pomembno vlogo imata vodnik in podvodnik. Voditelji nismo prisotni.

NAMIG ZATE – Potep, izhod, hajk? Zmeda v glavi?

Še enkrat lepo po vrsti. Včasih **potep** pogovorno imenujejo tudi »hajk«. To izhaja še iz časa, ko na Združenju še nismo prevedli osnovnih skavtskih terminov, na Sveta Združenja pa smo sprejeli, da bomo za skavtske aktivnosti uporabljali slovenske izraze.

Potep nadomešča ponekod še rabljene izraze izhod ali izlet voda.

Izhod je rezerviran za četo, vodnike ali višji vod, kjer smo voditelji prisotni, medtem ko se **vod na potep odpravi samostojno**.

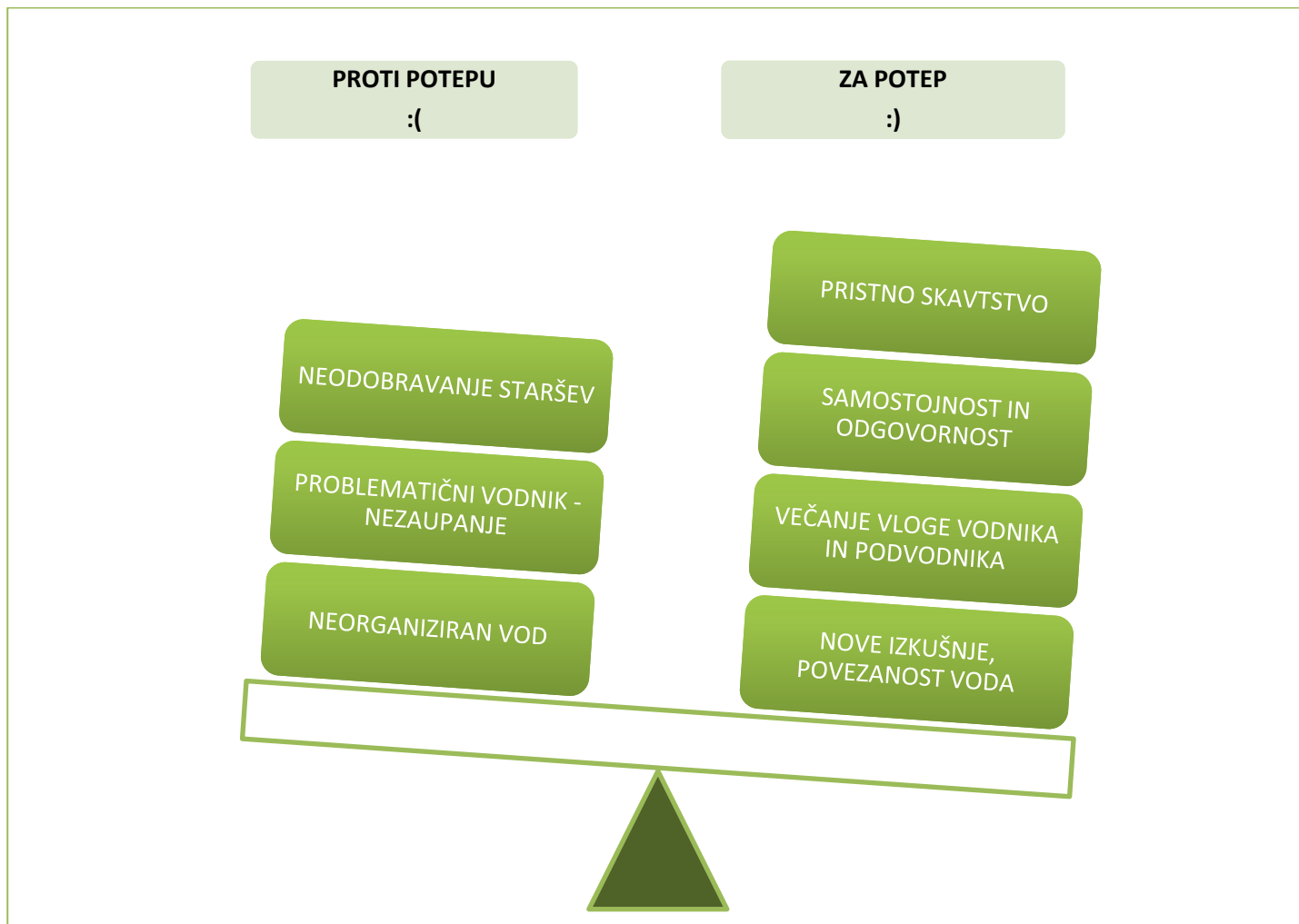
Izlet je neformalna oblika druženja (tako čete kot voda).

Tu se posvečamo v večji meri vodovim potepom med letom. Večji del napisanega v tem poglavju velja tudi za potep na taboru, ki je opisan v poglavju *TABOR* (str. 117).

ZNAČILNOSTI POTEPA MED LETOM

Pri potepih med letom načeloma stremimo k temu, da si namen in načrt potepa zastavi vod sam. Vloga voditeljev je, da vode motivira in usmerja, vendar ne sodelujejo aktivno pri načrtovanju.

Na potep se vod odpravi **samostojno**, lahko pa del časa nameni srečanju z vodom druge čete. Zelo dobro so se izkazali potepi vodov k sosednjim četam, kjer so prespali v skavtskih prostorih in se srečali s tamkajšnjimi skavti.

Starejši IV lahko samostojnost razumejo kot »nenadzor« in s tem kot priložnost, da bi lahko počeli prepovedana, tudi tvegana dejanja. Dejstvo je, da so kajenje, alkohol in druga tvegana obnašanja prisotna v tej starosti. V času potepa ne moremo imeti popolnega nadzora, vseeno pa lahko storimo veliko, da se zapletom izognemo. Ko tehtamo, ali bi vodom res lahko dovolili potep (to velja tudi na taboru), gotovo pretehtajo pozitivne lastnosti. Pri poti preživetja tvegamo poškodbe, a skušamo maksimalno zaščititi nevarna mesta. Enako ravnamo voditelji pri potepih. Če ti niso tradicija čete, potem temu namenimo toliko več časa na vodniških srečanjih in vodnika močneje usmerimo s predlogi potepov in načrtovanjem. Z leti je tega potrebno vedno manj, tudi neodobravanja staršev je z leti vedno manj.

Pri načrtovanju potepa vodnika spodbudimo s smernicami:

- **Potep se začne in konča v skavtskem kroju!** Zastavica je seveda obvezno prisotna.
- Naj IV ne pozabijo na **duhovnost**: začetek z molitvijo IV, ponovitev zakonov in klic voda, duhovna misel med potjo, molitev pri jedi, zahvalna molitev na koncu potepa ...
- Dobro naj se pripravijo glede na namen potepa in poskrbijo za pripomočke. Zelo priporočljivo je, da na potepu opravijo tudi **dobro delo**.
- Na potepu naj pridejo do izraza vse **funkcije vodu**. V skladu s funkcijami si razdelijo zadolžitve (prva pomoč, pesmarice, hrana, orodje, skrb za denar, fotoaparati ...).
- Po potepu naj vod napiše kratek **opis potepa** glede na načrt potepa. S tem člani voda ovrednotijo delo in osvežijo spomin.

V skavtskem priročniku *Bodi pripravljen (BP)* je poglavje o načrtovanju potepa, s katerim si lahko vodniki in podvodniki pomagajo pri načrtovanju, predvsem pa dobijo ideje za temo potepa (bivakiranje, ognji, pioniristika ...).

Prav je, da ima pri potepu pomembno vlogo **telesni razvoj mladostnika**. Na pot naj se IV odpravijo tako, da opravijo telesni napor. Včasih resda to ni mogoče (tudi samostojna vožnja z javnim prevozom daje IV posebno izkušnjo), vendar naj se program prilagodi tako, da vsebuje vsaj eno telesno aktivnost. Hoja v gore, kolesarjenje, daljša hoja utrjujejo IV in so dobra priložnost zapovezovanje voda.

Stremimo tudi k temu, da bodo potepi res **skavtski** – s pripravo obrokov na skavtski način, skrbjo za čisto okolje, dobrim delom ... Primer obrazca za potep voda najdeš med prilogami na koncu priročnika.

NAMIG ZATE – Med samostojnostjo vodnika in odgovornostjo voditelja.

- **Jasno razloži pravila.** Opozori na odgovornost in zaupanje, ki jim ga daješ.
- Vodnik naj predstavi načrt potepa in razdelitev nalog. Načrt **potepa nujno preveri in podpiši**. Opozori na morebitne pomanjkljivosti načrta, predlagaj izboljšave, vseeno pa ne obremenjuj vodnikov s prenatanim načrtovanjem.
- Vodnik naj pridobi **pisna soglasja staršev** oz. se na drugačen način prepriča, da so starši seznanjeni s potekom potepa.
- Opomni vodnika na pravila za **varno obnašanje v prometu** (svetlobni znaki, pravilna stran hoje po cesti ...).
- Vod lahko na potepu obiščeš za kratek čas, jim prineseš kakšno dobroto.
- **Bodi dostopen** v primeru, da bodo potrebovali pomoč.
- Po potepu imej **preverbo z vodnikom**. Zanimaj se za splošno vzdušje v vodu, kako so se vključili v potep posamezni člani, ali so imeli kakšne težave ...

7.2.10 VIŠJI VOD

Višji vod je neobvezen metodološki pripomoček v veji IV. Namenjen je povezovanju najstarejših članov čete in dodatni priložnosti za njihovo osebno rast. Z višjim vodom se IV pripravijo na delo po metodi veje PP ter začutijo odgovornost do mlajših članov IV. Ponuja dodatne možnosti osebnega poglobljanja in sprejemanja odgovornosti. Kot skupina lahko dobijo nalogo, da izvedejo nek projekt, pripravijo izziv za mlajše člane, dan brez vodstva na taboru ali so desna roka voditeljev pri posameznih aktivnostih. Voditelj naj bo le v vlogi spremljevalca, odgovornost in izpeljava dejavnosti naj bo prepuščena njim. To, da jim damo neko večjo odgovornost kot ostalim, jim veliko pomeni. Na ta način se pokažejo pred drugimi in pridobijo znanje, ki jim bo v pomoč pri delu v klanu.

Ker se tradicije višjih vodov od čete do čete razlikujejo, izpostavljamo le nekaj pomembnejših smernic:

- višji vod se uvede šele takrat, ko poteka redno delo po vodih, delujejo funkcije v vodu in je postavljen konkreten sistem urjenja v skavtskem znanju;
- višji vod je smiselno uvesti le takrat, ko vsi najstarejši člani čete niso tudi vodniki. V primeru, da so vsi najstarejši člani tudi vodniki, višji vod ni potreben;
- sprejem v višji vod naj poteka s ceremonijo;
- aktivnosti in naloge višjega voda je treba pravilno osmisliti – naj povezujejo člane višjega voda in hkrati pripomorejo k delu v četi, ne pa rušijo sistema vodov in celotne čete;
- aktivnosti višjega voda naj se ne dogajajo prepogosto, čisto dovolj so 2–3 srečanja med letom in aktivnost na taboru, ki jo organizira višji vod.

V primeru, da višjega voda ni, vseeno ne smemo pozabiti pripraviti kakšno aktivnost za vse IV, ki so zadnje leto v četi. Poleg vodniških srečanj je dobro organizirati kakšen neformalni izlet, jih vključiti pri izvedbi določenega dela programa, pripravi tabora ...

7.2.11 TEŽAVE PRI DELOVANJU VODOV

Verjetno se ravno to vprašanje največkrat pojavlja v glavah voditeljev in povzroča sive lase. Pripraviti srečanje čete namreč ni prav huda reč, če le imamo dovolj idej, imeti dobro delujoče vode pa zahteva veliko več vztrajnosti in časa.

Najprej nekaj splošnih smernic, ki naj ti bodo v oporo:

- **Sistem voda je edini pravi sistem dela v veji IV** (če misliš, da je potrebno, si še enkrat preberi uvod v poglavje).
- **Vodnik je motor čete** – vsaka minuta, ki je porabljena za vzgojo in izobraževanje vodnika, se obrestuje celi četi.
- **Zdrava tekmovalnost je motivacija za mladostnike!** Pohvali in nagradi tiste vode, kjer funkcije delujejo in vodnik dobro vodi vod.

Tukaj je opisanih nekaj najpogostejših težav z delovanjem vodov:

Vodnik ne opravlja svojih dolžnosti.

Voditelji in se morajo zavedati, da je biti vodnik čast in da vodnik »nisi«, ampak »postaneš«. Naloga voditelja je, da izmed kandidatov izbere primerne vodnika. Nato mu je treba pomagati, ga spodbujati in izobraževati. Naj ne bodo vodniška srečanja le za podajanje informacij in navodil! IV mora čutiti, da opravlja pomembno nalogo in da čuti podporo. Imej čas zanj, povprašaj, kako se počuti v vodu, ali potrebuje nasvet, z vodniki se odpravi na izlet ...

Če vodnik sam pove, da ne more oz. noče več voditi voda in če se vod strinja, potem za dobro voda in čete upoštevamo njegove želje. Sicer naj bo menjava vodnika zadnji ukrep.

Ob menjavi je potrebno tudi poskrbeti za odnos med dosedanjim vodnikom in novim vodnikom, da s tem še bolj ne zrušimo dela v vodu (bivši vodnik lahko postane neformalni vodja, se ne udeležuje več srečanj, ker se počuti manjvreden).

Funkcije v vodu ne delujejo.

Možni razlogi, da člani voda ne opravljajo dosledno svojih funkcij so naslednji:

- Čutijo jih kot prisilo, ne kot prijetno dolžnost. Primer take funkcije je zastavonoša, ki je velikokrat neprijetna, zato jo vod določi novincu. IV namreč zastavico jemljejo kot »dodatno stvar«, ki jo morajo prenašati. V tem primeru je treba IV razložiti pomen zastavice in dati večji poudarek simboliki, ki jo zastavica ima. Konec koncev, ali ni zastavonoša na otvoritveni slovesnosti olimpijskih iger ravno tisti član reprezentance, ki je najboljši in mu je s tem izkazano posebno priznanje? Podobno je z ostalimi funkcijami.
- Funkcije, ki jih opravljajo, ne pridejo do izraza. Spodbuditi moramo vodnike, da srečanja pripravljajo tako, da so vanj vključene vse funkcije. Prav tako moramo tudi stremeti k programu, ki bo spodbujal izvajanje in napredovanje v funkcijah tako na vodovih kot četinih srečanjih. Srečanje čete lahko npr. pripravimo tako, da člane razdelimo po funkcijah in nato po skupinah opravijo naloge (duhovneži sestavijo molitev čete, kuharji pripravijo sladico čete, zabavneži sestavijo eno novo igro ...)
- Če z ničemer ne uspemo izboljšati stanja, spodbujajmo skupinsko odgovornost. Če npr. zastavonoša pozabi prinesiti zastavico na srečanje čete, naj odkupnino dela cel vod. Če vod naloge ne opravi dobro, zaradi enega, ki ni opravil svoje dolžnosti, naj posledice čuti cel vod.

IV bi rad opravljal isto funkcijo ves čas.

Preko funkcij IV osebno napreduje in razvija svoje talente. Vedno se bo zgodilo, da bo v vodu nekdo bolj talentiran in zainteresiran za določeno funkcijo, npr. za kuharja ali zabavneža.

Zakaj vztrajati pri tem, da funkcije menjujejo?

- IV naj razvije talente na različnih področjih;
- če nekdo opravlja funkcijo dalj časa, nastane vrzel takrat, ko zapusti četo (npr. nihče drug »ne zna« kuhati);
- naloge, ki jih nosijo funkcije, ne zahtevajo profesionalnega znanja, ampak jih je sposoben opravljati vsak IV;
- več članov voda zanima ista funkcija – vsak mora dobiti priložnost, da se izkaže;
- lahko se zgodi, da nekemu članu vedno določijo najmanj zaželeno funkcijo .

IV se ne počuti dobro v vodu, želi zamenjati vod.

Velikokrat želijo tako starši kot otroci vplivati na to, v katerem vodu so otroci. Npr. starši, ki živijo v vasi in morajo svojega otroka peljati na srečanje, želijo, da je v vodu še s kom iz iste vasi, da lažje uredijo prevoz. V nekem drugem primeru želita biti skupaj prijateljici, sošolca, sestri ... Prošnje je treba seveda obravnavati individualno, pri tem pa iskati ravnotežje med željami staršev in skavtov ter našimi mnenji. Vseeno stremite k temu, da:

- so v vodu predstavniki različnih generacij,
- so vodi čim bolj enakovredni po številu članov,
- sorodniki in sošolci niso v istem vodu (za druženje imajo priložnost drugje, pri skavtih naj spoznajo še druge),
- upoštevate značaj otrok; z voditelji iz veje VV se posvetujte o bodočih članih in jih nato ustrezno razdelite.
- Ne komplicirajte; otroci se namreč vseskozi spreminjajo. Mogoče na začetku vod novincev ne sprejme, ker slišijo kaj negativnega o njem, a se nato izkaže čisto drugačen. Življenje v vodu je šola dela v skupnosti in sprejemanja drugačnosti.

Včasih se zgodi, da pride v četo veliko novincev, ki jih takoj razdelimo enakomerno v vode, nato pa novinci nehajo obiskovati srečanja. Nekateri vodi ostanejo številčni, vendar nekateri ostanejo brez novincev. V takih

primerih (to je predvsem v tistih stegih, kjer ni veje VV) je dobro prvi mesec ali dva imeti samo četina srečanja, med katerimi bolje spoznamo novince in njihovo motiviranost za skavte, ter jih šele npr. na jesenovanju razdeliti v vode.

Združiti dva majhna voda v en večji vod/en vod v dva?

Četovodja skrbi, kolikor se le da, tudi za smiselno starostno sestavo vodov. To pomeni, da je starostna struktura voda po letih čim bolj raznolika. Idealno sta iste starosti v vodu največ dva člana in v vodu je prisotna vsaka generacija. Načrtovanje števila in starostne strukture ni le stvar četovodje, ampak celega stega.

Če res ne gre drugače, potem je lahko eno leto vod sestavljen le iz 3 članov. Če v četi zaradi manjšega števila novih članov v prihodnjih letih ne pričakujemo, da bo imel posamezen vod več kot 4 člane, potem je smiselno vode združiti. Enako velja, če vod zaradi predčasnega prenehanja članstva med letom izgubi večje število članov.

Obratno velja, če iz veje VV pričakujemo večje število novincev v naslednjih letih. Kot je že omenjeno, to ne sme biti le problem za voditelje IV, ampak zadeva strateško načrtovanje stega, kjer se določi maksimalno število novincev v veji VV in IV. Pogosto čete pri enkratnem povečanju števila članov v posameznem vodu (namesto maksimalnega števila 8 članov je v vodu še en dodaten član) še ne ustanovijo novega voda. Ustanavljanje novega voda je zahtevnejše kot združevanje vodov, saj je novonastali vod brez tradicije, pogosto tudi ni starostno dobro utežen.

Pri razdelitvi večjega voda v dva voda pretehtamo:

- ali obdržati star vod, ki ima več starejših članov, novoustanovljeni pa je mlajši z močnim vodnikom;
- ali pa star vod razdeliti na dva nova enakovredna voda.

Največ je odvisno od vodnikov in podvodnikov, zato je pomembno, da dejanje uskladimo predvsem z njimi.

Pri združevanju ali ustanavljanju novih vodov je dobro upoštevati, da:

- Glede na mnenje članov vodov obdržimo staro ime voda ali pa se ustanovi nov vod.
- Si člani voda smiselno porazdelijo funkcije – bodisi jih obdržijo ali zamenjajo.
- Pri strukturi voda gledamo dolgoročneje, vsaj 2 leti naprej!
- So člani v vodu nekonfliktni – vendar naj to ne bo osnova! Pri IV se skupine med seboj lahko hitro prekinejo ali na novo vzpostavijo. Kriterij podobnih karakterjev pri mlajših članih gotovo ni najbolj relevanten.
- Imamo več srečanj čete in prilagodimo program temu, da je več motivacijskih in spoznavnih iger.

»Skavtstvo je igra za dečke pod vodstvom dečkov, v kateri starejši bratje ustvarjajo zdravo okolje za svoje mlajše brate in jih spodbujajo k zdravim dejavnostim, ki jim bodo pomagale razviti državljansko držo.

Največja privlačnost skavtstva tiči v preučevanju narave in v veščinah preživetja v naravi. Skavtstvo se ukvarja s posameznikom, ne z množico. Spodbuja razvoj tako na intelektualni, kot tudi fizični in moralni ravni.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

8 ŽIVLJENJE V ČETI

V tem poglavju so opisani najbolj pogosti metodološki pripomočki, ki so vpeti v življenje čete. Življenje v četi se lahko opiše z večih vidikov – glede na potek skavtskega leta ali glede na posameznikovo osebno napredovanje. V poglavju nismo sledili le eni izmed možnosti, ampak smo želeli predvsem **predstaviti vse najbolj pomembne aktivnosti, ceremonije in dogodke, ki so skupne vsem četam. Velik del poglavja je namenjen tudi predstavitvi tabora, ko člani čete skupaj preživijo v sožitju med seboj in z naravo ter predstavlja enega izmed najpomembnejših dogodkov v veji IV.**

8.1 CEREMONIJE V VEJI IV

»Obredi so potrebni. To je tisto, zaradi česar je en dan drugačen, kot so drugi dnevi, kakšna ura drugačna od drugih«. (lisica v knjigi *Mali princ*)

8.1.1 NAMEN CEREMONIJ

Namen ceremonij je:

- **obeležiti mejnike osebnega napredovanja IV;**
- **poudariti pomembnost in slovesnost določenega dogodka;**
- **krepitev pripadnosti četi in skavtstvu.**

S ceremonijo podzavestno tudi krepimo zavednost, da biti skavt, ni kar nekaj samoumevnega in nepomembnega.

Ceremonije, povezane z osebnim napredovanjem	ceremonije, povezane z življenjem v četi
sprejem novincev	uradni zbor, dvig zastav
obljuba	prižig ognja
krst	začetna in zaključna slovesnost
podelitev našitkov osebnega napredovanja	blagoslov tabora
imenovanje vodnikov	postavitev jamborja
sprejem v višji vod	
odhod iz čete	

8.1.2 POTEK CEREMONIJ, POVEZANIH Z OSEBNIM NAPREDOVANJEM

Vsaka ceremonija je sestavljena iz **trojnega P – PPP**:

- **preizkušnje ali izziva** (lahko neposredno pred samo ceremonijo ali že prej),
- **podelitve – osrednji obred** v okviru častnega sveta čete,
- **praznovanja.**

Potek:

- **Prostor**, kjer se obred izvaja naj bo izbran s premislekom in **naj pomaga ustvariti svečano vzdušje** (neokrnjena narava, okolica gradu, bakle ...).
- **Ceremonija naj bo kratka**, da IV lahko sledijo dogajanju in da ne izgubijo pozornosti.
- Če je ceremonija nova, se razloži natančen potek.
- **Ceremonija poteka v uradnem zboru**, prisotni so v kroju, poskrbimo tudi za zastave, ostale simbole čete
...

Ceremonije imajo skupen pomen, sama izpeljava pa je od čete do čete različna. Opisane so najbolj pomembne ceremonije v četi in okvirne smernice za izvedbo.

8.1.3 PRIMERI CEREMONIJ, POVEZANIH Z OSEBNIM NAPEDOVANJEM

SPREJEM NOVINCEV V ČETO

Novinec, ki prihaja iz vrst volčičev, nestrpno pričakuje prihod v novo vejo. Če pa novinec ni bil pri volčičih, je zanj to prvi stik s skavti. Zato naj bo sprejem novinca prijetna izkušnja in osebna dobrodošlica.

Običajne prakse

- Poteka na prvem srečanju čete v letu, na prehodih, običajno gre za stegovski dogodek ob začetku skavtskega leta;
- izziv pripravijo IV, vodniki ali višji vod;
- izziv poteka kot nek poligon, igre zaupanja, spoznavne igre, preizkus skavtskega znanja;
- v kvadratu se novince sprejme v četo;
- lahko se jih razvrsti v pripadajoč vod, ali pa se to zgodi kasneje na jesenovanju;
- praznovanje – hrana, slaščice, večerja ob ognju.

SKAVTSKA OBLJUBA

Skavtska obljuba je **najpomembnejši** in **najbolj slovesen trenutek** tako za skavta, ki dá obljubo, kot za celotno skavtsko družino.

Kaj mora IV storiti, da lahko da obljubo?

- Na skavtskem izpitu mora izkazati osnovno skavtsko znanje, poznati mora zakone in njihov pomen ter skavtsko obljubo.
- Sam mora izraziti željo postati skavt in napisati prošnjo za obljubo.
- Na svetu čete člani obravnavajo njegovo prošnjo, podajo mnenje o novincu in glasujejo o odobritvi prošnje. Ne osredotočajo se na njegovo tehnično znanje, ampak na razumevanje pomena skavtskih zakonov in obljube.
- Pred samim obredom obljube novincem pripravimo npr. krajšo katehezo ali izziv na temo pomena zakonov in skavtske obljube.

Običajne prakse

Pri večini čet potekajo obljube po enem izmed sledečih načinov:

- na skupnem dogodku stega (obljube vseh vej), običajno okoli goda sv. Jurija, povabljeni so starši in bivši voditelji;
- na taboru (v okviru dneva odprtih vrat ali samo v krogu čete).

Obljube lahko potekajo kot samostojna ceremonija ali v okviru skavtske maše. V tem primeru obljube potekajo po pridigi ali ob koncu maše. V vseh primerih moramo pred ceremonijo poskrbeti za blagoslov rutk. Besedilo najdeš v *Skavtskem molitveniku*.

Potek ceremonije:

Ceremonija poteka v kvadratu. Voditelji na palico obesijo skavtsko in slovensko zastavo ter jo držijo pred seboj. Slovesnosti ceremonije so primerni tudi urejenost vseh skavtov, prihod v kvadrat in klici vodov.

Ko dajo obljubo vsi novinci, zapojemo *Pesem obljube*. Sledi razdor kvadrata (s klici vodov).

Obljube so praznik za vse. Zato po ceremoniji sledi praznovanje z raznimi dobrotami, igrami, druženjem. Dobrodošlico novim skavtom lahko pokažemo tudi z darilci (obroček za rutko, skavtska kapa ...). Potek ceremonije najdeš v prilogi *Besedilo in ceremonija obljube*.

NAMIG ZATE

- Naj ceremonija dá težo najbolj slovesnemu trenutku!
- Z novinci večkrat vadi obred obljube, da bodo govorili samozavestno in tekoče.
- Voditelj je zgled, zato se tudi ti nauči tvojega dela besedila.
- Ohranjaj slovesno vzdušje v kvadratu. Naj ga starši in razni fotoaparati ne zmotijo.
- Poskrbi za fotoaparati in sliko novincev ob obljubi.

»Dogodek skavtske obljube smo namenoma oblikovali kot ceremonijo, saj se majhen obred te vrste, če je izveden s strogo slovesnostjo, dečku vtisne v spomin in glede na slovesnost in pomembnost te priložnosti, je edino prav, da o tem dobi kar najgloblji vtis. Poleg tega je zelo pomembno, da skavt redno obnavlja svoje znanje zakonov. Dečki zlahka pozabljajo, vendar se ne bi smelo nikoli zgoditi, da bi deček, ki je slovesno obljubil, da bo izpolnjeval skavtske zakone, v nekem trenutku pozabil, kaj ti zakoni pravijo.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

PESEM OBLJUBE

Slovesno obljubili smo,
Jezus naš Gospod,
da bomo te priznavali,
Ti nas vodi povsod.

***Daj, da ljubili bomo Te,
Jezus, bolj in bolj,
pomagaj nam spolniti vse, kar obljubili smo.***

Prisegli smo, da vedno boš,
Ti naš pravi vodnik,
po poti z nami vedno greš,
skavtom vodi korak.

Želimo Ti slediti,
kot nas poklical si,
zvestobo ohraniti
vse do konca dni.

PODELITEV NAŠITKOV OSEBNEGA NAPREDOVANJA

Glej poglavje o ON in Tabor.

KRST – PODELITEV SKAVTSKEGA IMENA

S skavtsko obljubo novinec postane del skavtske družine, skavtsko ime pa poudari posameznikovo edinstvenost in krepost, s katero pripomore v dobro celotne skupnosti. Ker skavtsko ime določa in spremlja skavta na njegovi nadaljnji poti, je tudi krst eden izmed pomembnih dogodkov v življenju skavta.

Skavtsko ime je sestavljeno iz pozitivne lastnosti, ki jo skavt ima ali si zanjo prizadeva, in imena živali voda, ki mu pripada.

Kdaj IV dobi skavtsko ime?

NAGOVOR VODNIKOM

»Želim, da vodniki nadaljujete s svojim delom in uredite svoje vode popolnoma sami, saj imate možnost, da se v svojem vodu posvetite vsakemu fantu posebej in iz njega naredite dobrega skavta. Ni koristi, če sta v vodu le eden ali dva dobra fanta, ostali pa to niso. Narediti moraš vse, da vsi postanejo dobri skavti.

Najpomembnejši korak k temu je tvoj zgled, saj bodo vse, kar zmoreš narediti ti, zmogli narediti tudi tvoji skavti. Pokaži jim, da ti sam slediš navodilom, tako napisanim kot nenapisanim, in da se jih držiš, če je četovodja prisoten ali ne. Pokaži jim, da lahko pridobiš našitke za veščine, in ostali ti bodo sledili z le malo prepričevanja. A zapomni si, treba jih je voditi, ne siliti.«

Običaji se od čete do čete razlikujejo, ponekod skavtsko ime novinec dobi ob obljubi, ponekod na prvem ali drugem taboru.

Pomembno je, da ime podelimo skavtu šele takrat, ko ga dovolj poznamo. Le tako bomo izbrali pravo ime.

Kdo izbere ime?

Ime lahko izberejo člani čete, ki že imajo ime, običajno ta čast pripada vodnikom oz. članom višjega voda. Izbrano ime naj IV vedno pokažejo četovodji, ki lahko zahteva njegovo spremembo. Paziti moramo namreč, da je lastnost res primerna, pozitivna in izbrana s premislekom.

Kako in kdaj potekata preizkus in krst?

Po navadi poteka na večdnevni aktivnosti oz. na taboru. Preizkusi se razlikujejo in so del tradicije. Običajno jih pripravijo vodniki ali člani višjega voda.

Vseeno naj velja:

- preizkusi niso poniževalni in posmehljivi, ampak vključujejo izzive spretnosti in poguma (pot preživetja, preizkus skavtskega znanja ...);
- za izzive si vzamemo več časa, ne le 5-minutno igro ob ognju,
- voditelji smo seznanjeni in aktivno vključeni v potek krsta;
- ceremonija podelitve imena naj bo svečana in naj ji sledi praznovanje.

IMENOVANJE VODNIKOV

Čeprav običajno že pred novim skavtskim letom izberemo vodnike, ki se udeležijo TZV-jev, je potrebno na začetku leta izvesti ceremonijo umestitve oz. imenovanja vodnikov. Ceremonija naj poudari pomen vodniške funkcije. Biti vodnik je odgovornost in čast.

Običajne prakse

- Ceremonija je na začetku skavtskega leta;
- izziv: bodočemu vodniku vod pripravi nalogo/voditelji pripravijo puščavo;
- ceremonija poteka v okviru sveta čete/v kvadratu (vodniki obljubijo, da bodo skrbeli za vod, preberejo molitev vodnikov);
- vodnik prejme ključ skavtske sobe, poseben znak za na rutko ...

Ob imenovanju lahko vodnikom preberemo ali pisno izročimo nagovor vodnikom, ki ga je zapisal Bi-Pi v knjigi *Skavtsvo za fante*:

SPREJEM V VIŠJI VOD

V našem Združenju ne obstaja poenoten potek sprejema v višji vod. Je pa prav, če se ga v četi uvede, da se njegovo delovanje začne s ceremonijo sprejema v to posebno skupnost. Več o delovanju višjega voda najdeš v poglavju *Četa, vod vodnik – VIŠJI VOD*.

ODHOD IZ ČETE

Odhod iz čete je za mnoge eden najbolj čustvenih dogodkov četi. Med IV se tekom let spletejo številna prijateljstva, IV se navadijo na življenje v vodu oz. v četi. Z novim skavtskim letom se odhodniki z večino članov čete ne bodo več redno srečevali. Zato je prav, da namenimo dovolj časa in pozornosti slovesu.

Običajne prakse

- 2 najbolj razširjeni navadi:
 - odhod iz čete poteka zadnji večer na taboru in odhodniki takrat zapustijo tabor;
 - odhod iz čete poteka na prehodih – oz. na prvem srečanju v novem skavtskem letu.
- Izziv – odhodnikom pripravimo puščavo/pripraviti morajo pismo odhoda/pripravijo poslovilno točko za ostale člane/ zberejo glasbeno željo ...

Ceremonija običajno vključuje branje pisma odhoda. Voditelj se poslovil od vsakega IV. Člani čete oz. voditelji pripravijo presenečenje in darilce za spomin. Vodnik bodočemu vodniku slovesno preda ključ skavtske sobe in vodove skrinje. Lepo je, da vsak odhodnik tudi pozdravi člane čete ali vsaj člane svojega voda z »Bodi pripravljen!« in se tako osebno poslovil od vsakega izmed njih.

Na koncu dodajmo še, da tako kot pripravimo ceremonijo ob sprejemu in odhodu IV iz čete, je primerno, da se četa častno poslovil od aktualnih voditeljev in da se slovesno imenuje nove voditelje.

Zamenjava voditeljev se zgodi ob zaključku tabora ali na prvem srečanju čete oz. stega v novem skavtskem letu. Potek je od čete do čete različen.

8.2 IGRE V VEJI IV

Igra je pomemben vzgojni pripomoček, pri katerem pridejo do izraza značaji posameznikov, njihove lastnosti in spretnosti. V igri se IV učijo sodelovanja, zdravega tekmovanja in medsebojne pomoči. Preizkušajo in pridobivajo telesne, psihične in moralne sposobnosti. Tako učenje kot delo potekata v veji IV preko igre.

Voditelji ne le vodimo iger, ampak smo kar se da aktivno vključeni, saj preko sodelovanja v igri lahko IV bolje spoznamo in se jim približamo. Ne smemo pozabiti, da bo igra uspela le toliko, kolikor sebe bomo voditelji vložili vanjo.

8.2.1 BADEN POWELL IN IGRE

»Eden od gradnikov skavtstva je, da dečkom ponudimo skupinske igre in dejavnosti, ki jim lahko izboljšajo zdravje in povečajo telesno moč ter prispevajo k oblikovanju značaja. Te igre morajo biti privlačne in tekmovalne, saj služijo temu, da dečkom privzgojimo pogum, spoštovanje pravil, disciplino, samokontrolo, zagnanost, odločnost, vodstvene sposobnosti in nesebično skupinsko igro.

Primeri takih iger in dejavnosti so vsakršni tipi plezanja (po lestvi, vrveh, drevesih, skalah ipd.), tekmovanja v ravnotežju pri prečkanju potoka po skalah ali kamnih in pri hoji po deski, tek čez ovire iz vej, postavljenih na razklane palice, Kimove igre, da izostrimo pogled, igre z metanjem in lovljenjem žoge, boks, rokoborba, plavanje, pohodništvo, skakanje čez vrv in skakanje v žakljih, štafetni teki, »petelinji boj«, ljudski plesi, bansi, mornarske pesmi, itd. Te in mnoge druge aktivnosti dajejo obsežen in raznolik program za tekmovanja med vodi, ki jih voditelj z nekaj domišljije lahko uporabi, da razvije zelene telesne sposobnosti.

Take živahne skavtske igre so po mojem mnenju najboljša oblika telesne vzgoje, saj jih večina vsebuje tudi moralne vzgojne elemente. Povrh vsega je večina teh iger poceni in ne zahteva igrišča, ki bi ga bilo potrebno vzdrževati, ter opreme.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

E. E. Reynolds se v knjigi *Zgodovina njegovega življenja* takole spominja prvega skavtskega tabora:

»Spoznali smo, da je najboljši način podajanja teoretičnega znanja v manjših obrokih pri ognjišču z obilo slikovnih primerov ali kako drugače, ko smo počivali, in s prikazi v praksi v času po zajtrku. Uradno poučevanje lahko dečke dolgočasi. Vajo smo potem izvedli s pomočjo tekmovanj in programa.

Na primer, če podrobno pogledamo dejavnost opazovanja, na primer stezosledstvo.

- Ob sedenju ob ognju smo dečkom pripovedovali o nekem zanimivem primeru, kako vredno je znati brati sledi.
- Naslednje jutro smo jih naučili brati sledi tako, da smo na različnih mestih naredili stopinje in jim pokazali, kako jih brati ter sklepati o njihovem pomenu.
- Popoldne smo se igrali igro, kot na primer »lov na jelena«, pri kateri je eden izmed dečkov bil »jelen« s šestimi teniški žogicami v nahrbtniku. Dvajset minut kasneje so štirje »lovci« šli po sledih za njim, vsak pa je bil oborožen s teniško žogico. Jelen se je po kilometru in pol do treh kilometrih skrtil in poskušal iz zasede oprezati za svojimi lovci ter jih tako spraviti na domet svoje žogice; vsak lovec, ki je bil zadet z njegovo teniško žogico se je štel za mrtvega; če pa je bil na primer jelen zadet s tremi njegovimi žogicami, je bil ubit.«

Bi-Pijeva načela o igrah (povzeto iz njegovih knjig)

UPORABA IGRE – Pouk v skavtstvu naj se, kolikor je mogoče, vrši z vajo, igro in tekmovanjem. Poučevanje je sestavljeno iz 3 faz:

- Pripovedovanje zgodbe in podajanje kratke teorije ob ognju.
- Urjenje voda.

- »Preizkus« preko preproste igre, navadno tekmovalne igre med vodi.

UDELEŽBA VSEH SKAVTOV – Igre naj bodo predvsem tekme skupin; vodi morajo tvoriti skupine in vsak deček naj se udeležuje igre, ne pa da bi samo gledal.

VOD KOT ENOTA – Vod je enota skavtstva, naj gre za delo ali za igro, za aktivnost ali za služenje.

POMEMBEN JE NAMEN – Pri igri mora voditelj imeti vedno v mislih višji namen. Najprej mora ugotoviti, kaj želi dečke naučiti, in šele nato izbrati igro.

NAPREDOVANJE VSEH SKAVTOV – Pomembno je, da se organizirajo igre in tekmovanja na tak način, da bodo mogli vsi skavti, kolikor je mogoče, sodelovati; saj nočemo preprosto imeti enega ali dva sijajna igralca in vse druge, ki ne znajo ničesar napraviti.

CILJ JE OSVOJITEV ZNANJA – V tekmah, kjer je zaradi števila udeležencev nujno narediti več skupin, morajo za finale igrati poraženci in ne, kakor se dogaja po navadi, zmagovalci. Ta oblika tekem daje možnost manj dobrim, da si prizadevajo bolj od drugih.

PRAVILO VEČ POIZKUSOV – Pri igranju iger je potrebno upoštevati, da se izvedba izrazito izboljša v drugem ali tretjem poizkusu, ko so manjša pravila prilagojena okoliščinam. Hkrati tudi skavti osvojijo znanje in taktiko v zadostni meri.

8.2.2 SPLOŠNO O IGRAH

Igre, ki jih uporabljamo pri skavtih, lahko razdelimo v več skupin:

- spoznavne igre,
- namizne igre (strateške igre, igre s kartami),
- miselne igre,
- športne igre – krepijo telesno moč in gibalne sposobnosti,
- Bi-Pijeve igre, Kimove igre, Cornellove igre – krepijo predvsem iznajdljivost, čute in sposobnosti opazovanja,
- bansi, plesi in ledolomilci,
- igre za gradnjo tima,
- velike igre,
- dramske igre (igranje vlog).

NAMIG ZATE

Praktični napotki pri vodenju igre

- Na igro se dobro pripravi in poskrbi za pripomočke.
- Bodi prepričan, da znaš igro razložiti na kratek, jasen in razumljiv način.
- Pred igro razloži pravila. Govori počasi in razumljivo. Demonstriraj, če je potrebno. Na koncu dovoli vprašanja.
- Pravil ne spreminjaj, četudi si ugotovil, da je katero pomanjkljivo ali preširoko zastavljeno. Če gre za nujno spremembo, brez katere igra ne bo izvedljiva, jo uvedi kot del zgodbe, ambientacije ...
- Spodbujaj visoke ideale in pošteno igro ter vztrajaj pri tem, da se pravila spoštujejo.
- Če pride do očitnega nerazumevanja pravil, prekini igro in znova pojasni nerazumljene dele pravil.
- Bodi pozoren na znake utrujenosti. Ne zavlačuj – končaj z igro, ko IV še uživajo.
- Če je igra tekmovalne narave, na koncu nagradi zmagovalca. Poslušaj tudi poražence in njihove pripombe.
- Pri sami pripravi igre dobro domisli točkovanje igre, ker imajo IV zelo izostren čut za pravičnost.
- Upoštevaj predloge in želje IV. Če neke igre ni mogoče izvesti, podaj jasen in resničen razlog.
- Za igro izkoristi vsako priložnost, ki se ponudi (čakanje, slabo vreme ...).

- Če se le da, naj bodo v igro vključeni tudi voditelji.
- Ne pozabi na dramsko igro! Vključi v program igrane prizore (za katehezo, uvod v ambientacijo, zabavni večer...). S tem krepimo domišljijo, iznajdljivost in javno nastopanje.

Kam po knjige?

- **K lastnim idejam**

Marsikdaj nobena igra ne ustreza namenu, ki ga želimo doseči. Zato vsak voditelj izdeluje svoje igre. Tu je pripomoček za zapis lastne igre:

- namen in cilji igre (preprosto v eni ali dveh vrsticah – z eno igro namreč ne moremo doseči tisoč namenov)
- osnovni opis igre,
- vloge v igri,
- pravila igre,
- rezultat (kriteriji, kdaj nekdo zmaga),
- potrebni pripomočki in material za igro, - prostorski pogoji za igro,
- vprašanja za refleksijo (povezana z namenom),
- različice igre, podobne igre z enakim namenom.

- **V knjižnico ali knjigarno**

- **Na internet – glej spletno stran veje IV**

8.2.3 VELIKA IGRA

Velika igra je za IV dogodivščina. Ima namen, konkreten cilj in čim manj pravil. Spodbuja pogum ter domišljijo. Z veliko igro želimo narediti neko vzgojno spremembo. Z njo lahko krepimo različne vrline: IV se v njej učijo organizacije, se preizkušajo v iznajdljivosti, načrtovanju taktike igre, uporabijo pridobljene veščine preživetja v naravi, se krepijo v poštenosti, timskem delu in spoštovanju pravil.

Značilnosti velike igre:

- Igra traja dlje časa – od nekaj ur do celega dne. Lahko poteka v več fazah.
- Je ambientirana, torej vključena v rdečo nit. Igra bo uspela, kolikor se bodo igralci vživeli v vloge.
- Pred igro so potrebne priprave pripomočkov (IV morajo nekaj izdelati, kar bodo potrebovali v igri, imeti morajo čas za izbiro taktike).
- Pri igri pridejo do izraza skavtske veščine in športni duh.
- Kljub temu, da je v igri vedno nekdo poraženec in drugi zmagovalec, prinese velika igra izkušnjo skupnosti, delitve dela, truda za isti cilj. Po koncu igre zato sledi praznovanje, ki poveže uspeh celotne čete.

8.3 AMBIENTACIJA – RDEČA NIT

Igra in igranje vlog sta bili za Bi-Pija ključni sestavini razumevanja sveta. Zavedal se je namreč moči simbolov in vživljanja v zgodbo oz. v junaka na razmišljanje otrok.

Pri skavtih tako ambientacija ne pomeni le teme za igro, ampak jo uporabljamo za podajanje globljih sporočil. Poleg tega se preko ambientacije IV učijo in širijo splošno razgledanost. Za ambientacijo izberemo tako tematiko, ki ustreza našim vzgojnim ciljem in potrebam otrok.

Ambientacijo pripravljamo na vseh večdnevni aktivnostih (jesenovanje, zimovanje, tabor), priporočljivo je tudi, da se med letom na srečanjih čete vsaj pri duhovnosti vodi neka stalna rdeča nit.

NAMIG ZATE

- Izberi tematiko, ki je v skladu z zastavljenimi nameni in cilji, ne pa tisto, ki je zanimiva tebi. Ambientacija je sredstvo za doseganje ciljev in ne obratno!
- Za ambientacijo lahko izbereš neko zgodbo, junaka, ljudstvo, poklic, časovno ali krajevno področje, knjigo, del *Sv. pisma* ... Uporabljalj aktualne dogodke, ne pozabi na slovensko dediščino.
- Temo vključi v čim več aktivnosti (duhovnost, hrana, zgradbe, velika igra, potep ...).
- Bodí pozoren, da je tema razumljiva, ne preotročja in prezahtevna za IV. Prav tako se zavedaj morebitnih slabosti določene teme (npr. zaporniki – IV se lahko preveč začutijo in organizirajo upor ...).
- Temo dobro poznaj in se pripravi nanjo. Ambientacija bo uspela toliko, kolikor se vanjo vživijo voditelji.
- Ne pozabi na dramsko igro! Vključi v program igrane prizore (za katehezo, uvod v ambientacijo, zabavni večer...), s tem krepimo domišljijo, iznajdljivost in javno nastopanje.
- Igranje vlog, pripovedovanje zgodb in kostumi pripomorejo k boljšemu vživljanju v zgodbo.

Napotki za uspešno pripovedovanje zgodb

- Pri vnaprej pripravljenih zgodbah se je najbolje na pamet naučiti začetek in konec zgodbe. Tako boš prepričljivo začel in s poudarkom končal. Seveda je najboljšje, če zmoreš pripovedovati tako, da bo zanimanje poslušalcev ves čas na višku. To pomeni, da se v zgodbo vživiš.
- Ne skušaj povedati vsega. Zgodbo poenostavi. Izpusti podatke, ki niso bistveni za osrednje sporočilo tvoje predstavitve.
- Govori glasno in razumljivo. Obdrži očesni stik s poslušalci. Besede podkrepi z gestami.
- Verjemi vase. Poslušalci ti bodo verjeli toliko, kolikor sam verjameš vase.
- Pripovedovanje bo zanimivejše, če boš pogosto spremenil način govora, ritem in razpoloženje. Kdaj pa kdaj govori počasneje, da si poslušalci odpočijejo.
- Uporabljalj humor – poslušalci se sprostijo in postanejo dovzetni za sporočilo. Najpomembnejši trenutek za pomembne in resne zgodbe je takoj po smešni zgodbi, seveda je stvar treba prilagajati starosti poslušalcev. Otroci potrebujejo po smešni zgodbi več časa, da se umirijo.

8.4 JESENOVANJE

Gre za večdnevno (običajno dvodnevno) aktivnost čete. Namen in program določijo voditelji glede na stanje v četi.

Jesenovanje lahko izkoristimo za urjenje v skavtskih veščinah, spoznavanje članov čete, krepitev pripadnosti vodom in četi, predstavitev interesnih veščin. Ponekod pa se jesenovanje izkoristi za razdelitev v vode, imenovanje vodnikov ali ustanovitev višjega voda. Kakorkoli, jesenovanje se spleča izkoristiti predvsem z namenom, da se novinci ujamejo v vodih in vodniki v svoji novi vlogi. Če dosežemo ta učinek povezanega voda že na začetku letu, nam to omogoči preprostejše delo med letom, saj vodi bolje delujejo in so člani voda bolj povezani.

8.5 ZIMOVANJE

Zimovanje je večdnevna aktivnost, ki se običajno zgodi v enem izmed januarskih ali februarških vikendov. Prenočuje se v hiši (župnišča, lovske kočice ...).

Namenov zimovanja je veliko, najpomembnejši pa so:

- druženje in medsebojno spoznavanje (IV med seboj in z voditelji),
- uresničevanje letnih ciljev čete preko izbrane ambientacije,
- aktivnosti, povezane z zimo, snegom, veščinami preživetja v naravi pozimi,
- preizkušanje svojih zmožnosti,
- spoznavanje lokalne okolice in prebivalstva,
- predstavitev sistema ON (veščin) in predstavitev že usvojenih veščin,
- spodbujanje timskega duha znotraj članov vodov,
- preverjanje dosedanjega dela.

V program zimovanja se lahko vključi različne aktivnosti in metodološke pripomočke, glede na namen in potrebe.

Program naj bo kljub zimskemu vremenu čim bolj skavtski (dobro delo, velika igra, potep), čim več časa naj se preživi zunaj. **Zasnežena pokrajina je za IV eno najboljših igrišč!**

»Taborjenje je zelo prijeten del skavtskega življenja. Življenje na prostem, v Božji naravi, med hribi in drevesi, pticami in zvermi, morji in rekami – to je življenje z naravo. Imeti svoj majhen šotor za dom, si sam kuhati in raziskovati – vse to prinaša zdravje in srečo, kakršne nikoli ne moremo najti med opekami in mestnim smogom. Tudi dolg potep, ko raziskuješ nove kraje, je veličastna dogodivščina. Utrdi in okrepi te, da se ne bojiš vetra in dežja, vročine in mraza. Vse to sprejmeš, kadar pride, in čutiš pripravljenost, ki ti omogoča, da se na vsako znano težavo odzoveš z nasmehom, vedoč, da jo boš premagal.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

8.6 TABOR

Tabor čete je večdnevna aktivnost v naravi (9–14 dni), ki se zgodi med poletjem.

Je nagrada za delo med letom in hkrati najboljša priložnost, da **IV v praksi zaživijo skavtsko življenje, se preizkusijo in napredujejo v skavtskem znanju ter se učijo življenja v skupnosti.**

Člani voda se še bolj povežejo med seboj, poglobijo se tudi odnosi med IV ter med IV in voditelji.

8.6.1 PRED TABOROM

NAČRTOVANJE VOČE

Tabor ni izolirana dejavnost čete, ampak je zaključek, vrhunec celoletnega skavtskega leta. Je priložnost za uresničitev v letnem načrtu zastavljenih ciljev.

Pred taborom je dobro narediti tudi ponovno analizo stanja, da preverimo, kaj smo dosegli med letom in kaj bi bilo dobro še izboljšati. Poznati moramo vzdušje in odnose tako v vodu kot v četi.

Nato na podlagi letnega načrta ter trenutne analize stanja postavimo namene in cilje tabora in pripravimo vzgojni program.

IZBIRA TABORNEGA PROSTORA

Pri izbiri prostora za tabor je potrebno paziti na to, da je taborni prostor:

- na suhem in gozdnem zemljišču;
- z dovolj pitne vode in, če je mogoče, v bližini tekoče vode, vendar ne na vodozbirnem zavarovanem območju;
- zavarovan pred močnimi vetrovi, plazovi in poplavami;
- čez tabor ne smejo biti napeljeni elektrovod, plinovod, železniška proga ali pot za javni promet.

Pri izbiri prostora je potrebno upoštevati tudi logistične prednosti in slabosti lokacije (ali so v bližini hiše, ki bi jih naše dogajanje lahko motilo? Kako bomo dostavili opremo, če je prostor na zelo odročnem kraju ...). Dobro je tudi, da se v potek in življenje tabora čimbolj vključi okolje, v katerem se nahaja taborni prostor (npr. v Posočju je lahko rdeča nit Soška fronta, na Gorenjskem pastirji ...).

Z lastnikom se je potrebno podrobno dogovoriti o:

- dovoljenju in uporabi prostora,
- o sečnji oziroma nabiranju drv,
- zajemanju vode,
- odlaganju odpadkov,
- parkiranja avtov na travniku in v bližini ...

Po pridobitvi lastnikovega dovoljenja za taborjenje na izbranem prostoru je potrebno:

- Obvestiti **občino** o izvedbi tabora (kraj in čas taborjenja, kdo je lastnik ...), se pozanimati, ali jim je potrebno predložiti seznam udeležencev, lastnikovo dovoljenje in ali veljajo pri njih določeni pogoji glede taborjenja (uporaba kemičnih wc-jev, omejitev taborjenja v bližini reke ...). V nekaterih občinah imajo sprejete *Odloke o taborjenju v občini*, v katerih so določeni prostori, kjer je dovoljeno taboriti, pogoji taborjenja, potrebna dovoljenja ter kazni v primeru neupoštevanja odloka.
- Obvestiti najbližjo **policijsko postajo** in jim predložiti seznam udeležencev z rojstnimi datumi ter kontaktom voditeljev.
- Se pozanimati, kje je najbližji **zdravstveni dom** in **lekarna**.

- Obvestiti **gasilce** o taborjenju in se pozanimati o morebitnih prepovedi kurjenja v naravi zaradi suše.

PRIJAVA TABORA NA ZSKSS

Pred samo izvedbo tabora je potrebno prijaviti tabor na Združenju ZSKSS. Najlažje to naredimo, da izpolnimo obrazec na spletni strani **skavti.si** (dokumenti in obrazci).

Prijava tabora voditeljem običajno predstavlja še eno dodatno birokratsko delo pred taborom, zato je dobro vedeti, čemu je ta prijava sploh namenjena.

Skavtski tabor je organizacijsko, programsko in finančno zahteven projekt, s katerim so povezana različna tveganja in odgovornost. Prijava poletnega oz. zimskega tabora lahko ta tveganja zmanjša oz. pomaga vsem organizatorjem v Združenju pri lažji organizaciji tabora. Prijavnica tabora služi kot pomoč pri pravilnem ukrepanju v primeru nezgode oz. takih in drugačnih pripetljajev.

V prijavnici so navedeni vsi potrebni podatki, ki odgovornim osebam v Združenju pomagajo, da lahko pravočasno priskočijo na pomoč, če taboru grozi nevarnost.

Odgovorni lahko pomagajo pri razčiščevanju nesporazumov z lokalnim prebivalstvom, župniki, policijo oz. raznimi inšpekcijskimi službami, starši skavtov, novinarji ipd., ki se v takih primerih obrnejo najprej na sedež Združenja.

Za zdaj člani Združenja še niso obvezno nezgodno zavarovani oz. so to po lastni izbiri v okviru nezgodnega zavarovanja v šoli, ki pokriva tudi njihove prostočasne dejavnosti. Enako velja za voditelje, ki so sicer odgovornostno zavarovani. To ni nezgodno zavarovanje in zanj veljajo drugačni pogoji. Pri odgovornostnem zavarovanju lahko prijava tabora, ki izkazuje, da je šlo za uradno skavtsko dejavnost, pomembno vpliva na ugoden razplet dogodkov.

Graditvi baze tabornih prostorov in hiš.

V okviru *SkavtNet-a* nastaja zbirka tabornih prostorov in hiš. Zaradi vse večjega števila poletnih taborov naše in sorodnih organizacij, oz. vse bolj ostre okoljevarstvene zakonodaje bo čedalje težje najti taborno hišo oz. prostor. Prijavnice taborov so dragocen vir tovrstnih podatkov.

Boljši pregled nad vsem, kar se na skavtskem področju dogaja.

Prijavnice so dragocen vir podatkov, ki jih potrebujemo za razna letna poročila o našem delu, ki so sestavni del prijav projektov na razne razpise, s pomočjo katerih pridobivamo subvencije za naše delovanje.

POPR in MEDO na podlagi prijavnic dobita tudi boljši vpogled nad programom, ki ga za člane Združenja pripravljajo voditelji v stegih.

Uvajanje reda na področju taborjenja.

Prijavljanje taborov pomaga tudi uvesti red na področju organiziranja taborov.

Razni prekrški, povezani z neodgovornim organiziranjem taborov in kampiranjem, bodo zaradi čedalje ostrejših okoljskih zakonodaj vedno pogostejši. Prijavnica tabora bo dokazilo, ki bo pomagalo, da bodo denarne kazni poravnali tisti, ki jih bodo dejansko zakrivali.

SESTANEK ZA STARŠE in PRIJAVNICA ZA TABOR

Pred taborom je priporočljivo sklicati srečanje za starše. Običajno se staršem pošlje vabilo na srečanje, ki vsebuje podatke o znesku prijavnine, pravila tabora ter prijavnico za tabor.

NAMIG ZATE

Srečanje staršev je priložnost, da:

- pobereš denar in prijavnico za tabor,
- predstaviš okvirni program in lokacijo tabora,
- opozoriš na upoštevanje pravil, ki ste jih določili (uporaba mobilnih telefonov, sladkarije, obiski ...),
- posreduješ informacije glede dneva obiskov, poteka vodov, odhoda na tabor ter prihoda iz tabora,
- povprašaš za morebitno pomoč (pri prevozu, hrani ...),
- opozoriš na obvezno opremo (kroj, kopalke, primerna obutev),
- si z osebnim stikom in organiziranostjo pridobiš zaupanje staršev!

Primer prijavnice za tabor najdeš med prilogami.

8.6.2 OKVIRNA TEHNIČNA NAVODILA ZA IZVEDBO POLETNEGA TABORA

SANITARNO-HIGIENSKI POGOJI

Na taboru je potrebno poskrbeti za osnovne sanitarno-higienske razmere iz dveh razlogov, in sicer:

- zaradi varstva zdravja udeležencev tabora in
- zaradi varstva okolja.

VODA

Poskrbeti je treba, da imamo na taboru pitno vodo. Če na samem prostoru ni pitne vode, se dogovorimo z lastnikom ali drugimi prebivalci. S pitno vodo ravnamo kar se da varčno.

PITNA LOKALNA VODA?

Pogosto lokalni prebivalci za manjši izvir ali vodotok trdijo, da je vodo pitna. V sušnih območjih, ko je pretok majhen, in po večjem deževju, pa voda lahko postane neprimerna za pitje. Pašniki nad izvirom, poginula žival ipd. lahko manjši izvir hitro onesnažijo s škodljivimi bakterijami. V vročini in utrujenosti nas lažje napadejo prebavne težave. Če imamo le možnost in nismo 100 % prepričani o kakovosti vode, raje izberimo vodo iz javnega vodovoda, sicer jo prekuhamo. Kar nekaj taborov se je doslej predčasno zaključilo ravno zaradi teh razlogov.

Pralna in čistilna sredstva, ki vsebujejo detergente, se na taborih smejo uporabljati le, če ustrezajo zahtevam o razkroju detergentov.

Za umivanje, pomivanje posode se lahko tudi uporabi voda iz bližnjega potoka ali reke, vendar moramo pri tem paziti, da voda ni onesnažena. **Posode ne smemo umivati v vodotoku!** Najbolje je, da v vedro zajamemo vodo in nato pomivamo oz. zlijemo umazano vodo v grmovje, čim bolj stran od vodotoka. Tudi če uporabljamo bio razgradljive detergente, predstavljajo ostanki hrane organsko onesnaženje, zato uporabljene vode nikoli ne zlivamo v vodotok.

Kaj pa umivanje las, zob, telesa in pranje oblek? Verjetno ste si velikokrat umivali zobe na obali reke, kar ni prav. Zopet velja, da se umivamo z naravnimi šamponi, umivamo zobe in peremo obleke čim dlje od vodotoka.

KUHINJA IN SHRAMBA

NAMIG ZATE

KAKO PRIPRAVIMO JEDILNIK TABORA?

- V pripravo jedilnika vključi kuharje ali IV, ki so opravili kakšno veččino, povezano s hrano.
- Poleti je na vrtovih veliko zelenjave in sadja. Povprašaj starše, če lahko prispevajo kakšen del pridelka. S tem zmanjšaš stroške tabora, doma pridelana hrana je tudi okusnejša in bolj zdrava.
- Skavti se radi pohvalimo, da je za »skavte vse dobro« in na račun varčevanja velikokrat kupujemo najcenejšo in najmanj kvalitetno hrano. Hkrati želimo spodbujati skavte k zdravemu načinu življenja, zdrava hrana pa je veliko dražja. Poskrbi za pravo razmerje med ceno in kvaliteto!
- Otroci potrebujejo veliko beljakovin in ker je na taboru veliko fizičnega dela, je dobro, da je vsaj enkrat na dan – še posebej v prvih dneh tabora – na jedilniku obrok bogat z beljakovinami (meso, ribe, jajce ...).
- Vključi hrano v ambientacijo in ostale aktivnosti tabora (npr. grška hrana, priprava sladic za rojstni dan/obljube ...).

KAKO POSKRIBIMO ZA NEOPOREČNO HRANO na taboru?

- Hrano shranjuj na prostoru, ki je suh in primerno hladen, da se živila ne pokvarijo. Šotor za shranjevanje živil zato postavite na obrobju gozda oz. na prostoru, ki ga sonce ne doseže.
- Za hladilnik uporabi bližnji potok ali izkoplji luknjo v gozdnih tleh.
- Zaradi vlage v tleh hrano shranjuj na višjih prostorih (postavimo stalažo). Če to ni mogoče, naj bo pod živilim material, ki ne prepušča vlage (plastika, debel les ...).
- Hrano, ki nima embalaže (kruh, sadje, zelenjava ...), shranjuj v plastičnih posodah, da ne bodo na dosegu živalim (glodalci, mrčes).
- Hitro pokvarljiva živila, kot so mesni in mlečni izdelki, kupuj sproti.
- Če taborite na območju medveda, je priporočljivo, da hrano shranjuješ izven tabornega prostora.

SANITARIJE

Pri urejanju sanitarij (če ne uporabljamo kemičnih sanitarij), moramo paziti na to, da ni nevarnosti pronicanja in prelivanja v podtalne vode. Če taborimo ob vodotoku, velikokrat postavimo stranišče blizu potoka, ker je tam najlažje kopati v tla – kar pa ni pravilno, saj dež izpira fekalije po najkrajši možni poti v potok. V kolikor postavimo WC čim dlje od vodotoka, se fekalije tekom potovanja po zemlji do vodotoka že nekoliko ali povsem očistijo (odvisno od oddaljenosti in sestave tal). Recimo, da smo dovolj stran od vodotoka in lahko izbiramo med skalnatim/peščenim terenom in terenom bogatim z zemljo, rastlinami, travo, izberemo slednjega, saj se v njem zadržuje veliko več mikroorganizmov, ki predelujejo naše fekalije in tudi voda se skozi zemljo počasneje spira v podtalnico ali vodotok kot pa skozi peščen nanos.

Morda se sliši smešno, toda za moški del taborečih, se lahko dogovorite za »območje pisoarja« – območje npr. ob robu jase dolžine 10 m, kamor se lahko hodi na malo potrebo. Za lokacijo velja enako kot za WC luknjo. S tem naše najpogostejše onesnaženje lociramo na večjo površino (dispergirano onesnaženje, ne točkovno), s čimer izkoristimo za razkroj onesnaženja večji del narave.

KAKO POSKRIBIMO ZA HIGIENO V SANITARIJAH?

- Poskrbimo za dovolj globoko luknjo. Približna prostornina greznice za 30 oseb za 14 dni je 1 m³. Zaželeno je, da uredimo 2 greznici, eno za moške in drugo za ženske, oz. še bolje, več manjših.
- Povzročitelji črevesnih okužb se večinoma prenašajo preko okuženih rok in površin. Zato poskrbimo za zadostno količino toaletnega papirja in razkužila za roke ter v luknjo dnevno potresemo apno, zemljo ali pepel.
- Če uporabljamo vlažilne robčke in higienske vložke, le ti po uporabi sodijo v smeti in ne v naravo.

ODPADKI

KAM IN KAKO Z ODPADKI?

- Vedno se najprej vprašajmo, če vse, kar imamo namen uporabiti oz. kupiti, zares potrebujemo. Potem premislimo, kaj bi lahko ponovno uporabili (npr. ustvarjalne delavnice so lahko enako uspešne tudi iz »smeti«, torej materiala, ki je zavržen in ni potrebno kupovati novega materiala). Število odpadkov zmanjšamo tudi s primerno uporabo in vestno skrbjo do orodja in opreme.
- Nerazgradljive odpadke sproti ločujemo in jih že med taborom odpeljemo na ustrezna odlagališča.
- Za razgradljive odpadke (ostanki hrane) je najbolje, da se dogovorimo s kakšnim kmetom in mu jih dostavljamo. Če to ni mogoče, v bližini tabornega prostora izkopljemo jamo. Luknjo sproti zasipamo, da odpadki ne privabijo živali. Na koncu tabora jo zasujemo. Paziti moramo tudi na to, da v neposredni bližini ni izvira pitne vode oz. potoka.

POŽARNA VARNOST NA TABORU

KAKO POSKRIBIMO ZA POŽARNO VARNOST?

- Ognjišče naj bo dovolj veliko in obdano z negorljivim materialom (kamni, zemlja). Prostor okoli kurišča mora biti očiščen vseh gorljivih snovi in oddaljen od dreves. V gozdu je prepovedano kuriti, razen na urejenih kuriščih.
- V času kurjenja mora biti vedno prisotna oseba.
- Ne uporabljamo gorljivih tekočin ali materialov, ki pri gorenju razvijajo močan dim ali strupene pline.
- Z velikostjo ognja nikar ne pretiravajmo. Priporočljivo je, da je ob ognjišču vedno postavljeno vedro z vodo.
- Po končanem kurjenju je potrebno pogasiti ogenj in žerjavico.
- V primeru vetra je potrebno postaviti manjši ogenj ali celo ugasniti ogenj.
- Kadar je za posamezno območje v naravnem okolju razglašena velika ali zelo velika požarna ogroženost, je prepovedano kuriti, sežigati ali uporabljati odprti ogenj. V takšnih obdobjih lahko pristojna uprava za obrambo z izpostavami dovoli kurjenje v naravnem okolju, vendar le na predhodno zavarovanih mestih, ob organizirani požarni straži in ob predhodno pridobljenem dovoljenju za takšno opravilo. Najboljše se je ob takih primerih obrniti na bližnjo gasilsko postajo.
- Lesenih in suhih ostankov (listje, seno) ne kurimo z namenom, da bi pospravili, saj s tem po nepotrebnem onesnažujemo ozračje s trdnimi delci. Namesto tega lahko lesene ostanke vej, liste in seno zložimo na kup na primernem kraju (npr. v gozdu), kjer se bo naravno razgradilo.

PRVA POMOČ

Poškodbam na taboru se je skoraj nemogoče izogniti, zato je še toliko bolj pomembno, da znamo pravilno ukrepati v primeru prve pomoči in da imamo ustrezno zalogo zdravil in sanitarne opreme.

Ker v nujnem primeru nimamo časa za iskanje zdravstvenega doma in lekarne, se je potrebno že pred taborom pozanimati, kje se nahajata in kako se pride tja.

V primeru, da se do tabornega prostora ne da priti z avtom, je priporočljivo izdelati nosila.

KAKO LAHKO STORIMO, DA ČIM BOLJE PREPREČIMO NASTANEK POŠKODB in OKUŽB?

- Po taboru se ne sprehajamo bosi ali v japonkah. Ob nepazljivosti se rado zgodi, da stopimo na klin.
- Skrbimo za čistočo v taboru in neoporečno, primerno pripravljeno hrano.
- V taboru naj bo vedno na voljo pitna voda. Spodbujamo in spominjamo IV, da zaužijejo veliko tekočine.
- V času najmočnejšega sonca ne izvajamo dolgotrajnih aktivnosti na soncu oz. spodbujamo uporabo pokrival ter kreme za sončenje.
- Poskrbimo za čisto in ostro orodje. V primeru globoke ureznine oz. vsekanine ne pozabimo na nevarnost tetanusa.
- Na potep se odpravimo v primerni obutvi, da preprečimo nastanek žuljev.
- Spodbujamo uporabo sredstev proti klopm in pregledovanje kože. Če opazimo večji kolobar okoli pika, je potreben takojšen obisk zdravnika.

LES

Les potrebujemo za zgradbe in za kurjavo. Za zgradbe običajno uporabimo sušice (suh iglavec), za katere se dogovorimo z lastnikom. Pokličemo lahko tudi bližnjo žago in se dogovorimo za krajnike. Za kurjenje ognjev je najbolje uporabiti v gozdu ležeča suha drva. Tudi o uporabi tega lesa se moramo dogovoriti z lastnikom.

DENAR

Pred taborom določimo tabornino in denar poberemo skupaj s prijavnico na srečanju za starše.

Pri izračunu predvidenih sredstev je potrebno upoštevati naslednje postavke:

ODHODKI:

- hrana (cca. 5 € na dan na osebo),
- material (vrvi, orodje, pripomočki za ambientacijo, zdravila ...),
- najem travnika,
- voda,
- les,
- sanitarije (v primeru uporabe kemičnih wc-jev),
- prevoz udeležencev in potni stroški voditeljev, stroški najema kombija,
- plačilo za razne aktivnosti (ogled muzeja ...).

PRIHODKI:

- prispevek za tabor iz občinskih razpisov, med letom pridobljena sredstva za tabor,
- prispevki udeležencev – tabornina,
- donatorstva.

Izračunu je priporočljivo dodati še 10 % končnega zneska za morebitne stroške, ki jih ne moremo predvidevati. Dobljen znesek nato delimo s predvidenim številom udeležencev.

NAMIG ZATE

- Z denarjem naj upravlja le en voditelj. Ta si sproti zapisuje stroške, zbira račune in po taboru pripravi finančno poročilo.
- Kjer se le da, naj se jemlje original račune z navedenim naslovom in davčno številko Združenja. Več v KUP-u.
- Denar skrbno shranjuj. Velikokrat so se že pripetile kraje iz voditeljskih šotorov in avtov.
- Če ostane kaj denarja, ga vrni udeležencem ali privarčuj za prihodnje skavtsko leto.
- Ne pozabi se ustrezno zahvaliti lastniku, tako s poravnavo stroškov kot s pripravo kakšnega skavtskega darila.

Pomagaj si tudi s priročnikom *Bodi pripravljen*.

8.6.3 OKVIRNE PROGRAMSKE SMERNICE ZA IZVEDBO POLETNEGA TABORA ČETE

Potek tabora in aktivnosti načrtujejo voditelji glede na cilje, potrebe in tradicijo čete ter ustvarjalnost voče. Tu bomo zato opisali le osnovne aktivnosti in poudarke.

Osnovne aktivnosti, ki jih mora vključevati vsak IV tabor:

- postavljanje šotorov in tabornih zgradb (dvig jambora, otvoritev tabora),
- aktivnosti, povezane z rdečo nitjo,
- jutranja telovadba,
- pregled šotorov,
- kuhanje po vodih vsaj 1x dnevno,
- potep voda,
- velika igra (glej poglavje *Igre*),
- služenje – dobro delo,
- pot preživetja,
- prižig ognja in večeri ob ognju,
- straža in (kraja zastave),
- podiranje tabora.

Nekaj najpogostejših aktivnosti, ki se tudi lahko dogajajo na IV taboru:

- dan brez vodstva/dan samostojnosti,
- dan odprtih vrat,
- krst,
- obljube,
- izhod vodnikov,
- enodnevne veščine, preizkus veščin,
- pisanje zlatih misli, izdelovanje spominkov,
- tekmovanje za najboljši vod.

POSTAVLJANJE ŠOTOROV IN TABORNIH ZGRADB (DVIG JAMBORA, OTVORITEV TABORA)

Postavljanje tabora običajno traja prvi in drugi dan.

Vodi in voditelji v lepi liniji postavijo svoj šotor (jamboree), običajno se postavi še členar oz. prostor za shranjevanje opreme in hrane.

Med osnovne taborne zgradbe spadajo: jambor, vhod, oglasna deska, wc-ji, kapela, ognjišče in umivalnica. Vsak vod postavi tudi svojo mizo in ognjišče za kuhanje obrokov.

NAMIG ZATE

- IV naj že pred taborom naredijo načrt, kako bo izgledala določena zgradba.
- Zahtevnost in število zgradb se prilagodi sposobnostim IV (spol, starost, število ...).
- V izgled in obliko zgradb se vključi tudi ambientacijo (na vhod napišemo geslo tabora ...).
- Bodi pozoren na varnost, ko določaš mesto za posamezno zgradbo. Šotori naj ne bodo postavljeni preblizu visokih dreves, jambor in ogenj naj bosta primerno oddaljena od šotorov ...
- Pri izdelavi zgradb ne gre le za urejanje bivališča, ampak za aktivno uporabo skavtskega znanja, ki so si ga IV pridobili med letom (vozli, vezave, uporaba orodja, ognji ...), zato naj časa za postavljanje zgradb ne nadomesti drug program. Izogibaj se uporabi žebļjev, saj naš namen ni postaviti največje lesene zgradbe!
- Ne pozabi – kvalitetne taborne zgradbe poskrbijo za pravo skavtsko vzdušje na taboru! Tako kot je zastavica ponos voda, je jambor ponos čete. Dvigovanje jambora je eden izmed bolj slovesnih

trenutkov na taboru, zato so pri tem prisotni vsi IV. Pri dvigu jambora pride do izraza skupinsko delo in disciplina oz. upoštevanje navodil voditelja, ki vodi delo.

- Bodi tudi sam zgled s primerno urejenostjo voditeljskih šotorov in drugih prostorov. S sovoditelji postavi kakšno dodatno zgradbo (stražni stolp, gugalnica).

Običajno se največ poškodb zgodi ravno v prvih dneh, ko se postavlja tabor. Zato je potrebno dati veliko pozornost varnosti pri delu, še posebej pravilni rabi noža, sekire in žage. Na začetku tabora izvedemo delavnico o pravilnem rokovanju z orodjem, povemo navodila o skrbi za orodje, shrambo ipd. Poskrbeti moramo tudi, da so kuhinje postavljene v senci in tako, da ni nevarnosti za požar in da tabornega ognja ter jambora ne postavimo preblizu šotorom.

Ko so postavljene vse taborne zgradbe, se tabor uradno začne s prvim dvigom zastav. Zaželeno je, da se takrat tabor tudi blagoslovi (glej poglavje *Duhovnost*).

»Govoril sem o tabornem življenju. Dobro pazite, »taborno življenje« je nekaj drugega kot »življenje v šotoru«. Nedolgo tega so mi pokazali model šolskega tabora za dečke. Šotori so bili lepo postavljeni v vrste in urejeno poravnani. Tabor je imel čudovit, velik šotor za jedilnico z nadvse dobro organiziranimi kuhinjami, tlakovane poti, lesene umivalnike, kopalnice in tuše ter lesena stranišča. Neko podjetje je vse to izredno dobro pripravilo in zgradilo. Uradnik, ki je bil zadolžen za organizacijo, je moral le plačati in vse je bilo urejeno. Precej enostavno in poslovno. Moja edina pripomba je bila, da to ni taborjenje. Življenje v šotoru je čisto druga stvar kot taborjenje. Katerikoli butec, da lahko tako rečem, zmore živeti v šotoru, kjer je samo del množice in vse naredijo namesto njega. Vendar so prednosti, ki bi jih tam morda pridobil, tako nepomembne, da bi bilo bolje, če bi ostal doma. Vemo, da dečke pri skavtih privlači in jih istočasno vzgaja pravo taborno življenje, v katerem tabor zgradijo oni sami, tako da si postavijo šotore in se učijo kuhati.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

POTEK TABORA

Program dneva je vsak dan prilagojen dnevnim aktivnostim. Tu je primer tipičnega dne z osnovnimi aktivnostmi.

DNEVNI POTEK TABORA:

- 7.00 – budnica, neuradni zbor, molitev, telovadba,
- 7.30 – zajtrk, čas za osebno higieno, pospravljanje šotorov,
- 8.30 – dvig zastav in pregled šotorov,
- 9.30 – dopoldanske aktivnosti,
- 11.30 – kuhanje kosila, kosilo, pomivanje posode, prosti čas,
- 15.00 – popoldanske aktivnosti,
- 18.00 – kuhanje večerje, večerja, pomivanje posode, čas za dnevne zadolžitve,
- 20.30 – spust zastav, prižig ognja, večer ob ognju,
- 22.30 – večerna molitev, preverba z vodniki, čas za osebno higieno,
- 23.00 – tišina.

Za tabor so odgovorni vsi taboreči. Zato se **vodi dnevno menjujejo v zadolžitvah:** skrb za čistočo tabora, pomoč voditeljem, priprava ognja, zabavnega večera, jutranje telovadbe, skupnih molitev, razdora kvadrata

...

Zelo pomembno je, da je na taboru vsak dan dovolj **prostega časa**. Že Bi-Pi je v dnevni red tabora po kosilu postavil čas za čaj, velik del dneva pa je bil namenjen preprostim športnim aktivnostim (plavanje, skavtske igre ipd.).

Marsikje voditelji zaradi strahu pred tem, da bi IV šle po glavi neumnosti ali na drugi strani, da se ne bi dolgočasili, pripravijo prenatrpan in preveč intenziven program. V resnici je dovolj, da IV pripravimo možnosti, da si prosti čas organizirajo bodisi zase bodisi po manjših skupinah. Na začetku tabora tako naredimo športno igrišče (odbojka, nogomet), imamo dovolj žog in ostalih pripomočkov, za primer dežja imamo s seboj družabne igre, pesmarice ...

Ne bodimo preveč striktni pri izpolnjevanju programa, ki smo ga načrtovali oz. da že pri načrtovanju definirajmo, kje je možno program spremeniti oz. prilagoditi glede na razmere in dogodke, ki jih ne moremo vnaprej predvideti.

AKTIVNOSTI POVEZANE Z RDEČO NITJO (ambientacijo, uokoljanje)

Ambientacija je opisana v podpoglavju 6.3. Tukaj poudarimo le, da naj bo ambientacija vključena v čim več dejavnosti tabora (hrana, duhovnost, velika igra, taborne zgradbe, večer ob ognju ...) in tako poveže vse dejavnosti na zanimiv način ter zaokroži tabor v zaključeno celoto. Dovršena ambientacija in z njo povezana duhovnost pustita poseben pečat in pripomoreta k boljšemu vzdušju ter boljšim odnosom v četi.

JUTRANJA TELOVADBA

Baden-Powell je velikokrat poudaril pomen jutranjega razgibavanja za telesno zdravje.

»Telovadne vaje predstavljajo intenzivno obliko telesnega razvoja vsakokrat, ko nimamo primerne ali redne priložnosti za igre. Vaje lahko uporabljamo tudi kot dodatek k igram pod naslednjimi pogoji:

1) niso sestavljene samo iz mehaničnih gibov, ampak jih vsak deček lahko resnično razume in jih želi ponavljati sam od sebe, saj se zaveda, da mu koristijo;

2) učitelj ima vsaj nekaj znanja anatomije in potencialnih poškodb, ki jih pogosti gibi intenzivne telesne vadbe lahko povzročijo neizoblikovanemu mlademu telesu. /.../

Prav hitro v mladem atletu zraste živo osebno zanimanje za vprašanje, kako ohranjati dobro fizično pripravljenost. Na tej točki lahko postavimo temelje za osebno skrb, prehranjevalne navade, osebno higieno, vzdržnost, zmernost, itd. Vse to spada pod pojem telesna vzgoja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

NAMIG ZATE

- Za jutranjo telovadbo lahko uporabiš Bi-Pijeve telesne vaje (najdeš jih v knjigi *Skavtstvo za fante*), razne razgibalne vaje in skavtske igre.
- Jutranja telovadba je lahko tudi ena izmed zadolžitev za vode.
- Ne pretiravaj! Če je telovadba prenaporna in so vaje nepravilne, lahko pride do poškodb.

PREGLED ŠOTOROV

Jutranjemu kvadratu z dvigom zastav običajno sledi pregled šotorov.

Po razdoru kvadrata gre vsak vod do svojega šotora in se postavi **vzporedno s sprednjo vrvico** šotora (pravokotno na šotor). IV ni dovoljeno karkoli pospravljati in popravljati v šotoru ter njegovi okolici.

Ko voditelji prostopijo do voda, vod izvede **klic**.

Med pregledom šotora člani voda **stojijo v tišini** in **v skavtski drži**, postavitve voda je enaka kot v uradnih zborih.

Ko voditelji končajo s pregledom, vod še enkrat izvaja klic, nato voditelji pozdravijo z »Bodite pripravljeni!« in člani voda odgovorijo »Vedno pripravljeni!« Nato vod **v tišini** počaka na zaključek celotnega pregleda.

Pregled šotorov je dobro opraviti čim hitreje, da poteka kot nekakšne vrste zbor.

Pregled ni namenjen ustrahovanju ali izživljanju voditeljev, ampak ga izvajamo predvsem zaradi varnostnih (napet šotor) in higienskih vzrokov (pospravljen šotor, pomita posoda, suhe gobice in krpe, osebna higiena ...). Z njim tudi spodbujamo IV k skrbi za čist in urejen taborni prostor (pometen šotor, urejena okolica šotora).

NAMIG ZATE

Pri pregledu usmerimo pozornost predvsem na:

ČLANE VODA: izvedba klica voda, urejeni kroji, urejena zastavica, vzdušje v vodu, higiena ...

NOTRANJOST ŠOTORA: čist, pometen šotor, v njem ni mokrih oblek, ostankov hrane ...

ZUNANJOST ŠOTORA: dobro napet šotor, pravilno postavljeni klini (da se kdo ne spotakne) ...

OKOLICO ŠOTORA in VODOVO KUHINJO: ni ostružkov, drugih smeti po tleh, miza je urejena in stabilna, kurišče je pospravljeno, vod ima pripravljena drva ...

VODOVO SKRINJO: v njej je suha, pomita posoda, krpe in gobice so čiste in suhe, v skrinji ni hrane ...

KUHANJE PO VODIH

Zakaj je pomembno, da na taboru člani voda kuhajo sami večino obrokov?

- Med kuhanjem vod zaživi kot skupnost. Vsak ima svojo zadolžitev, krepí se duh voda.
- IV se urijo v skavtskih veščinah – kurjenju ognja, iznajdljivosti in ustvarjalnosti.
- IV krepíjo občutek odgovornosti – zavedanja, da je od njih odvisno, kako dobra bo hrana in bo hrane dovolj za vse.

Kadar člani voda sami kuhajo, **povabijo v goste enega izmed voditeljev**. S tem jim pokažemo, da smo jim enakovredni (jemo isto hrano), hkrati preverimo ali je hrana primerno pripravljena, predvsem pa je to idealni čas za spoznavanje, povezovanje in osebno spremljanje članov voda.

Obisk voditelja in skupno obedovanje je za člane voda čast. Temu primerno **vodnik in zastavonoša izbranega voditelja povabita v kroju in na začetku izvedeta klic voda**.

NAMIG ZATE – Kako narediti kuhanje hrane še bolj zanimivo?

- V pripravo jedilnika vključi kuharje ali IV, ki so opravili kakšno veščino, povezano s hrano.
- Priredi kulinarčni dan – vsak vod si sam zamisli, kaj bi skuhal. Voditelji nato ocenijo in izberejo najboljšo jed.
- Izvedi natečaj za jed ali sladico čete. Ta postane tradicionalna jed na jedilniku čete.
- V jedilnik vključi ambientacijo/rdečo nit (npr. pastirska hrana ...).

POTEP VODA

Zakaj na taboru ne sme manjkati potep voda?

- Spodbuja napredovanje v fizični kondiciji, premagovanje lastnih ovir;
- skupna pot poveže vod (trud za isti cilj, medsebojna pomoč);
- je priložnost za služenje in stik z domačini;
- je priložnost za ogled naravnih in kulturnih znamenitosti v okolici.

Potep voda na taboru se razlikuje od tistega med letom v tem, da ga ne pripravljajo sami IV, ampak pot, jedilnik ipd. večino pripravimo voditelji.

Prakse se razlikujejo med četami – ponekod se voditelji dogovorijo s krajani za prenočišče v zameno za dobro delo, ponekod si morajo IV sami najti prenočišče. Lahko poteka le kot enodnevni potep, če je tabor krajši kot ponavadi, ali če ni soglasja staršev. Vsekakor stremimo k temu, da vod prenoči sam.

Odhod in prihod v tabor naj bo slovesen. Ceremonija poteka v kroju, pred vhomom v tabor se poslovimo od voda posamično, povemo jim še zadnja navodila, vod izvede klic, voditelji pa pozdravijo z »Bodi pripravljen!«. Vod se v tabor ne sme vrniti pred dogovorjeno uro, ravno tako ne sme v taborni prostor zamujati. Tudi sprejem poteka slovesno in v krojih, če je to dopoldne, ponavadi kar s kvadratom in dvigom zastav. Priporočljivo je, da vodniku damo na potep telefon in se z njim dogovorimo, da nam pošlje sporočilo ob uspešnem prihodu na cilj. Voditelji smo tudi vseskozi dosegljivi, da nas lahko pokličejo v primeru težav.

DOBRO DELO

Tabor je idealna priložnost, da celotna četa ali vod opravi dobro delo.

- Za dobro delo se lahko dogovorimo z lastnikom ali vaščani (pomoč na kmetiji, pomoč v vasi, pomoč župniku ...).
- Dobro delo lahko izvedejo IV tudi na potepu in se tako odkupijo gostiteljem za gostoljubje.
- Dobro delo na taboru se navezuje na 3. skavtski zakon in dejavno duhovnost.

VELIKA IGRA

Glej poglavje *IGRE V VEJI IV*.

POT PREŽIVETJA

Zakaj pot preživetja ne sme manjkati na vsakem taboru?

- Pri izdelovanju poti preživetja se IV urijo v skavtskem znanju in ustvarjalnosti.
- Pot preživetja je izziv, pustolovščina, preizkus poguma in spretnosti.
- IV se sprostijo in zabavajo na najbolj preproste načine (blato, voda).

Zato se je vredno potruditi za pripravo poti preživetja, čeprav ste voditelji neizkušeni, vas je malo ali ste na tesnem z opremo (škripci, vrvi). Narava je naše igrišče, voda in zemlja pa nas obdajata vsepovsod!

NAMIG ZATE

- Pri pripravi poti preživetja še posebej velja opozorilo o skrbi za varnost. Na nevarnejših mestih naj bo vedno prisoten voditelj, v bližini naj bo dostopna prva pomoč. Dobro je, da se vsaj eden izmed voditeljev ne udeleži poti preživetja, da bo v primeru poškodbe lahko peljal poškodovanca v zdravstveni dom.
- Ker izdelava poti preživetja zahteva veliko časa, se lahko za pomoč dogovoriš s klanovci, napadalci ...

PRIŽIG OGNJA in VEČER OB OGNJU

Čas ob prižigu ognja je priložnost za razmislek o dnevu in hkrati priprava na večer ob ognju. Vsi udeleženci so zbrani ob ognju in sedijo v krogu v tišini dokler plamen ne doseže vrha ognja. Nato zapojemo pesem *Naj skavtski duh kraljuje*.

Prižig ognja je **simbolno in častno dejanje**. Zato ogenj prižge tisti, ki je največ prispeval pri gradnji ognja ali nekdo, ki si je to čast zaslužil med dnevom.

Skavtsko in častno je tudi, da se ognja ne prižiga s pomočjo papirjev, robcev, bencina, deodorantov, »ognjenih kroglic« ...

Postavljavcem ognja je zaupana odgovornost, da ogenj postavijo pravilno. Ognja se nato ne prižiga v nedogled, ampak se dá prižigalcu **3 vžigalice** s katerimi poskuša prižgati ogenj. **Če mu to ne uspe oz. prižig ognja traja predolgo, veseli večer poteka brez ognja ali pa zabavnega večera ni.**

V primeru, da je vreme vseskozi deževno in so drva namočena in da se večeri brez ognja večkrat ponovijo, kljub temu, da je ogenj narejen dobro, se pravila prilagodi. Vsekakor naj prižiganje ognja ne izgubi svojega pravega pomena in svečanega vzdušja.

S pesmijo se začne večer ob ognju. Večer je namenjen druženju in povezovanju članov čete. Včasih je to edini del dneva, ko četa preživi skupaj dlje časa. Med večerom se tako zvrstijo razne igre, pesmi in bansi. Voditelj lahko v večer vključimo tudi rdečo nit, duhovnost ali ga izkoristimo za pripovedovanje zgodb, izkušenj ... Večer zaključimo z duhovnostjo oz. večerno molitvijo.

Preverba z vodniki – glej poglavje *Vodnik*.

STRAŽA IN KRAJA ZASTAVE

Namen straže je varovanje tabora (tako udeležencev kot opreme) pred naravnimi nesrečami, živalimi in morebitnimi vsiljivci. S tem IV krepijo občutek odgovornosti, pridobivajo pogum in razvijajo veščine opazovanja.

Kraja zastave je vzgojna igra, ki taboreče in napadalce uri v opazovanju, sklepanju, razmišljanju, iznajdljivosti, premagovanju samega sebe in premagovanju strahu. Je igra, ki vodi IV k treniranju poslušanja narave, učenju orientacije, hkrati pa v IV budi občutek pripadnosti, zvestobe, zaupanja, spoštovanja in samozavesti. Je igra, ki omogoča druženje skavtov v prijetnem ozračju.

Osnovna pravila

- Igra se prične ob pisku tišine in traja do jutranjega piska oz. budnice.
- Krade se glavne zastave in vodove zastave. Taborne opreme se ne krade.
- Napadalec lahko v enem napadu izmakne samo eno glavno zastavo oziroma samo eno vodovo zastavo (torej lahko naenkrat v roki drži samo eno zastavo).
- Straža ulovi napadalce z dotikom. Straže se ne sme ugrabiti ali onemogočiti!
- Napadalec lahko svojo prisotnost v taboru dokaže tudi s ščipalko oziroma kakšnim drugim znakom (rokavico, vozlom ...), v primeru označitve vseh tabornih zgradb – padec tabora – se tudi to obravnava kot predmet odkupnine. Četovodja pred začetkom igre napadalcem pojasni, katere zgradbe pridejo v poštev (šotori, členar, vhod ...).
- Napadalec ob dotiku izroči svojo rutko stražarjema in nemudoma zapustiti tabor, razen če mu straža po dogovoru dovoli in določi mesto v taboru, kjer lahko prespi.
- Omejitev glede meja ni – straža lahko lovi kjerkoli, razen v bazi (bivaki, avto ...) napadalcev, ki pa je dovolj oddaljena od tabora. V bazi je napadalec absolutno varen.
- Kraja s pomočjo tehničnih pripomočkov (avto, motorna žaga ...) ni dovoljena.
- Straži se pri ugotovljenem napadu lahko enkrat v noči pridruži intervencijski vod za 30 minut.
- Po končani igri se četa in napadalci dogovorijo za odkupnino.
- Zajtrk za napadalce je del bontona, ne del odkupnine!

Glavne zastave (slovenska, skavtska in dodatno lahko stegovska, evropska ...) so na jamboru zgolj obešene oziroma položene in niso kakorkoli privezane. Če tako velewa tradicija, lahko glavne zastave nadomešča tudi nočna zastava.

Stražarja sta lahko samo dva. Stražita od začetka do konca straže, nekaj minut pred koncem zbudita naslednjo stražo. S svojim vedenjem ne motita ostalih, skrbita, da je v taboru tišina. V primeru nenavadnega razvoja dogodkov oz. utemeljene ogroženosti, ki presegajo namen igre, zbudita voditelje.

Intervencijski vod je lahko dejanski vod ali ga sestavlja do šest izvidnikov in vodnic (po presoji četovodje tudi več), ki se za nalogo javijo sami ali so s strani četovodje določeni kako drugače. V primeru utemeljene nevarnosti ali napada na tabor stražarja lahko vod v tišini (brez piskov!) zbudita, nato ima intervencija pol ure časa, da prežene oziroma polovi napadalce. Posreduje lahko samo enkrat v noči!

Napadalci krajo zastave vedno predhodno najavijo četovodji. Napadalci v taboru ne delajo nobene škode. Morebitno škodo napadalci zjutraj v taboru popravijo. Pretepanje, ruvanje, suvanje, kričanje, preklinjanje ali kakršnokoli drugačno obračunavanje ni dovoljeno in se smatra za neskavtsko početje. Napadalci si morajo vzeti čas, da v jutranjih/dopoldanskih urah izvedejo morebitno odkupnino.

Voditelji tabora lahko igro ob morebitnem grobem kršenju pravil tudi prekinejo, rezultat igre pa lahko razveljavijo tudi naknadno, če se kršenje pravil dokaže šele zjutraj. Voditelji morajo v programu zagotoviti čas, da se izvrši morebitna odkupnina. Voditelji svojih izvidnikov in vodnic ne obveščajo o tem, katero noč so najavljeni napadalci. Prav tako so odgovorni za jasno razlago pravil in vse posledice, kot npr. poškodbe v primeru malomarnosti (nepospravljeno ostro orodje ipd.).

NAMIG ZATE

- Podrobna pravila, smernice in odgovore najdeš na veja-iv.skavt.net.
- Vsako leto se preko skavt.net liste in skavtskih novičk objavi google dokument, kamor se vpišejo tabori, ki želijo imeti kraje zastav.

PREOSTALE AKTIVNOSTI

Glede na tradicijo čete in stega se na taboru odvijajo še preostale aktivnosti:

DAN BREZ VODSTVA/DAN SAMOSTOJNOSTI

Namen: Vodniki se preizkusijo v odgovornosti, ustvarjalnosti in pobudništvu. Skupno delo poveže člane čete v še bolj povezano skupnost.

Priporočila

- Vodnikom pred odhodom določite naloge, ki jih morajo opraviti med dnevom.
- Ne oddaljite se preveč od tabora, v primeru, da bodo potrebovali vašo pomoč.
- Ta čas izkoristite za preverbo poteka tabora ter pripravo na nadaljni program.
- Po vrnitvi v tabor povprašajte vodnike, kako so se počutili in kako je dan uspel. Tudi pri ostalih IV je dobro preveriti, kako so oni doživeli ta čas.
- Ponekod voditelji ne odidejo iz tabora, ampak se prelevijo v vod in se obnašajo kot IV. V tem primeru pazimo, da smo vedno prvi, ki smo zgled ostalim.

Posebna pozornost: Pri dnevu brez vodstva gre lahko marsikaj narobe. Vodniki včasih vzamejo odgovornost premalo resno in ne zmorejo sodelovati med seboj, lahko pa odsotnost voditeljev izkoristijo ostali člani čete in rušijo delo vodnikov. Zato je še toliko bolj pomembno poudariti, čemu je dan namenjen ter vodnike pohvaliti v primeru dobro opravljenega dela.

DAN ODPRTIH VRAT/DAN ZA STARŠE

Namen: Staršem predstaviti življenje na taboru in jim tako še bolj približati skavtstvo. Prisotnost staršev in bivših voditeljev je dobrodošla tudi pri ceremoniji obljub.

Dobre prakse

- Starše povabimo na slovesnost obljub ali na skavtsko mašo.
- Pripravimo program za starše – kuhanje kosila po skavtsko, pot preživetja, turnir v nogometu ali drugih skavtskih igrah, prenočitev v šotorih in izkušnja nočne straže ...
- V primeru, da taborimo zelo daleč, je smiselno starše povabiti na zadnji dan tabora. Starši sicer ne bodo imeli možnosti videti skavtskega tabora, bomo pa tako prihranili stroške prevoza.

Posebna pozornost

Dan za starše ima veliko dobrih vplivov. Je idealna priložnost, da spoznamo starše in se jim približamo, hkrati pa tudi starši bolje spoznajo sistem dela na taboru, pridobijo si zaupanje voditeljev in postanejo ponosni na svoje otroke. Vseeno se je dobro zavedati tudi možnih težav, ki se lahko zgodijo, in je dobro, da smo nanje pripravljeni:

- mlajši IV, ki jih daje domotožje, bodo želeli oditi domov s starši;
- odsotnost svojih staršev ob prisotnosti drugih staršev lahko otroke, sploh mlajše IV spravi v slabo voljo (počutijo se osamljene, ker njihovi starši niso prišli);
- starejše IV včasih prisotnost staršev moti, ker hočejo biti samostojni in preživeti ta čas s prijatelji.

KRST/PODELITEV IMEN

Glej ceremonije *POTEK CEREMONIJ, POVEZANIH Z O.*

OBLJUBE

Glej poglavje *POTEK CEREMONIJ, POVEZANIH Z O.*

IZHOD VODNIKOV/VIŠJEGA VODA

Namen/priložnost za:

- povezovanje višjega voda v skupnost, ki bo prihodnje leto zapustila četo,
- izziv za člane višjega voda,
- razmislek o nadaljnji skavtski poti,
- podvodniki se preizkusijo v vlogi vodnikov.

ENODNEVNI IZZIVI

Nekatere čete poznajo enodnevne izzive, kot so lakotnik, molčečnež, požrtvovalnost. Gre za izzive, ki spodbujajo vztrajnost v odločitvi. V sistemu osebnega napredovanja so ti enodnevni izzivi uvrščeni med specifike čete, zato je izvajanje in način prepuščen tradiciji čete oz. voditeljem čete.

VEŠČINSKI 3xP (preizkus, praznovanje, podelitev našitkov)

Tabor je najboljša priložnost za zadnji korak pri usvajanju veščin – 3xP. Več o tem v *Ceremonijah v veji IV*.

PISANJE ZLATIH MISLI, IZDELOVANJESPOMINČKOVZ TABORA

S pisanjem zlatih misli si IV drug drugemu izmenjajo lepe spomine in pozitivne vtise. Zlate misli so tudi priložnost, da IV podelimo kakšno spodbudno besedo. Prav tako lahko v povezavi z ambientacijo tabora pripravimo tudi druge spominčke (majice, obročke za rutko, fotografije, taborne knjižice ...).

TEKMOVANJE ZA NAJBOLJŠI VOD

Na koncu tabora podelimo priznanje **vodu, ki se je najbolj izkazal**. Tekmovanje lahko poteka čez celo leto, ali pa le na taboru (zbiranje točk pri pregledu šotora, dobro vzdušje v vodu, usvojene veščine, vestno opravljanje zadolžitev ...).

Nagrade so običajno praktične (skavtska literatura, oprema za vodovo skrinjo) ali simbolne. Nekatere čete poznajo častno zastavico ali značko, ki jo vod naslednje leto obesi poleg zastavice voda.

Podelimo lahko tudi priznanje za **naj izvidnika** in **naj vodnico** tistemu, ki se je najbolj izkazal.

Dobro je, da tekmovanje postane del tradicije in s tem dobra motivacija za zavzeto delo IV tako med letom kot na taboru.

DRUGE AKTIVNOSTI

- Ogled naravnih in kulturnih znamenitosti, spoznavanje okolja in navad prebivalcev,
- rafting, lokostrelstvo, paintball, splavarjenje,
- športne igre, olimpijada, kviz,
- delavnice,
- obisk gostov,
- izdelava in pošiljanje razglednic.

PODIRANJE TABORA

Pri podiranju tabora naj še posebej velja geslo: *»Skavt pusti prostor lepši, kot ga je prejel«*.

Tako moramo poskrbeti, da za nami ne ostanejo odpadki in da se na tabornem prostoru čim manj poznajo sledi našega bivanja (zasujemo luknje za odpadke, vrnemo travo z zemljo v ognjišče, odstranimo kamne in lesene ostružke iz prostora ...). Prav tako poskrbimo za našo opremo, da so šotori pri pospravljanju čisti in suhi.

Tabor je uradno zaključen v kvadratu z zadnjim spustom zastav in ceremonijo podiranja jambora. Vsak član enkrat simbolično zaseka v jambor, nato ga varno poderemo do tal. Z žago našagamo koščke jambora, ki ga udeleženci vzamejo domov za spomin na tabor.

Na koncu tabora se ne smemo pozabiti zahvaliti lastniku za prijaznost in pomoč ter poravnati vse stroške. Najboljše je, da se gre skupaj z lastnikom čez taborni prostor, s tem se izognemo morebitnim kasnejšim neprijetnostim, še posebej če nimamo velikega zaupanja v lastnika travnika. Za morebitne nevšečnosti se opravičimo in težave rešimo takoj.

9 SKAVTSKO ZNANJE V ČETI

»Kot vedno se tudi danes silno zapravlja človeške sposobnosti, predvsem zaradi neprimerne vzgoje. Običajnih dečkov se ne uči, naj vzljubijo delo. Tudi ko se učijo rokodelskih spretnosti ali poslovnih tehnik, se jim le poredkoma pokaže, kako naj iz tega razvijejo poslovno idejo. Poleg tega v njih ne prižgejo plamena želje po napredku. Vse prepogosto so za delo izbrani neprimerni ljudje, ki so kot ribe na suhem.

Ne da se natančno trditi, v čem je težava, vendar dejstvo je tako.

Zaradi tega dečki, ki teh darov niso dobili po naravi, zaidejo in postanejo postopači. V napoto so sebi in v breme državi, v nekaterih primerih celo nevarnost za državo. Veliki večini tistih, ki vendarle uspejo, pa bi to nedvomno šlo bolje, če bi bili bolj praktično vzgojeni.

Pri skavtih lahko naredimo vsaj nekaj, da odpravimo te slabosti. Ukrepamo lahko tako, da tudi najrevnejšemu dečku ponudimo izhodišče in priložnost v življenju, ki je v vsakem trenutku polno upanja in obogateno z rokodelskim znanjem.

Kako? Vsak običajno takoj pomisli na značke za ročne spretnosti. Čeprav jih imenujemo rokodelske spretnosti, so po naši lestvici standardov za obvladanje neke veščine le malo več kot hobiji. Vendar pa je to del naše strategije, da dečke vodimo tako, da mu za začetek predlagamo majhne in preproste dejavnosti. Ti hobiji se pozneje bolj razvijejo in se pri starejših skavtih razvijejo v poklic. Do takrat imajo hobiji svojo vrednost. Dečki se preko njih naučijo uporabljati svoje prste in možgane ter uživati pri delu. Nekemu dečku bo njegov hobi dolgo ostal le hobi, drugega pa bo lahko pripeljal do rokodelske specializacije in do poklica. V obeh primerih pa je manj verjetno, da bi dečka postala postopača. Hobiji so protistrup za hudičeve igrice.« Bi-PI, Priročnik za skavtske voditelje

Ena glavnih prioriteta voditeljev veje IV je, da skavti v četi pridobijo čim več uporabnega in preizkušenega skavtskega znanja. Skavtsko znanje je eno izmed tistih področij delovanja, ki nas loči od ostalih mladinskih organizacij.

Skavt ne pridobiva le na teoretičnem znanju, ampak razvija tudi veščine opazovanja, sklepanja in improvizacije. Tako krepi razvoj v spoznavnem in tudi drugih področjih. Pridobiva si samozavest, uri se v iznajdljivosti, vzdržljivosti, vztrajnosti ter sodeluje z drugimi pri premagovanju izzivov in težav. Pridobiva si spoštovanje do narave in stvarstva, Boga in domovine ter okolja, v katerem živi. Skratka, skavta vzgajamo celostno!

Skavtsko znanje je v teh smernicah razdeljeno na 9 področij, ki naj bi jih IV

kot vodnik oz. ob odhodu iz čete znal v napisanem obsegu. Seveda vsega skavtskega znanja ne more pridobiti v enem letu. Naloga četovodje je, da skavta postopoma pripelje do cilja (tekom vseh let). Klasični skavtski izpit je npr. lahko razdeljen na več stopenj. Prav tako ni nujno, da vsako leto obravnavamo vsa znanja v enaki meri – kakšno leto več delamo na ognjih, drugo več na orientaciji. Vsako leto izberemo tisto področje, za katero se nam zdi, da je četa v njem najšibkejša.

Prav zato smo pri vsakem področju skavtskega znanja napisali okvirne cilje – tista vodila, ki naj bi jih v končni fazi preverjali. Do sedaj ste četovodje po lastni presoji izpostavljali vsebine, ki spadajo pod posamezno znanje. Da pa bi prenašanje skavtskega znanja ne izostajalo in da bi imeli na državni ravni enoten osnovni nivo znanja (TZV, medstegovska srečanja), smo leta 2012 s tropom ŽvN določili minimalno raven, ki jo smatramo kot neko obvezo, ki naj bi jo znal vsak IV. Da ne bi bilo dileme – napisana so tudi tista znanja, ki jih vaši IV gotovo znajo. Morda bi sami kje dodali ali odvzeli kakšno znanje, vendar je potrebno nekje potegniti mejo in trop ŽvN je prav gotovo prava referenca v našem Združenju.

Predvsem vas ne bi radi prestrašili s tem. Še posebej, če se (še) ne počutite dovolj kompetentne. Vsega ni mogoče doseči v enem letu, ampak je to delo (in naloga) več generacij voditeljev. Pri vsem tem pa bomo zagotovo napredovali tudi voditelji. A odvisno je od nas samih.

9.1 Področja skavtskega znanja

OSNOVE SKAVTSTVA

IV pozna osnovne pojme skavtskega gibanja, začetnika Baden-Powlla in zgodovino skavtstva vse do danes. Ima rad domovino, je zvest Bogu in skavtskemu gibanju. Pozna:

- na pamet povedati obljubo in skavtske zakone ter njihov pomen,
- molitev IV,
- simbolika skavtske in slovenske zastave/grba, pomen znaka ZSKSS,
- barva IV,
- vod: oblika zastave voda, klic voda, osnovne funkcije v vodu, tradicija voda,
- piski in formacije, postavitve in vedenje v kvadratu,
- urejenost kroja, skavtska drža,
- pesmi: *Naj skavtski duh*, *Skavtska pesem*, *Slovesno obljubili smo*, slovenska himna
- pomen skavtskega pozdrava (ČOP in palec-mezinec),
- veje v stegu – poimenovanja in kratice,
- zavetnika veje (godovni datum, osnovno življenjsko zgodbo sv. Jurija – zakaj ga je Bi-Pi določil za svetnika skavtov),
- osnovni podatki o Bi-Piju (rojstni dan in letnica – dan spomina, osnovno o družini, njegov poklic, nagrade, ki jih je dosegel, poimenovanje Impessa, bitka pri Mafekingu, njegova žena),
- začetki skavtstva (knjiga *Skavtstvo za fante*, prvi tabor – datum in kraj, približen potek tabora),
- začetki skavtstva v Sloveniji pred vojno in začetek našega združenja (Peter Lovšin in letnica ustanovitve Združenja), osnovna povezava in primerjava s taborniki,
- ime in priimek trenutnega načelnika in načelnice.

ORODJA in UPORABA ORODJA

Pozna osnovno taborno orodje in zna rokovati z njim. Ima svoj nož in ga zna pravilno uporabljati. Pozna:

- primernost orodja (kot so npr. sekira, kramp, lopata, macola – udarno kladivo (nabrušenost, »nasajenost«), po uporabi ga shraniti, za seboj pustiti urejeno in čisto,
- varno in pravilno uporabiti sekiro in žago ter ju pravilno prenašati,
- nevarnost snete sekire, sekanje v varnem območju,
- žaganje v paru,
- našpičiti kol,
- ima nož vedno pri sebi, varno shranjenega v etuiju/nožnici,
- narediti lesen klin (oz. nekaj podobnega); odrezati debelejšo palico, pravilno rezati, zarezovati utore, lupiti lubje,
- kupiti dober in primeren nož.

BIVAKI IN ŠOTORJENJE

Zna postaviti standardni skavtski šotor in bivak iz šotork v vsakem vremenu ter je v njem že prespal. Pozna:

- šotorsko krilo in ponjavo,
- dobro napeti bivak/šotor (narediti leseni klin, uporabiti napenjalni vozal),
- primeren prostor za postavitev bivaka,
- pospraviti/postaviti šotor tudi v primeru slabega vremena (streho se podre na koncu),
- postaviti dvokapni bivak iz 3 šotorskih kril ali iz ponjave,
- vrvmi in palčni način vezenja šotorskih kril.

VOZLI, VEZAVE IN ZGRADBARSTVO

Pozna osnovne lastnosti različnih vrst vrvi, zna narediti trdno in premično zanko, se s pomočjo vrvi varno povzpeti na drevo. Zna trdno zvesti taborno zgradbo. Zna povezati dve vrvi, pri tem pa upošteva debelino vrvi ter zna napeti vrv na daljši razdalji (npr. med drevesoma).

VRVI:

- delitev vrvi na naravne in umetne; umetne na statične in dinamične; uporaba vrvi glede na lastnosti,
- skrb za vrvi: zlaganje, spajanje koncev vrvi.

VOZLI:

- osmica,
- ambulantni vozal,
- tovorni – začetni vozal vezav, pritrjevanje vrvi na kol,
- skrajševalni vozal,
- ribiški vozal – povezovanje dveh vrvi,
- tkalski vozal – povezovanje različno debelih vrvi,
- napenjalni vozal,
- kavbojski vozal in prusikov vozal – prusikarjenje,
- vozal fiksne zanke – mrtvi vozal,
- izdelava vrvne lestve (vozal zadruga),
- alpski metulj (fiksna zanka sredi vrvi, pomembna za napenjanje vrvi).

VEZAVE IN ZGRADBE:

- križna, vzporedna, diagonalna vezava; vezava za spojitev dveh koncev,
- izdelava trinožnika ali večnožnika,
- sistem vezav (estetsko je tudi kvalitetno) in uporaba pri vezanju zgradb,
- kuhinja – več možnosti zgradb in oblik,
- delanje utorov,
- povezovanje konstrukcije v višino.

OGNJI IN KUHANJE NA ODPRTEM OGNJU

Zna postaviti taborni ogenj in ga prižge z največ tremi vžigalicami ter si zna v vsakem vremenu zakuriti ogenj in si skuhati čaj, kosilo. Zna pripraviti in speči tvist, meso na žerjavici – pripraviti pravo žerjavico, peka na/v žerjavici.

OGNJI:

- varnost pri netenju ognja,
- dračje,
- različne debeline lesa,
- sprotno sestavljanje ognja,
- požarna ogroženost (spremljanje razmer), varno gašenje ognja,
- različna netiva (breze se ne reže kot kebab),
- taborni ogenj in nekaj oblik tabornih ognjev (piramida, pagoda, stražni ogenj ...),
- vžigalice v vsakem vremenu,
- kresilo v lepem vremenu.

KUHANJE NA ODPRTEM OGNJU:

- enostavne jedi na odprtem ognju (npr. makaroni), pomena prihranka časa in energije zaradi uporabe pokrovke, zaščite ognja pred vetrom,
- pravilo, da se kuha na ognju, peče pa na/v žerjavici,
- narediti maso za skavtski kruh – tvist,
- pripraviti žerjavico in speči krompir,
- postaviti tri/štirinožnik in narediti leseno kljuko/kavelj za posodo/kotel,
- pravilno poskrbeti za kurišče, kjer pripravlja hrano (lokacija, zaščita ...).

RASTLINE IN DENDROLOGIJA (DREVESOSLOVJE)

Zna prepoznati nekaj osnovnih užitnih rastlin in jih uporabiti pri čajih, začimbah in v prehrani. Zna prepoznati pogoste drevesne vrste v Sloveniji in zna izkoristiti uporabno vrednost vsake vrste.

RASTLINE:

- glavne strupene rastline (zlatica, šmarnica, volčja jagoda, podlesek),
- 5 užitnih divjih rastlin in njihovo uporabo,
- vsaj ena divja rastlina, ki jo lahko uporabimo kot začimbo ali dodatek (rman, materina dušica, kopriva),
- čaj iz divjih rastlin v vseh letnih časih (vsaj 2 rastlini),
- zeliščni namaz s skuto in kisló smetano (rman, materina dušica, kislica, čemaž, meta, vršički iglavcev),
- spomladanska solata z vsaj tremi spomladanskimi divjimi rastlinami (regrat, lipovi in bukovi listi, trobentica, marjetica, črna in bela detelja, pokalica, smrdljivec ...).

DENDROLOGIJA – DREVESOSLOVJE:

- ločiti iglavce od listavcev,
- glede na vrsto kuhe/peke izbrati pravi les,
- pozna lesko, brezo, bukev, hrast, javor, gaber, lipo, vrbo, smreko, bor; vedeti katere drevesne vrste se lahko uporabljajo v skavtske namene,
- poznati razlike med smreko in jelko, kaj je sušica.

ORIENTACIJA IN ODPRAVA

Zna določiti smer neba in se po tem orientira ponoči in podnevi – natančno s kompasom, zadovoljivo brez kompasa. Zna s karto ubrati pravo pot proti cilju in oceniti, koliko časa potrebuje za pot. Ima osnovno skavtsko opremo in jo zna pravilno uporabljati in skrbeti zanjo.

ORIENTACIJA:

- strani neba,
- karta – kaj pomenijo glavni simboli na karti (glavna in stranska cesta, voda, daljnovod),
- uporaba kompasa za določitev smeri neba,
- potna znamenja,
- azimut, kontra-azimut in hoja po azimutu, določitev stojišča,
- orientiranje karte,
- orientacija brez kompasa (ura, senca, položaj sonca ...),
- osnove nočne orientacije (določitev severnice),
- ocenjevanje razdalje, osebne mere za določitev prehojene razdalje,
- merilo karte (številčno merilo, grafično merilo),
- ocenjevanje višine,
- vpliv kovinskih predmetov na magnetno iglo,
- osnove vrisovanja.

ODPRAVA:

- osnovna skavtsko opremo (spalka, armafleks, nož, menaška, čutara, palerina ...),
- spakirati nahrbtnik tako, da dež ne zmoči oblek; teža je pravilno razporejena – pakiranje za potep in tabor,
- pravilno oprtati nahrbtnik/astavitev glede na velikost,
- prednosti sistema večslojnega (čebulnega) oblačenja in funkcije plasti oblačil,
- primerno se obleči vremenskim razmeram dobro obutev.

OPAZOVANJE NARAVE IN STEZOSLEDSTVO

Opazuje naravo, pozna pogoste živali na območju Slovenije, njihove lastnosti, življenjski prostor in navade ter se uri v prepoznavanju sledi. Pozna:

- živali na Slovenskem območju (srna, lisica, volk, medved, zajec, jazbec ...),
- sledi živali (srna, lisica, jazbec, pes, mačka ...) in sledi človeške civilizacije: tek/hoja človeka, smer vožnje avtomobila, število oseb,
- navade živali in njihovo prehranjevanje (rastlinojeda, mesojeda, vsejeda žival),
- v gozdu opazi stečine, brloge in ostale jasne znake prisotnosti živali (v vseh letnih časih),
- življenjski prostori živali (rob jase, globoko v gozdu, v vodi, ob vodi, v visokogorju).

PRVA POMOČ

Zna ukrepati v nesreči in pomagati poškodovanemu. Zna prenašati ponesrečenega na varno in prepozna najosnovnejše življenjsko ogrožajoča stanja in pravilno ukrepa. Pozna pogoste bolezenske znake – preventiva in kurativa. Pozna:

- prenos ponesrečenega – Rautkov prijem, »stolček«, improvizirana nosila iz šotorke in palic,
- telefonska številka 112,
- prepoznavanje stanja zavesti (zavest – nezavest) in
- prepoznavanje stanja poškodovanega (šok, poškodba),
- nezavestni – pravilno preverjanje dihanja, položaj za nezavestnega,
- šok in položaj za šok (preverjanje znakov šoka – močna bledica, izgubljanje zavesti, huda krvavitev ...),
- položaj telesa ob poškodbah prsnega koša, trebuha,
- uporaba trikotne rute – imobilizacija poškodovane roke (ruta pestovalka), noge (noga ob nogo),
- vloga hlajenja poškodovanega dela ob poškodbah in opeklinah,
- oskrba manjših krvavitev (spiranje in obliži), preprečiti zastrupitev rane,
- hude krvavitve: digitalni pritisk na žilo – pozna mesta pritiska na telesu za zaustavitev krvavitve, kompresijska obveza (gaza, povoj, pritisk na mesto krvavitve),
- pravilno ukrepati v primeru podhladitve telesa, omrzlin udov,
- zaščita pred klopi, soncem, dehidracijo; zavedanje posledic,
- bolezni in poškodbe na taboru ter pri skavtskih aktivnostih – pravilno ukrepanje in preprečevanje: podhladitve, omrzline, opekline, sončarice, zaprtja/driske, zastrupitve s hrano, dehidracije, žuljev, klopov in pikov žuželk – alergije, poškodba glave, zvini.

9.2 Skavtski izpit

Namen skavtskega izpita je preverjanje osnovnega skavtskega znanja IV. Vsaka četa ima svojo tradicijo, običajno pa se skavtski izpiti izvajajo proti koncu skavtskega leta – na pomladovanju, na srečanju čete ali celo na taboru. Za novince, ki so prvo leto v četi je opravljen skavtski izpit pogoj za usvojitve stopnje IV raziskovalca. V naslednjih letih in naslednjih stopnjah znotraj sistema osebnega napredovanja skavtski izpit ni posebej izpostavljen, lahko pa se ga vključi kot specifikum čete.

9.2.1 Vsebina

Vsebina izpita je odvisna od stopnje znotraj sistema osebnega napredovanja, na kateri se nahaja izvidnik in tradicije čete. Zajema vsa področja veščin skavtskega znanja, primerno pa se prilagaja težavnostna stopnja. Na primer: novinec bi dobil nalogo na izpitu, da mora primerno izbrati in pripraviti mesto ter zakuriti ogenj (brez posebnih omejitev). Pri IV, ki pa usvajajo višje stopnje, bi pri enaki nalogi imeli omejitve (na primer število poskusov). Do odhoda iz čete naj bi vsak IV usvojil skavtska znanja, podana v smernicah skavtskega znanja za posamezno področje.

Izpit vsebuje tudi osnove skavtstva, pri preverjanju katerih moramo biti še posebej iznajdljivi, da ne bo skavtski izpit postal pisanje šolskega testa. V samo vsebino osnov skavtstva se lahko po tradiciji čete vključijo tudi vsebine, kot je na primer zgodovina stega, pomen barv stegove rutke in podobno.

Pogosto voditelji čet oblikujejo interno gradivo, s katerim si izvidniki pomagajo pri pripravi na izpit. Interno gradivo je priporočljivo še posebej v prej opisanem primeru, da četa zaradi tradicije doda kakšne vsebine, ki niso zajete v priročniku *Bodi pripravljen*. V vsakem primeru pa je priporočljivo, da so IV seznanjeni z vsebinami, ki jih morajo na določeni stopnji poznati, še posebej novinci, ki se bodo srečevali z obilico novih znanj in veščin. Priporočljiva je izdelava dokumenta s smernicami za posamezno stopnjo osebnega napredovanja.

POMEMBNO: Skavtski izpit mora biti zastavljen tako, da bi ga voditelj rešil vsaj 3x hitreje kot izvidnik, vključevati mora znanje, ki ste ga čez leto podali in naj temelji na praktičnem preizkusu. Naj izvidniku predstavlja izziv, ne pa ovire, naj bo prijetna izkušnja, ki bo od njega zahtevala delo in mu na koncu dala potrditev, nikakor pa naj to ne bo nekaj, česar se IV boji. Skavtstvo ni šola, ampak je igra. Naučimo jih znanja, ki ga bodo znali uporabljati, ne znanja, ki ga bodo po izpitu pozabili.

NAMIG ZATE – Primer: Smernice za skavtski izpit (področje: Baden-Powell in zgodovina skavtstva)

Novinec

- Ve, kdo je bil Baden Powell.
- Pozna najpomembnejše dogodke iz Bi-Pijevega življenja.

IV raziskovalec

- Ve, kdo je bil Baden Powell.
- Pozna najpomembnejše dogodke iz Bi-Pijevega življenja (z letnicami).

IV poznavalec in IV mojster

- Ve, kdo je bil Baden Powell.
- Pozna najpomembnejše dogodke iz Bi-Pijevega življenja (z letnicami).
- Pozna osnovne podatke o začetku skavtstva v Sloveniji in v stegu.

Izpit naj ne bo zgolj pisanje testa in preverjanje teoretičnega znanja, ampak naj vsebuje tudi praktični del.

NAMIG ZATE – Izvedba skavtskega izpita; primer dobre prakse

Pred izpitom si voditelji razdelimo področja skavtskega izpita. Vključimo lahko tudi PP na služenju. Skupaj pregledamo smernice, ki so jih dobili IV na srečanju. S pomočjo smernic vsak voditelj pripravi naloge za svoje področje.

Na dan izpita prejme vsak IV knjižico, v kateri so zapisane vse njegove naloge in ime voditelja, pri katerem opravi to nalogo. Med posameznimi nalogami so v knjižici vključena teoretična vprašanja. Ker prejme vsak IV svojo knjižico, ima v njej vključene samo tiste naloge, ki so primerne njegovi stopnji osebnega napredovanja. Voditelj, pri katerem izvaja praktični del, se lahko vedno prepriča, na kateri stopnji napredovanja je IV in kakšna točno naloga je primerna zanj.

IV krožijo od voditelja do voditelja in pri vsakem opravijo praktični del iz posameznega področja. Voditelj njihove rezultate in opažanja vpiše v knjižico. Vmes (na primer, ko čakajo na vrsto pri kakšni točki) imajo IV čas, da izpolnijo še teoretična vprašanja. Ko izpolnijo celotno knjižico, jo oddajo četovodji. Teoretična vprašanja lahko vključimo tudi na praktičnih točkah. IV na primer na eni točki najprej zakuri ogenj, nato dobi še vprašanje o pomenu barv stegove rutke.

Izsek iz knjižice za skavtski izpit – teoretično vprašanje in praktična naloga

Razloži skavtski pozdrav in zapiši skavtsko geslo, ki povezujeta skavte po vsem svetu.

Skavtsko geslo: _____

NALOGA: Pokaži svoje znanje iz povezovanja. Z uporabo kvadratne in križne vezave izdelaj okvir (kvadrat); poveži 2 vrvici, izdelaj trdno zanko in skrajšaj vrv. Naredi še tovorni voz in 5 vozlov po izbiri ter pojasni njihovo uporabo. Izdelaj še trinožnik.

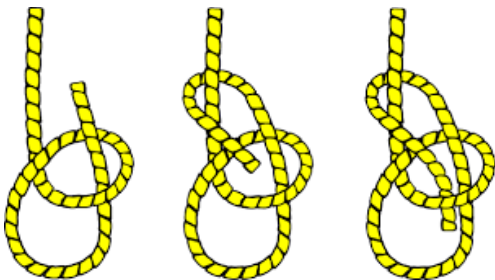
Komentar voditelja:

9.3 Podajanje skavtskega znanja čez leto

9.3.1 Splošne smernice podajanja skavtskega znanja

Podajanje skavtskega znanja naj ne temelji na teoriziranju in predavanjih. Vsako stvar najprej prikažemo praktično, če se le dá na več načinov. Za učenje lahko uporabimo tudi igre ali zgodbe, da si IV spretnost lažje zapomnijo in ponavljajo sami. Ko prikažemo želeno veščino, naj vsak IV stvar ponovi, dokler je ne usvoji. Največkrat bomo voditelji predajali znanje vodnikom, oni pa naprej ostalim izvidnikom. Zato moramo mi vodnikom veščino prikazati zelo dobro in poskrbeti, da jo vsi zares dobro usvojijo in jo bodo lahko uspešno predali naprej. Vodniško srečanje naj se zato zaključi s kakšno igro ali aktivnostjo, v kateri bodo IV preizkusili nove veščine. Na spletni strani veje IV lahko pod zavihkom *Gradiva* najdeš konkretne primere in ideje za pripravo srečanj za določena področja skavtskega znanja.

Primer: zgodba za učenje mrtvega vozla

Kača gre iz jezera okrog drevesa in se vrne v jezero. Na koncu primemo »kačo« in »drevo« ter vozle zategnemo. Dolžina »kače« je zanka, ki nam bo ostala.

Večino skavtskega znanja bodo IV pridobili na srečanjih voda. Srečanja čete in izhodi pa priložnost za preverjanje usvojenega znanja in poglobljanje. Zato moramo v četi vzpostaviti učinkovit prenos tega znanja. Vezni člen so vodniki. Vsako aktivnost, povezano s kakšnim skavtskim znanjem, ki se bo izvajala na srečanju voda, najprej izvedemo na vodniškem srečanju. Vodniki naj aktivnost preizkusijo, da se naučijo ali spomnijo veščine in jo utrdijo. Priporočljivo je, da vodnik dobi izvleček o tej aktivnosti, ki vsebuje seznam potrebne opreme in potek dela. Vodnik nato izvede aktivnost na vodovem srečanju.

IV poznavalec mora, preden postane IV mojster, pripraviti in izvesti aktivnost, povezano s področjem skavtskega znanja, katerega poznavanje je izkazal z usvojenim našitkom. Izvedbe teh aktivnosti lahko izkoristimo na kakšnih srečanjih čete, še posebej, če več IV pripravlja enako aktivnost. Na primer: IV, ki so usvojili veščino prve pomoči na zimovanju, pripravijo poligon s »ponesrečenci«, na katerem se ostali IV učijo oz. ponovijo znanje prve pomoči. V takšnem primeru naj voditelj nadzira delo bodočih IV mojstrov in jih usmerja, da si ne zadajo preveč nerealne cilje.

9.3.2 Razdelitev dela med voditelji

Voditelji naj si na začetku leta razdelijo področja skavtskega znanja, za katera bodo pripravili srečanja oz. aktivnosti. Vsak voditelj naj prevzame kakšno področje. Naj ne sloni celotno skavtsko znanje na enem ali dveh voditeljih, vključeno naj bo celotno vodstvo. Samo tako lahko ohranjamo primeren nivo znanja iz generacije v generacijo in se izognemo temu, da se kakšno leto v četi ne bi izvajalo kakšnega področja skavtskega znanja.

9.3.3 Podajanje skavtskega znanja skozi leto

Pri načrtovanju skavtskega leta smo pozorni, da vključujemo področja skavtskega znanja primerno glede na razmere (letni čas) in glede na druge dogodke čete oz. stega (npr. dan spomina). Raje kot da se posvetimo samo enemu področju in ga obdelamo do podrobnosti, naj se znanje nadgrajuje skozi celo leto iz različnih področij. Tako bodo IV imeli več časa, da usvojijo nove spretnosti in jih udejanijo na izhodih in taboru. Na primer, če bi celotno področje orientacije in odprave obdelali pred jesenovanjem, bi IV pridobljeno znanje in spretnosti do konca leta najverjetneje pozabili. Bolje je, če se pred jesenovanjem naučijo pravilno spakirati nahrbtnik, pred zimovanjem to ponovijo in usvojijo še uporabo zemljevida. Tako naprej znanje o orientaciji in odpravi do konca leta nadgrajujejo ter hkrati utrjujejo že znano.

Primer razdelitve področij skavtskega znanja od začetka skavtskega leta do tabora

	Predlagana področja
Jesen (oktober, november)	Ozadje skavtstva
	Orodje in uporaba orodja
	Ognji in kuhanje
	Opazovanje narave in stezosledstvo

Na začetku skavtskega leta je dobro vključevati področja, ki so hkrati zanimiva novincem in starejšim skavtom. Poleg tega je dobro biti pozoren na področja, ki so ključna za varno delo IV na srečanjih. Zato je smiselno na začetnih srečanjih vključiti poznavanje uporabe orodja. Ponavadi IV zanimajo ognji in kuhanje. Tako se lahko v tej fazi vključi osnove kurjenja (izbira in priprava gorišča, kurjenje ognja s sestavljanjem).

	Predlagana področja
Zima (december, januar, februar)	Ozadje skavtstva
	Vozli, vezave in zgradbarstvo
	Prva pomoč
	Orientacija in odprava
	Opazovanje narave in stezosledstvo

V zimskem času smo velikokrat omejeni z vremenskimi razmerami, zato je dobro vključevati področja, ki niso odvisna od vremena. Na področju vozlov, vezav in zgradbarstva lahko v tej fazi začnemo z vozli (spoznavanje vozlov in njihova uporaba). Pred zimovanjem ali na zimovanju je dobro vključiti prvo pomoč. Prav tako lahko na zimovanju vključimo osnove orientacije. Zimski čas je zelo primeren tudi za opazovanje narave in stezosledstvo, saj nam sneg in gozdovi brez listja omogočajo opazovanje sledi živali. Lahko pa tudi zimo izkoristimo za prikaz oz. učenje tehnik netenja ognja v snegu, kar je zanimivo predvsem za starejše IV.

	Predlagana področja
Pomlad (marec, april, maj)	Orodje in uporaba orodja
	Bivaki in šotorenje
	Vozli, vezave in zgradbarstvo
	Ognji in kuhanje
	Rastline

	Orientacija in odprava
--	-------------------------------

Pomlad je čas, ko se začne večina srečanj odvijati v naravi. Na začetku je dobro, da IV še enkrat utrdijo znanje o uporabi orodja, lahko dodamo še kakšno orodje, ki ga jeseni še niso uporabljali (na primer jeseni začnemo z nožem, spomladi dodamo sekiro in žago). Na področju vozlov, vezav in zgradbarstva preidemo iz poznavanja vozlov še na učenje vezav in izgradnjo preprostih zgradb. Prav tako lahko vozle povežemo s postavljanjem bivakov in šotorenjem. Prvič v skavtskem letu se nam ponudi priložnost spoznavanja rastlin. Nadgradimo tudi znanje o ognjih in kuhanju na odprtem ognju.

	Predlagana področja
--	----------------------------

Poletje (do tabora)	Skavtski izpit in priprava na tabor
----------------------------	-------------------------------------

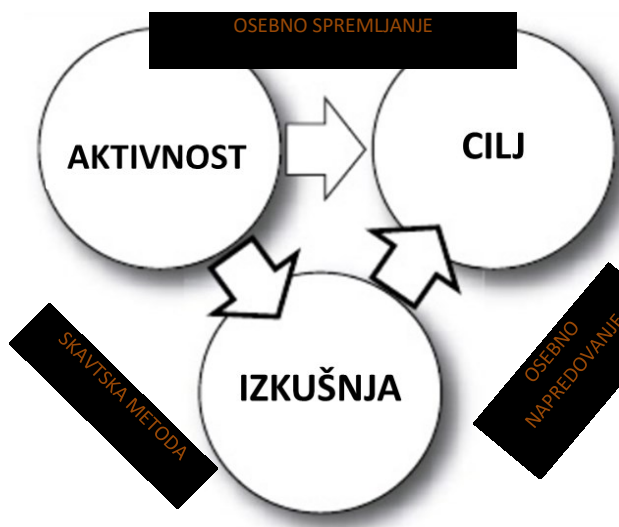
Konec skavtskega leta zaznamuje skavtski izpit. Pred samim izpitom je dobro, da IV ponovijo usvojeno znanje. Prav tako v tem času do konca skavtskega leta oz. do tabora utrdimo tista znanja, za katera vemo, da bodo na taboru potrebna. Še posebej moramo biti pozorni na to, če poteka skavtski izpit in obljube v sklopu tabora.

10 CELOSTNI RAZVOJ POSAMEZNIKA

V uvodnem poglavju o *Izvidnikih in vodnicah* smo omenili šest področij osebnega razvoja. Bi-Pi je v *Priročniku za skavtske voditelje* podal praktičen pogled na razvoj posameznika.

<p>ZNAČAJ življenje z drugimi načela in vrednote duhovnost</p> 	<p>SKAVTSKO ZNANJE IN ROČNE SPRETNOSTI tehnične sposobnosti ustvarjalnost in iznajdljivost intelektualne vrline</p>
<p>ZDRAVJE IN TELESNA MOČ skrb za telo in zdravje telesna moč in vzdržljivost</p> 	<p>SLUŽENJE BLIŽNJEMU nesebičnost duh služenja državlanski smisel za dolžnost in skupno dobro, domoljubje</p>

Katerikoli pogled nam je ljubši, osebni razvoj je prepleten proces, ki zadeva notranji svet IV in skavtsko vzgojo s pomočjo voditeljadelo voditelja pa skavtski metodi. Ko voditelji pripravljamo aktivnosti za naše IV, imamo (naj bi imeli v mislih) poleg naših načrtovalnih ciljev tudi dolgoročne cilje, namen skavtstva. Tega se seveda IV niti ne zavedajo, njim je pomembna izkušnja, doživetje, ki pa mu omogoča, da se osebno razvija Ravno to ga usmerja h končnemu cilju: odgovornemu, pristnemu, samostojnemu in zdravemu človeku, državljanu, kristjanu Voditelji pri tem nismo le izvajalci vzgojnega programa, ampak aktivno spremljamo skavta!

10.1 BI-PI O POMENU OSEBNEGA NAPREDOVANJA

Preden si поблиže pogledamo, kako naj bi sistem osebnega napredovanja deloval, prilagamo daljši odlomek iz Bi-Pijevega priročnika, kjer na neposreden in danes ravno tako aktualen način opiše pomen osebnega napredovanja ter zastavi smer, h kateri naj stremi vsak voditelj.

ZNAČKE NAPREDOVANJA

Namen značk je, da bi v vsakem dečku vzbudile zanimanje za hobije in ročna dela, izmed katerih mu bo katera nekoč morda priskrbela službo in mu tako preprečila, da bi se znašel v brezupnem in nemočnem položaju, ko bo moral vstopiti v svet.

Značke so zasnovane tako, da dečka spodbudijo, da se začne ukvarjati s hobijem in pri tem napreduje. Za zunanjega opazovalca so značke znamenje, da je deček napredoval. Značke ne označujejo, da je deček mojster tiste veščine, v kateri je bil preizkušen. Če bi skavtstvo kadarkoli preoblikovali v uradni sistem resnega poučevanja učinkovitosti, bi izgubili celotno bistvo in vrednost skavtske vzgoje. Poleg tega bi s tem mejili na delo v pristojnosti šole, ne da bi imeli na razpolago izkušene strokovnjake, ki bi to izvajali.

Želimo, da bi VSI naši dečki napredovali zaradi živahnega razvoja, ki bi potekal v njihovi notranjosti, in ne zaradi zadolžitve formalnega pouka, ki poučuje od zunaj.

Sistem značk pri skavtih je koristen tudi za voditelja, saj z njimi lahko spodbuja navdušenje vsakega in kateregakoli dečka za hobije, ki mu pomagajo oblikovati njegov značaj ali razviti njegove spretnosti.

Gre torej za sredstvo, ki je – če se ga uporablja modro in razumno – usmerjeno v to, da daje upanje in ambicijo tudi najbolj neodločenim in sramežljivim dečkom, ki bi sicer hitro zaostali v življenjskem teku in bi bili zato prikrajšani za vsako upanje. Prav zaradi tega nismo določili stopnje sposobnosti, ki naj bi jo dosegli. Naš kriterij za pridobitev značke ni določena stopnja oziroma kakovost znanja ali spretnosti, ampak KOLIČINA TRUDA, KI GA JE DEČEK VLOŽIL, DA BI TO ZNANJE ALI SPRETNOST DOSEGEL. Ta kriterij izenači možnosti najbolj obupanega dečka z njegovim bolj uspešnim bratom.

Razumevajoč voditelj, ki se je poglobil v psihologijo svojih dečkov, bo izenačil pogoje, tako da bo počasnejšemu dečku omogočil pravičen začetek ob njegovem intelektualno bolj uspešnem bratu. Na ta način bo sramežljivi deček, v katerem se je zaradi mnogih neuspehov razvil kompleks manjvrednosti, z lahkoto dosegel nekaj prvih zmag, ki ga bodo opogumile, da se bo še bolj potrudil. Če vztraja, naj bo še taka neroda, mu njegov mentor lahko podeli značko, kar dečka običajno spodbudi, da vztraja, dokler ne osvoji tudi drugih značk in pridobi sposobnosti običajnega dečka.

Preizkus za pridobitev značke poteka posamezno in ne v obliki tekmovanja. Voditelj in mentor morata zato dobro sodelovati, oceniti vsakega posameznika po njegovih sposobnostih in se odločiti, kdaj biti širokega srca in kdaj biti strožji.

Nekateri voditelji vztrajajo, da morajo biti njihovi skavti vrhunski, da lahko osvojijo značko. V teoriji je to zelo dobro, kajti nekateri dečki bodo na ta način dosegli ogromno znanja. Vendar je naš cilj, da pri vseh dečkih vzbudimo zanimanje. Če voditelj za prvo prepreko postavi lahko ograjo, jo bodo skavti samozavestno in navdušeno preskočili; če pa jih postavi pred navpičen, kamnit zid, se bodo prestrašili in ga ne bodo preskočili.

Po drugi strani pa tudi pretiravanja v nasprotno smer ne priporočamo, in sicer, da se značke podeli ob najmanjšem poznavanju snovi. Pri tem morajo mentorji uporabiti svoj čut in ravnati po lastnem preudarku, ne da bi pri tem pozabili na bistvo.

Vedno obstaja nevarnost, da bi »lov na značke« izpodrinil »pridobivanje značk«. Naš namen je vzgojiti dečke v nasmejane, razumne, skromne in delavne državljane, ne pa v nadute in nečimrne fantiče. Voditelj mora skrbno nadzorovati lov na značke in ugotoviti, kdo značke le lovi in kdo si zanje navdušeno ter resno prizadeva.

Zato je uspeh sistema značk v veliki meri odvisen od voditelja in njegovega individualnega pristopa.

10.2 SISTEM OSEBNEGA NAPREDOVANJA V VEJI IV

Sistem ON je enoten pripomoček za osebno napredovanje za vse čete, ki:

- upošteva:
 - glavne metodološke pripomočke veje IV,
 - tradicijo čet,
 - vsa področja razvoja,
- je uokvirjen in uporaben ter hkrati prilagojen posamezniku,
- omogoča različne zahtevne ravni za IV vseh naših čet,
- olajša delo četovodji in je povezan z osebnim spremljanjem.

Sistem osebnega napredovanja tako ni nek nov sistem, ki bi od IV voditeljev poleg ustaljenih dogodkov v četi zahteval še druge aktivnosti, ampak je del skavtske metode, del elementa osebnega napredovanja. Gre za orodje, ki povezuje glavne metodološke pripomočke v četi v celoto v luči poti, ki jo vsak IV prehodi skozi leta v četi. Posamezne metodološke pripomočke smo podrobneje predstavili že v prejšnjih poglavjih, tukaj jih le naštevamo in še enkrat osvetlimo njihov pomen znotraj sistema.

ŽIVLJENJE V VODU – FUNKCIJA V VODU	Glavna značilnost čete je njena organiziranost po vodih. Vsak vod vodi vodnik, preostali člani pa si razdelijo delo po funkcijah in tako po svojih močeh prispevajo (služijo) v dobro voda. S tem se IV krepijo v timske delu in četu za odgovornost ter spoznavajo pomembnost posameznika v skupnosti.
SKAVTSKO ZNANJE	<p>»Življenje na prostem je resnični gradnik skavtstva in ključ do njegovega uspeha.« (Bi-Pi)</p> <p>Z učenjem skavtskega znanja spoznavamo način življenja, neposredno povezan z naravo in s tem krepimo občutek povezanosti. Hkrati IV napreduje na moči in znanju ročnih spretnosti, uri značaj (ko se je treba močno potruditi za prižig ognja) in krepí samopodobo ter pridobi samozavest (ko prvič prespi v naravi, postavi svoj bivak ...). Gre tudi za izkušnjo timskega dela (ko se postavlja visok jambor). Nenazadnje, preko življenja v naravi spoznavamo stvarstvo in Boga stvarnika.</p>
INTERESNE VEŠČINE	<p>»Namen značk je, da bi v vsakem dečku vzbudile zanimanje za hobije in ročna dela, izmed katerih mu bo katera nekoč morda priskrbela službo in mu tako preprečila, da bi se znašel v brezupnem in nemočnem položaju, ko bo moral vstopiti v svet.« (Bi-Pi)</p> <p>Čeprav je skavtsko znanje tista osnova, ki jo nikoli ne smemo v četi pozabiti dovolj poudarjati, pa skavtstvo posamezniku ponuja iskanje in razvijanje lastnih interesov in talentov. Z utečenim sistemom usvajanja interesnih veščin (preko 7 korakov) se IV sreča z načrtovanjem in sestavljanjem ciljev ter izpolnjevanjem le teh. Krepí zavest, da je sam odgovoren za svojo osebno rast. Pridobljene veščine in znanje mu vlivajo pogum in samozavest, pridobljeno znanje pa lahko uporabi v dobro čete ali izven skavtov.</p>
ŽIVLJENJE V ČETI (SPECIFIKE ČETE)	Posamezniki sestavljajo vod, vodi pa četo. Ta se srečuje na dogodkih, izzivih, kjer se vrstijo številne aktivnosti in ceremonije. S tem IV vseskozi osebno

napreduje, tudi če tega ne dojema. Vsakič, ko IV neko stvar naredi prvič, ko se udeleži nekega dogodka, da obljubo, dobi skavtsko ime, ko nekoga drugega nekaj nauči, stopi korak naprej na svoji poti osebnega napredovanja. Ker se tradicije in navade od čete do čete razlikujejo, s tem poudarjamo tudi vlogo posameznega voditelja, ki lahko v sistem osebnega napredovanja vključi njemu/njihovi četi pomembne vidike.

10.2.1 GLAVNI OKVIR SISTEMA

IV napreduje v treh stopnjah. To so **IV raziskovalec**, **IV poznavalec** in **IV mojster**.

okvirno obdobje	1.–2. LETO V ČETI	2.–4. LETO V ČETI	4.–5. LETO V ČETI
za napredovanje se IV izkaže ...	OSNOVNA ODGOVORNOST, SPOZNAVA, PREJEMA ZNANJE	VEČJA ODGOVORNOST IN DOLŽNOSTI, SPECIALIZIRA, POGLABLJA ZNANJA	VODJA, ORGANIZATOR, MENTOR SPECIALIZIRA, POGLABLJA ZNANJA, PREDAJA ZNANJE
... in nato postane:	IV RAZISKOVALEC	IV POZNAVALEC	IV MOJSTER
našitek stopnje			

10.2.2 PODROBNEJE O GLAVNIH ELEMENTIH SISTEMA OSEBNEGA NAPREDOVANJA

FUNKCIJE V VODU

Vsak član v vodu naj ima svojo funkcijo. Priporočenih funkcij je sedem. Če ima četa tradicijo izvajanja katere dodatne funkcije (blagajnik, duhovnež, zabavnež ...), lahko ima član voda to funkcijo, če so ostale že zasedene. Priporočamo, da funkciji vodnika in podvodnika opravljajo samo IV, ki je že osvojil stopnjo mojstra.

Če IV opravlja funkcijo na stopnji raziskovalca, bo opravljal samo splošne naloge posamezne funkcije. IV na stopnji poznavalca in mojstra opravlja še dodatne naloge. Četa lahko dodatne naloge prilagodi glede na specifične čete (primer: Če četa do sedaj ni imela vodove opreme, je lahko vzpostavitev opreme naloga za gospodarja na stopnji mojstra. Če pa je sistem vodove opreme že vzpostavljen in je naloga gospodarja samo skrb za njo, je to lahko naloga za stopnjo poznavalca.) Za opravljanje funkcije na stopnji poznavalca naj izbere vsaj eno dodatno nalogo, na stopnji mojstra pa vsaj dve.

Priporočila za večje vode

V takem primeru lahko:

- a) Uvedemo dodatno funkcijo (blagajnik, duhovnež ...) in o tem obvestimo DVIV. Za vsako dodatno funkcijo je potrebno določiti splošne naloge, predloge aktivnosti skozi leto in dodatne naloge za opravljanje funkcije na posamezni stopnji.
- b) Enako funkcijo opravljata dva IV. Dobro je, če v takem primeru funkcijo opravljata IV, ki sta na različnih stopnjah – starejši v funkcijo uvaja mlajšega. Funkcije, ki se ne morejo podvajati so vodnik, podvodnik in zastavonoša.

Priporočila za manjše vode

V takem primeru najprej določimo funkcije: vodnik, podvodnik in zastavonoša. Ostale funkcije določimo po prioritetah čete (primer: če ima četa vodovo opremo, ne pa vodove prve pomoči, ima funkcija gospodarja prednost pred bolničarjem). Naloge manjkajočih funkcij porazdelimo med obstoječe funkcije (samo splošne naloge).

Navezava na veščine

Pri funkcijah kuhar, bolničar, gospodar je smiselno povezati opravljanje funkcije z opravljanjem veščine skavtskega znanja.

VEŠČINE SKAVTSKEGA ZNANJA

IV lahko usvaja veščine skavtskega znanja, ki so enako razdeljene kot področja skavtskega znanja (+TZV Car). Okvirne pogoje za posamezno veščino najdeš v Priročniku za osebno napredovanje v veji IV od A do Ž, razdeljeni pa so v dva dela:

- IV popolnoma obvlada osnovno skavtsko znanje izbrane veščine – tako je lahko mentor novincem pri učenju, na skavtskem izpitu pa ta del naredi brez napak.
- Poleg osnov si izbere nekaj dodatnih izzivov izmed nabora, ki mu jih v četi lahko ponudimo.

Vsako področje ima le eno stopnjo, smiselno je, da IV osvoji čim več področij, ki nadgradijo njegovo osnovno skavtsko znanje.

Osnove skavtstva		Stezosledstvo in živali		Bivakiranje	
Pioneristika		Prva pomoč		Orientacija in odprava	
Ognji in kuhanje		Rastline		TZV Car	

Skavtsko večino si izbere IV sam; smiselno je, da ga četovodja pri tem usmerja. Določene funkcije v vođu (bolničar, kuhar, gospodar) je smiselno povezati tudi z opravljanjem skavtske ali interesne veščine, ki zajema to področje.

Ko si IV izbere področje skavtskega znanja, si mora za usvojitev našitka izbrati izzive izmed podanih primerov. Tudi tukaj naj ga četovodja usmerja in naj bo pozoren na naslednje:

- Ali izbrani izzivi pokrivajo vse (čim več) podanih smernic skavtskega znanja na tem področju?
- So izbrani izzivi iz vseh pod področij, ki jih zajema sklop (da ni, na primer, na področju Ognji in kuhanje izbral samo izzivov iz kuhanja)?
- Je IV izbral samo enostavne/hitre izzive, ki mu pravzaprav niso v izziv?

Četovodja lahko tudi doda kakšne izzive, ki niso podani. Prav tako lahko, po lastni presoji (in navadah čete), določi, da so nekateri izzivi obvezni za opravljanje veščine.

Izvajanje in preverjanje

Podani izzivi se razlikujejo med seboj po trajanju izvajanja, zahtevnosti in času, ko jih je najprimerneje oz. najenostavneje izvajati. Zato naj četovodja že od začetka preverja (in spodbuja) IV, da sproti opravljajo tiste izzive, pri katerih je to mogoče.

Za preverjanje opravljenih izzivov je odgovoren četovodja. Ta lahko, na primer, postavi dva datuma (primer: na zimovanju in na taboru), ko lahko IV predstavi svoj napredek in opravljene naloge. S tem bo četovodja poskrbel, da ne bodo vsi IV opravljali vseh izzivov na poletnem taboru, kar bi oviralo normalen program tabora. Načeloma pa je iniciativa na strani IV: on pove četovodji, kdaj bo izvedel izziv oz. kdaj ga bo predstavil.

IV naj bi večino opravil v enem skavtskem letu, izjemoma se lahko preverjanje kakšnega izziva prenese še na jesen. Če veščine ni opravil, jo v naslednjem skavtskem letu načeloma izvaja ponovno od začetka.

TZV Car

Na TZV-jih se pogosto ugotavlja, da IV ne poznajo dovolj dobro osnov skavtskega znanja, kar oteži izvajanje delavnic oz. simulacij srečanj vodov, na katerih udeleženci načrtujejo in izvajajo program, pri katerem

potrebujejo skavtsko znanje. Zato smo se v zadnjih letih lotili nadgradnje TZV-jev, s katero želimo rešiti problem pomanjkanja skavtskega znanja. Ta vsebuje:

- izpit skavtskega znanja, ki ga udeleženci opravijo na začetku TZV-ja,
- izpit iz znanja, pridobljenega na taboru, ki ga udeleženci opravijo na koncu TZV-ja, ki je pogoj za opravljen TZV,
- našitek »TZV CAR« – prejmejo udeleženci TZV-ja, ki s 100 % uspešnostjo opravijo oba prej omenjena izpita. Našitek »TZV CAR« spada v sistem osebnega napredovanja v veji IV, enakovreden je eni usvojeni veščini skavtskega znanja.

Namen našitka ni, da bi vsak izvidnik, ki se udeleži tečaja za vodnike pridobil ta našitek, ampak ga dobijo le najboljši izvidniki. Mogoče bo našitek koga izmed udeležencev motiviral, da se bo na TZV bolje pripravil in s tem koristil tudi svojemu vodu.

Izpit skavtskega znanja poteka na začetku TZV-ja. Udeleženci izvlečejo listek z vprašanji. Vprašanja, ki so teoretična in praktična oblikujejo voditelji TZV-ja in DVIV. Snov črpajo iz poenotenega seznama *Skavtskega znanja za vodnike TZV*. Izpit opravijo tisti, ki imajo pravilne vse odgovore. Oblika izpita TZV znanja je zaenkrat prepuščena SVOD-u TZV.

INTERESNE VEŠČINE

Namen interesnih veščin

Interesne veščine so tisti del osebnega napredovanja, kjer pridejo do izraza pobudništvo in osebni interesi, talenti.

IV razvija in oblikuje svoj značaj: Z usvajanjem veščin IV pridobiva novo znanje, spretnosti in tako nadgrajuje samega sebe – samonapreduje. Hkrati širi obzorja in je tudi splošno bolj razgledan. Uspešno usvajanje zastavljenih ciljev/nalog znotraj veščine je zanj dokaz, da zmore, da je sposoben. Je posebna samoporditev, ki veča samozavest, samospoštovanje ter krepi samopodobo. Usvajanje veščine je za IV poseben izziv, ki na različne načine izziva njegovo osebno motivacijo: bolj je uspešen, večja je njegova motiviranost – pa ne samo v povezavi z zastavljeno veščino, ampak tudi v povezavi z drugimi izzivi v življenju. Z uspešnim usvajanjem veščine IV preprosto pridobiva novo energijo, elan, ki sta pomembna spodbuda za naprej, uči se samodiscipline in ves čas tudi vzgaja samega sebe.

IV se uči načrtnega dela: Prvič se bolj konkretno sreča z načrtnim delom; to od njega terja organiziranost, disciplino in tudi iznajdljivost. Uči se iskanja virov, navezovanja stikov z različnimi ljudmi in skupinami iz okolice.

IV svoje znanje in pridobljene spretnosti dejavno živi: Z veščino usvojeno znanje in spretnosti posreduje naprej, zlasti skavtom v vodu in četi ter drugim ob priložnostih, ko opazi, da bi jih lahko koristno uporabil oziroma z njimi komu koristil (dobro delo, služenje). Pridobljeno znanje in spretnosti povezuje z drugimi odločitvami in področji v življenju.

Sistem interesnih veščin

Sam koncept izvajanja interesnih veščin se ravna po *Priročniku za veščine v veji IV*, ki je bil izdan leta 2008.

V njem je opisan potek usvajanja veščine v 7 korakih:

- **predstavitev veščin v četi (»BUM veščin«),**
- **odločitev za veščino,**
- **izbira mentorja,**
- **načrt usvajanja veščine,**
- **usvajanje veščine (vsaj 3 mesece),**
- **preizkus veščine,**

- **3xP (preizkus, podelitev, praznovanje).**

IV si izbere mentorja, ki ni nujno četovodja, lahko tudi voditelj druge veje, PP na služenju ali celo ne prihaja iz skavtskih vrst.

Priročnik je bil narejen po sistemu osebnega napredovanja, ki je veljal takrat. Ključne spremembe sedanjega sistema pa so:

- Iz interesnih veščin **so izvzete veščine skavtskega znanja.**
- **»Enodnevnne veščine« niso veščine**, ampak izzivi, ki so lahko del tradicije čete.
- **Veščine so razdeljene v 5 različnih področij.** Ko IV usvoji interesno veščino iz enega področja, naslednjič izbere drugo področje.

Veščine skavtskega znanja so ločene od interesnih veščin in so podrobneje opisane v prejšnjem poglavju. Enodnevnne veščine (molčecnež, lakotnik, požrtvovalnež ...) so izvzete, saj ne sodijo v nobeno izmed novih področij, poleg tega je njihov namen čisto drugačen (osebni preizkus zmogljivosti, ni mentorja, veščina traja le 1 dan). Na podlagi tradicije čet, lahko voditelji še vedno spodbujajo izvajanje kakšne izmed enodnevnih veščin in te pogoje upoštevajo pri specifikah čete. Za enodnevnne veščine uradnega našitka ni.

				
VEŠČINE POVEZANE Z LJUDMI	ŠPORTNE VEŠČINE	ROČNE SPRETNOSTI	NARAVOSLOVJE IN TEHNIKA	KULTURA IN UMETNOST

Samo področje, v katerega spada izbrana interesna veščina, je odvisno od zastavljenih ciljev. Npr. **planinec** lahko spada pod športno veščino, če bo glavni cilj IV pridobivanje kondicije, zdrav način življenja. Če se bo odpravil v planine z namenom raziskovanja terena, pokrajine, rastlinstva, varovanja narave, pa veščina spada pod naravoslovje. Podobno tudi veščina **fotograf** lahko spada pod kulturo in umetnost, če bo IV na koncu pripravil razstavo slik. Če bo njegova naloga fotografiranje in urejanje spletne strani stega, bo spadala pod veščine, povezane z ljudmi. Če bo predvsem spoznaval fizikalne lastnosti nastanka slike, zgradbe fotoaparata/očesa, spada veščina pod naravoslovje in tehniko.

Več podrobnosti o sistemu osebnega napredovanja – opis posameznih stopenj napredovanja, doseganje posameznih stopenj napredovanja, ceremonijo imenovanja v viteza višjega reda oz. podeljevanja našitkov skavtskih in interesnih veščin, vpeljevanja sistema in izvajanje preko skavtskega leta, podrobnejši opis glavnih elementov sistema z nalogami in izzivi **najdeš v priročniku »Osebno napredovanje v veji IV od A do Ž« (2017)**, ki ga najdeš na skavti.si.

10.3 OSEBNO SPREMLJANJE

Osebno spremljanje je del elementa skavtske metode - vloga starejšega. Osebno spremljanje je proces, v katerem osebni spremljevalec načrtno spodbuja mladostnikov razvoj. Osebni spremljevalec načrtno spoznava mladostnika in njegove talente ter ga sooča s posledicami lastnih dejanj. Pri tem se mora zavedati, da njegova vloga ni načrtovanje in odločanje namesto mladostnika, ampak usmerjanje, pomoč, spodbuda, podpora pri določanju in izpolnjevanju zastavljenih ciljev ter sprejemanju odločitev.

Osebno spremljanje je najbolj učinkovito takrat, ko se uspe med osebnim spremljevalcem in tistim, ki je spremljan, vzpostaviti odnos zaupanja. Osebni spremljevalec mora zavzeti mesto starejšega brata oziroma sestre in dati občutek, da je odprt za vsakršno debato ter vedno pripravljen v svojem spremljancu izpostaviti pozitivne lastnosti, ga spremljati in usmerjati pri osebnem napredovanju preko vrednot vzgajanja in ga podpirati ter mu pomagati pri sprejemanju odločitev.

Pri kvalitetnem osebnem spremljanju raste tako osebni spremljevalec kot oseba, ki je spremljana.

Osebno spremljanje lahko poteka na več načinov in v različnih oblikah. Lahko je to pogovor, e-mail, telefonski pogovor, molitev, neformalno druženje ali pa poteka na način, ko se mladostnik tega sploh ne zaveda.

Pomembno je, da smo pri osebnem spremljanju osredotočeni na osebo, ki jo spremljamo, in da se trudimo čim bolj celostno zajeti osebno spremljanje. Pozorni smo torej na vsa področja razvoja in znotraj tega na posameznikovo udejstvovanje in razvijanje posameznih talentov ter znanj.

Osebni spremljevalec se mora potruditi in mladostnika dobro spoznati ter se mu približati in z njim komunicirati. Pomembno je, da ga zna na primeren način pohvaliti, a mu je sposoben podati tudi kritiko, ki jo mladostnik sprejme in vzame kot priložnost, da se kaj novega nauči. Vedno mora biti zgled in se truditi graditi na odnosu zaupanja ter ohranjati pravo mero zasebnosti.

NAMIG ZATE – Katere so naloge voditelja, ki osebno spremlja IV?

Voditelj:

- pozna okolje/družino iz katere izhaja IV,
- ve, kdaj je IV dal obljubo,
- pozna njegovo skavtsko ime,
- zabeleži si ključne mejnike v osebnem napredovanju IV,
- pomaga mu pri izbiri interesnih in skavtskih veščin,
- pomaga mu pri iskanju mentorja,
- opazuje kako se IV vede/odziva v skupini/vodu/četi
- ga spodbuja k izpolnjevanju zadanih ciljev.

V četi poznamo dva glavna nivoja osebnega spremljanja: osebno spremljanje vodnikov in osebno spremljanje vodov. V četah, kjer imajo prakso višjega voda, se znotraj le-tega odvija tudi osebno spremljanje in bolj usmerjena priprava na noviciat oziroma klan.

Osebno spremljanje vodnikov

Vodniki so tisti, ki so glavni motor čete. Njihova naloga je, da vodijo svoj vod in odgovorno opravljajo dolžnosti, ki jim jih nalaga najpomembnejša funkcija v četi. Pomembno je, da se med vodniki in voditelji čete ustvarja bratski odnos, ki temelji na zaupanju in spoštovanju. Vodniški sestanki so odlična priložnost, da vodniki povedo, kako se počutijo v svoji vlogi. Pomembno je, da se med vodniki ustvari prijateljski duh in se vsak počuti sprejetega, saj bo le tako lahko govoril o svojih težavah in svojih dosežkih. Vodniki imajo na vodniških sestankih priložnost, da se z voditeljem na štiri oči pogovorijo o vsem, kar jim leži na duši, da si zastavljajo nove izzive, predajo naprej informacije o svojih članih voda, iščejo rešitve za morebitne težave v vodu itn. Vodniški sestanki ponujajo tudi prostor, kjer si vodniki med seboj izmenjajo izkušnje, se drug od drugega učijo, si dajejo

nasvete, ki jih lahko podpre ali drugače osvetli voditelj, prostor, kjer lahko voditelji dajo potrditev, pohvalo vodnikom in jim dajo možnost (so)odločanja o nekaterih stvareh.

Četa, kjer se vodniki med seboj dobro poznajo in poznajo prednosti in slabosti posameznika, bo zagotovo delovala kvalitetnejše, ker si bodo vodniki med seboj pomagali, se bodrili in sodelovali. Seveda pa je za tovrsten odnos ključno, da voditelji (v odnosu voditelj – vodnik ali vodstvo čete – vodniki) kot osebni spremljevalci primerno usmerjajo proces osebne rasti posameznika ter rasti skupine.

Osebno spremljanje vodov

Temeljni metodološki pripomoček v četi je vod, ki ga vodi vodnik. Smiselno je, da si na začetku leta voditelji enakomerno porazdelijo vode, ki jih osebno spremljajo. Potrudijo se, da dobro poznajo posamezne člane voda, poznajo njihove navade, prepoznajo njihove talente, vedo s čim se ukvarjajo in kaj radi počnejo, kdaj postanejo vznemirjeni ... S tovrstnim opazovanjem in komuniciranjem voditelj lažje spremlja in usmerja vsakega člana čete na poti osebnega napredovanja, mu stoji ob strani in nudi ustrezno podporo. Še posebej pomembno je, da je voditelj pozoren na novince v vodu, ki so prišli v novo okolje in še iščejo občutek sprejetosti.

Osebno spremljanje po vodih se razlikuje od čete do čete. Najbolj običajno je, da se osebni spremljevalec občasno z vednostjo vodnika udeleži vodovega srečanja, večkrat komunicira z vodnikom voda, povabi vod na neformalno srečanje, pomaga oziroma usmerja pri načrtovanju potepa voda ... Načinov je veliko in univerzalnega recepta ni. Vsak vod je po svoje unikatni. Fantje se razlikujejo od deklet in tako je tudi osebno spremljanje fantovskih vodov lahko povsem drugačno od dekliških. Pomembno je, da osebni spremljevalec prepozna in poišče najbolj ustrezen način osebnega spremljanja ter ga v sodelovanju z vodnikom tudi izvaja.

Vodstvo čete se mora zavedati, da ne gre za tekmovanje med voditelji, kdo bo imel boljši vod, ampak za trud osebne rasti posameznika in s tem tudi napredovanja čete kot skupnosti. Pomembno je, da vsi voditelji sodelujejo v procesu osebnega spremljanja in zelo zaželjeno, da se vsako leto osebni spremljevalci zamenjajo, saj tako vsi voditelji z vsemi člani sodelujejo in gradijo na povezanosti.

Osebno spremljanje višjega voda

V višjem vodu so običajno najstarejši člani čete, ki pa niso nujno vodniki. Višji vod ima v četi vlogo povezovanja in priprave na naslednji korak skavtske poti. Zato je smiselno, da se v višjem vodu tudi dogaja ena od oblik osebnega spremljanja. Lahko so to neformalna srečanja, osebni pogovori ali pa preprosta formalna srečanja, ki imajo poleg ostale vsebine tudi s strani vodstva načrtovano in usmerjeno temo za pogovor in se dotikajo različnih področij mladostnikove življenjske poti.

Preverjanje osebnega spremljanja

Osebno spremljanje lahko hitro postane samo sebi namen in tako izgubi svoj smisel, če ga ne izvajamo načrtno in kontinuirano. Zato naj tudi osebno spremljanje vključuje vse korake načrtovanja po skavtski rutki. Ob koncu leta mora tudi osebni spremljevalec narediti osebno refleksijo oziroma se celotno vodstvo čete pogovori o osebnem spremljanju ter primerno ovrednoti delo skozi leto, da lahko v naslednjem skavtskem letu ohrani dobre stvari in izboljša tisto, kar se ni obneslo.

Predvsem pa ne pozabimo, da je namen osebnega spremljanja to, da IV spoznamo in se mu približamo. Zato si je dobro na začetku leta postaviti nekaj vprašanj, ki jih skušamo spoznati o posamezniku tekom leta, na koncu leta pa preverimo, kako smo bili uspešni. Ti podatki so npr: rojstni datum, število bratov in sester, izvenšolske dejavnosti, datum obljube, skavtsko ime, opravljene skavtske in interesne veščine, pet dobrih lastnosti in sposobnosti ...

Pripomočki pri osebnem spremljanju

Priporočljivo je, da mladostnik na začetku leta dobi svoj »dnevnik osebnega spremljanja (in napredovanja)«, kamor si zapiše svoje cilje, korake, dogovore in jih v določenem časovnem obdobju tudi preverja z osebnim spremljevalcem ali npr. mentorjem veščine. Vanj lahko vključuje tudi slike oz. opise iz dogodkov, usposabljanj, pomembne mejnike na njegovi skavtski poti. Pri vodnikih lahko dnevnik nadgradi z imeni članov voda, moli zanje in si zapiše pomembne informacije o njih.

Tudi voditelj bo lažje spremljal osebni razvoj, če si bo določene stvari zapisoval in beležil.

Kot pomoč pri tem je bil izdelan ***Predlog pripomočka pri osebnem napredovanju***, ki sicer ni uradno gradivo znotraj veje IV. Služi ti lahko kot iztočnica pri pripravi lastnega sistema beleženja osebnega spremljanja. Opis pripomočka in obrazce najdeš med prilogami.

11 DUHOVNOST V VEJI IV

Skavtska izkušnja gledana skozi oči Bi-Pija velja za celostno človekovo vzgojo. V tem konceptu ima religiozna dimenzija temeljni pomen.

»Prosili so me, naj podrobneje razložim, kako si zamišljam pomen religije, ko sem ustanavljal skavtstvo. Vprašali so me: "Kako boste vključili vero?" Odgovoril sem jim, da vere ni treba vključevati, ker je že notri. Je temeljni dejavnik skavtstva«. Bi-Pi

V poglavju skušamo osvetliti pojem skavtske duhovnosti, predstavimo nekaj najpomembnejših gradnikov, ki so v četi pomoč voditeljem za razvoj duhovnega področja mladostnikov, in opredelimo vlogo četovodje pri tem.

11.1 SKAVTSKA DUHOVNOST – KAJ JE TO?

Gre za resnično duhovnost, ki pa ji ne manjka okusa po gozdovih. Duhovnost je duša skavtstva, onemogoča, da se vzgoja izprazni, da se skavtstvo pozunanji ali da postane odgovor na trenutne mladostne muhe. Duhovnost onemogoča, da bi skavtstvo sestavljale samo aktivnosti in tehnike, ter skrbi, da vzgoja ohrani svojo stalno vrednost in smer. Skavtska duhovnost je opredeljena kot »izkopana duhovnost«. Gre za poduhovljeno izkušnjo – osebno izkušnjo skavta, ki se oblikuje tudi ob osebni izkušnji vere, posredovane s strani skavtskega voditelja. **Pomembno je torej predvsem, da se duhovnost povezuje s konkretnim življenjem in upošteva dejanske potrebe otrok ali mladostnikov.** Načrt njihove duhovne rasti mora biti čim bolj vključen v skavtski vzgojni načrt.

DUHOVNOST PO SKAVTSKO

Duhovnost:

- mora biti pri skavtih sprejeta in ponotranjena ter ne sme biti goli formalizem,
- je konkretna in življenjska ter ne le govorjena in teoretična,
- je v globini naravnana na služenje Bogu in bližnjemu,
- je pot k sreči in uspehu,
- izhaja iz skavtskih zakonov in obljube,
- narava je ena od dveh temeljnih knjig o duhovnosti – druga je Sveto pismo,
- je predstavljena kot nekaj pozitivnega in zanimivega za mladega človeka.

Duhovnost spremlja skavta od njegovega začetka, ga vodi preko obljube do fanta in dekleta odhoda. Je duhovnost, polna simbolov, preprostih in slovesnih ceremonij. Je duhovnost, ki vodi v skrivnostnost, spoštuje mladostnikova obdobja rasti. Je duhovnost izkušnje in ne doktrine, je religiozna vzgoja in ne pridiga. Duhovnost ni rezervirana za znanstvenike. **Duhovnost »delajo« laiki v moči svojega krstnega duhovništva in birmanskega poslanstva ob pomoči duhovnih asistentov, ki so duhovniki katoliške Cerkve.**

Naše Združenje je mladinska organizacija, ki ima pomen znotraj današnje Cerkve in družbe. ZSKSS se opredeljuje kot združenje, ki želi vzgajati z načrtom za služenje družbi in predlaga za vodilo svoje vzgoje krščanske vrednote.

Skavtska pastorala se zato povezuje z drugimi pastoralnimi načrti. Ni samostojna pastorala, ampak župnijskim, škofijskim in drugim pastoralnim načrtom pridaja lastno metodo dela. Skavtska kateheza seveda ne uvaja v zakramente in ni niti nadomestilo niti različica verouka v naših župnijah. Lahko torej govorimo o dodatni pastoralni in katehezi, ki s pomočjo skavtske metode vodi prisotne k veri in skupnosti. Skavtska duhovnost je eden izmed možnih načinov, kako razodevati Očeta v kontekstu Cerkve, da bi vzgojili odgovornega človeka za Cerkev in narod.

11.2 NAJPOMEMBNEJŠI GRADNIKI DUHOVNOSTI V VEJI IV

Duhovnost ima v življenju čete veliko oblik in izrazov, nekatere so bolj ustaljene narave, npr. molitev, duhovna misel, skupno praznovanje svete maše, druge pa se rojevajo sproti. Vse so neločljivo povezane z življenjem izvidnikov in vodnic, delom v vodu in dejavnostmi v četi.

VITEŠTVO (skavtski zakoni, obljuba, pozdrav)

»Skavtske dejavnosti so sredstvo, s katerim lahko tudi največjega malopridneža privedemo do najplemenitejših čustev in do vere v Boga. Skupaj s skavtsko obveznostjo, da napravi vsak dan vsaj eno dobro delo, vse to predstavlja temelj dolžnosti do Boga in do bližnjega, na katerem starši ali duhovnik z lahkoto gradijo vero, ki je potrebna.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Duhovna razsežnost se pri skavtskih zakonih konkretno pojavlja v 2. skavtskem zakonu: **Skavt je zvest Bogu in domovini** ter 6. zakonu: **Skavt spoštuje naravo in vidi v njej božje delo.**

Z **obljubo** se skavti zavežemo, da se bomo trudili delati dobro in pri tem prosili za pomoč Boga.

V skavtskem pozdravu so poudarjene kreposti, ki jih spoštujemo in za katere si prizadevamo: **čistost, odkritosrčnost, požrtvovalnost in skrb za šibkejše.**

Zgled viteštva je zavetnik veje IV, **sv. Jurij.**

OSEBNI RAZVOJ, ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI

S procesom osebnega napredovanja se IV uči odgovornosti za svoja dejanja in odločitve. Cilji osebnega napredovanja, ki si jih postavi, poštenost in iskrenost do voditeljev, sodelovanje v igrah idr. krepijo značaj in moralno odgovornost posameznika. S tem, ko je vpet v delo skupine, tako voda kot čete (npr. funkcija v vodu), se IV uči življenja v skupnosti in prostovoljstva. Pripadati in služiti (skavtski) skupnosti nas spominja na krst in Cerkev – skavt je prijatelj vsakomur in vsem skavtom brat.

ŽIVLJENJE V NARAVI, SPOZNAVANJE STVARSTVA

*»Zakaj je preučevanje narave ključna aktivnost v skavtstvu?
V tem vprašanju se skriva glavna razlika med skavti in običajnimi deškimi klubi.
Odgovor je enostaven: "Dečkov ne želimo naučiti le, kako preživeti, ampak kako živeti, oziroma uživati življenje v najbolj vzvišenem pomenu besede."
Kot sem verjetno še prepogosto ponavljal, je preučevanje narave najboljše sredstvo za odpiranje dečkovega duha in razuma. Istočasno – če njihov voditelj tega cilja ne izgubi izpred oči – jim da moč, da cenijo lepoto narave in posledično umetniških del, kar jih pripelje do večjega veselja do življenja.
Poleg tega se dečki preko čudovitega Stvarstva zavedajo Boga Stvarnika, kar skupaj z dejavnim prizadevanjem, da bi izpolnjevali Njegovo voljo v služenju bližnjim, tvori konkreten temelj vere.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

Kako je duhovnost povezana s skavtskim načinom življenja v naravi?

- Preko opazovanja narave spoznavamo zakonitosti naravnih sistemov, zaznavamo delo Boga stvarnika.
- Življenje v naravi nas uči preprostosti, konkretnosti. Zavemo se, kaj je bistveno in kje so pasti modernega načina razmišljanja (npr. velik pomen denarja in zunanjega videza ter razvajenost, ker je vse na dosegu roke).
- Ni skrivanja in mask – v naravi smo takšni, kot v resnici smo. Le v stiku z naravo se lahko še bolje spoznamo in ugotovimo svojo poklicanost.

- Uči odgovornosti do samega sebe in do skupnosti (skavtske veščine preživetja, delitev dobrin v skupnosti ...).

IGRE

Preko iger se vsak posameznik kali v moralnih vrednotah (fair play) in timskem duhu.

Ker so otroci in mladostniki zelo dojemljivi za sporočila, ki jih prinaša igra, so igre dobro sredstvo, ki ga lahko uporabimo za vzgojno ali duhovno vsebino. Še posebej se to odraža v velikih igrah, kjer skušamo osvetliti in predstaviti konkretno vzgojno sporočilo (npr. boj proti piratom – zmaga dobrega nad zlim, iskanje skritega zaklada s sestavljanjo, katere delček prispeva vsaka skupina – pomen skupinskega dela).

AMBIENTACIJA

Že v poglavju *AMBIENTACIJA – RDEČA NIT*, str. 105, smo omenili, da je namen ambientacije prenesti določeno sporočilo s pomočjo konkretne zgodbe, simbolov, vživljanja v druge vloge ali v našo, konkretno situacijo.

Duhovnost je del ambientacije na skavtskih aktivnostih. Tako ambientacija in duhovna vsebina izhajata iz iste zgodbe in sta povezani med seboj. Ni nujno, da je zgodba vzeta iz svetega pisma oz. iz življenja verskih junakov. Sporočilo je lahko vzeto iz drugih zgodb, nato pa poiščemo vzporednice s svtopisemskih sporočilom oz. vrednotami katoliške vere in jih vključimo v katehezo, veliko igro, potep voda in druge aktivnosti.

Ambientacija nam tako tudi pomaga, da IV duhovnosti in Boga ne dojemamo kot nekaj abstraktnega, ampak konkretnega in dosegljivega.

V ambientacijo na taboru **vključimo čim več aktivnosti, tudi taborne zgradbe.** Vsak tabor naj bi imel kapelo, oltar – prostor, ki je namenjen mašam in priložnostim za spoved, umik ...

Vendar pa tudi druge zgradbe – ogenj, vhod, jambor, nosijo pomembno duhovno simboliko.

MOLITEV

»Ko vršiš dolžnost do svojega Boga, mu bodi hvaležen. Vedno, ko se veseliš kakšne zabave, dobre igre ali ko ti uspe kaj dobrega in velikega, se mu zahvali za to, čeprav samo z nekaj besedami, tako kot tudi po jedi zmolíš zahvalno molitev.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Molitev je **sestavni del vsakega skavtskega srečanja.** Na Boga se z molitvijo spomnimo tudi zjutraj in zvečer, ter ob obrokih. Lepo je tudi, da se ob 12.00 zberemo skupaj in zmolimo *Angelovo češčenje*.

Pomembno je, da molitev dojemamo kot **nekaj svetega** in pomembnega, zato to **ne sme biti del odkupnine.**

Skavtska posebnost in pozitivna lastnost je, da ne molimo samo po uradno potrjenih molitvenih obrazcih, ampak uporabljamo tudi **nam lastne molitve** in **pesmi**, npr. molitev veje, molitev čete, molitev voda, *Gospod, med šotori*.

Molitev IV

Gospod Jezus, daj,
 da bo moja vest prema kot visoka smreka, ki se dviga proti nebu,
 da bo moja velikodušnost kot studenec, ki vedno daje in se nikdar ne izčrpa,
 da bo moja duša kristalno čista kot potoki, ki jih rode brezmadežno snegovi,
 da bo moja volja kot granit, ki se nikdar ne okrši,
 da bo imela moja mladost po vseh gorskih stezah Tebe za prijatelja svoje neprestane poti navzgor,
 da bo križ ob poti kakor srečanje s prijateljem.
 In tako bodi vedno.
 Amen.

Molitev vodnika

Gospod Jezus, daj mi doumeti, da:
če mi bo breme pretežko, bom mislil na druge.
Če bom oslabel, bodo oni odnehali.
Če bom sedel, bodo oni legli.
Če bom dvomil, bodo oni obupali.
Če bom kritiziral, bodo oni rušili.
Če bom korakal na čelu, me bodo prehiteli.
Če bom žrtvoval roko, bodo oni dali kožo.
In če bom molil, bodo oni postali svetniki!
Amen

BLAGOSLOV

»Ne pozabi tudi blagoslavlјati. Blagoslavlјati druge ljudi je dobra stvar. Če na primer vidiš mimo vozeči vlak, prosi za božji blagoslov za vse ljudi, ki sedijo v njem.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

Blagoslov spada k posebnim duhovnim zakladom Cerkev. **Je znamenje, s katerim Cerkev izraža svojo ljubečo skrb za vsakega človeka.** V vseh življenjskih okoliščinah, v veselju in trpljenju, za mlade in stare je božji blagoslov vir upanja in zaupanja. Latinska beseda za blagoslavlјati „benedicere“ pomeni dobesedno „dobro reči“. V blagoslovni prošnji prosimo Boga, naj ljudem reče nekaj dobrega, želi nekaj dobrega, dá nekaj dobrega in zveličavnega za telo in dušo.

Na skavtskih aktivnostih največkrat uporabljamo blagoslov na obljubah ob blagoslovu rutk in rožnih vencev, lepo pa je tudi, da blagoslovimo vsak tabor oz. zgradbo, ljudi, prihod in odhod, hrano.

NAMIG ZATE

Kaj in kako blagoslavlјamo?

- V **skavtskem molitveniku** najdeš besedilo za blagoslov zastav, izvidnikov in vodnic, tabornega prostora, šotorov, oltarja, križa, jamborja in ognja. Blagoslov lahko izvedete tudi, če z vami na taboru ni duhovnega asistenta, vendar je v tem primeru nujno, da na taborni prostor prinesete blagoslovlјeno vodo.
- Blagoslov je zelo slovesen trenutek za skupnost, na taboru je najbolj smiselno, da se ga izvede ob otvoritvi tabora.
- Blagoslavlјajo lahko tudi IV! Seveda, saj to počnejo vsakič, ko v vodu zmolijo molitev pred jedjo. Sami lahko tudi blagoslovijo svoj šotor, zgradbe ... Paziti moramo le, da blagoslov ostane slovesen in da se IV zavedajo, kaj počnejo ter da blagoslov jemljejo resno. Zato je dobro, da jim pred tem razložimo, kaj je blagoslov in kaj je njegov namen.
- Blagoslov ni namenjen zgolj predmetu, ki ga blagoslavlјamo, ampak ljudem, ki bodo ta predmet uporabljali. Če npr. blagoslavlјamo rutko, prosimo blagoslov za tega skavta, ki bo rutko nosil. Taborni prostor blagoslavlјamo s prošnjo, naj nam nakloni milost, da bomo na tem prostoru živeli brez napuha in sovraštva, povezani in zavzeti v sodelovanju, naj bo ta kraj postal prostor požrtvovalnosti in veselja, naj nam bo varno zavetje ...
- Primer blagoslova:

Blagoslov vodnikov in vodnic

O Bog, človeku si zaupal skrb za naravo in sočloveka.

Te naše brate in sestre postavljamo v službo vodnikov in vodnic.
Daj, da bodo pravični, nepristranski in pozorni do šibkejših.
Svojim bratom in sestram naj bodo zgled v izpolnjevanju dolžnosti do Boga, bližnjega in sebe.
Blagoslovi te naše izbrane vodnike in vodnice po Kristusu, našem Gospodu.
Amen. (*Skavtski molitvenik*)

Blagoslov jambora

Jambor že iz daljave kaže, da se tukaj nahaja skavtski prostor.
Je simbol in ponos našega tabora. Hkrati pa kaže proti Njemu, h kateremu se dviga naša molitev.
Molimo.
Gospod, prosimo te, blagoslovi ta jambor in z njim ves taborni prostor.
Njegova višina in mogočnost naj usmerjata naš pogled proti tebi, o Bog, ki si najvišji in vsemogočen.
Njegova trdnost in pokončnost pa naj nas spodbudita, da bomo na tem taboru s pokončno držo spodbujali drug drugega k vztrajnemu in zvestemu izpolnjevanju skavtskih zakonov.
Po Kristusu, našem Gospodu. Amen. (*Skavtski molitvenik*)

DUHOVNA MISEL in KATEHEZA

Duhovna misel je neko vodilo, geslo ali odlomek iz knjige. Najpogosteje je vzeta iz *Svetega pisma* ali pa gre za kak citat znane osebe. Gre za **kratko misel**, ki nas nagovori ali spodbudi k razmišljanju o določeni temi. Pred ali po duhovni misli se lahko izvede tudi aktivnost, ki je vezana na tematiko duhovne misli.

Duhovna misel je sestavni del vodovega srečanja. Od vodnikov namreč ne gre pričakovati, da bodo sami sestavljali in izvajali kateheze. Duhovno misel izvedemo tudi na vodniških srečanjih in na srečanjih čete.

Skavtska kateheza je daljša od duhovne misli, predvsem pa se od nje razlikuje po strukturi oz. elementih. Pri katehezi ne gre namreč samo za neko misel, ampak mora vsebovati še **izkušnjo, simbol in oznanilo**.

Pa pojdemo lepo po vrsti:

Skavtska kateheza je ena od mnogih oblik kateheze v Cerkvi.

Po čem se skavtska kateheza razlikuje od ostalih?

- Uporablja se »induktivni pristop« – izhajamo iz konkretnega doživetja,
- skavti dejavno sodelujemo pri katehezi,
- temeljno načrtovanje kateheze izvedemo pred dogodkom, ki ga dopolnjujemo s sprotnim odzivom na tisto, kar doživimo,
- »katehet« sobiva s skavti in deli skupno izkušnjo, zato so besede bolj verodostojne,
- uporabljamo (skavtsko) simbolno govorico,
- običajno se izvajajo v naravi oz. v okolju, kjer se skavti trenutno nahajajo.

Zato je kateheza pri skavtih velika priložnost, da z njo dopolnimo sistematično katehezo, ki so jo IV deležni v župniji oz., da posameznim IV morda omogočimo prvi stik z Bogom, ali pa mu Boga približamo na zanj bolj zanimiv in predvsem izzivalen način.

Katehezo, ki jo načrtujemo in pripravimo na kraju, kjer se trenutno nahajamo, in za konkretno situacijo, imenujemo **izkopana kateheza**. Zamislimo si, da človek na nekem mestu koplje, ker išče vodo. Verjame, da bo tam našel vodo, ki ga bo odžejala in okrepčala.

Skavtska kateheza je ravno to. Verjeti v to, da je Bog z nami tudi, če smo v najbolj umaknjeni luknji. Tudi tam so stvari, ki nam lahko pomagajo ustvariti katehezo in približati Boga. Na taboru to pomeni ogenj, udeleženci, voditelji, kraj srečanja, dan, drevesa, potok, šotor, lopata, itd. Izkopano katehezo bi lahko označili kot poduhovljeno izkušnjo danega trenutka.

Kljub temu da posamezno katehezo pri skavtih izvajamo v stilu izkopane kateheze, mora biti celotna katehetska pot znotraj skavtskega leta in v okviru posameznih dogodkov skrbno načrtovana, tako kot vse druge skavtske dejavnosti. Na ta način zagotovimo skladnost kateheze z vzgojnim programom. Še več, kateheza postane del skavtskega vzgojnega programa in načrtovanja.

Nujen pripomoček za načrtovanje kateheze pa naj bosta dve knjigi: *Sveto pismo* in »knjiga narave«. Narava naj bo okolje iz katerega črpamo primere in jih povezujemo s *Svetim Pismom*, po katerem nam govori Bog v določenem trenutku.

Kaj želimo doseči s katehezo, je odvisno od našega vzgojnega načrta.

S katehezo lahko npr. spodbudimo:

- spoznavanje evangelija in Kristusovega življenja, skavtskih zakonov, obljube in gesla,
- povezovanje zakonov, obljube in gesla z evangelijskimi vrednotami,
- spoznavanje skavtskega gibanja in njegove zgodovine,
- spoznavanje zakramentov in njihovega pomena,
- prehod od življenja iz navade k čedalje bolj zavestnemu in doslednemu delovanju,
- odkrivanje osebne poklicanosti,
- osebno in skupno molitev, razumevanju bogoslužja in sodelovanju pri obredih,
- razumevanje in sprejemanje vere in skavtstva kot načina življenja,
- povezovanje skavtstva in vere,
- spoznanje in ponotranjenje evangelijskih vrednot in moralnih zahtev.

ELEMENTI SKAVTSKE KATEHEZE

NAMEN KATEHEZE

Skavtska kateheza nagovarja človeka v njegovi neposredni izkušnji, ki se je zgodila v določeni skupini. To neposredno izkušnjo nato kateheza osvetli s svetopisemskim oznanilom ter pomaga, da skavtinje in skavti sami pridejo do spoznanja verske resnice. Kateheza človeka usmeri v dejavnost in življenje.

CILJI SKAVTSKE KATEHEZE

Izkustveni: kaj bodo mladi doživeli, kaj se jih bo dotaknilo, šokiralo, prebudilo, odprlo oči?

Spoznavni: kaj bodo mladi spoznali, doumeli, o čem bodo premišljevali?

Dejavnostni: kaj bodo mladi storili, kako bodo naprej živeli v skladu s tem, kar so spoznali?

Vsem ciljem je skupno, da prinašajo v življenje posameznika oznanilo Jezusa Kristusa (čudoviti božji načrt odrešenja človeka, zapisan v *Svetem pismu*). Končni cilj pa je premik v osebni veri in dejavnem življenju posameznika in skupine.

Na podlagi ciljev pripravimo katehezo, ki je sestavljena iz: izkušnje, simbolov in oznanila.

IZKUŠNJA

Za današnjega človeka, posebej mladega, je njegova osebna izkušnja temeljnega pomena za oblikovanje stališč do življenja. Zato nanjo naslanjamo katehezo pri skavtih. Prav preko izkušnje namreč mladostnik oblikuje svoje osebno dožemanje življenja in resnice.

Izkušnja na kateri gradimo katehezo pri skavtih, je lahko trenutno izkustveno doživetje – dogodek, ki se je zgodil vodu ali četi. Izkušnjo pa lahko tudi prikličemo s pomočjo kakšne dinamike (npr. igre, simbola, pogovora), preko katere se IV spomnijo preteklih izkušenj, dogodkov ali spoznanj iz svojega življenja. Tako njihovo izkušnjo v danem trenutku naredimo živo in aktivno ter iz nje izhajamo pri katehezi. Izkušnjo moramo potem naprej povezovati s cilji, simboli in oznanilom.

SIMBOLI

Simboli so pripomočki, s pomočjo katerih si posameznik lahko določeno stvar lažje razlaga in ki mu pomagajo, da se v določeno izkušnjo lažje poglobi in jo razume.

Simbol naredi izkušnjo bolj doživeto in s pomočjo simbola si sporočilo kateheze lažje zapomnimo. Simbol tudi pomaga, da določeno duhovno misel lažje razumemo (npr. Kristusovo dobroto lažje ponazorimo s pastirsko palico, ki predstavlja tistega, ki bo vse naredil za to, da bi zaščitil svojo čredo).

OZNANILO

Oznanilo je sporočilo, ki ga želimo oznaniti, posredovati skavtom preko kateheze na podlagi *Svetega pisma* in »knjige narave«. Oznanilo mora osmisliti aktivnost kateheze v skladu s cilji, ki smo si jih zadali pri načrtovanju.

Potruditi se moramo, da je oznanilo predstavljeno primerno starosti IV.

Skavtsko katehezo izvajamo na srečanjih čete, na taborih, lahko pa jo tudi pripravimo in predstavimo vodnikom, ki nato določen del izvedejo na srečanju voda. Katehezo izvaja voditelj ali duhovni asistent. Katehezo čim bolj vključimo v program oz. je lahko tudi del programa.

Skavtska kateheza torej ni nič izrednega ali posebnega, temveč tako kot vsaka kateheza posameznika vodi v zaupen odnos z Bogom, katerega sadovi morajo biti vidni v vsakdanjem življenju. Razkriva pomen izkušnje in njeno ponotranjenje. S tem pomembno prispeva k doseganju ciljev vzgojnega načrta v posamezni skavtski skupini, katere namen ni le preživljanje razburljivih in razposajenih dni pod milim nebom, temveč vzgoja otrok in mladostnikov na poti od volčiča in volkuljice pa vse do dekleta in fanta odhoda, ki se ob koncu skavtske vzgojne poti odločita, kako bosta naprej služila družbi in Cerkvi kot odgovorna državljana in kristjana.

SV. MAŠA

Skavtska maša je del skavtske duhovnosti, ki je ne moremo izvesti brez duhovnega asistenta. Dobro je, da ima vsaka četa oz. cel steg nekajkrat na leto »svojo mašo«, če ne drugače, vsaj ob večjih dogodkih čete, kot so npr. obljube, začetek in konec skavtskega leta. Skavtske maše so nekaj posebnega, saj nismo le »obiskovalci« ampak »soustvarjalci bogoslužja«. Skavti sami pripravimo sodelovanje pri maši, pojemo pesmi ... Sami poskrbimo za ambient, za »tempelj« sredi narave, postavimo oltar in križ. Duhovnikove besede pri bogoslužju so namenjene le skupini skavtov in dajejo smisel celotni rdeči niti oz. duhovni vsebini.

Če v stegu nimamo duhovnega asistenta, prosimo domačega župnika, da pride k nam in daruje mašo. Če pa smo na zimovanju ali taboru in nimamo svojega duhovnega asistenta, se odpravimo v bližnjo župnijo.

Sodelovanje pri maši: Običajno pri skavtski maši pripravimo uvod v mašo, uvod v oče naš, uvod v pozdrav miru, prošnje in zahvale. Pripravimo tudi pesmi in preberemo berilo. Posebej lahko vključimo tudi prinašanje darov. Sodelovanje naj bo iskreno, skavtsko in pristno, vendar bodimo pozorni, da bo prebrano razločno in naglas.

Skavtska drža pri maši

Roke so med mašo pri evangeliju in pri povzdigovanju spuščene ob telesu, kar predstavlja našo odprtost in ponižno čakanje, da se Božja milost zlije na nas. Pri ostalih delih maše imamo roke prekrizane na prsih (objamemo Kristusa).

»SKRITA DUHOVNOST«

Čeprav je duhovnost kot vsebina srečanja pripravljena in načrtovana, pa ne smemo pozabiti, da je **Bog vseskozi med nami in Sv. Duh deluje, kamorkoli gremo**. Če pripravimo super program in imamo tehnično dovršen tabor, v taboru pa ne vlada dobro prijateljsko vzdušje, ne moremo biti zadovoljni. Zato moramo biti kot voditelji pozorni na vse tiste dogodke in trenutke, ki se zgodijo v življenju čete ali voda in nosijo duhovno vsebino oz. preko njih spoznavamo Boga, naj si bo to preizkušnja (npr. nevihte na potepu, zaradi katere se

člani voda povežejo), sklenjena prijateljstva, večer ob ognju. Osmislimo lahko tudi neprijetne dogodke, ko pride do spora, ko se kdo poškoduje ali ko se kdo še posebej izkaže ... Ne pozabimo, **duhovnost je kot kvas, ki poveže vse sestavine v celoto.**

DOBRO DELO, SLUŽENJE, DEJAVNA DUHOVNOST

O dobrem delu in služenju je veliko napisanega v 3. poglavju, na tem mestu navajamo še nekaj Bi-Pijevih besed.

»Vera se zdi zelo preprosta stvar:

1. Zaupaj v Boga!

2. Stori dobro svojemu sočloveku!

Ko vršiš svojo dolžnost do ljudi, bodi vedno pripravljen pomagati in delati dobro. Bodi vedno hvaležen za vsako prijaznost, ki ti jo kdo izkaže, in potrudi se, da svojo hvaležnost tudi pokažeš.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

»Dobro delo je lahko nekaj čisto preprostega. Narediš ga že, če daš kovanec v nabiralnik za reveže, pomagaš staremu človeku čez cesto, prepustiš sedež nekemu drugemu, napojiš žejnega konja, pobereš bananin olupek s pločnika. A vsaj eno moraš narediti vsak dan, in dobro delo šteje le, če zanj ne prejmeš nagrade.« Bi-Pi, Skavtstvo za fante

»Vzgoja za služenje se uresničuje predvsem preko zgleda. Voditelj je ravno pravšnji zgled, saj v svoji predanosti domovini služi dečku izrecno zaradi veselja, da to počne, in brez vsake misli na materialno povračilo. Voditelj svojim dečkom predlaga posebne projekte služenja in jim na ta način da priložnost, da služenje konkretizirajo.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

11.3 ČETOVODJA – NOSILEC DUHOVNOSTI V VEJI IV

Kako IV v tem starostnem obdobju dojemajo duhovnost v času mladostništva, smo napisali v poglavju o duhovnem razvoju mladostnika. Tukaj pa osvetljujemo še nekaj poudarkov vloge voditeljev čete v duhovnosti. Nosilec duhovnosti v četi je četovodja in ne duhovni asistent. Zato ne velja izgovor, da »se zaradi odsotnosti DA-ja, v četi ne ukvarjamo z duhovnostjo«. Četovodja se lahko opre na duhovnega asistenta in druge posvečene osebe, v veliko pomoč so lahko tudi knjige z versko tematiko.

Kaj meni Baden Powell o vlogi verske vzgoje pri skavtih in vlogi skavtskega voditelja v verskem oblikovanju mladih?

»Vero se da samo "čutiti", ne da se je "naučiti". Ni obleka, ki bi si jo nadedli ob nedeljah. Je resnični del dečkovega značaja, razvoj njegove duše in ne maska, ki se lahko odlušči. Je vprašanje osebnosti in notranjega prepričanja, ne pa pouka.

Zaradi precej bogate osebne izkušnje – skozi moje roke je šlo na tisoče mladih mož – sem prišel do zaključka, da verska prepričanja dandanes le v majhni meri vodijo dejanja ogromnega števila mladih mož.

To lahko v veliki meri pripišemo dejstvu, da smo dečke v njihovem verskem oblikovanju pogosteje učili kot vzgajali.

Posledica je ta, da so najboljši dečki v svetopisemski skupini ali v nedeljski šoli sicer doumeli idejo, vendar so v mnogih primerih – zaskrbljeni, da bi dosegli popolnost v črki, – zgrešili bistvo in so postali fanatiki z omejenim pogledom. Večina njih se ni nikoli resnično zanimala za vero in so, takoj ko so zapustili razred ali šolo, zdrsnili v brezbriznost in nevero, kjer ni bilo nikogar, ki bi jih podprl v kritičnem obdobju njihovega življenja, tj. med šestnajstim in štiriindvajsetim letom.

Ni vsem dano biti dober verski vzgojitelj in tisti, ki so na tem področju najbolj vneti, pogosto delajo največje napake, a se tega niti ne zavedajo.

Na srečo imamo med našimi voditelji številne izredno dobro usposobljene za to nalogo. Vendar je gotovo tudi nekaj takih, ki dvomijo o svojih sposobnostih. Če kak voditelj čuti, da sodi mednje, bo prav ravnal, če si bo za svojo četo priskrbel pomoč duhovnega asistenta ali izkušenega verskega učitelja – kateheta. S praktičnega vidika je voditelj katehetu lahko v velikansko pomoč, tako kot lahko pomaga učitelju v šoli, ko dečkom na taboru ali na srečanjih privzgaja to, česar so se v teoriji naučili v šoli.

Čete, ki jih sestavljajo skavti iste veroizpovedi, imajo običajno svojega duhovnega asistenta in z njim se četovodja posvetuje o vseh vprašanjih, ki zadevajo verski pouk. Za versko vzgojo čete se lahko organizira bogoslužje ali verouk oziroma ekumensko slavljenje na prostem. Gre za srečanje, kjer se skavti zberejo, da častijo Boga in bolje ozavestijo skavtske zakone in skavtsko obljubo, ki je dodatek rednim verskim obredom in ne njihovo nadomestilo.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Od skavtskega voditelja se pričakuje, da bo v duhovnost dal sebe. Sebe kot zgled mladega kristjana, kot zrelo osebnost, ki je na poti vere bogatejši za marsikatero izkušnjo, s katero lahko pomaga otrokom, ki jih ta pot še čaka. Skavtski voditelj naj tudi potrjuje in povezuje tisto, kar za duhovno in za religiozno vzgojo naredijo drugi: družina, Cerkev, šola ...

Kako to doseči pa je verjetno eno najbolj zahtevnih in perečih vprašanj vsakega četovodja. Voditelji smo postavljeni pred težko nalogo, saj naj bi v času, ko še sami izoblikujemo osebno vero, svoja stališča do Boga in Cerkve, ko iščemo odgovore, bili hkrati IV-jevcem že zgled in duhovna opora.

NAMIG ZATE

Kako postopati pri duhovnosti z IV?

- Najprej poskrbi za **svojo versko izobrazbo** in **izgradnjo osebne vere**. Prebiraj *Sveto pismo*, udeležuj se duhovnih vaj, v primeru vprašanj in dvomov se pogovori z duhovnikom, ki mu zaupaš.
- **Zavedaj se, da si zgled** tudi s svojo moralno držo in obnašanjem. Se kdaj vprašaš, kakšen je tvoj odnos do pitja alkohola, spolnosti? Se kdaj vprašaš o primernosti tvojih objav na družabnih omrežjih? Kako ti gre izpolnjevanje skavtskih zakonov, študijskih obveznosti? In v končni fazi – te IV-jevci vidijo pri sv. mašah v župniji? Dober zgled velja več kot teoretično popolno pripravljena kateheza. Na to te spomni tudi *Zaveza združenja*.
- Ko pripravljaš duhovnost oz. izvajaš katehezo, **izhajaj iz svojih izkušenj**. IV-jevcev ne bodo navdušile nerazumljive pridige, za katere se bo zdelo, da jih še sam ne razumeš. Spomni se svoje skavtske poti, preizkušenj v življenju, kako si ti razmišljal v njihovih letih ... Poučna prigoda iz tvojih skavtskih dogodivščin lahko naredi velik vtis na IV-jevce.
- **Skavtska duhovnost ne pomeni zgolj izvajanje katehez**. Tudi če kateheze ne bodo zelo pogoste, dovršene in vsebinsko močne, boste izvajali duhovnost, če boste zmolili pred jedjo, v kvadratu ponovili skavtske zakone, opravili dobro delo ali skupinsko služenje, začeli in zaključili srečanje/dan na taboru z molitvijo ali kakšno mislijo iz *Svetega pisma*.
- In končno – ena glavnih smernic naj bo, da duhovnost ni zgolj delček programa, za katerega si vzamemo nekaj minut na srečanju ali na taboru, ampak se **skavtska duhovnost odvija ves čas srečanja, le na določenih trenutkih jo ubesedimo in ozavestimo**. Napačno je, če pridemo pred IV-jevce z besedami: sedaj pa bo sledila kateheza oz. sedaj je čas za duhovnost. Bolje je, da sprašujemo: Kaj smo se naučili? Kakšno misel nam daje ta izkušnja? Kako bi Jezus odreagiral v enaki situaciji? Čudim se, da je Stvarniku uspelo ... Sicer pa smo morda že preveč navajeni, da mora biti duhovnost povedana in razložena. Ne pozabi, pri skavtih je duhovnost doživeta!

»Dejstvo, da se je trudil, da bi preprečil ponovni pojav tistih slabosti, ki bi hitro uničile naše mlade, če bi jih pustili, da se razvijejo, da dá človeku – naj si bo njegov socialni položaj še tako preprost – konkretno tolažbo, da je v vsakem primeru naredil nekaj za svojo domovino. V tem duhu delajo vsi, ki v skavtskem gibanju zasedajo vodilne vloge: voditelji, poverjeniki, člani tropov, inštruktorji, organizatorji in tajniki. Spoštovanje, ki ga uživa naša organizacija, in razširjenost skavtskega gibanja dolgujemo tej množici prostovoljcev. Oni so izjemen, četudi tih dokaz pravega domoljubnega duha, ki se skriva pod površino mnogih narodov. Ti ljudje žrtvujejo svoj čas, svojo energijo in v mnogih primerih tudi svoj denar, da organizirajo vzgojo dečkov, ne da bi niti najmanj pomislili na plačilo ali pohvale za to, kar delajo. To počnejo iz ljubezni do svoje dežele in njenih prebivalcev.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

12 NAČRTNO DELO

V prejšnjih poglavjih si prejel veliko informacij in idej. Zagotovo si začel razmišljati, kako črke na papirju spraviti v življenje v tvoji četi. Del odgovora na to, kako se tega lotiti, najdeš v tem poglavju.

Dobro izveden vzgojni program temelji na kakovostnem načrtovanju. Vsak načrt je sestavljen iz kvalitetno zastavljenih ciljev in usmeritev, ti pa temeljijo na poglobljeni analizi stanja. Mnogokateremu voditelju se na začetku voditeljske poti zdi, da načrtovanje zahteva preveč časa in energije. A najprej se ga je treba dobro naučiti, kasneje pa ga čim bolj »jedrnato« izpeljati. Več ko veš o načrtovanju, hitreje ga boš izvedel in lažje boš sodeloval s sovoditelji, ki imajo svoje poglede, ideje in mnenja.

12.1 VZGOJNO NAČRTOVANJE

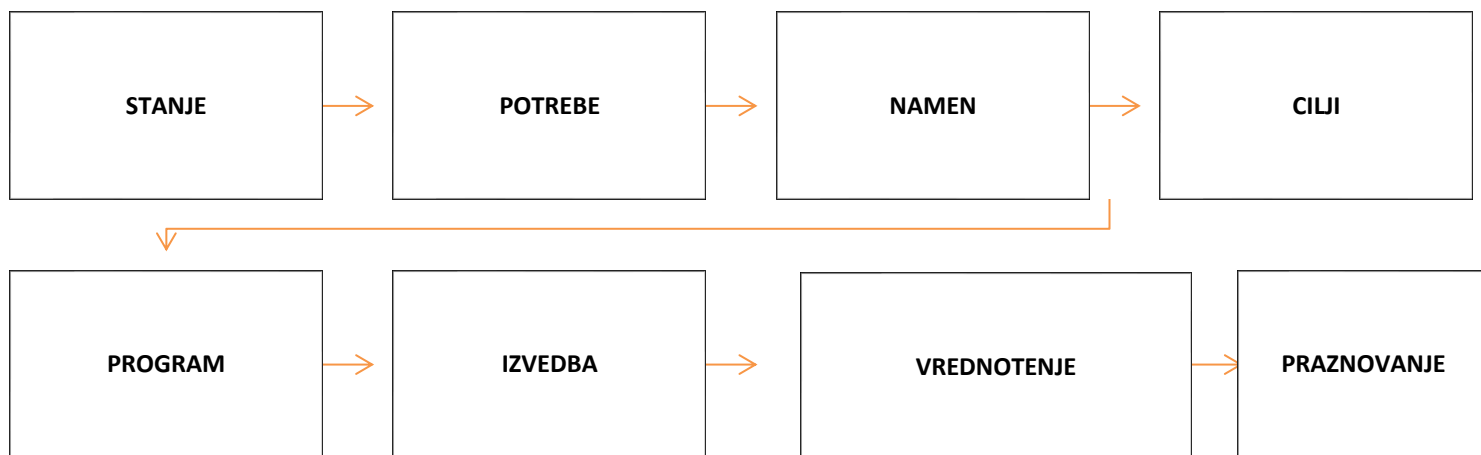
Vzgojno načrtovanje je temeljni proces v vsaki vzgojni organizaciji, tako tudi pri skavtih. Razumljivo je, da se v nekem organiziranem procesu redno in pogosto poslužujemo načrtovanja, saj nam pomaga, da nekaj pripeljemo od točke A do točke B. Žal pa se tudi enako redno in pogosto dogaja, da v tem procesu pozabimo na jedro vzgojnega načrtovanja, ki je VZGOJA.

Vzgoja je »duhovno in značajsko oblikovanje otroka«. (SSKJ) Dejansko gre za medčloveški odnos, kjer se nekdo bolj oz. v večji meri in na drugačen način zaveda svojih dejanj, s tem pa lahko vpliva na oblikovanje osebnosti drugega.

Jedro vzgojnega načrtovanja je torej vzgoja in v tem se takšno načrtovanje bistveno razlikuje od drugih načrtovanj, četudi sledijo podobnim ali enakim korakom. Pri vsakem od nadalje opisanih korakov vzgojnega načrtovanja moramo imeti v podzavesti skavtstko vzgojo (glej poglavje 5 Skavtska vzgoja). Brez dobrega poznavanja le te vzgojno načrtovanje v ZSKSS ne more biti kakovostno in ni smiselno.

12.1.1 ZAKAJ NAČRTOVANJE?

Pogosto rečemo, da se vzgoja začne v družini, nato v šoli in nazadnje na ulici. Skavti pa bi najbrž rekli, da imajo nekateri srečo in se (jim) dogaja tudi pri skavtih. Prav v načrtovanju se skavtski pristop do vzgoje pomembno razlikuje od vzgoje v drugih okoljih. Seveda ne moremo trditi, da vzgoja v družini ali v šoli ni načrtovana, je pa pri skavtih vsekakor načrtovana drugače, če smo drzni, bolj sistematično s stališča celostnosti in z drugačnimi cilji. Ne bomo se spuščali v podrobnosti vzgoje v enem ali drugem okolju, recimo pa, da kvantiteto, torej količino časa, ki jo otrok ali mladostnik preživi v družinskem ali šolskem okolju, pa tudi druge pomembne elemente družinske in šolske vzgoje, skavti dokaj uspešno dopolnjujemo s spremljanjem otrok in

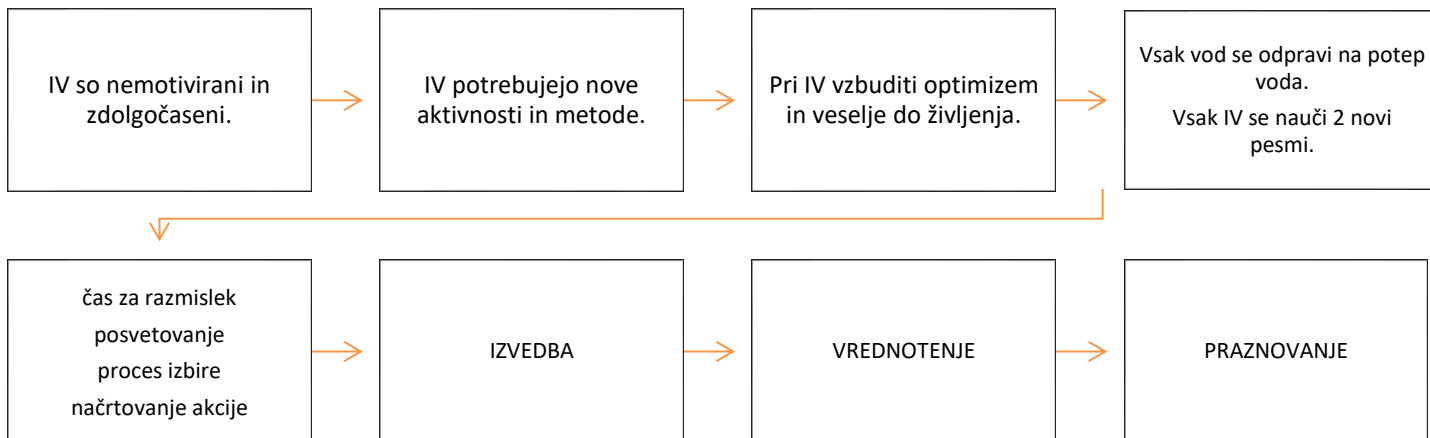
mladostnikov od analize do vrednotenja ter v skrbno načrtovanih situacijah, ki jih drugje ne izkusijo, tako pa gradimo celovitost vzgoje nasploh.

12.1.2 KAKO ZAČETI Z VZGOJNIM NAČRTOVANJEM V STEGU?

Smisel skavtskega delovanja je v oblikovanju pristnih, samostojnih, odgovornih in zdravih ljudi, kristjanov in državljanov, torej načrtujemo oblikovanje posameznika, četudi se to dogaja znotraj skupine. Tako je prva stopnja vzgojnega načrtovanja v stegu načrt v vsaki veji, kjer imajo voditelji reden in neposreden stik z otrokom ali mladim. Ti voditelji so tudi tisti del vzgojnega odnosa, ki »ima boljši pregled nad svojimi dejanji« in zato sploh lahko načrtujejo vzgojno pot neke skupine in posameznika v njej. Šele na podlagi vzgojnega načrta v veji se pripravljajo načrti raznih dejavnosti in načrti dela v skupnosti voditeljev ter stegu.

12.1.3 KORAKI VZGOJNEGA NAČRTOVANJA

Za učinkovit vzgojni načrt se je priporočljivo držati nekaterih korakov, ki nas bodo pripeljali do končnega stanja, ki si ga želimo po zaključenem vzgojnem procesu.

ANALIZA STANJA

Vzgojno načrtovanje poteka vsako leto, za vsakega posameznika, za vsako skupino. Začne se z analizo stanja, stanje pa je v prvi vrsti tako, da so pred nami drugi otroci in mladi ali pa isti kot prejšnje leto, le da so zdaj pač drugačni, zato vzgojnega načrta ne moremo kar prenesti že od prej ali načrt nekoga drugega vzeti za svojega. Analiza stanja je opis položaja, v katerem se posameznik in/ali skupina nahaja. Pri tem moramo upoštevati tako zunanje kot notranje dejavnike.

Zunanji dejavniki so lastnosti širšega okolja, ki vpliva na situacijo, v kakršni naši otroci in mladi živijo, delujejo. To so torej družbeno-politični in gospodarski položaj, položaj otrok in mladih v družbi ter morebitni načrti v zvezi z njimi na družbeni ravni (npr. program za mlade EU in Sloveniji), stanje v Cerkvi in podobni dejavniki.

Notranji dejavniki so usmeritve v ožjem okolju, torej neposrednem življenjskem okolju otrok in mladih, in tudi usmeritve ZSKSS kot organizacije, v kateri se vzgojno načrtovanje izvaja. V analizi tako upoštevamo življenjsko situacijo članov, njihove sposobnosti in možnosti, stopnjo razvoja skupine, vzgojne cilje ZSKSS idr.

Analizo stanja lahko pripravljamo na različne načine, v vsakem primeru pa se osredotočimo na to, da zapišemo močne in šibke točke pri posamezniku in skupini, na podlagi tega pa lahko opredelimo potrebe naše skupine in posameznikov v njej.

ANALIZA POTREB

Na podlagi analize stanja lahko že zapišemo potrebe, ki smo jih v analizi zaznali in ki so v skladu s poslanstvom oz. usmeritvami stega ter organizacije.

DOLOČITEV NAMENA

V tretjem koraku določimo namen, kar je splošen zapis spremembe, ki bi jo radi dosegli. Gre za povzetek najpomembnejših potreb, ki smo jih zaznali, ideal, h kateremu želimo peljati naš vzgojni proces v nekem določenem obdobju.

OBLIKOVANJE CILJEV

Na podlagi namena in analize določimo cilje. Za cilje velja, naj bodo čim bolj konkretni, merljivi, realni (dosegljivi), časovno omejeni ter v skladu z namenom, ki ga zasledujemo, da jih lahko na koncu tudi preverimo. Če namena v fazi načrtovanja in izvajanja načeloma ne spreminjamo, saj se s tem povsem spremeni smisel našega načrta, lahko cilje glede na dogajanje tudi spreminjamo. Cilji nam bodo tudi pomagali oblikovati ustrezne dejavnosti, s katerimi bomo cilje in namen lahko dosegali.

VZGOJNI PROGRAM

Priprava vzgojnega vključuje oblikovanje dejavnosti, ki jih bomo izvajali z izvidniki, pri čemer izberemo tiste dejavnosti, ki nas bodo najboljše peljale proti uresničitvi zastavljenih ciljev. Ob vsaki dejavnosti tudi določimo, kdaj jo bomo izvajali, kdo bo zanjo odgovoren in kaj za izvedbo potrebujemo.

IZVEDBA

Gre za praktično izvajanje zastavljenih dejavnosti, ki jih je treba koordinirati in po potrebi prilagajati.

VREDNOTENJE

Pri izvajanju vzgojnega programa nikoli ne smemo pozabiti na vrednotenje, ki naj bo opravljeno z več vidikov:

- na ravni učnega in osebnega razvoja posameznika,
- na ravni odnosov,
- z vidika uresničevanja ciljev in
- načrtovanja nadaljnjih korakov.

Vrednotenje je tisti del načrtovanja, ki nam pomaga ozavestiti učinke vzgojnega programa in vse udeležene motivira za nadaljnje delo. Za vrednotenje lahko uporabimo različne metode, opravljamo pa ga lahko npr. po enem srečanju, na koncu nekega krajšega obdobja (npr. trimesečja), na koncu enoletnega vzgojnega načrta ali še po daljšem obdobju.

PRAZNOVANJE

Praznovanje je čas, ki ga izkoristimo za veselje nad vsem dobrim, kar smo skupaj doživeli – je čas dodatnega utrjevanja skupnosti.

Podrobnejši primer vzgojnega načrtovanja na primeru v veji IV najdeš v prilogi – Primer načrtovanja.

12.1.4 POZORNOST PRI NAČRTOVANJU V VEJI IV

UPOŠTEVANJE RAZLIČNOSTI MED SPOLOMA IN V STAROSTI IV

Pri analizi in zastavljanju namenov in ciljev se moramo voditelji čete zavedati različnih značilnosti in potreb naših IV. V tem obdobju se namreč dekleta začnejo vse bolj razlikovati od fantov, prav tako nastane velika

razlika v miselnosti novincev v primerjavi s člani višjega voda. Najmlajši so še z eno nogo v pravljичnem svetu, navdušuje jih vse, kar je domišljijškega in igrivega. Najstarejše veliko bolj zanima družba, najbolj uživajo v druženju med seboj in z osebami drugega spola ter starejšimi. Če bi upoštevali le želje fantov, bi program tabora temeljil na zgradbarstvu in fizičnih naporih, dekleta pa bi bila najbolj zadovoljna s pogovori, ročnimi spretnostmi ... Seveda ne gre posploševati, a dejstvo je, da moramo **program pripraviti uravnoteženo, da bodo aktivnosti odgovarjale različnim potrebam otrok, tudi če so ti v manjšini**. Večinoma se da program brez večjega truda prilagoditi obema razlikama. Razlika v starosti je pravzaprav prednost, saj omogoča prenos znanja s starejšega na mlajšega. Starejši IV torej potrebuje več odgovornosti, mlajši pa nekoga, ki ga usmerja. Velik del tega je vtkan v sistem osebnega napredovanja.

NAMIG ZATE

Našteti je nekaj primerov, kjer program pogosto spremenimo ravno zaradi razlik med spoloma:

- dolžina potepa na taboru je za fantovske vode daljša oz. je pot bolj naporna,
- zadolžitve na taboru pogosto zastavimo tako, da fantje pridejo večkrat na vrsto pri fizičnih zadolžitvah (ogenj, drva ...),
- dekleta v hudem nalivu poskrbijo za suhost opreme, fantje pričnejo kopati jarke,
- fantje imajo več časa na vodovem srečanju namenjenega športu, dekleta pogovoru in petju,
- fizične odkupnine so za dekleta manjše oz. olajšane,
- pri vodnih igrah pazimo, da ni nujno kopanje.

KONKRETNA RAZDELITEV VLOG MED VODITELJI

Dober program ne bo dobro izveden, če ne bo posamezen voditelj prevzel odgovornosti za določeno področje oz. del programa. Priporočljivo si je že na začetku leta jasno razdeliti dolžnosti in vloge posameznih voditeljev znotraj vodstva čete ter sproti preverjati zastavljeno delo (poglej si *Četovodja v odnosu z drugimi voditelji*). Tu ne gre le za postavitev vloge četovodje, pomočnika četovodje in popotnika na služenju, ampak za konkretne naloge: komunikacija s starši, komunikacija z IV, vodenje srečanj, skrb za spletno stran, duhovnost, neformalna druženja ...

FLEKSIBILNOST MED NAČRTOVANJEM IN IMPROVIZACIJO

Četudi na začetku leta pripravimo dober program po kvalitetni analizi stanja, se nam pogosto zgodi, da bi med letom raje spremenili namen in cilje, mogoče se nam izpostavi kakšna nova potreba, težave v delovanju vodov, težave s posamezniki, Združenje pripravi kakšen nov projekt ali smernice ...

Zastavljenega programa ne gre zavreči v celoti, potrebno pa ga je vseskozi prilagajati in usklajevati. Smiselno je v vsakem trimesečju izvesti preverbo zastavljenih ciljev in pregledati plan za naprej, ter ga po potrebi popraviti glede na dano situacijo.

KORAK VODITELJA V OKVIRU LETNEGA NAČRTA

V okviru osebnega napredovanja vsak voditelj opravi korak voditelja. Voditelj si izbere določeno področje in preko vzgojnega programa želi doseči vzgojno spremembo pri posameznikih oz. v celotni skupnosti čete. Velikokrat se zgodi, da se s tem določenim področjem ukvarja zgolj in samo voditelj, ki opravlja korak in samo v tistem obdobju, ko ga izvaja. Kasneje se temi več ne posveča pozornosti in zdi se, kot da je bil voditeljev trud zaman. To se še posebej odraža takrat, ko gre za konkretne spremembe v delovanju čete in uvajanje novosti – npr. nov sistem osebnega napredovanja, delo z vodniki ...

Dobro je, da:

- je korak voditelja vključen v letni načrt čete,

- s korakom voditelja so seznanjeni vsi voditelji, po potrebi tudi sodelujejo in pomagajo pri izvajanju → **voditelj, ki opravlja korak vodi proces, pri tem pa sodeluje celoten VOČE,**
- tudi ostali člani VOČE vidijo smisel v izbrani temi, da bodo na tem gradili tudi po izteku koraka voditelja.

Pri načrtovanju si pomagaj z vprašanji, ki jih najdeš v prilogi: Pripomočki pri načrtovanju.

12.2 NAČRTOVANJE DELA V ČETI

12.2.1 DELITEV DELA

Voditelji v četi si na začetku leta razdelijo delo. V spodnji tabeli je eden od možnih načinov, kako si razdeliti tehnične zadolžitve, programske poudarke in večje aktivnosti čez leto. V primeru večjega VOČE, imata četovodji ključno nalogo, da glede na izkušnje v četi in kompetence v dogovoru z ostalimi smiselno razdelita delo, kjer je potrebno, pa vključita »notranje mentorstvo«. S tem razumemo, da npr. jesenovanje načrtujeta najmanj in najbolj izkušenj voditelj skupaj, sistem osebnega napredovanja prevzame pomočnik voditelja, ki bo naslednje leto postal četovodja, pod mentorstvom trenutnega četovodja ipd.

Tehnične zadolžitve

»tajnik«	»blagajnik«	»gospodar«
- Zapisniki vodniških srečanj, načrtovanj, preverb, - arhiviranje, - obveščanje staršev, - skrb za spletno stran čete.	- Skrb za finance in stroške čete ter voditeljev: potni stroški, stroški materiala, nakupa opreme, stroški večdnevni aktivnosti, - iskanje sponzorjev.	- Popis opreme, - vzdrževanje, nakup opreme, - nadzor nad vodovo in četino opremo, - skrb za hrano, ki ostane po aktivnostih.

Programske

Sistem osebnega napredovanja	Osebno spremljanje	Skavtsko znanje	Višji vod	Spremljanje programskih smernic DV-IV
Pripravi načrt in skrbi za izvajanje aktivnosti, povezanih s sistemom ON med letom.	Pripravi koncept, naredi načrt, poskrbi za razdelitev nalog med voditelji, umesti os. spremljanje v program čete in načrtovanja VOČE.	Pripravi načrt in skrbi za izvajanje aktivnosti, povezanih z učenjem in preverjanjem skavtskega znanja med letom.	Umesti srečanja višjega voda med letom v načrt srečanj, organizira in vodi srečanja višjega voda.	Se udeleži DSV-jev, skrbi za umestitev smernic v delo čete, redno pregleduje novice na spletni strani veje IV, poskrbi, da so IV pravočasno obveščeni in prijavljeni na dogodke na državni ravni.

V tabeli je naštetih le nekaj možnih zadolžitvev in predlogov. Pomembno je, da se na začetku leta jasno opredeli cilje, načrt dela, oblikuje sistem za sprotno spremljanje, preverbo po obdobjih/povezanih obdobjih. Glavno nalogo pri tem nosita seveda četovodji.

12.2.2 ČASOVNI NAČRT DELA

Za dogodke si postavimo okvirne datume. Datuma zimovanja in tabora uskladimo s šolskimi počitnicami, obveznostmi sovoditeljev in dogodki v župniji ter datume sporočimo čimprej po začetku skavtskega leta, da si starši lahko rezervirajo dopust. Za srečanja čete je prav tako smiselno določiti datume vnaprej konec vsakega obdobja (npr. trimesečja ali polletja).

Pri načrtovanju skavtskega leta se upošteva prejšnje preverbe in utečeno delo prejšnjih generacij!

Ključni mejniki med letom, ki so v pomoč za razporejanje aktivnosti, so:

Začetek sk. leta	Jesenovanje	zimovanje	skavtski izpit	tabor

Primer makro načrta v četi za celo skavtsko leto:

	ZAČETEK SK. LETA – LMB	LMB – ZIMOVANJE	ZIMOVANJE – OBLJUBE	OBLJUBE – TABOR
Dogajanje	<ul style="list-style-type: none"> - Prehodi, - sprejem novincev, - novi vodniki, - svet čete (pravila čete), - ustvarjanje vzdušja, timskega duha, - prve preizkušnje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Prve preverbe novincev, vodnikov, - modifikacije načrtov, programa, - vzgojni namen v polnem zagonu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Preverba zimovanja, - ovrednotenje dela vodnikov, - lahko padec vzdušja, - glavno: priprave novincev na obljube – obljuba in zakoni, - preverjanje skavtskega znanja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ustvarjanje pričakovanja tabora, - sproščena srečanja, - šolarji v šoli pod pritiski, - vzgojni namen.
Zadolžitve	<ul style="list-style-type: none"> • 2–3 srečanja čete • jesenovanje • dnevni potep voda • izhod z vodniki 	<ul style="list-style-type: none"> • 1–2 srečanja čete • dvodnevni potep voda • izhod z vodniki in podvodniki • zimovanje 	<ul style="list-style-type: none"> • 2–3 srečanja čete • izhod z vodniki • skavtski izpit • obljube • neformalno druženje z vodniki 	<ul style="list-style-type: none"> • 1–3 srečanja čete • eno/dvodnevni potep voda • tabor

Tu smo se osredotočili le na aktivnosti, povezane samo s četo. Pri časovnem načrtu dela čez leto je potrebno seveda upoštevati tudi srečanja stega, regijska srečanja ter dogodke na državni ravni (IV izziv, Jakec ...).

13 IZZIVI VODENJA

Pomembne tematike, ki jih težko uvrstimo v prejšnja poglavja ali pa zahtevajo obširnejšo razlago, so uvrščena med *Izzive vodenja*. Za marsikatero težavo, na katere naletimo v vodenju čete, ne obstajajo izdelane rešitve in recepti, zato jih reši voditelj na njemu lasten način, saj je veliko odvisno od značaja samega voditelja kot tudi od značilnosti članov čete. To kar bi delovalo v eni četi, ni nujno, da bo v drugi. Poglavje je torej zastavljeno tako, da voditelju daje **okvirne smernice za reševanje praktičnih problemov in nakazuje smer, v katero naj razmišlja voditelj.**

»Če preučujemo različne lastnosti, smo veliko bolj sposobni prilagoditi vzgojo in način, kako ustreči njegovim željam. Tako preučevanje je prvi korak k uspehu pri vzgoji. V enem samem tednu sem imel veselje, da sem v treh različnih središčih srečal tri fante, ki so bili, preden so prišli pod vpliv skavtstva, nepopravljivi lopovi in huligani. V vseh treh primerih so njihovi voditelji odkrili dobre lastnosti, ki so se skrivale pod slabimi, in tako fante usmerili v dejavnosti, ki so ustrezale njihovim značajem. In tako imamo zdaj tri vrle fante, ki so se v značaju popolnoma preoblikovali in vsi izvrstno opravljajo svoje delo. Že samo za take posamezne uspehe se je splačalo organizirati četo.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

13.1 DISCIPLINA V ČETI

»Odgovornost se dečku naloži predvsem preko sistema vodov, tako da je vodnik odgovoren za vse, kar se dogaja med dečki v njegovem vodu.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

Že v poglavju o skavtskih zakonih smo omenili, da je Bi-Pijev cilj discipline vzgoja za odgovornost. Zato je voditeljeva naloga, da preda odgovornost vodnikom, ti pa svojim članom voda. Voditelj si mora pri IV vzbuditi zaupanje in spoštovanje.

Sliši se lepo, a v praksi smo voditelji velikokrat postavljeni pred težke izzive. IV namreč ne ubogajo na besedo in preizkušajo meje, voditelji pa smo mladi in si moramo avtoriteto šele zgraditi.

Skavti vzgajamo s programom in vrednotami, ki se v družbi opuščajo, celo zanikajo. Na kratek rok bodo IV gotovo navdušeni, če pripravimo le vsečne aktivnosti in nezahtevne zadolžitve: hodimo v kino in jemo pice na sestankih, pri skavtskem znanju se zadovoljimo s povprečjem, pri razdalji potepov skrbimo, da otroci ne bodo preveč utrujeni, za opremo skrbimo le voditelji ipd. Če pa hočemo, da IV napredujejo, potem potrebujejo zahteven program in jasna pravila, ki jih spoštujejo in ki pozitivno vplivajo na skupnost. V otrocih je »gen«, ki spodbuja pogum in željo po premagovanju izzivov. So radovedni in bi radi napredovali. Največje neumnosti počnejo tisti, ki ne morejo pokazati poguma in upravičiti zaupanja. V četi se IV nahajajo ravno v obdobju med otroštvom in odraslostjo, ko se ta »gen« zbudi. Hkrati pozorno preverjajo pravila, upoštevanje le-teh in zgled voditelja.

Vedno bolj pa se pri skavtih spopadamo tudi z novimi okoliščinami. Za najbolj nastopaškimi otroki se lahko skriva slaba samopodoba, več je razvajenih otrok in otrok, ki so zasvojeni z elektronskimi napravami, hkrati pa je družba zasičena še s poudarjanjem pravic in zanemarjanjem dolžnosti.

Otroci in tudi odrasli potrebujejo pravila, ker se ob njih počutijo varno. S pomočjo pravil ločijo, kaj je dobro in kaj slabo, ter pričakujejo ustrezne posledice v primerih, ko se pravil ne upošteva.

Tako v preteklosti kot sedaj pa še vedno velja pregovor: *Besede gredo pri odraščajočem mladostniku skozi eno uho not' in drugo ven*. Neskončna oštevanja, celo histerično vpitje, voditelju le zbijajo avtoriteto in ga delajo nemočnega, v očeh IV pa neumnega. Zato bolje delujejo dejanja in ne besede. Ob kršenju pravil je voditelj tako vseskozi na preizkušnji – v nekaterih primerih popusti, včasih izbere le besedno opominjanje ali pa določi odkupnino. Pomembno pa je, da, ko je ukrep enkrat izrečen oz. odkupnina dodeljena, voditelj vztraja, da se ta tudi izvede in takrat ne odstopa oz. ne spreminja svojih odločitev.

Včasih je prevladoval avtoritativen način vzgoje, kjer je kazen predstavljala nekaj resnega, težkega in neprijetnega. V zadnjih letih jo je nadomestila prevladujoča permisivna vzgoja, ki je uveljavljala načelo, da naj se otrok ne kaznuje in da je otrokom dovoljeno vse. Kot skavtski voditelji skušamo najti pravo linijo med »staro vojaško vzgojo« in med načeli mehke permisivne vzgoje oz. poiskati neko srednjo pot in odločitve prilagoditi tudi posameznim situacijam (glej *Sloge vodenja*).

Za mladega, še neizkušenega voditelja je vzpostaviti ustrezno (pozitivno) avtoriteto in primerno disciplino lahko velik izziv. **Najpomembnejše pri tem je, da se trudimo graditi zaupanje, postavljati jasne meje in izbirati primerne načine ukrepanja ob neupoštevanju skupnega dogovora oz. kršenju skupnih pravil.** Voditelju je pri tem v pomoč metodološki pripomoček **pravilnik čete**. Je eden najpomembnejših pripomočkov v veji IV, saj nam omogoča, da lahko metodo v veji IV dobro razvijemo.

13.1.1 KAKO POSKRBE TI ZADISCIPLINO V ČETI

PRAVILNIK ČETE

Vsaka četa sprejme **pravilnik čete** na začetku skavtskega leta na **svetu čete**. S tem IV ponotranjijo pravila, voditelji pa pri pogostih in manj pomembnih kršitvah ne izgubljamo časa in se izognemo neenaki obravnavi IV. Pri hudih kršitvah nam odločitve olajša dejstvo, da smo posledice že vnaprej predebatirali in tako lahko samozavestneje ukrepamo.

Pravilnik čete naj ima strukturo in naj ima posebno mesto v skavtski sobi.

V uvodu so napisana ime in klici čete in vodov – torej, kdo pravilnik sprejema. Nadaljne je napisan razlog imena čete in nekaj lastnosti čete.

Osrednji del je sestavljen v členih, v katerih so napisana splošna pravila ter ukrepi v primeru kršenja, ki se tičejo predvsem:

- pravil na srečanjih čete (zamujanje, udeležba ...),
- zborov (zamujanje, kroj, zastava, tišina ...),
- urejenosti kroja in rutke (zapuščena rutka, umazan kroj ...),
- neprimerne obnašanja (preklinjanje),
- ipd.

Pravila je dobro pisati v pozitivnem tonu. Najprej podamo pozitivno motivacijo in nato opis posledice v primeru

kršenja. Primer člena: »Člani čete živimo zdravo in športno. Če kdo pri katerikoli skavtski aktivnosti kadi, pije alkohol ipd., mora aktivnost nemudoma prekiniti, voditelj pa o tem obvesti starše.«

Lahko se odločimo tudi za bolj jednat zapis s členi obvez in prepovedi ter zapisanimi ukrepi v primeru kršenja, v zaključku napišemo pozitivne smernice – zgled izvidnika in vodnice.

SPREJEM PRAVILNIKA ČETE NA SVETU ČETE

Kot velja splošno za svet čete, pri pravilniku čete ne gre le za glasovanje o pravilih, ki jih postavi izključno četovodja, ampak pri oblikovanju večine pravil in ukrepov IV dejavno sodelujejo. Pri tem ima četovodja »veto« na izkrivljene debate. Četovodja že pred svetom čete dá jasne smernice, katere stvari se bo le predstavilo in kaj se bo še oblikovalo, o čem bo potekalo glasovanje. O predlogih je dobro pred tem seznaniti vodnike na vodniškem srečanju. Pogosta praksa je tudi, da se pregleda dosedanji pravilnik in se ga dopolni, popravi ... Da bo sprejem pravilnika čete na svetu čete imel še večjo težo, lahko zaključimo s slovesnim podpisom pravilnika vseh članov čete.

PRAVILNIK NA ZIMOVANJU, TABORU

Tabor ipd. večdnevne aktivnosti zahtevajo svoj red, ki ga ne pišemo v pravilnik čete, razen splošnih stvari, ki še vedno veljajo (zbori, neprimerno vedenje ipd.). Gre za podrobnejši opis dnevnega reda, zadolžitev, straž, pregleda šotorov ipd. Obešen naj bo na oglasni deski.

PRAVILNIK VODA

Podobno kot je zasnovan pravilnik čete, vendar precej bolj preprosto in samostojno, si vod lahko pripravi svoj pravilnik. Vodnika ga predstavijo na vodniškem srečanju, kjer ga potrdita tudi četovodji.

ODZIV VODITELJA NA KRŠENJE PRAVIL

OPOZORILO

Pogosto najprej podamo ustno opozorilo, kar še posebej velja za novince. IV kratko in jedrnato opozorimo. Dobro je, da velja nenapisano pravilo enega ustnega opomina pred ostrejšim posredovanjem.

LOGIČNA POSLEDICA

Skavtski voditelji pri svojem delu v primeru neustreznega vedenja, kršenja pravil ipd. uporabljamo vnaprej dogovorjene (logične – smiselne) posledice.

Pri skavtih govorimo o dveh vrstah posledic glede na situacijo:

- **Ukrep:** ko posameznik, vod ali četa naredi nekaj narobe in to vpliva na delo ali ogroža celotno skupnost. V primeru hujše in resnejše kršitve pa uporabiš strožji ukrep ali kazen, ki ga uporabimo zgolj v izrednih razmerah, ko se zadev res ne da rešiti na drugačen način. Pri tem se moramo zavedati, da lahko na ta način posameznika/vod odvrnemo od skavtov v trenutku, ko bi podporo skavtov resnično potreboval (npr. kadi/pije ker ima osebne probleme, pa ne najde drugačne rešitve zanje).
- **Odkupnina:** ko se posameznik, vod ali četa zaradi kršenja pravil naredi nekaj dobrega za skupnost oz. povrne škodo z dobrim ter se na ta način odkupi za svoje dejanje vodu, četi ali vodstvu čete.

(Logična) posledica lahko zadeva **posameznika, vod** ali celo **četo**. Dobro je, da vnaprej vemo, kdaj je bolj smiselno uporabiti odkupnino in kdaj ukrep. **Ukrep** uporabimo takrat, ko je **smiselno takojšnje ukrepanje**, npr. v primeru manjše kršitve, ki se pogosto dogaja (neurejenost kroja, zamujanje v zbor, preklinjanje), ali pa hude kršitve, kjer ni kompromisov (predčasen odhod domov zaradi kajenja, odvzem elektronskih naprav, prepoved udeležbe na progi preživetja...). Če bi morali za vsakega člana, ki zamudi v zbor ali nima urejenega kroja, določiti odkupnino, bi nam to vzelo veliko časa, zlahka pa bi lahko pozabili na izvajanje in preverjanje, ali je IV res opravil odkupnino. Tudi zato je pomembno, da ima četa svoj pravilnik, kjer se ukrepe ob kršenju pravil vnaprej definira.

Lahko uporabimo tudi ukrep, ki zahteva fizično aktivnost (npr. tek, sklece) - tega se največkrat poslužujemo v kvadratu, pri zamujanju v zbor, pri kršenju nočne tišine ipd. V teh primerih je običajen in v manjši meri neproblematičen. **Nevaren in neprimeren pa je takrat, ko si voditelj na tak način želi pridobiti avtoriteto moči. Naš cilj je pozitivna avtoriteta!**

»Discipline ne dosežemo tako, da otroka zaradi slabe navade kaznujemo, ampak tako, da mu najdemo boljšo dejavnost, ki bo pritegnila njegovo pozornost in ga postopoma privedla do tega, da bo prejšnjo pozabil in opustil.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Kot pravi Bi-Pi ob pogostem ponavljanju kršitev pravil pogosto z ukrepom ne dosežemo zelenega učinka. **Takrat je bolj smiselno dodeliti IV odkupnino, zaradi katere se IV bolj zave posledic svojih dejanj**, pri tem ima možnost, da popravi svojo napako oz. doprinese nekaj dobrega skupnosti.

Odkupnino lahko uporabimo v naslednjih primerih:

- ko ocenimo, da bo ta učinkovitejša kot ukrep,
- IV nevestno opravlja zadolžitev,
- nastopaštvo in mladostniško upiranje pravilom ter nezavedanje posledic,
- IV se vede nespoštljivo do drugih,
- IV povzroči materialno škodo ipd.

Za odkupnino IV-ju ali vodu, manj pogosto celi četi, naložimo opravilo, s katerim bo naredil nekaj dobrega za skupnost. Če je le možno, naj bo odkupnina povezana s kršitvijo (če je vod slabo pripravil taborni ogenj, ga

ponovno postavijo naslednji dan). **To je temelj vzgoje – da mladostnik lahko popravi napako in da mu vzgojni ukrepi pomagajo krepiti odgovornost za svoja dejanja.**

Nekaj primerov odkupnin: IV slabo opravljeno zadolžitev ponovno opravi v prostem času, naredi spominček za na rutko vsem članom čete, na naslednje srečanje prinese sladico, ki jo je sam naredil, na taboru mora stražiti dodatno stražo (če je zaspal med stražo), pripraviti zabavni večer (če so se nekateri IV pričeli »grupirati« in imajo raje »svoj žur«), z lastnikom travnika se dogovorimo za neko služenje oz. pomoč (IV je nedogovorjeno posekal drevo ...).

Velikokrat se zgodi, da bi IV ali vod »izbiral«, kaj bi počel, dolžnosti pa pustil slabo opravljene. Ko se gremo kopat ali je na programu pot preživetja, je za akcijo, ko pa je treba iti po drva ali postaviti zgradbo, se začne izogibati delu. Če je to pogosto in pretirano, lahko IV prepovemo, da se udeleži aktivnosti, ki bi mu bila všeč, namesto tega pomaga pri delu voditeljem, izboljša taborno zgradbo ipd. S tem mu damo vedeti, da mora sodelovati tako pri stvareh, ki so mu všeč, kot tistih, ki mu niso. In kaj je hujšega za IV, kot da se na taboru ne sme iti kopati v reko z ostalimi?

SKUPINSKI UKREP

Ko vod ali četa ali kakšna druga skupina znotraj čete ščiti nekoga, ki je kršil pravila, povzročil škodo ipd., potem so soodgovorni za kršenje pravil. Takrat je smiselno dodeliti skupinski ukrep oz. odkupnino. Voditelji se ne smemo igrati detektivov! S tem priznamo, da nam je važnejše iskanje krivca kot to, da je bilo izgubljeno zaupanje.

Drug primer skupinskega ukrepa pa je primer, ko s tem pospešimo samodisciplino v vodu ali četi – ni važen krivec, ampak želimo izboljšati splošno vzdušje in odnos do upoštevanja pravil v četi. (Npr. ko je zamujanje v četi vedno bolj pogosto in vsakokrat zamudi kdo drug, ko ni tišine ob prižigu tabornega ognja, ko je taborni prostor zanemarjen itn.) Velik učinek na IV ob skupinskem ukrepu naredimo, če voditelji sodelujemo pri tem, saj smo tudi mi del čete.

INDIVIDUALNI POGOVOR

Ob hudih ali nerazumljivih kršitvah pravil pogosto ni primerno, da se zgolj določi odkupnina, saj s tem velikokrat povzročimo ravno nasproten učinek. Zato je nujno, da si četovodji z IV ali pa kar s celim vodom vzamejo čas in na samem pogovorijo o vzrokih za takšno vedenje. Pri tem ne smemo pričakovati, da bomo vedno deležni zaupanja. Pomebno je, da pokažemo človeški obraz, hkrati IV jedrnato povemo smisel pravil in poudarimo, da pravila veljajo za vse.

PRAVILA NISO BISTVO VODENJA

Ob vsem zapisanem velja ponoviti, da so pravila zelo pomembna, a niso bistvo vodenja – **naloga voditelja ni »delanje discipline«, ampak ustvarjanje vzdušja, ki IV same usmeri k spoštovanju pravil.**

13.1.2 ZAKAJ NE USPEMO VZPOSTAVITI »POZITIVNE AVTORITETE«? – NAPAKE VODITELJEV

Vloga voditelja mora biti vsaj v osnovni meri spoštovana. Če tega ni, mora vsak nov voditelj začeti znova. Spodaj so opisane pogoste napake, ki so lahko vzrok, da si voditelj ne pridobi pozitivne avtoritete.

Voditelj ne vzpostavi osebnega odnosa zaupanja z IV in ne deluje preko sistema vodov. V želji po pridobitvi avtoritete marsikateri voditelj postavi že na začetku strog (avtoritaten) način vzgoje. Zelo je natančen in opazi vsako pomanjkljivost ter ob kršitvah takoj ukrepa. V očeh IV to ni starejši brat in sestra! IV ne upoštevajo pravil, ker bi se jim zdelo to prav, ampak zaradi strahu. Prvi korak k samodisciplini v četi se začne pri vodnikih. Od njih moramo pričakovati, da poskrbijo za disciplino v svojem vodu, pomagamo jim z usmerjanjem in jim pomagamo krepiti pozitivno avtoriteto (npr. od njih lahko dobimo povratno informacijo, zakaj ni discipline, in ideje, kako ukrepati ...).

V četi je več enakovrednih voditeljev in vsi so četovodje. V četi je ideal dveh četovodij, moškega in ženskega lika voditelja, ki sta najbolj izkušena izmed voditeljev čete. Ostali voditelji so pomočniki četovodje. Prva naloga četovodje je, da pozna svoje IV in da vodi četo po skavtski metodi. Vzpostaviti mora takšno klimo, da se vsak posameznik trudi slediti skupnemu dogovoru (pravilniku čete) po svojih najboljših močeh. IV tako razumejo, kaj lahko počnejo in česa ne. Vedno ne moremo zagotoviti moškega in ženskega lika v četi, a v vsakem timu se izoblikuje vodja, ki ga kot takega dojema tudi skupina. Če vodje – četovodje ne določimo, potem lahko pride do različnih pogledov, kar opazijo tudi IV in postanejo zmedeni. Zato je potrebno, da tudi če je v VOČE več po funkciji oz. izkušenosti enakovrednih voditeljev, vedno določimo dve (idealno žensko in moškega) četovodji.

Voditelji so si neenotni. Najvišjo odgovornost nosita četovodji. Pred otroki morata delovati enotno, prav tako morajo biti istih načel pomočniki voditeljev. Velikokrat se namreč zgodi, da pomočniku voditelja IV bolj zaupajo, npr. jim povedo za sladkarije, dogodke na potepu ... Prav je, da pomočnik voditelja take informacije preda četovodji, ne pa da se jim želi prikupiti s popustljivostjo.

Eden od razlogov je tudi, da iščemo **napačne temelje za naše odločanje in skavtom napačno utemeljimo pravila.** Skavtski zakoni in obljuba niso le besede na papirju, vendar so temelj, s katerim se IV poistovetijo, voditelji pa naj se nanj opiramo. Še posebej si preberi 1. in 7. skavtski zakon.

Voditelji so premladi in neizkušeni. Pomanjkanje osebne zrelosti lahko privede do več težav. Neizoblikovan voditelj se v želji prilagajanja in priljubljenosti poistoveti z IV in se do njih obnaša kot prijatelj. Seveda prijatelj ne more dati prijatelju odkupnine in mu prepovedati rabo telefona. Tako pride do zamere IV do voditelja, ki je kar naenkrat, ko je opazil, da stvari nikamor ne vodijo, spremenil odnos. Voditelj se mora zavedati, da je v prvi vrsti njegova naloga vzgajati, ne ugajati! Druga negativna možnost pa je, da hoče neizkušen voditelj zakriti svoje pomanjkljivosti in od IV včasih zahteva več kot zna oz. zmore on sam. IV s časom to spozna, kar vodi do popolnega padca avtoritete.

Največ težav z avtoriteto imajo ravno mladi oz. novi voditelji, ki si morajo spoštovanje šele zgraditi. Tu je nekaj nasvetov za mlade voditelje:

- Zavedaj se svojega položaja, izkušenj in lastnosti. Ne igray nekoga drugega in ne izdajaj se za nekaj, kar nisi.
- Kot ključno držo skavtskega voditelja, v prvi vrsti četovodje, postavljamo držo starejšega brata/sestre. Starejši brat v družini nadomešča vlogo očeta, ko ga ni, hkrati pušča več svobode v odgovornosti. Nekateri

IV, sploh mlajši in tisti, ki imajo pomanjkanje v družini, nas bodo mogoče dojeli kot očeta in mater. To ni takšen velik problem. Še enkrat pa ponavljamo, da je napačna drža prijatelja.

- Uporabi način dela v veji IV. Bistvo čete so vodi, njihov temelj pa vodnik. Končni cilj pri disciplini je, da se starejši IV poistovetijo z našim pogledom na red in disciplino. Takšno okolje, kjer za disciplino skrbijo IV med seboj in so stvari v prvi vrsti urejene v samih vodih (si urejajo kroj, spodbujajo pri zadolžitvah, se hočejo izkazati ipd.), je tisto, k čemur težimo. Zato je naloga voditelja, da vodnike opolnomoči in spodbuja pri discipliniranju voda, se z njimi posvetuje in jih vključi tako v pripravo programa, kot tudi v pomembne odločitve življenja v četi.
- Bodi potrpežljiv. Z leti si boš pridobil več izkušenj, si zgradil zaupanje in avtoriteto. Na tej poti bodi dosleden in pravičen do vseh članov čete.

Voditelji prelagajo avtoriteto na duhovnega asistenta. Res je, da duhovnika že zaradi vloge IV bolj upoštevajo, vendar si ravno s tem voditelj sam sebi jemlje avtoriteto. Duhovni asistent nam je v oporo in ni v vodstvu čete zato, da bo on moralni razsodnik in glavni posrednik discipline. V tem kontekstu naj deluje predvsem preko katehez, pridig, ambientacije. V pomoč nam je tudi bolj na osebni ravni, npr. s pogovori z vzgojno zahtevnimi otroki.

Nedoslednost in popuščanje pri zborih in skavtskih simbolih. Disciplina se začne pri majhnih stvareh. Če spoštujemo simbole voda in čete, uradni zbor in kroj ter IV vse to ponotranjijo, potem smo lahko gotovi, da bomo imeli v četi manj problemov z disciplino.

Postavljenih in sprejetih pravil se je treba držati. Skavti bodo pogosto preizkušali, poskušali bodo preseči mejo, ki jim je postavljena. To mejo potrebujejo. Ne bodo nas imeli rajši, če jo bomo odstranili.

Četa je prevelika. Jasno je, da v večji četi težje skrbimo za disciplino, saj se posameznik lažje skrije, zato je še bolj pomembno, da se natančno določijo pravila, ki se jih vsi dosledno držijo.

Voditelj ni dober zgled. Pridemo vedno na srečanje pravočasno? Ne uporabljamo telefonov, razen v nujnih primerih? Imamo urejen kroj? Če kdo izmed voditeljev krši kakšno pravilo, ne more zahtevati od IV, da ga upoštevajo.

Četovodja noče prevzeti skrbi za red in disciplino. Ženski in moški lik četovodje sta ideal zato, ker nosita različni vlogi. Voditeljica je zadolžena za nežnejšo in bolj materinsko oporo, voditelj pa je bolj pogumen in fizično močan. Zato se še posebej od moških voditeljev pričakuje, da bodo nosilci reda in discipline v četi. Nikakor ni dobro, da je vsa disciplina prepuščena voditeljici, saj jo IV (fantje še posebej) ne bodo ubogali.

Četo vodita dve četovodkinji, ni moškega lika voditelja v VOČE. Idealno je, da četo vodita dva voditelja – četovodja in četovodkinja, torej imamo moški in ženski lik četovodje v četi. Moške besede pri disciplini povsem naravno ponavadi bolj zaležejo kot ženske. Če moški okara IV, ga pogosto spoštuje in uboga, ženska pa »teži«. Najhuje je gotovo žensko paranoično dretje ☺. V primeru, da v četi ni moškega voditelja, bo gotovo ena izmed voditeljic morala prevzeti odločnejšo vlogo, zaradi česar v začetku ne bo ravno pozitivno obravnavana.

IV se počutijo ujeti v sistem pravil, kjer obstajajo samo ukrepi in odkupnine. Vseskozi govorimo le o ukrepih ob kršenju pravil. A kjer so graje, morajo biti tudi pohvale. Zato moramo ravno tako kot okarati slabo,

pohvaliti dobro, sicer bodo IV izgubili voljo in interes. Priporočljiva so tudi različna tekmovanja med vodi in letno tekmovanje za najboljši vod, najboljšega IV, ocenjevanje šotorov na taboru ...

»Discipline ne moremo doseči z zatiranjem, pač pa s spodbudo in z vzgojo k samodisciplini in k žrtvovanju samega sebe in svojih sebičnih užitkov za dobro drugih. Ta vzgoja je učinkovita predvsem, če vsebuje zgled voditelja, če dečku naloži odgovornost in če od njega pričakujemo veliko mero zanesljivosti.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Vzpostavljanje discipline le z ukrepi, ki temeljijo na fizični moči. Sklece, vojaški poskoki, tek ipd. imajo dolgoročni vzgojni učinek le, če jih uporabimo ob pravih trenutkih. Ponavadi gre za kršenje napisanih in dogovorjenih pravil, pozabljivost, malomarnost ipd., pri katerih pa je potrebno takojšnje ukrepanje. Takšni primeri so npr. kršitve pravil zbora (neurejen kroj, napačna postavitev, drža), glasno govorjenje po pisku tišine ipd. V takih primerih bi za odkupnine potrebovali veliko časa in bi nanje pogosto pozabili. To pa bi imelo večje negativne učinke, saj nas IV ne bi jemali resno.

»Fizično odkupnino«lahko določimo posamezniku. Včasih učinkuje tudi, da jo dodelimo celotnemu vodu, pa čeprav bi si jo »zaslužil« le en član voda (npr. zastavonoša nima urejenega kroja). Ob določenih prilikah jo lahko izvaja cela četa, vključno z voditelji (več vodov ni urejenih, veliko jih je zamudilo v kvadrat ...). S tem se IV zavejo, da posledice njihovih dejanj nosijo tudi drugi člani voda ali celo vsi člani čete.

Stopnjevanje fizičnih odkupnin je smiselno le nekajkrat, saj gre pri večkratni kršitvi za očitno zavestno kršenje pravil. Včasih fantje fizične odkupnine izkoriščajo tudi za dokazovanje svoje fizične moči (npr. stavijo, koliko sklec lahko naredijo). V tem primeru taka vrsta discipliniranja ne bo uspešna, saj jih s tem samo spodbujamo k dokazovanju. Tu pride na vrsto naša iznajdljivost (najti moramo težjo fizično aktivnost, ki bo zalogaj za mišice) ali pogovor s posameznikom, vodom ali celo četo.

Vsekakor bo odkupnina najbolj vzgojna in dolgoročno učinkovita, če se bo IV zavedal, kaj je storil narobe, če mu bo zaupana odgovornost in če bo motiviran k dobremu.

13.2 ZAHTEVNE SITUACIJE Z IV

IV voditelji se med svojim delom v četi srečujemo z najrazličnejšimi IV. Včasih so posamezniki karakterno izstopajoči, prihajajo iz neurejenih družin, so težko vodljivi ... V tem podpoglavju je napisanih nekaj primerov zahtevnih IV, ki so nam jih posredovali voditelji čet med pisanjem priročnika. Zbrali smo nekaj najpogosteje omenjenih težav in napisali nekaj predlogov oz. usmeritev, kako postopati v posamezni situaciji. Seveda je rešitev individualna in preprostega recepta ni.

13.2.1 MLADOSTNIKI S POSEBNIMI POTREBAMI

Primer 1: »V četi smo imeli fanta, ki se je rodil s prirojeno deformacijo noge, zato je imel podkolensko protezo. Na začetku nas je bilo vse zelo strah, kako se bo fant lahko vklopil v naš program, vendar je bil fant zelo motiviran in je protezo sprejel kot del svojega telesa. Tako je bil vedno prvi za igro, tudi pot je normalno prehodil, le kdaj pa kdaj mu je kdo od članov voda nosil nahrbtnik.«

Primer 2: »V četi imamo fanta z avtistično motnjo. Sprejeli smo ga na željo oz. prošnjo mame, ki očitno še ni sprejela, da je njen otrok drugačen. Mi se sicer z njim veliko ukvarjamo, vendar imamo težave, ker se noče družiti z ostalimi, vedno hodi nekaj korakov za ostalimi in hitro postane nasilen.«

Primer 3: »Pri nas je ena punca s sladkorno boleznijo. Med srečanji voda in srečanji čete ni nobenih problemov, dekleta tudi ve, kako ukrepati v določenih situacijah. Problem je le na zimovanju in taboru, ker mora za njo veljati poseben jedilnik in čas obrokov. Zato moramo ostalim članom vseskozi razlagati, zakaj ona lahko dobi več sladkega za na pot. Včasih se nam tudi zdi, da svoje stanje malo izkorišča, mi pa se bojimo, da bi naredili kaj narobe in ji ugodimo.«

Vse pogosteje se tudi pri skavtih srečujemo z otroki, ki imajo t. i. posebne potrebe. Po uradni definiciji so to otroci z motnjami v duševnem razvoju, gluhi in naglušni otroci, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, dolgotrajno bolni otroci, otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ter otroci z avtističnimi motnjami.

Ti otroci imajo morda res specifične potrebe, vendar lahko obogatijo četo in naš pogled na življenje. Čim bolj se pozanimajmo o otroku pri starših, morda tudi pri učiteljih ali komu drugemu, ki je na tem področju »doma«. Kolikor se dá, jih vključimo v program. Spodbujajmo medsebojno pomoč in solidarnost ter IV poučimo o posameznih specifikah »posebnega« mladostnika.

Vendar moramo biti pri sprejemanju mladostnikov s posebnimi potrebami realni in premisliti, ali imamo res vse potrebno znanje in kolikšen del programa oz. načina dela v četi bomo morali zaradi tega spremeniti. Če imamo veliko otrok v četi, voditeljev pa je malo, se takemu otroku gotovo ne bomo mogli dovolj posvetiti. Poleg tega se moramo zavedati, da s tem veliko breme naložimo vodniku in celotnemu vodu. Če ugotovimo, da mladostnikove posebne potrebe presega naše sposobnosti, imamo pravico, da staršem razložimo, zakaj se njegov otrok ne more udeleževati srečanj. Lahko se obrnete na Združenje, ki bo morda našlo kakšen bližnji steg ali na tem področju izobraženega voditelja, ki bi bil pripravljen pomagati pri vključevanju takega mladostnika v skavtsko gibanje.

13.2.2 »RANJENI« MLADOSTNIKI

Primer: »V četi imamo samosvojega fanta z nekoliko manj razvitimi socialnimi veščinami. Ves čas se drži stran od vseh ostalih in si z nikomer ne trudi navezati prijateljstva. Redko se želi vključevati v skupne

aktivnosti, vedno najde kakšen razlog, zakaj mu nečesa ni treba početi. Na prigovarjanje voditeljev se pogosto sploh ne zmeni, ponavadi se odzove z ignoranco. Je tudi zelo občutljiv in vsaka opazka ali "nepravičnost" s strani koga drugega ga zmoti. V takšnem primeru se povsem odmakne in na taboru smo ga morali dvakrat celo iskati. Nasploh zahteva zelo veliko pozornosti voditeljev. Ker med vrstniki nima prijateljev, se ves čas vrtili okoli nas, nam kaj razlaga, nas sprašuje in meni, da so zanj pravila drugačna.«

Zagotovo se je vsak voditelj kdaj že srečal z otrokom, ki je prihajal iz neurejene družine, iz družine, kjer je prisotno nasilje ali alkohol, doma ga lahko zapostavljajo oz. se starši ne menijo zanj. Vedenje takih otrok je običajno izstopajoče. Taki otroci se morda pretirano izpostavljajo, iščejo pozornost, igrajo klovne, govorijo neprimerne stvari, se držijo sami zase, se ne vključujejo med sovrstnike, so pretirano boječi itd. Kadar opazimo tako vedenje, bodimo pozorni na takega otroka in ga opazujemo. Tak otrok še bolj potrebuje potrditev, zato bodimo pozorni in ga pohvalimo, v čemer je dober, ter ga spodbudimo s kakšno pozitivno pripombo. Če se nam zdi primerno, se z njim pogovorimo. Nekateri otroci in mladostniki bodo pogovora veseli, drugi se morda o tem ne bodo želeli pogovarjati. Ne glede na otrokov odziv, mu dajmo vedeti, da nam lahko zaupa, da smo mu na voljo in da je pri nas varen. Morda so skavti zanj edini kraj, kjer lahko sproščeno živi svojo mladost.

Zgodilo se je že, da je otrok prav voditeljem zaupal težko izkušnjo zlorabe. V takem primeru je treba dobro razmisliti, kako bomo postopali. Zapišimo si, kar nam je otrok povedal in kar smo opazili. Povejmo otroku, da smo veseli, da nam je zaupal in da bomo naredili vse, kar je v naši moči, da se bo počutil varno. Strokovnjaki s tega področja poudarjajo, da je pomembno, da v tistem trenutku otroku ničesar ne obljublamo. Povejmo mu, da moramo to informacijo o zlorabi prenesti naprej (to je naša dolžnost!). Premislimo, kdo bi bil za to najbolj primeren: starši, svetovalna služba v šoli, CSD, policija. Potem sledimo navodilom strokovnjakov na teh področjih.

13.2.3 »MLADOSTNIKI 21. STOLETJA«

MLADOSTNIKI JEMLJEJO SKAVTE KOT KROŽEK

Primer: »Nekateri otroci jemljejo skavtstvo kot krožek – se pravi, da ne prihajajo na srečanja tako redno, kot bi lahko oziroma prihajajo na srečanja le občasno. Mogoče je v ozadju tudi prevelika popustljivost staršev ali pa preokupiranost otrok z vsemi mogočimi interesnimi dejavnostmi, tako da so skavti postavljeni bolj na zadnje mesto. Ker imamo majhno četo, se vsak neopravičen izostanek na srečanju tako pozna, da je težko pripraviti srečanje.«

S to težavo se verjetno sedaj srečujemo večkrat kot pred leti. Otroci imajo namreč množično ponudbo za raznorazne obšolske aktivnosti, motivacija za obisk pa se od krožka do krožka razlikuje.

Pri IV v začetnih letih čete ne moremo ravno govoriti o njihovem dojetanju skavtov, saj so v razvoju še vedno vezani na pogled svojih staršev. Tekom let, ob koncu OŠ in vstopu v SŠ pa IV skavtstvo vedno bolj dojema v okviru svojega voda oz. prijateljev, ki si jih je pridobil, in dogodkov, ki jih je že preživel. Zaradi tega je motivacija za udeležbo na srečanjih vedno bolj lastna in seveda tudi zato niha (glede na prijateljstva, težave v šoli, zaljubljenost ...).

Pogosto je ob vstopu v četo število novincev precej večje, kot jih bo imela ta ista generacija ob odhodu. S tem samo po sebi ni nič narobe, bodisi starši »tega krožka« ne obravnavajo več kot zelo pomembnega, bodisi se IV ne najde v četi. Problem je, če ta odpad poteka vrsto let. Npr., ko pričakujemo, da bomo imeli močno generacijo vodnikov, čeprav z udeležbo niso bili prepričljivi, na koncu pa celotna generacija noče prevzeti

vodništva ali so nemotivirani vodniki oz. celo prenehajo s skavti. Drug problem z udeležbo preko leta je, da nikoli ne moremo dobro načrtovati programa, če imamo na srečanjih čete enkrat 10 IV, drugič 25.

Kako lahko voditelji vplivamo na odnos staršev do skavtskih srečanj?

Kot smo že uvodoma omenili, imajo starši (in tudi otroci) različne vzroke za obiskovanje določene dejavnosti. Npr. športna dejavnost je zdrava, poleg tega se tam otrok nauči kolegialnosti, poštenosti, hitro se vidi rezultat vloženega truda. Starši bodo zato spodbujali otroka, da vztraja, ker se zavedajo, da se v moštvu rabi vsakega člana in ker želijo, da je njihov otrok uspešen, določeni starši bi tudi naredili vse, da bi njihov otrok postal »olimpijski prvak«. Drugi del motivacije je tudi denar, ki ga vložijo starši v krožek npr. glasbena šola, umetniški športni krožki. Ker morajo plačevati prispevke, je logično, da ne bodo že ob prvem otrokovemu »nočem več« popustili in ga izpisali.

Zato je nekako logično, da skavti ostanemo za na konec, če ravno ostane kaj časa. Denarnega vložka v skavte ne moremo primerjati z drugimi krožki, saj skavtski voditelji delamo prostovoljno. Prav tako skavtske dejavnosti pogosto ne povzročijo nekega hitrega učinka pri napredovanju otroka, kot je to pri treningih ali intenzivnih tečajih. Stvari tečejo počasneje, poleg tega otrok pri skavtih napreduje na mnogih področjih, ki niso tako oprijemljiva (sposobnost sodelovanja, prijateljstvo, odgovornost, samozavest ...).

Kaj je torej naloga voditelja?

- Na srečanju za starše ob začetku leta razloži staršem poslanstvo, skavtsko metodo dela, sistem osebnega napredovanja in pravila čete. Razloži jim, da imamo vedno plan celoletnega dela, ki se zaključi s taborom, zato je pomembno, da IV na dogodke prihajajo redno. Predstaviš jim lahko tudi sistem minimalne udeležbe. Ravno tako kot v košarkarskem moštvu potrebujejo vsakega posameznika, enako je na vodovih srečanjih, kjer vsak posameznik nosi svojo funkcijo, brez katere je vod prikrajšan.
- Spodbudi starše, naj otroke motivirajo, da pridejo na srečanje tudi takrat, ko bodo slabe volje, ko bo zunaj padal dež ali pihal veter. Naj ne bodo starši prvi, ki bodo spodbili naš trud: »saj danes ti pa ni treba iti«.
- Starše prosi, naj skavtskih srečanj ne uporabljajo v disciplinske namene. Mnogokrat se namreč zgodi, da se otrok veseli skavtskega srečanja ali tabora, pa mu starši prevedo (»ne smeš na srečanje voda, ker nisi napisal domače naloge«) oz. ga izsiljujejo (»če bo imel popravni izpit, ne boš smel iti na tabor«).
- Upoštevaj šolski program, program obšolskih dejavnosti in dela v župniji. Naša napaka je namreč, če določimo datum obljub na dan, ko je v župniji birma, ali če imamo srečanje čete takrat, ko je obvezni dan šole ali neka dejavnost, kjer sodeluje veliko članov čete. Zato se na srečanjih s starši pozanimaj o tem in jih tudi čim prej obvesti o datumih srečanj.
- Opozori starše na to, da mogoče v prvem letu ne bodo videli tolikšnega smisla ali koristi od skavtskih srečanj, vendar bodo čez čas spoznali, česa vse se je njihov otrok naučil pri skavtih. V pomoč nam pridejo vsi starši, ki so bili skavti in skavtski voditelji ter tisti, ki imajo že starejše skavte. Največkrat starši opazijo »dobre učinke«, ko pridejo na obisk na tabor in vidijo, kaj vse njihov otrok zna in zmore, kar doma ni mogel pokazati. Pozitiven učinek na starše narediš tudi, če jim znaš povedati pet pozitivnih lastnosti ali stvari, ki jih njihov otrok zna.
- Prisluhni staršem, njihovim idejam o vzgoji, kaj pričakujejo od skavtstva in kaj se jim zdi pomanjkljivo.
- Vsak voditelj si mora pridobiti zaupanje staršev!

»Kot sem že dejal, je prvi korak k uspehu ta, da poznamo dečka, drugi pa, da poznamo njegov dom. Samo s poznavanjem okolja, v katerem živi, ko ni pri skavtih, lahko ugotovimo, kako naj z njim delamo. Kjer si voditelj zagotovi naklonjenost in podporo dečkovih staršev in kjer so starši vpleteni v medsebojno sodelovanje in se resnično zanimajo za delovanje čete ter za poslanstvo skavtstva, voditeljeva naloga postane precej lažja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Kako voditelji motiviramo in spodbujamo skavte, da bodo redno prihajali na srečanja?

- Prva in glavna naloga je, da se trudiš za kakovostni program. Bi-Pi je bil kar se tega tiče zelo optimističen.
- Če imaš v četi stalne težave z nizko udeležbo, lahko kot bolj administrativno rešitev uvedeš sistem minimalne udeležbe. Ta dolgoročno vpliva na dojetanje skavtov pri IV samih, hkrati pa čim prej izloči tiste, katerih starši dojemajo skavte kot krožek. Nič nam namreč ne koristi, če imamo »60 papirnatih« članov čete, redno pa jih prihaja na srečanja 20. Mogoče bodo v četi na tabor vseeno prišli tudi ostali, a prej ali slej, običajno že na začetku klana, bodo taki prenehali hoditi na srečanja.

Sistem minimalne udeležbe:

- Na svetu čete predstavi pravila čete. Eden izmed njih je tudi minimalna udeležba na srečanjih voda, čete in stega.
- Tako npr. do zimovanja postavimo 70 % minimalno udeležbo (pri tem preverjamo upravičeno – zdravstveno in neupravičeno odsotnost). Po zimovanju se s tistimi, ki imajo precej nizko udeležbo (npr. pod 60 %) pogovorimo, v čem je problem nižje udeležbe, ali si še želijo biti pri skavtih ... Pri čemer se postavi jasni pogoj za obljubo ali tabor, da mora biti udeležba na koncu leta nad 70 %.
- Sistem na začetku zahteva nekaj več administrativnega dela, vendar se IV kmalu začnejo zavedati, da se nima smisla lagati glede udeležbe, če nimajo motivacije. Znati je potrebno odbiti tudi napad staršev, zakaj njihov otrok ne sme na tabor, če je pa priden fant. Če si pogoje predstavil na srečanju za starše in si znal stati na svojem stališču, potem to ne bo težava. Vedi, da delaš dolgoročno in da je tako prav do tistih, ki so redno hodili na srečanja in bili prizadevni čez leto. Seveda ne bodi pri sistemu kot šolski učitelj s pristopom: »kjer je meja, je pač meja«. Včasih pomaga »zunanja meja« za IV (npr. 75 %) in meja, pod katero vi gotovo ne boste šli (npr. 65 %).
- Najslabše, kar lahko narediš, je, da se lotiš sistema minimalne udeležbe, vendar na koncu popustiš, zato le pogumno!

»Ko ste torej na tesnem z idejami, se ne trudite z dejavnostmi, ki bi jih skavti po vašem morali ceniti, ampak s poslušanjem ali spraševanjem. Odkrijte, katere dejavnosti jih najbolj pritegnejo, in potem presodite, v kolikšni meri jih lahko uresničite, kar pomeni, v kolikšni meri bodo pripomogle k rasti vaših skavtov.

Kadar četa odmeva od smeha in uživa v zmagah na tekmah in v novih pustolovščinah, ni nobene nevarnosti, da bi člani odšli zaradi dolgočasja.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

RAZVAJENI MLADOSTNIKI

Primer: »V četi imamo skrajno neprilagodljivega otroka. Že nekajkrat se je zgodilo, da je kar znorel, se ovil okrog drevesa, zlezal v grmovje, se zabubil v svoj iglu itd. in nikakor ni hotel priti nazaj oz. sploh komunicirat z nikomer ... S tabora smo ga že poslali domov, vendar ni nič boljše. Mama nam toži, naj ga vseeno sprejmemo medse, ker nikjer drugje ne morejo delat z njim. In tudi nasplošno si želi precej pozornosti in se pogosto zadržuje pri voditeljih ... Pobere nam kar nekaj energije, vendar za zdaj še nekako gre.«

V preteklem desetletju se je veliko govorilo o permisivni vzgoji, kot primeru dobre vzgoje, kjer se otrokom čim manj stvari prepoveduje in skuša ugoditi njegovim željam. Starši postajajo vse bolj zaščitniški do svojih otrok, skrbijo jih pravice otrok, ne želijo, da bi otroku česarkoli primanjkovalo. Vse to, če je prisotno v mejah normale, seveda pozitivno vpliva na otrokov razvoj, velikokrat pa gredo stvari predaleč. Pri skavtih se to kaže v tem, da se otroci nočejo zmočiti in umazati, svojih osebnih stvari, priboljškov ne želijo deliti s preostalimi člani voda, izogibajo se delu in čakajo, da ga bo opravil nekdo drug ... Naš način vzgoje je ravno protistrup

razvjenosti. Želimo, da se otroci preizkusijo v izzivih, da kdaj občutijo tudi žulje na nogah, da delo opravijo sami in da se učijo življenja v skupnosti. Zato moramo biti do razvjenih otrok še posebej dosledni in nepopustljivi. Taki otroci potrebujejo zadolžitev, kjer bodo izpostavljeni, in je od uspešno izvedene naloge odvisen celoten vod ali četa (funkcija zastavonoše, priprava netiva za večerni ogenj ...). Potrebujejo fizični napor, da si dokažejo, da zmorejo več, kot si mislijo. V primeru nesodelovanja (npr. IV noče delati z ostalimi člani skupine) ali kršenja pravil potrebujejo doslednost v ukrepih in odkupninah. Potrebujejo nekoga, ki odkrije njihove talente in sposobnosti, ter jim omogoči, da jih začne razvijati. Končni rezultat takega pristopa je različen. Marsikdo bo skavte zapustil, ker bo to zanj preveč naporno in neprimerno. Marsikdo bo postal najboljši IV in bo čez nekaj let priznal, da so mu ravno skavti pomagali spoznati, da ima tudi otrok svoje doložnosti in da potrebuje odgovornosti ter občasna odrekanja ugodju.

ZASVOJENOST Z ELEKTRONIKO in DRUGE SKUŠNJAVE

Primer 1: »Srečujemo se s problemom odvisnosti od tehnoloških stvari, do te mere, da je zaupanje voditelj – izvidnik popolnoma porušeno. Mobitele skrivajo v nogavice, občasno ne pridejo na srečanje, ker igrajo igrice doma ...«

Primer 2: »Punce konstantno gledajo v telefon na srečanjih voda«.

Primer 3: »Težko je, ker želijo biti, ko imajo prosti čas, kar naprej na telefonih, ne znajo biti brez njih. To, da jih vzamemo, pa tudi ne funkcionira ...«

Preden zagrizemo v vse bolj pereče težave, ne samo dela z IV, ampak celotnega problema, ki ga prinaša razvoj elektronskih naprav, pogledjmo, kaj je Bi-Pi napisal o tem.

»So še druge negativne skušnjave, s katerimi se mora biti voditelj pripravljen spoprijeti. Toda, če je na to opozorjen, bo svoje metode lahko prilagodil tako, da te skušnjave ne bodo imele negativnega vpliva na njegove skavte, katerih osebnosti bodo tako rasle v kar najbolj ugodnih razmerah.

Ena najmočnejših skušnjav je kino. Ni dvoma, da kino dečke neizmerno privlači, in sicer v tolikšni meri, da nekateri odrasli neprestano napenjajo možgane, kako bi jim to preprečili. Vendar gre tu za eno tistih stvari, ki bi jih bilo težko zatreti, pa naj bi si še tako želeli. V bistvu se moramo vprašati, kako filme uporabiti v našo korist. S težavo se moramo soočiti, se je lotiti s prave strani in se truditi, da prepoznamo koristne vidike kina in jih uporabiti v dobro dečkove vzgoje. /.../

Skavtstvo moramo napraviti dovolj zanimivo, da bo dečka pritegnilo ne glede na druge privlačne dejavnosti.

Mladostno kajenje in njegovi škodljivi učinki za zdravje, igralništvo in nepoštenost, ki jo prinaša s seboj, pasti alkoholizma in spogledovanja ter postopanja z dekleti brez resnih namenov, nečistost itn. se lahko popravijo samo s pomočjo voditelja, ki pozna običajno življenjsko okolje svojih fantov.

Tudi v teh primerih ne pridemo do pozitivnih rezultatov s prepovedmi in kaznimi, ampak s tem, da razvade zamenjamo z nečim, kar je vsaj toliko privlačno, vendar v svojih učinkih pozitivno.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Skušnjave, odvisnosti, preizkušanje prepovedanega se torej niso začele pred nekaj leti, ampak so prisotne že celotno zgodovino, le da se vedno znova pojavljajo v drugačnih oblikah, v nekem okolju je določena skušnjava večja kot v drugem. Sedaj se nam kino, ki ga Bi-Pi omenja, zdi še najmanj problematičen, kajenje in alkohol sta vseskozi prisotna, z razvojem elektronskih medijev pa prihajajo v ospredje predvsem računalniške igre, družabna omrežja ter olajšan dostop do pornografije, trgovine z drogo ... Čeprav se bomo bolj posvetili problemom z elektronskimi napravami, veliko stvari enako velja tudi za vse druge slabe navade in odvisnosti.

Na kakšen način se lahko IV voditelji med delom v četi borimo proti zasvojenosti in drugim skušnjavam, ki pretijo mladostnikom?

- **Na vseh aktivnostih čete in voda vzdržujemo ničelno toleranco do alkohola, kajenja tobaka ali trave, uživanja nedovoljenih substanc, pornografije.** V skavtskih zakonih sicer nikjer tega direktno ne obljubimo, a v skladu z načeli in vrednotami našega Združenja obstaja to nenapisano pravilo, od katerega voditelji ne odstopamo. Dobro je, da se na svetu čete vsako leto to pravilo obnovi. V primeru kršenja le teh pravil moramo voditelji odreagirati odločno in po potrebi o tem obvestiti starše in druge pristojne.
- **Kolikor se le da, se izogibajmo uporabi mobitela in drugih elektronskih naprav na srečanjih čete in voda.** Mobiteli in ostale elektronske naprave na srečanjih med letom, sploh pa na zimovanju in taboru niso dobrodošle, saj zmanjšujejo zbranost, spodbujajo razlikovanje socialnih razlik, preusmerjajo pozornost iz medsebojnega druženja in življenja v naravi v osamljeno buljenje v ekran.

Na **srečanjih čete** IV ne smejo uporabljati mobitela (razen na koncu srečanju seveda, da pokličejo starše, da jih pridejo iskati). Pravila čete vsebujejo opredeljen ukrep (odkupnino) za morebitno uporabo telefona med srečanjem. Običajno jim na srečanjih čete mobitelov ne zasežemo, to bi bilo smiselno uvesti le, če bi imeli s tem zelo velike težave.

Za voditelje so bolj »problematična« **srečanja voda**, kjer nismo prisotni. Tudi tam je vsakšna uporaba mobitela (razen ob koncu srečanju v neformalnem delu) nesmiselna. Smiselno je, da se člani voda določijo odkupnino za neprimerno uporabo mobitela in to zapišejo v pravilnik voda.

Na večdnevnih dogodkih mobitele (in druge elektronske naprave, pa tudi sladkarije) običajno prvi dan poberemo. To je smiselno narediti v okviru ambientacije, da stvar ni tako uradna. Mobitele IV lahko dobijo, da pokličejo domov, ali ob kakšnih izjemnih zadevah. Pravila se od čete do čete razlikujejo, ponekod imajo določeno uro, ko lahko IV dobijo mobitel in pokličejo starše, ponekod niso tako striktni. Dnevno klicanje domov ni ravno potrebno in zgolj spodbuja domotožje ali pa le preplaši starše. IV jim zna namreč povedati, »da spet pada dež in da se v taboru ne dogaja nič zanimivega, da je na wc-ju veliko muh in da ima obvezo na roki, ker se je med pripravo kosila zarezal v prst«. Boljše je, da ste staršem na voljo voditelji, ki jim na kratko razložite, kako se imate in da z IV ni nič hudega, le »malo vas pere že ves tabor«. Če se stvari odločno in jasno predstavijo skupaj z razlogi, zakaj je tako, večinoma ne bo težav z IV in starši. Včasih se celo izkaže, da klici staršev IV-jevce motijo, ker se tako uživajo v tabor, da so jim starši »odveč« in je bolj potreba staršev, da vsak dan slišijo svojega otroka.

Naj tukaj dodamo še, da se pogosto voditelji sprašujejo, kako je **s pregledom nahrbtnikov med taborom**? Če ustvarjamo zaupanja vreden odnos, tega ne potrebujemo, poleg tega se nam lahko kdo pritoži, da brskamo po njegovih stvareh. Praksa je od čete do čete različna, verjetno predvsem odvisna od preteklih izkušenj in mnenja trenutnih voditeljev. Če opravimo pregled nahrbtnikov nekajkrat med taborom, to ni problematično in to predstavlja kompromis med zaupanjem in dejanskim stanjem. Da pa zaupanje ne izgubi pomena, je pomembno, da ob morebitni ugotovitvi kršitve (IV je mobitel skril in kasneje uporabljal) karseda odločno ukrepamo. Pa ne zaradi uporabe mobitela, ampak zaradi izgube zaupanja. Kako odločno boste ravnali, je odvisno od tega, kako vas IV upoštevajo in koliko delate na zaupanju (konec ali pa pogojni konec tabora za posameznega IV).

Edina izjema, ko je priporočljivo, da dopustimo uporabo mobitela je **potep voda**. Takrat vodniku izročimo njegov mobitel, da nas lahko obvesti o težavah. Vodnik naj ima mobitel ugasnjen, na mobilno številko vodnika pa pošljemo sms s povratnico, ki nas bo obvestila, če je vodnik prižgal mobitel. Ponekod imajo navado, da vodniki sporočijo voditeljem, ko prispejo na cilj oz. ko si uredijo prenočišče. Potep je sicer

namenjen samostojni izkušnji voda, zato mora biti voditeljskega vpliva čim manj, a vseeno – tudi v času potepa smo za njih odgovorni mi.

Seveda si ne moremo dajati lažnega upanja, da mobitelov in podobnih stvari IV-jevci ne bodo več nosili na tabore ali jih uporabljali med potepom. IV bodo v svoji iznajdljivosti gotovo našli načine. To, da postavimo pravila in skušamo uporabo mobitelov čim bolj omejiti ter ukrepati ob kršenju, je skoraj največ, kar lahko naredimo.

Morda se bo tudi voditelju kdaj primerilo, da bo pozabil utišati mobitel. Pogosto voditelji tudi mobitele uporabljamo kot ure ali celo namesto fotoaparata. S tem IV-jem nismo ravno najboljši zgled. Zato si na tabor le vzemi žepno uro in fotoaparat, mobitel naj bo v členarju, oz. naj ga nosi po taboru samo tisti voditelji, ki ga nujno potrebuje (ko pričakujete klic staršev, ko morate biti v stiku z drugim voditeljem, ki ga ni v taboru ...). V primeru, da nam na srečanju čete mobitel zazvoni (neupravičeno), moramo tudi voditelji opraviti predvideno odkupnino. Pomembno je, da se stvari ne razpasejo do te mere, da je to ena izmed motečih stvari. To pomeni, da smo premalo odločni in se premalo kot voditelji zavedamo, kakšen zgled dobi IV, ko opazi, da tudi mi niti med skavtskimi srečanji ne moremo brez mobitela.

- **Odločno odreagiramo, če ugotovimo, da IV prekomerno uživa alkohol, je odvisen od uživanja trave, računalniških iger, iger na srečo ...** Kadarkoli odkrijemo, da gre za odvisnost oz. zasvojenost – to pomeni, da nam IV sam prizna ali da vidimo, da stvari presegajo meje razuma, ko ne zaleže nikakršna oblika ukrepanja – si ne smemo in ne moremo nalagati bremena in odgovornosti ter prepričanja, da bomo mi zadevo rešili. Takšen mladostnik potrebuje strokovno obravnavo, za kar mi nismo usposobljeni. Kar lahko naredimo je, da se ponudimo za iskrene pogovore in podporo, dolžni pa smo o tem obvestiti starše, delavce v šoli ali druge pristojne.
- **Pomagamo jim, da so do skušnjav kritični in jih znajo tudi uporabiti v bolj koristne namene.** Trudimo se, da bi do »skušnjav«, kot bi rekel Bi-Pi, IV znali vzpostaviti zdrav oz. kritičen odnos in bi bili odgovorni za svoja dejanja. Bi-Pi predlaga, da naj se bolj kot z ukinitvijo slabe razvade, ukvarjamo z alternativo, ki jo ponudimo IV, da jih odvrnemo od slabe navade. Torej je naša naloga predvsem ta, da naredimo, kar se da največ z našim skavtskim programom, da bo deloval kot dobra alternativa. Seveda smo pri tem postavljeni pred zelo težko situacijo. Elektronski mediji npr. so tako privlačna in zasvojljiva stvar. Vendar je vedno znova zanimivo gledati, kako se IV spremenijo od prvega do zadnjega dne tabora. Postanejo boljše volje, bolj so »zdravi«, med njimi se spletejo prava prijateljstva, pridobijo si samozavest zaradi preživetih izkušenj, dokažejo si, da so zmožni veliko več, kot so mislili ... Če znamo to dobro spremembo pokazati tudi njim, bodo sčasoma razumeli, da je vredno živeti na tak način.

Druga stvar, na katero nas je Bi-Pi opomnil, je ta, »da moramo iti tja, kjer so ribe,« in da moramo morebitne skušnjave uporabiti v našo korist. Internet, televizija in računalniki niso samo prežee nevarnosti, ampak postajajo vse bolj potrebni za naše vsakdnevno življenje. Marsikateri IV bo postal programer, verjetno tudi ni več poklica, kjer se ne bi zahtevalo znanje uporabe računalnika in brskanje po internetu. Dnevnike voda bodo v bodoče verjetno nadomestili internetni zapiski, IV vse pogosteje na svojih potepih izdelujejo in objavljajo razne filmčke, vodi in čete se lahko preko interneta dopisujejo in spoznavajo med seboj ... Na internetu je tudi veliko informacij o skavtskem gibanju, spletnih strani, ki jih lahko IV uporabijo za veščine (različne veščine preživetja ...). Vsak steg, če ne tudi četa, ima svojo spletno stran ali profil na facebooku, preko katerega voditelji obveščajo, objavljajo prispevke in promovirajo skavtske aktivnosti ... Voditelji imamo tako veliko možnosti in priložnosti, da IV uporabijo elektronske naprave v izobraževalne in družabne namene. Seveda ne smemo pozabiti, da je naša prava wi-fi točka zunaj računalniških povezav in da imamo na tabornih prostorih namesto facebook strani raje leseno oglasno desko.

- **Skavti delujemo preventivno. Spodbujamo razvoj na vseh področjih razvoja!** Tako je. Naša naloga ni, da rešujemo svet, da izpeljemo odvajanje od kajenja ali da mladostnikom preprečujemo uporabo elektronskih naprav.

Preko skavtske metode želimo doseči razvoj na vseh področjih in prispevati k zdravju ter samospoštovanju. Tule je nekaj opomnikov, za pomoč:

- Narava je naš dom in »dobra droga«.
- Dobra telesna kondicija izboljša duševno zdravje in povečuje samozavest, zato je manj možnosti, da se IV zatečejo v razne odvisnosti. Zato spodbujaj fizične aktivnosti! Naj bo kakšen izmed izzivov na srečanjih tudi fizični preizkus (potep, izlet v hribe, športne igre ...).
- V program srečanj vključi pogovore, delavnice in aktivnosti o zdravem načinu življenja. Naj IV spoznajo, zakaj je škodljiv alkohol, kajenje cigaret, prekomerno sedenje in premalo gibanja.
- Na srečanje čete povabi strokovnjaka, ki se ukvarja z odvisniki (zdravnika, psihoterapevta ...), pregonom spletnega kriminala (policaj, kriminalist ...), ozdravljenega odvisnika ...
- Ne pozabi na osebno spremljanje! Marsikaj lahko narediš s tem, ko IV-jevca spoznaš in ti zaupa.
- Naj imajo IV priložnosti za zdravo dokazovanje – od postavljanja zgradb, skavtskih veščin, interesnih veščin – z osebnim napredovanjem IV pridobi zdravo samozavest
- Mladostniki potrebujejo adrenalin. Mi jim ga lahko ponudimo v obliki poti preživetja, nočnih iger, kraji zastav.
- Mladostniki potrebujejo zabavo. Pripravimo pustni ples ali čisto običajni ples, kjer bodo lahko uživali brez alkohola in strahu pred tujci.
- Na zimovanju ali taboru pripravimo ambientacijo, s katero se dotaknemo tudi teh področij (npr. življenje sv. Frančiška ...).

KJE SO MEJE?

Primer: »V četi imamo problematičnega člana, ki precej ruši vzdušje in občasno uživa nedovoljene substance. Dilema med voditelji je, ali ga izključiti iz čete ali vztrajati?«

»Skavtstvo je za vse, ni pa vsak za skavte!« Bi-Pi, *Skavtstvo za fante*

Vseh posameznikov ne moremo sprejeti in obdržati pri skavtih v nedogled. Kljub vsemu ne moremo obupati že v začetku. Naša dolžnost je, da poskušamo narediti največ, kar znamo in zmoremo v danih okoliščinah. Dejstvo je namreč, da težave mladostnikov, ki se na zunaj izražajo na različne načine, izvirajo predvsem iz družinskega okolja. Skavtske aktivnosti potekajo le nekaj ur na teden, zaradi česar si ne moremo dajati lažnega upanja, da bomo težavnega mladostnika spremenili ravno mi. Da najdemo pravi vzrok in pravilno ukrepamo, skavtski voditelji mnogokrat nismo dovolj usposobljeni in tudi ni namen, da bi se usposobili za vse kritične primere. Kar je skupno pri vsem je to:

- Da smo premočrtni in ne delamo razlik glede na ostale skavte.
- Pri skavtih mladostnik postane fant in dekle odhoda, to ne pomeni, da smo nanj pozorni le nekaj mesecev, ampak ga usmerjamo na dolgi rok.
- Glavno merilo, kdaj so stvari šle za nas voditelje predaleč, je gotovo to, ko nam tak posameznik pobere veliko energije in se vedno v preverbah pogovarjamo le o tem ter zaradi tega začnemo »pozabljati« oz. nam zmanjkujeta časa za vse preostale člane čete.
- Glavno vodilo, kdaj so šle stvari v četi predaleč je, ko lahko zaradi enega člana razpade vod, ko gre za psihično in fizično nasilje, ko ne moremo več normalno izvajati programa

- Večje čete se težje spopadajo s kritičnimi posamezniki, ki navzven izstopajo, saj imajo večji vpliv na poslabšanje discipline, prav tako je osebno spremljanje v večjih četah slabše kot v manjših. Manjše čete imajo boljše zgrajen odnos četovodja – posameznik.

13.3 SPOLNA VZGOJA V VEJI IV

Baden-Powell je v *Priročniku za skavtske voditelje* spolni vzgoji namenil kar obsežno poglavje. Poglejmo nekaj delov besedila in jih osvetlimo glede na današnji čas in našo skavtsko organizacijo.

SPOLNA VZGOJA IN SEDANJI ČAS

»Spolna vzgoja je pri dečkih najbolj zahteven in eden najpomembnejših od vseh vzgojnih vidikov. To je vprašanje, ki hkrati zadeva telo, duha, dušo, zdravje, moralnost in značaj. Voditelj se mora tej zadevi približati taktično in v vsakem primeru upoštevati značaj posameznika. /.../ Starši in javnost morajo še vedno premagati veliko pregrado predsodkov in pretirane sramežljivosti. Tega se moramo zavedati in zadevo obravnavati obzirno. Seveda je na prvem mestu dolžnost staršev, da poskrbijo, da njihovi otroci dobijo ustrezno spolno vzgojo, vendar se premnogi izognejo svoji dolžnosti in si potem izmišljujejo izgovore. Takšno zanemarjanje dolžnosti je malo manj kot kriminal. Doktor Allen Warner piše: »V preteklosti so pogosto izrazili bojazen, da bi tako poučevanje vodilo k pregrešnim navadam, vendar nič ne dokazuje, da bi to bilo res. Izkušnje dokazujejo, da je nepoznavanje tega področja pripeljalo do telesnega in moralnega uničenja mnogih življenj.« To je še kako res in o tem lahko pričam iz svojih izkušenj, ki sem jih pridobil med vojaki in drugimi ljudmi. Skrita nemoralnost se danes razširja v resnično alarmantni meri. Dejstvo je, da je ta tema v pogovorih med dečki in odraslimi tabu, in tako pripelje dečka do tega, da običajno pridobi informacije od svojega vrstnika, in to v najbolj izkrivljeni podobi.« Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Mladostniki odrastejo prej kot so pred 100 leti, dekleta v povprečju prej kot fantje. V času čete doživijo največ sprememb tako na telesnem kot čustvenem nivoju. Spolna vzgoja, ki obravnava predvsem telesni razvoj in zdravje, je del šolskega programa. Poglobljen odnos, ki zadeva »dušo, moralnost in značaj«, je v največji meri v začetku odvisen od družine, sčasoma pa vedno bolj od vrstnikov in okolja. Večina mladostnikov se o tem pouči prek medijev in vrstnikov, ki spet v večji meri svoje mnenje oblikujejo glede na mnenja najstniških revij in interneta.² V dobi mobilnih telefonov je dostop možen kjerkoli in komurkoli. Nadzor je torej ne nemogoč.

Starost pri prvem spolnem stiku se niža; v Sloveniji je povprečje 17 let. Po drugi strani se duševni razvoj in osamosvojitve od staršev premika v pozna dvajseta leta. Pritisk vrstnikov potiska osebnostno še nezrele mladostnike v iskanje potrditve. Edino, na kar se lahko oprejo v družbenem sistemu, je mantra o zaščitenem spolnem odnosu.

² Po raziskavah se v ZDA mladostniki s pornografijo prvič srečajo že pri 11 letih, 70 % vseh mladostnikov poroča, da so že dostopali do pornografskih vsebin na svetovnem spletu, 30 % obiskovalcev pornografskih spletnih strani naj bi bilo ženskega spola. Ne preseneča dejstvo, da je več kot 10 % odraslih zasvojenih s pornografijo.

VLOGA VODITELJA V ČETI

»Voditelj ima na tem področju ogromno maneverskega prostora za dobro. /.../ Zavedati se mora, da mora tudi sam imeti dovolj izkušenj, znanja in moralnih vrednot, če želi biti dečku v resnično pomoč. Najbolje bo, če se teme loti mimogrede, medtem ko z dečkom govori o drugih stvareh. Pri tem naj voditelj zavzame vlogo starejšega brata. /.../ Vsak otrok lahko v različni starosti potrebuje drugačne razlage o tej zadevi.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

Voditelj je zgled s svojim vedenjem, s katerim kaže odnos do lastnega telesa (skrb za higieno, način oblačenja) in telesa drugih (stiki s sovoditelji). Voditelj je zgled v tem, kakšne odnose ima s sovoditelji: spoštovanje, (ne)opravljanje za hrbtom, podpora sovoditelja ipd. Kadar se med skavti odpre debata na to temo, jo je pametno izkoristiti. Z vprašanji pomagajmo skavtom, da povedo, kaj si mislijo o neki temi, kaj jih muči, kaj drugi pravijo o tem. Postavimo jim vprašanje, kaj se jim zdi prav, kako bi oni ravnali, kako bi ravnal nekdo drug. Pomagajmo jim, da na situacijo pogledajo z drugega zornega kota. Ne ustrašimo se pogovora o bolj kočljivih temah. Če so vprašanja IV zelo direktna, poskrbimo, da ostanejo v mejah spoštljivega pogovora. Poleg tega se vprašajmo, kje so naše meje, koliko svoje osebnosti želimo razkriti oz. koliko je sploh primerno. Ne gre za to, da nekaj skrivamo, ampak za to, da imamo pravico do intimnosti. Kadar gre za pogovor s posameznikom, počakajmo, da sam odpre to temo. Kadar zaznamo, da je problem na ravni čete, ga moramo odpreti načrtno in pred vsemi.

Najpomembnejša je vloga lepega in spoštljivega odnosa med sovoditelji, moškim in ženskim likom. Verjetno nima vsak mladostnik takega zgleda tudi doma. Morda ga dobi ravno pri skavtih in mu ostane v srcu tako dolgo, dokler ne bo sam na tem, da ustvari tak odnos.

KONKRETNO V ČETI

»Pomagajte dečkom spoznati, da je možato biti čist. Zaposlite jih z zdravimi dejavnostmi, saj jim boste tako najboljše pomagali, da se znebijo nespodobnih misli in nedostojnih navad.« *Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje*

Pri skavtih dajemo – na načelni ravni – spolni vzgoji v širšem pomenu besedne zveze pomembno mesto. Krščanska vera nas usmerja v odgovoren odnos, poleg 10. skavtskega zakona v pozdravu izpostavljam tri vrline: odkritosrčnost, požrtvovalnost in čistost. S sovzgojo, tj. moškim in ženskim likom voditeljstva in skupnimi aktivnostmi, mladim skavtom prav z zgledom v največji meri kažemo naraven in primeren odnos med fantom in dekletom. V praksi to pomeni, da ni nikakršne tolerance do kletvic, fantje in dekleta spijo v ločenih šotorih, v primeru prikazovanja pornografije reagiramo ostro, vsaj tako kot pri alkoholu.

Pomembno je tudi, da iz spolne vzgoje ne delamo velike znanosti. Osnovno je, da znamo pojasniti, kakšne so značilnosti njihovih spolov: fantom znamo razložiti, da na taboru ne smejo punce kar vreči v vodo, če tega noče; razumeti morajo, da one težje prehodijo dolgo pot s težkim nahrbtnikom kot fantje ... Puncam lahko pojasnimo, da se fantje kdaj nepremišljeno ali nerodno izrazijo in jih s tem ne mislijo osebno prizadeti ipd.

Na državno vodstvo IV se je v preteklih letih obrnila voditeljica, ki ni vedela, kako ukrepati pri izvidniku, ki je na potepu na taboru svojim IV na mobitelu prikazoval težke pornografske vsebine. Veliko članov voda se je s tem soočilo prvič, mlajši občutljivi člani niso znali razumeti podob, kar v mladostnikih pusti negativne posledice. Ravno ta primer nazorno pokaže, da je pomembno prej razčistiti, kako v teh primerih ravnati. S ukrepom, primerljivim s tistim, kot bi ukrepali pri alkoholu, vse člane čete opozorimo na resnost ravnanja in negativnega odnosa do pornografije. Pogovor s člani voda (tudi čete) lahko opremo na vrednote našega

gibanja in pomen 10. skavtskega zakona. Bolj kot lahko vključimo naš življenjski zgled, bolj smo prepričljivi. Vsekakor morajo kasneje o tem biti obveščeni starši vključenih otrok, saj so ti odgovorni za njihovo vzgojo.

VODITELJ IN 10. SKAVTSKI ZAKON

Dejstvo je, da vsi voditelji ob svojem zgledu in prepričanju ne moremo izpostavljeni vrednot, ki jih ne dosegamo. Hkrati naj bi IV spodbujali k zdravemu načinu življenju. Velik problem med mladostniki sta prekomerno pitje alkohola in kajenje, ki sta prisotna tudi med voditelji. Skavti smo del družbe in kot taki z enakimi težavami. Lovimo se pri vrednotah, vendar tega ne smemo sprejemati kot golo dejstvo. V obrambo svojemu ravnanju se komu zdijo nekatere temeljne vrednote našega Združenja zastarele ali težko uresničljive. A te vrednote so postavljene kot ideal, ki ni namenjen le IV, ampak tudi nam voditeljem. Pomembno je torej, da v prvi vrsti sprožimo pogovor med sovoditelji ter tako preigramo »možne scenarije« na podlagi življenjskih izkušenj in se nadalje sami pri sebi zavemo odgovornosti, ki jo nosimo s svojim zgledom. Ter naredimo korak naprej.

»Istočasno se čutim dolžan dodati še opozorilno besedo za mlade in neizkušene voditelje. Dejstvo, da so po starosti dečkom bliže, ni nujno prednost. Pogosto je to celo ovira in včasih prava nevarnost. Zaradi tega, kar sem v preteklosti pisal o tej zadevi, se je razširilo mnenje, da mislim, da je dolžnost vsakega voditelja, da vsakemu od svojih skavtov razjasni to zadevo. To nikoli ni bil moj namen. Če bi tako delali, bi vznemirili strukturo družinskega sistema. Moj namen je, da voditelje opozorim na te vsebine in od njih zahtevam, da se trudijo, da bodo njihovi skavti dobili razlago v pravem trenutku od prave osebe. V večini primerov je prava oseba kdo od staršev, duhovnik, zdravnik ali kdo drug, NE skavtski voditelj.«

Bi-Pi, Priročnik za skavtske voditelje

POMOČ PRI SPOZNAVANJU S TEMATIKO

Bi-Pi je svoj stvarni pogled črpal iz krščanskega pogleda na telo in spolnost. Mladostnik težko vzame prepovedi za svoje, če niso osmišljene. V zadnjih letih se vedno bolj poudarja pozitiven pogled krščanstva na to tematiko v t. i. teologiji telesa. Zagotavljamo, da boš pridobil nov pogled in lažje odgovoril na vprašanja tvojih IV.

- Jason Evert: **Teologija telesa za mlade** (Priročnik za voditelje; založba Družina&Emanuel); zbrana vprašanja za pogovore na različne teme, zgodbe, molitve, svetopisemski odlomki, usmeritve h glasbi, filmom in knjigam.),
- Jason Evert: **Teologija telesa zanjo in zanj** (namenjena mladostnikom),
- Christopher West: **Teologija telesa za začetnike** (namenjena starejšim mladostnikom nad 20 let),
- Matthew Pinto: **Svobodni**.

13.4»TEŽAVNI STARŠI«

Večina staršev je skavtstvu naklonjena, mnogi izmed njih so bili tudi sami skavti oz. skavtski voditelji. Veliko staršev vpiše svoje otroke k skavtom, ker vidijo v skavtski organizaciji dodatek k njihovi vzgoji, marsikdo se odloči na priporočilo prijateljev, ki povedo, kako je skavtstvo dobro vplivalo na njihovega otroka, komu je preprosto všeč, da otrok čim več časa preživi v naravi in pridobi nove veščine ter dobro družbo. Marsikdaj nam ravno starši predstavljajo velik izziv zaradi njihovega nezaupanja, neodobravanja ali različnih mnenj glede vzgoje.

Navedenih je nekaj primerov, ki so nam jih zaupali četovodje, in namigov za vas, kako v takih primerih postopati.

Starši so do svojih otrok pretirano zaščitniški, nočejo, da se njihov otrok umaže ali zmoči. Jezijo se na četovodjo, ker je njihov otrok dobil žulje na taboru. Staršem predstavite poslanstvo skavtstva, našo metodo in program čete. Razložite jim, zakaj je dobro, da se IV tudi umažejo, doživijo napor. Pokažite jim slike iz tabora, da vidijo, da otroci na skavtskih aktivnostih uživajo, tudi če pada dež, in da je ravno njihov otrok prvi, ki skoči v blato. Povejte jim tudi, da hoje na skavtskih srečanjih ne boste ukinili in da je zato bolje, da otroku kupijo kvalitetne pohodne čevlje ter da naj jih otrok tudi čim večkrat uporabi. Če starši ugotovijo, da se s takim programom ne strinjajo, bodo otroka pač izpisali (saj se spomniš, »da niso vsi za skavte!«). Pri takih debatah vedno prav pridejo starši, ki so bili nekoč skavti oz. voditelji in lahko iz svoje lastne izkušnje potolažijo preostale starše ter povedo, kako so jih določene preizkušnje preoblikovale in so zanje dragocene.

Na srečanju zaskrbljena mama vpraša: »Zakaj moja hči ne sme imeti na taboru mobitela, nož pa lahko?«

Na tem mestu je staršem treba ponovno razložiti, zaradi kakšnih stališč pri skavtih ne dovoljujemo uporabe mobitelov oz. jo skušamo omejiti le na najnujnejšo uporabo in zakaj je skavtski nož osnovna oprema vsakega skavta. Preko mobitelov se lahko vrstniki razlikujejo (dražji, boljši mobiteli), večinoma niti niso namenjeni le komunikaciji, ampak vse kaj drugega. Večina staršev celo pohvali, da smo ena redkih organizacij, kjer otroci brez težav preživijo teden brez mobitela. Dober nož lahko vsak IV priskrbi za majhen denar, tudi s pomočjo voditeljev, pri vsakdanjih opravilih na taboru so nepogrešljivi.

Starši bi radi izbirali, v katerem vodu naj bo njihov otrok. To željo staršev je treba razumeti, saj je povsem logično, da oni gledajo iz svojega vidika in bi radi najboljše za svojo družino in otroka. Mogoče to želijo zaradi usklajevanja prevozov, če živijo v okoliških krajih in se lahko več skavtov skupaj vozi na srečanja. Včasih želijo, da bi bila brata ali sestri skupaj v vodu, mi pa ravno tega ne želimo. Morda poznajo koga v drugem vodu ali njihove starše in bi radi, da se otrok priključi tistemu vodu ... Tu ni enostranske rešitve, odvisno je namreč od primera do primera. V prvi vrsti je naloga voditelja, da gleda na dobro vodo; torej, da je sestavljen iz različnih generacij, zaželjeno je, da med njimi ni družinskih članov itn. Šele nato lahko upoštevamo želje staršev. Seveda, če starši vozijo otroke na srečanje iz oddaljenih krajev in je od tega odvisno, ali bodo njihovi otroci sploh člani čete, smo bolj ustrezljivi, kot če gre za skavte, ki lahko na sestanke pridejo peš.

Starši delujejo v nasprotju z našimi pravili in priporočili. Sami pakirajo nahrbtnike otrokom, jim na tabor prinesejo sladkarije, na dan staršev na taboru prinesejo s seboj alkohol ... Povsem logično je, da bodo hoteli starši svojemu otroku čim bolj pomagati. Konec koncev prvi IV tabor ni mačji kašelj tako za starše kot IV. Povsem logično je, da se bo kakšen priboljšek nevede znašel v nahrbtniku. Pomembno je, da staršem razložimo, katere stvari nas motijo oz. jih od njih (ne) želimo, ter povemo razlog. Splača se vztrajati. Z leti

potem starši namesto sladkarije v nahrbtnik otroka dajo v vrečo, ki jo izročijo tehničnim voditeljem, odrasli IV pa tudi ne bodo več dovolili, da bi starši pakirali njihove nahrbtnike.

Starši se vtikajo v program. Gre za nekdanje voditelje in velikokrat slišimo očitek, da so »v njihovih časih« delali drugače. Take starše lahko razvrstimo v eno »najtežjih« kategorij. Starš, ki je šel sam skozi skavtsko vzgojo ali celo bil voditelj, bo povsem razumljivo eden najbolj zahtevnih staršev. Pozna skavtsko metodo in delo v veji IV, ve, k čemu stremimo in so zato naši največji sodniki, zato se moramo pri njih še posebej truditi, da si pridobimo njihovo zaupanje. Kar se tiče očitka, da je bilo v njihovih časih drugače, ni druge, kot da jim potrdite. Verjetno imajo prav. Vprašati se morate, kaj je tisto, kar se vam očita, da je drugače. Gre za vsebino vzgajanja, skavtsko metodo, vrednote vzgajanja? Gre za zgled dobrega voditelja, za katerega so se včasih trudili, sedaj pa ste na to pozabili (npr. SKVO je imel dogovor, da bodo voditelji vedno prisotni 15 minut pred srečanjem, da ne bo nihče kadil cigaret, da bodo o dogodkih pravočasno obveščali starše)? Če ste ugotovili, da je njihov očitek upravičen in da bi bilo dobro, da bi določeno stvar popravili, vzemite očitek dobronamreno in se skušajte po najboljših močeh spremeniti. Če je odgovor NE, jim razložite, da se je včasih res delalo drugače, ker:

- so bili drugačni otroci (ni bilo tolikšne izbire občolskih dejavnosti, ni bilo mobilov, interneta, otroci so bili fizično bolj sposobni, manj razvajeni ...),
- so bili drugačni starši otrok (npr. starši niso imeli mobilov in niso mogli vsak dan telefonirati na tabor, kako se imajo in ali je bila tudi pri vas ponoči huda nevihta ...),
- so bili drugačni voditelji (tudi voditelji takrat niso imeli mobilov, manj so imeli dostopa do interneta, manj je bilo birokratskega dela (npr. prijava za tabor), drugačen je bil način visokošolskega študija, ki jim je omogočal več časa za obštudijske dejavnosti ...).

Tako je del sprememb pri izvajanju vzgojnega programa in načinu dela odvisen tudi od družbenega in tehnološkega razvoja. Pomembno je, da kljub spremembam nikoli ne pozabimo na temeljno poslanstvo, obljubo in zakone ter skavtsko vzgojo! To je naša odgovornost in ne odgovornost bivših voditeljev – če dobro načrtujemo program, potem lahko samozavestno nastopimo pred vsemi starši.

13.5 ODGOVORNOST VODITELJEV

PRIMER – POTEV VODA

Odgovornost voditeljev pri aktivnosti velja tako za skupna srečanja kot srečanja voda. Za marsikaterega voditelja je problematičen potep. Potep voda se v smislu odgovornosti ne razlikuje od običajnega srečanja voda, kjer tudi ni prisoten voditelj ali od aktivnosti čete. Za IV na potepu je odgovoren njihov voditelj, ker vodnik še ni polnoleten. V skladu z našo metodo je treba narediti vse, da se potencialnim nevarnostim izognemo. Če pride npr. do škodnega primera, je odgovoren voditelj, ki ga varuje zavarovanje odgovornosti. Zavarovanje odgovornosti pomeni, da nekdo prevzame odgovornost za dogodek, ki se je zgodil znotraj izvajanja skavtskega programa. Ne gre za to, da bi to zavarovanje krilo malomarnost posameznega voditelja, ampak nepredvidljive dogodke, ki nastanejo, čeprav je voditelj poskrbel za vse, kar je v skladu z našimi in državnimi predpisi. Zato moramo biti voditelji seznanjeni s potekom potepa. IV moramo dati jasne in zapisane smernice, da se ne spuščajo v položaje, ki so že po naravi nevarni, opozoriti jih je potrebno na pravila obnašanja pešcev v javnem prometu ipd. Starši morajo biti obveščeni o potepu in tudi podpisati, da dovoljujejo udeležbo svojih otrok, voditelji moramo biti med potepom dostopni za morebitno pomoč.

KAKO UKREPATI V PRIMERU VEČJE NESREČE NA SKAVTSKI DEJAVNOSTI?

Vsako leto izvedemo veliko taborov, zimovanj, izhodov, izzivov in drugih dejavnosti, na katerih se lahko pripeti nesreča. Na to moramo biti pripravljeni, saj lahko pride tudi do nesreče večjih razsežnosti, ki se lahko razvije v krizo. O krizi govorimo, kadar pride do resnega, nenačrtovanega in nezaželenega dogodka, ki vpliva na človekovo varnost, okolje ali na ugled ZSKSS (npr. nesreče s težjimi poškodbami ali s smrtjo, zloraba otrok ipd.). Nesrečni dogodek praviloma preraste v krizo, ko se vanj vpletejo mediji. Ob neustreznem ravnanju lahko pride do izgube zaupanja v skavtsko organizacijo. Če je ukrepanje ob kritičnem dogodku pravilno, do krize ali do (obsežnejših) medijskih objav praviloma sploh ne pride. V ta namen so spodaj napisana navodila, kako ukrepati, ko na skavtski dejavnosti pride do večje nesreče.

V primeru večje nesreče oziroma potencialne krize morajo tisti, ki so ji priča ali izvedo zanj, nemudoma **poklicati reševalce** (112), takoj nato pa **obvestiti vodstvo ZSKSS**. Najprej se obvesti načelnika ali načelnico, če to ni možno, pisarno, če tudi ta ni dosegljiva, pa poverjenika za odnose z javnostmi.

V svojem imeniku imej potrebne telefonske številke, ki jih najdeš na internetni strani: skavti.si.

Temeljna pravila, ki se jih je treba držati pri kriznem komuniciranju:

- Takoj ko izveš za večjo nesrečo, ki bi se lahko razvila v krizo, obvesti vodstvo ZSKSS. Čim bolj zgodaj se odzoveš, tem več časa bo za odločitev.
- Pripravi vse razpoložljive informacije o nesreči – kraj, čas, imena, vzroki, potek nesreče ipd. – ter jih sporoči načelniku/načelnici. Vse podatke vključi tudi v končno poročilo.
- Organizacija mora govoriti z enotnim glasom, konsistentno in jasno. V ZSKSS je za komuniciranje z mediji v primeru krize pooblaščen načelništvo (izjemoma lahko pooblasti koga drugega).
- Pri komuniciranju z mediji uporablaj samo preverjena in resnična dejstva, brez ugibanj (tudi 'off the record' oz. neuradno). Po možnosti ne izpostavlaj imen, niti morebitnih krivcev. O vzroku nesreče govori samo, če je ta uradno dokazan in potrjen. Če informacij še ni, je dovolj, da poveš, da se informacije še zbirajo. Obenem izrazi skrb za člane.
- Nikdar ne prikrivaj dejstev ali krivcev, če so nedvoumno znani. Prikrivanje informacij je vedno sumljivo. Če ne poveš sam, bodo mediji izbrskali in povedali po svoje ali vprašali koga, ki bo povedal enostransko.
- Napake in posledice je treba začeti popravljati še preden je to zahtevano.

- Morebitni krivci morajo biti kaznovani, ZSKSS mora sprejeti ustrezne ukrepe, ki bodo preprečili podobne dogodke v prihodnosti.
- Prizadete, svojce morebitnih žrtev je treba obvestiti in z njimi komunicirati prednostno, tako da za nesrečo ne izvedo šele iz medijev.
- Sodeluj z morebitnimi prizadetimi za skupno rešitev problema.
- Pri komunikaciji z mediji je pomembno, da se predvidijo vprašanja, ki jih bodo ti postavljali, in vnaprej pripravi odgovore nanje. Položaj moramo definirati sami in se ne pustiti zavesti vprašanjem novinarjev. Bolje je delati premore, kot povedati nekaj, kar bi pozneje obžalovali. Poudariti je treba tudi pozitivne vidike, npr. kaj se je naredilo za varnost ipd.
- Bodi dostopen, pošten, človeški, umirjen in komunikativen.
- Kriza je priložnost za izboljšavo strukture organizacije, vodenja, za nov začetek.

14 PRILOGE

To poglavje sestavljajo razne priloge, ki so bile omenjene v prejšnjih poglavjih. Služijo naj kot pripomoček pri tvojem voditeljskem delu. Več konkretnih primerov aktivnosti najdeš na spletni strani veje IV, tiste najboljše pa se rojevajo v glavah voditeljev!

14.1 PRIJAVNICA NA TABOR

Svojemu otroku _____, rojenemu _____, stanujočemu _____, dovoljujem udeležbo na taboru čete, ki bo potekal od _____ do _____ v _____.

Kaj moramo voditelji vedeti o vašem otroku (diete, zdravstvene težave, zdravila ...)?

V primeru otrokovega grobega kršenja dogovorjenih pravil na taboru, sem ga pripravljen priti iskat.

PODPIS STARŠEV: _____ Datum in kraj: _____

14.2 PRIPOMOČEK PRI NAČRTOVANJU

Po tem, ko sestavite namene in cilje ter okvirni program, preverite:

1. Ste izhajali iz potreb IV, vašega stega, Združenja in družbe?
2. So cilji dobro izbrani?
 - Natančno določeni (Katero konkretno stanje želite doseči?),
 - merljivi (Ali lahko cilj kvalitativno in kvantitativno izmerite?),
 - sprejemljivi (Kakšno korist bodo imeli skavti od cilja?),
 - uresničljivi (Ali je možno v danih okoliščinah ta cilj doseči?),
 - ustrezni (Ali cilj odgovarja na trenutne potrebe?),
 - časovno določeni (Do kdaj bo cilj izpolnjen? Kdaj ga bomo vrednotili?).
3. Ste si člani vodstva razdelili konkretne vloge in zadolžitve?
4. Je program primeren za vse IV (mlajše/starejše, fante/dekleta)?

14.3 PRIMER NAČRTOVANJA

Del letnega vzgojnega načrtovanja namenov in ciljev za skavtsko leto.

FIZIČNA PRIPRAVLJENOST IV

Analiza stanja:

Otroci vedno več časa preživljajo za računalniki in mobilnimi telefoni, namesto, da bi se družili v naravi. S tem pada tudi fizična pripravljenost. Na taboru smo imeli veliko težav, ker nekaj IV ni zmoglo prehoditi poti na potepu. Nekateri se potepa tudi zelo bojijo in si izmišljujejo izgovore, da jim ne bi bilo treba iti na potep. Opazili smo tudi, da prihajajo na skavtska srečanja z neprimerno obutvijo. Starši jih ne spodbujajo k fizičnim aktivnostim, jih ne peljejo na sprehod ali izlete po okoliških krajih. Nekateri tudi podcenjujejo njihove zmožnosti.

Potrebe:

IV potrebujejo več priložnosti in spodbude za njihov fizični razvoj ter spoznavanje okolice, v kateri živijo.

Namen:

IV bodo izboljšali svojo fizično pripravljenost, se pri tem družili v naravi ter bolje spoznali okolico, v kateri živijo.

Cilji:

- Na jesenskem srečanju za starše bomo staršem predstavili naš načrt in jih dali navodila, da naj spodbujajo otroke, da prihajajo na srečanja v športni obutvi.
- Na srečanju čete v oktobru bo tema zdrav način življenja. IV bomo preko delavnic predstavili, zakaj je gibanje zdravo, kako se primerno odpraviti za pot ...
- Dvakrat v letu (v novembru in marcu) se bomo na srečanju čete odpravili na en vrh v bližini našega kraja.
- Zadnjih 30 minut vsakega srečanja čete bo namenjenih eni športni igri.
- Na zimovanju bomo del programa namenili sankanju in drugim igram na snegu.
- Med marcem in junijem se bo vsak vod odpravil na vodov potep po naši dolini.
- Višji vod bo pripravil popoldanski športni program na stegovskem dogodku obljub v aprilu.
- Na taboru bo en dan potekal kot olimpijski dan, kjer se bodo udeleženci preizkusili v raznih športnih panogah (lokostrelstvo, štafeta, met krogle, roverček ...).
- Na taboru se bodo udeleženci odpravili na dvodnevni vodov potep in prehodili vsaj 30 km.

Makronačrt:

oktober: srečanje čete, delavnice o zdravem načinu življenja, na koncu štafetne igre med vodi – pripravi Janez;

november: izlet na Otliško okno – pripravi Meta;

december: srečanje čete, na koncu ena Bi-Pijeva igra – pripravita pomočnika četovodje Anja in Luka;

januar: tema zimovanja: Eskimi – pripravimo vsi voditelji na načrtovanju zimovanja;

februar: srečanje čete, na koncu ena igra z lovljenjem – pripravi Janez;

marec: izlet na Nanos, po izletu se vodnikom predstavi vodov potep – pripravita Anja in Janez;

april: obljube- višji vod pripravi športni program – koordinira Janez;

maj: srečanje čete, na koncu turnir v roverčku – pripravi Luka;

junij: srečanje čete, vodi pripravijo predstavitev iz potepov voda, na koncu velika igra,

tabor: vodovi potepi – pripravi Meta (ko bomo vedeli lokacijo tabora);

olimpijski dan – pripravita klanovca na služenju.

Mikronačrt novembrskega izhoda čete na Otliško okno:

November – izhod čete na Otliško okno (odgovorna Meta)

Pred potepom:

Vodnikom pošljemo sporočilo, da se dobimo v soboto, 9. 10. ob 8.00 pred skavtskim prostorom.

S seboj naj prinesejo športna oblačila, obuti morajo biti primerno za v hribe.

Člani voda naj si razdelijo naslednje naloge: bolničar prinese s seboj prvo pomoč, kuhar poskrbi za topel čaj, zastavonoša prinese zastavico,

Potek izhoda čete:

8.00 Pisk kvadrata, pozdrav, molitev.

Vsakemu vodniku damo eno kopijo zemljevida.

8.15 Začetek pohoda do izvira Hublja.

9.00 Ob izviru posnamemo skupinsko fotografijo čete, napolnimo čutare in nadaljujemo pot.

10.30 Prihod na vrh Otliškega okna.

Malica – *poskrbita pomočnika voditelja.*

11.00 Geografska igra.

Vsak vod dobi eno nalogo:

- na zemljevidu določiti pot, ki smo jo prehodili in izmeriti razdaljo;
- na zemljevidu izračunati višinsko razliko, ki smo jo opravili;
- s pomočjo zemljevida določiti, katera naselja in gore vidimo naokoli;
- izmeriti azimut cilja glede na naš začetek in določiti točke/objekte, ki nakazujejo glavne smeri neba;
- v knjigi legend najdite zgodbo o nastanku imena Hubelj.

11.15 Predstavitev ugotovitev

11.30 Predstavitev – Kako pravilno spakirati nahrbtnik? – *predstavi Janez*

(S seboj ima vso skavtsko opremo, ki jo da ven, nato jo zloži v nahrbtnik in pove, zakaj je določeno stvar treba imeti s seboj in v kateri del nahrbtnika jo zložimo.)

12.00 Zmolimo *Angelovo češčenje.*

12.05 Posladek za na pot – *poskrbita tehnična.*

12.15 Povratek v dolino.

13.30 Zaključni krog.

Razdelitev nalog – zapisnikarji vodov naj do naslednjega srečanja voda napišejo članek.

Najboljši članek bomo objavili na spletni strani stega.

Kaj potrebujemo?

- Kompas, zemljevid, knjigo o legendah – *poskrbi Meta;*
- nahrbtnik s skavtsko opremo – *poskrbi Janez;*
- malica in posladek – *poskrbita pomočnika voditelja (možen je dostop z avtom na vrh);*
- fotoaparati, prva pomoč čete, objava na spletni strani – *Meta.*

V primeru slabega vremena?

Prestavimo izhod za en teden. Če bo tudi takrat zelo slabo vreme, imamo navadno srečanje in izhod prestavimo na naslednji mesec.

14.4 BESEDILO IN CEREMONIJA OBLJUBE

1. del

ČV: Vodnik/ca voda _____ (ime voda). Vem, da je v tvojem vodu novinec/novinka _____ (ime novinca/ke), ki je zaprosila za obljubo in svet čete mu/ji je prošnjo odobril. Prosim, pripelji ga/jo.
(Vodnik pripelje novinca/ko v sredino kvadrata, pozdravi voditelje in odide v kvadrat. Na enak način pokličemo še ostale novince v sredino kvadrata.)

2. del

Četovodji govorita skupaj, novinci odgovarjajo skupaj

ČV: Novinci, kaj prosite?

N: Postati skavt.

ČV: Ali veste, kaj pomeni biti človek časti?

N: Da. Odkrito in pošteno si pridobiti zaupanje.

ČV: Poznate skavtske zakone?

N: Da.

ČV: Naštejte jih.

N: Skavt si šteje v čast ...

ČV: Zakaj želite postati skavti?

N: Da bi se učili služiti Bogu in domovini.

ČV: Za koliko časa?

N: Če je Bogu všeč, za vedno.

3. del

Če je novinka, govori četovodkinja, če je novinec, govori četovodja.

**ČV: Naj pristopi _____ (ime novinca/ke, ki je izrazil/a željo postati skavt/inja).
_____ (ime novinca/ke), ali lahko zaupam tvoji časti, da se boš po svojih močeh trudil/a izpolnjevati skavtske zakone?**

(Novinec/ka prime z levo roko palico z zastavami, ki jo držijo voditelji, desno roko drži v pozdrav. Prav tako držijo roko v pozdrav vsi skavti z obljubo v znak bratstva in pripadnosti skavtskemu gibanju.)

N: Pri svoji časti obljubljam, da si bom z Božjo pomočjo prizadeval/a služiti Bogu in domovini, pomagati svojemu bližnjemu ter vestno izpolnjevati skavtske zakone.

(četovodja da novincu rutko okoli vratu)

ČV: Zaupam ti, da boš častno in s pomočjo nas vseh izpolnjeval/a to obljubo, s katero od tega trenutka pripadaš našemu Združenju in veliki skavtski družini sveta kot izvidnik/vodnica. Pripadaš pa tudi našemu stegu, katerega barve te obdajajo.

Bodi pripravljen/a!

N: Vedno pripravljen/a!

(Novinec/ka pristopi do ostalih voditeljev (samo voditelji čete in DA), ki ga pozdravijo: Bodi pripravljen/a!. Novinec/ka odgovori: Vedno pripravljen/a! Nato se obrne proti četi.)

N: Prosim vas, dragi bratje in sestre, da mi pomagate izpolniti to, kar sem si danes zastavil/a.

Bodite pripravljeni!

VSI: Vedno pripravljen/a.

14.5 PRIPOMOČEK ZA SPREMLJANJE OSEBNEGA NAPREDOVANJA IZVIDNIKOV IN VODNIC

Opis pripomočka

Pripomoček smo pripravili v želji, da bi naredili nekaj konkretnega na področju osebnega spremljanja v veji IV. Pripomoček je sestavljen tako, da ga deloma izpolni voditelj, deloma izvidnik sam. Izpolnjuje se enkrat letno. Voditelj izpolni pripomoček ob koncu prvega leta, ko je izvidnik vstopil v četo, vsa naslednja leta pripomoček izpolnjuje IV sam.

Zakaj tak pripomoček in zakaj na videz še ena birokratska zadeva?

- Ker bo v pomoč voditeljem pri oblikovanju arhiva/zgodovine čete oz. stega, pri iskanju mentorjev.
- Ker mora voditelj spremljati razvoj svojih članov in številčnost čete ne sme biti izgovor.
- Ker imamo simbolno govorico in je prav, da jo uporabljamo – skavtska imena ...
- Ker s tem damo izvidniku in vodnici veliko priznanje – ob odhodu iz čete se zave, da ga je voditelj spremljal in opazoval, njegovi koraki in delo niso bili neopaženi.

V čem so njegove prednosti?

- Ne vzame veliko časa (za voditelja: na enega IV max. 10 min; za izvidnika: max. 20 min).
- Izvidnik oz. vodnica sam evalvira preteklo leto in razmisli o svojem napredku.

Navodila za izpolnjevanje

Čas: Prvi list izpolni voditelj. Prvi del ob začetku leta, ko IV vstopi v četo (osebni podatki), drugi del ob koncu skavtskega leta oz. kasneje. Drugi list izpolnjuje IV in sicer ob koncu vsakega leta (npr. zadnje srečanje čete, poletni tabor, preverba leta).

Pripomočki: papir, svinčnik, plastične srajčke.

Arhiviranje: voditelj natisne toliko izvodov, kolikor je članov čete. Ko IV-jevci izpolnijo liste, jih voditelji shranijo v posebno mapo/fascikel (npr. vsak IV ima svojo plastično srajčko z listi).

PODATKI O IZVIDNIKU/VODNICI

IME IN PRIIMEK: _____

slika

NASLOV: _____

ROJSTNI DATUM: _____

DATUM VSTOPA K
SKAVTOM: _____

DATUM VSTOPA V
ČETO: _____

DATUM ODHODA IZ ČETE: _____

KRAJ IN DATUM OBLJUBE: _____

SKAVTSKO IME: _____

KRAJ IN DATUM
KRSTA: _____

IMENOVANJE ON: _____

KRAJ IN DATUM: _____

KRAJ IN DATUM: _____

KRAJ IN DATUM: _____

FUNKCIJE V VODU:

USVOJENE VEŠČINE
SKAVTSKEGA ZNANJA:

USVOJENE INTERESNE
VEŠČINE:

OSTALI POMEMBNI
DOGODKI IN DOSEŽKI (TZV,
Jakec):

(na zadnji strani napiši misli voditelja IV ob odhodu)

**VODITELJ IZVIDNIKU/VODNICI OB
ODHODU**

Kraj in datum: _____

Podpis: _____

PODATKI O IZVIDNIKU oz. VODNICI

slika

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Rojstni datum: _____

LETO VSTOPA K SKAVTOM: _____ LETO VSTOPA V ČETO: _____

LETO ODHODA IZ ČETE: _____

OBLJUBA (kdaj in kje): _____

SKAVTSKO IME: _____ KRAJ IN DATUM KRSTA: _____

IMENOVANJE ON: _____ KRAJ IN DATUM IMENOVANJA: _____

VODITELJ IZVIDNIKU oz. VODNICI OB ODHODU:

SKAVTSKO LETO: ____ / ____

VOD: _____

ČLANI VODA: _____

MOJI VODITELJI: _____

JESENOVANJE:

ZIMOVANJE:

POLETNI TABOR:

DRUGI IZHODI:

DRUGI ZAME POMEMBNI DOGODKI:

FUNKCIJA V VODU: _____

USVOJENE VEŠČINE: _____

Letos mi je najbolj ostalo v spominu:

Ponosen-na sem na/da:

Letos sem se na novo naučil-a:

Letos sem napredoval-a:

Drugo leto bi se lahko naučil-a še:

IME IN PRIIMEK: _____

14.6 OBRAZEC ZA POTEPA VODA

POTEPA VODA

Ime voda: _____ Ime vodnika: _____ Datum potepa: _____

Namen potepa:

Kam gremo? _____

Kdaj in kje se dobimo? _____ Kdaj se vrnemo? _____

Kdo pripravi pot? (poskrbi za zemljevid, se pozanima za vozni red ...) _____

Podrobnejši načrt potepa:

Kaj bomo jedli? _____ Ime kuharja: _____

Koliko stroškov bomo imeli? _____ Ime tajnika: _____

Kakšno opremo potrebujemo s seboj? _____

Ime gospodarja: _____ Ime odgovornega za prvo pomoč: _____

Pred odhodom preveri še:

Kaj bomo storili v primeru slabega vremena?

Kakšne nevarnosti nas lahko doletijo na poti?

Poznamo pravila obnašanja pešcev v cestnem prometu?

Imamo vsa dovoljenja staršev?

Podpis vodnika: _____

Podpis voditelja: _____

14.7 SPLETNE STRANI in LITERATURA

Povezave do glavnih strani, ki so omenjene v priročniku in so dober vir informacij za IV voditelje:

<http://skavti.si/>

<http://www.skavt.net/>

<http://veja-iv.skavt.net/>

<http://korenine.skavt.net/>

duhovnost.skavt.net/datoteke/molitvenik.pdf

V skavtarnici je na voljo nekaj priročnikov in knjig, ki ti bodo prišle prav:

- **Bodi pripravljen** (priročnik o veščinah preživetja v naravi),
- **Skavtstvo za fante** (prevod Bi-Pijeve knjige *Scouting for boys*),
- **Priročnik za skavtske voditelje** (prevod Bi-Pijeve knjige *Aids to scoutmastership*).